RELIGIONS I OBJECTIUS DEL MIL·LENNI

Organització de les Nacions Unides per a l'Educació, la Ciència i la Cultura

CENTRE UNESCO DE CATALUNYA
UNESCOCAT

RELIGIONS I OBJECTIUS DEL MIL·LENNI

Organització de les Nacions
Unides per a l'Educació,
la Ciència i la Cultura

CENTRE UNESCO DE CATALUNYA
UNESCOCAT

ÍNDEX

Introducció | 3

Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni aprovats per les Nacions Unides l'any 2000: la Declaració del Mil·lenni | 7

Part I
Aportacions d'algunes tradicions religioses als Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni des de l'àmbit local | 14

El judaisme, per Enrique Fleischmann | **15**
El cristianisme catòlic, per Joan Botam, Antoni Torrelles, Josep M. Fisa, Vicenta Font i Manuel Manonelles | **28**
El cristianisme evangèlic, per Abel Camps | **44**
El cristianisme ortodox, per Laurentiu-Florian Catcu | **57**
L'islam, per Yaratullah Monturiol | **74**
L'hinduisme, per Dvarka Dasa (Fabián Ezequiel López) | **88**
El budisme, per Lama Tsondru Zangmo i Lama Jinpa Gyamtso | **101**
La Fe bahá'í, per Lluís Cirera | **114**
La Societat Unitària Universal, per Jaume de Marcos | **129**

Part II
Algunes aportacions internacionals: la crida dels ODM a les persones de fe | 140

- El reverend Charles P. Gibbs | **141**
- Comunitat Internacional Bahà'í | **142**
- Rabí David Rosen | **143**
- Arvind Sharma | **143**
- Bhai Sahib Dr. Mohinder Singh | **144**
- Elisabeth Schüssler Fiorenza | **146**
- Stein Villumstad | **147**
- Yehuda Stolov | **148**
- Asghar Ali Engineer | **149**

INTRODUCCIÓ

Teniu davant vostre el resultat del treball discret i constant de més de dos anys dels membres del Grup Inicial de l'Associació UNESCO per al Diàleg Interreligiós, que va ser creada a finals del 1999 (el Grup Inicial ja existia des del 1997) amb l'ajuda del Centre UNESCO de Catalunya, amb el qual col·labora habitualment pel que fa al desenvolupament del diàleg intercultural i de la cultura de la pau a través de la promoció del diàleg entre religions. La col·laboració entre aquestes dues organitzacions ha estat fecunda. L'Associació UNESCO per al Diàleg Interreligiós es va inspirar en un document UNESCO emblemàtic que es va gestar gràcies a la iniciativa del Centre UNESCO de Catalunya: la Declaració de Barcelona sobre el Rol de la Religió en la Promoció d'una Cultura de Pau.[1]

En gran mesura la decisió d'abordar aquest tema es deu a l'interès i la participació de Marina Ponti, directora per a Europa de la Campanya per als Objectius de Desenvolupament del Mil·leni (ODM), de les Nacions Unides, en el Ier Parlament Català de les Religions, que es va celebrar el 25 de maig de 2005 a la ciutat de Barcelona. Se seguia l'estela del IV Parlament de les Religions del Món, que va reunir 9.000 persones el juliol del 2004 a la mateixa ciutat. El leitmotiv de la primera edició del Parlament Català va ser: "Per què les religions al segle XXI?". Una de les activitats centrals del Parlament va ser una taula rodona titulada "Les religions i els Objectius de Desenvolupament del Mil·leni", en la qual Marina Ponti i diversos membres del Grup Inicial de l'Associació UNESCO per al Diàleg Interreligiós van reproduir una sessió de treball habitual d'aquest grup per parlar de com les tradicions religioses poden contribuir a l'assoliment dels ODM de les Nacions Unides. En aquella taula rodona Marina Ponti va afirmar que "les organitzacions religioses i els moviments de fe han d'unir forces amb altres moviments per tal de magnificar l'impacte d'aquestes veus contra la pobresa" i va compartir la cerimònia de clausura amb Raimon Panikkar.

El Grup Inicial de l'Associació UNESCO per al Diàleg Interreligiós reuneix a creients significatius i referents de les principals tradicions religioses presents a Catalunya. No són només autoritats, que també n'hi ha, però el requisit principal per a formar part del grup ha estat i continua essent, bàsicament i des dels seus inicis, ara fa més d'onze anys, l'interès per dialogar, per conèixer i entendre millor l'alteritat tot aprofundint en les pròpies identitats. Entre les declaracions que visibilitzen el seu treball de construcció de consens interreligiós i que han fet públiques, figuren la seva Declaració Interreligiosa sobre la Laïcitat (2002) i la recent Declaració sobre els Llocs de Culte (2009)[2]. A més a més, hi ha en el rerafons del grup tot un treball de construcció de relacions mútues i de confiança entre els seus membres. El Grup Inicial ha combinat períodes de diàleg més gratuït i desinteressat i períodes d'una major necessitat de compromís col·lectiu de sensibilització i de transformació i construcció de la societat envoltant en el sentit que passi de la multiculturalitat i de la diversitat religiosa a la interculturalitat i al diàleg interreligiós. La present publicació constitueix una part excel·lent d'aquest compromís i, a banda d'això, se suma a altres treballs de divulgació publicats sobre aquest mateix tema a Estats Units i als Països Baixos[3].

Les persones de les diverses comunitats religioses que formen part del grup (judaisme, cristianisme catòlic, cristianisme evangèlic, cristianisme ortodox, islam, hinduisme, budisme, Fe bahà'í, Societat Unitària Universal) han mantingut més de 14 reunions de treball de dues hores de mitjana, en les quals s'exposava i es debatia el treball personal dut a terme seguint un esquema o guió prèviament acordat. En el debat hi ha hagut sempre interès, delicadesa i interpel·lació, que en la majoria dels casos han generat recerca, imaginació creativa i reforç del compromís dels membres del grup. La fatiga no ha arribat mai a bloquejar la motivació del grup que ha cregut sempre en l'oportunitat i el valor d'aquesta empresa.

El procés de treball, així com el guió o l'esquema que, des de la coordinació de l'Associació UNESCO per al Diàleg Interreligiós i des del Centre UNESCO de Catalunya, es va proposar va ser el següent:

[1] Cfr. TORRADEFLOT, F., *Diàleg entre religions – Textos fonamentals*, Trotta, Madrid, 2002, p. 41-47
[2] Vegeu www.audir.org.
[3] RELIGIONS FOR PEACE, *Faith in Action: Working Towards the Millennium Development Goals: An Action Toolkit for Religious Leaders and Communities* [en línia]. Washington: RELIGIONS FOR PEACE, [2006].< http://www.wcrp.org/files/English%20African%20MDG%20toolkit.pdf>. (Consultat el 20 abril de 2009).
JUSTITIA ET PAX NETHERLANDS, *Act now for the Millennium Development Goals: Appeals from Religious Leaders and Scholars*, La Haïa: JUSTITIA ET PAX NETHERLANDS, 2005.

1. Textos sagrats que animen els creients a esforçar-se per assolir un objectiu específic

Els textos d'inspiració espiritual, considerats com a sagrats, o revelats, o de gran valor moral, poden ser molt útils per motivar els creients a actuar de cares a assolir cadascun dels objectius del mil·leni. Els creients de les diferents tradicions religioses analitzen cada ODM des de la perspectiva de la seva creença, i busquen textos sagrats estimulants i que poden donar motius per actuar a favor dels objectius no només als creients de la pròpia religió sinó també als d'altres tradicions religioses i espirituals així com als humanistes i els laics seguidors d'altres cosmovisions.

Cal destacar que aquesta és una de les aportacions més valuoses i valorades del llibre: oferir una selecció interreligiosa i temàtica de cites, que fins ara s'havien d'anar a collir per separat. Ara, quan es vulgui saber què diuen els textos de les diferents religions sobre la pobresa o el medi ambient, es podrà recórrer a aquesta obra.

2. Principis religiosos comuns o particulars que poden ajudar els creients i no creients a perseguir els objectius

Destaquem aquí els valors i els principis comuns o particulars que poden contribuir a motivar les respectives tradicions religioses a l'hora de comprometre's a favor de l'assoliment dels ODM. Molt sovint, aquests valors o principis deriven directament de la interpretació dels mateixos textos sagrats.

3. Exemples concrets de bones pràctiques de cada tradició

Cada tradició espiritual o religiosa presenta models específics de projectes coherents o dissenyats per assolir objectius compatibles amb els ODM i que ja existeixen en l'àmbit local, regional o internacional. En algun cas, es proposen fins i tot nous projectes innovadors per tal de garantir una tasca comuna i eficient de les diferents tradicions religioses i espirituals, o un compromís comú a favor de projectes que ja desenvolupen algunes ONG o agències de les Nacions Unides. Aquesta secció esdevé, d'alguna manera, un testimoni del compromís concret ja existent i una convocatòria o una proposta adreçada a les comunitats religioses o espirituals.

El llibre consta de dues parts. La primera part, que segueix el guió exposat, mostra l'acció i la reflexió de base desenvolupades en l'àmbit local, partint de l'experiència del Grup Inicial, el més antic dels nou grups de diàleg interreligiós de l'Associació UNESCO per al Diàleg Interreligiós. Es vol presentar una mostra significativa de la contribució de cada tradició religiosa i espiritual a la consecució dels ODM. Els representants de les diferents tradicions religioses i espirituals locals (bahá'í, budista tibetana, budista zen, cristiana catòlica, cristiana evangèlica, cristiana baptista, cristiana ortodoxa, jueva, hindú, musulmana, i unitària universalista) han ofert la seva perspectiva sobre els objectius del mil·lenni. La presència jueva ha estat molt ocasional, malgrat que la contribució a la reflexió és present gràcies el compromís final de la Comunitat Bet Shalom de Barcelona. Alguna tradició, com ara la cuàquera, va ser present a l'inici del treball, però malauradament per raons personals els seus representants no van poder continuar participant en el projecte i oferir una reflexió completa publicable, malgrat el seu exemplar testimoni mentre hi van ser. En alguns casos els representants de tradicions van implicar altres membres de les seves comunitats per tal d'oferir una informació i reflexió més completa, però sempre es va fer a petició del representant que en va considerar la necessitat i va identificar les persones col·laboradores. Quan això s'ha produït, en el comentari de cada objectiu s'especifica el nom de l'autor i membre concret de la mateixa tradició que ha ajudat el representant regular de la tradició. De la mateixa manera, hi ha representants que, en algun moment puntual, van incorporar algun text propi o d'altri, elaborat prèviament, que tenia relació directa amb l'objectiu del mil·leni que s'estava tractant. Així s'ha deixat clar en nota a peu de plana. També, i sempre a petició del representant, la coordinació del projecte ha fet contactes i entrevistes amb membres de les comunitats religioses acreditats en el coneixement o la praxi del compromís de la tradició en l'assoliment d'un o altre dels ODM.

La segona part dóna una perspectiva més global i més suscinta. Inclou algunes reflexions breus i testimonials de personalitats de les principals organitzacions interreligioses i d'algunes comunitats religioses que s'han significat especialment pel seu compromís en l'àmbit interreligiós. En aquest apartat hem pogut incloure, per exemple, la contribució de la comunitat sikh, que finalment no va participar en la reflexió del Grup Inicial, malgrat els reiterats i infructuosos intents de la coordinació.

La iniciativa no només té valor per mostrar com les comunitats religioses poden lluitar cadascuna contra la pobresa en totes les seves dimensions, sinó perquè revela que ho poden fer conjuntament des del

diàleg. Aquest fet obre un nou horitzó. Aquest horitzó ja va ser anunciat per la proposta d'una ètica mundial al voltant de la Regla d'Or de la Moral, que promou especialment Hans Küng i que va quedar palesa en la Declaració Inicial "Cap a una ètica mundial" del 2n Parlament de les Religions del Món que es va celebrar el 1993 a Chicago. Cada cop és més important el corrent del moviment del diàleg interreligiós internacional, regional i local que subratlla la col·laboració de les tradicions religioses i de les seves comunitats en un compromís social coordinat a favor de la solidaritat i per fer front a la pobresa. El text que avui presentem s'inscriu en aquesta perspectiva. És evident que el diàleg interreligiós té altres dimensions i no es redueix al seu compromís social, però també és cert que actualment aquest compromís n'és un eix central de vertebració. Aquesta perspectiva i aproximació és propera i compatible amb la del diàleg entre religions com una eina per a la construcció d'una cultura de pau o com a eina de cohesió social que està promovent la UNESCO. De qualsevol manera cal esmentar que el compromís social i ètic de les religions prové, de manera essencial, de l'experiència espiritual que atresoren i que reactualitzen.

Voldria agrair a cadascun dels membres de les diferents comunitats, tots ells persones significatives i de referència, que han participat en el projecte donant un exemple d'esforç, constància i compromís amb el diàleg i amb els ODM. No repeteixo els noms perquè els trobareu dins del text, encapçalant l'autoria de les reflexions de cada tradició. Esperem seguir mereixent la confiança de tots ells i gaudint del seu mestratge. El seu exemple i la seva trajectòria són i seran un model per al diàleg interreligiós local.

La coordinació del grup i del contingut de la publicació ha estat liderada per l'equip de l'Associació UNESCO per al Diàleg Interreligiós, especialment per Manu Pérez i per mí mateix. L'excel·lent feina, plena de professionalitat i de dedicació, de Manu Pérez, director de l'única revista de diàleg interreligiós de l'estat, *Dialogal – Quaderns de l'Associació UNESCO per al Diàleg Interreligiós* (www.dialogal.com), ha estat cabdal per donar l'embranzida final al projecte que ha desembocat en la seva publicació. També voldria agrair la valuosa i pacient tasca de l'Helena Cots, coordinadora de l'edició, i de Marc Alba, traductor i unificador del text final.

El projecte ha estat reconegut i avalat, pràcticament des dels seus inicis, per l'Oficina Europea de la Campanya per als Objectius de Desenvolupament del Mil·leni i, més endavant ha comptat amb els auspicis del copresident del Grup d'Alt Nivell de l'Aliança de Civilitzacions, Federico Mayor Zaragoza.

Mereix un agraïment especial el suport que hem rebut de la Direcció General d'Afers Religiosos i, de manera especial, de la Regidoria de Drets Civils de l'Ajuntament de Barcelona. Sense ells aquesta publicació no hauria estat viable.

Cada cop hi ha més interès i iniciatives, moltes d'elles interreligioses, que destaquen la importància del compromís social conjunt de les tradicions religioses. Segurament som davant d'una nova albada plena de promeses i esperances. Prou falta ens fa en els temps de crisi que corren.

Francesc Torradeflot

OBJECTIUS DE DESENVOLUPAMENT DEL MIL·LENNI APROVATS PER LES NACIONS UNIDES L'ANY 2000: LA DECLARACIÓ DEL MIL·LENNI

Els vuit objectius de desenvolupament del mil·lenni, entre els quals figuren reduir a la meitat la pobresa extrema, aturar la propagació de la sida i assolir l'ensenyament primari universal per a l'any 2015, constitueixen un pla convingut per totes les nacions del món i totes les institucions de desenvolupament més importants d'àmbit mundial. Els objectius han reunit esforços sense precedents per ajudar els més pobres del món.

Objectiu 1 | eradicar la pobresa extrema i la fam

La pobresa extrema segueix sent una realitat quotidiana per a més de 1.000 milions d'éssers humans que subsisteixen amb menys d'un dòlar al dia. La fam i la malnutrició no arriben a aquesta xifra, però s'hi acosten: més de 800 milions de persones no reben una alimentació suficient per satisfer les seves necessitats energètiques diàries. En el cas dels infants, la manca d'aliments pot ser perillosa perquè endarrereix el seu desenvolupament físic i mental i posa en perill la seva supervivència. Més d'una quarta part dels infants menors de cinc anys dels països en via de desenvolupament pateixen malnutrició.

Superar la pobresa i la fam és un objectiu assolible. A l'Àsia s'han aconseguit reduccions espectaculars de la pobresa: el nombre de persones que viu amb ingressos inferiors a un dòlar al dia es va reduir en gairebé 250 milions entre el 1990 i el 2001, un període de ràpid creixement econòmic. En els 10 últims anys, la fam es va reduir en un 25 %, com a mínim, a més de 30 països, 14 dels quals es troben a l'Àfrica subsahariana, la regió més afectada per la fam i la malnutrició.

Fita: reduir a la meitat, entre el 1990 i el 2015, el percentatge de persones amb ingressos inferiors a un dòlar al dia

- Actualment el 21% de la població mundial viu amb menys d'un dòlar diari.

Fita: reduir a la meitat, entre el 1990 i el 2015, el percentatge de persones que pateix fam

- La malnutrició afecta el 17% de la població mundial.
- El 27% dels menors de cinc anys tenen un pes inferior al normal.

Objectiu 2 | universalitzar l'educació primària

L'educació ofereix opcions als éssers humans pel que fa al tipus de vida que volen portar; els permet, així mateix, expressar-se amb confiança en les seves relacions personals, en la comunitat i a la feina. No obstant això, hi ha més de 115 milions d'infants en edat d'anar a l'escola primària que, com que no hi poden anar, es veuen privats d'exercir aquest dret humà. La majoria d'aquests infants procedeixen de llars pobres, i sovint les seves mares tampoc no han rebut una educació formal.

Aquesta pèrdua de potencial no tan sols afecta els infants. L'educació, especialment de les nenes, aporta beneficis socials i econòmics per a tota la societat. Les dones que han rebut educació tenen accés a més oportunitats econòmiques i participen més activament en la vida pública. Quan són mares, solen tenir menys fills però més sans, els quals tindran més probabilitats d'anar a l'escola. Tots aquests beneficis són essencials per trencar el cercle viciós de la pobresa.

Cinc regions s'estan acostant al 100 % de matriculació en l'educació primària. Per assolir aquest objectiu caldrà intensificar enormement els esforços a l'Àfrica subsahariana, el sud asiàtic i Oceania. En aquestes regions, com a la resta del món, l'augment de la matriculació haurà d'anar acompanyat d'iniciatives per aconseguir que cap infant (especialment els més difícils d'arribar) abandoni l'escola i que tots rebin una educació de bona qualitat.

Fita: vetllar perquè, per a l'any 2015, els nens i les nenes de tot el món puguin acabar un cicle complet d'educació primària

- Cinc regions s'acosten a una taxa de matriculació del 100 % en l'educació primària.
- La sida imposa una pesada càrrega a l'educació.
- La matriculació és tan sols mitja batalla.
- En la majoria de les regions en via de desenvolupament, les nenes tenen menys probabilitats que els nens d'acabar l'escola.

Objectiu 3 | promoure la igualtat de gènere i l'autonomia de la dona

La igualtat de gènere és un dret humà i és essencial per a la consecució dels objectius de desenvolupament del mil·lenni. Es tracta d'un requisit indispensable per superar la fam, la pobresa i les malalties. La igualtat de gènere implica igualtat en tots els nivells de l'educació i en tots els àmbits del treball, el control equitatiu dels recursos i una representació equitativa en la vida pública i política.

És essencial aconseguir la paritat en l'educació (en l'educació primària i els nivells següents) perquè les dones participin plenament en la societat i en l'economia mundial. No obstant això, són molts, massa, els països on les nenes queden enrere. Entre els nombrosos beneficis d'una educació de bona qualitat figura la seguretat que comporta una ocupació remunerada, però massa sovint les dones són relegades a llocs que estan mal pagats i no ofereixen seguretat. Tot i que ha augmentat el percentatge de dones que ocupen llocs de treball remunerats en els sectors no agrícoles, a moltes regions segueixen representant una petita minoria dels treballadors assalariats, amb una representació excessiva en el sector informal.

Un element clau de l'apoderament de la dona és l'exercici d'un poder de decisió en condicions d'igualtat amb l'home en els camps que afecten la seva vida (des de la família fins als nivells més alts de govern). Tot i que la representació de la dona en els parlaments nacionals ha anat augmentat a un ritme estable des del 1990, les dones segueixen ocupant tan sols el 16 % dels escons arreu del món.

Fita: eliminar les desigualtats de gènere en l'educació primària i secundària, preferiblement per a l'any 2005, i en tots els nivells de l'educació abans de finals del 2015

- Les nenes segueixen endarrerides respecte dels nens en la matriculació escolar.
- Les disparitats de gènere tendeixen a augmentar en els nivells més alts d'educació.
- Les dones ocupen una proporció menor de treballs remunerats que els homes.
- Hi ha més dones que homes ocupant llocs de treball de poc prestigi.
- Els homes dominen el procés decisori en els nivells més alts.

Objectiu 4 | reduir la mortalitat dels infants menors de cinc anys

La mort d'un infant és una pèrdua tràgica, però cada any moren gairebé 11 milions d'infants (és a dir, 30.000 al dia) abans de fer cinc anys. La majoria d'aquests infants viu en països en via de desenvolupament i mor com a resultat d'una malaltia o una combinació de malalties que es poden prevenir o combatre amb mètodes que ja existeixen i són de baix cost. De vegades, la causa de mort és simplement la falta d'antibiòtics per tractar una pneumònia o de sals de rehidratació oral per contrarestar una diarrea. La malnutrició contribueix a més de la meitat d'aquestes morts.

La mortalitat infantil està estretament vinculada a la pobresa: els avenços en la supervivència de nadons i infants han estat més lents entre la població dels països pobres i entre la població més pobra dels països amb més recursos. La millora dels serveis públics de salut és un element clau, sobretot l'accés a l'aigua potable i a un millor sanejament. La instrucció, especialment per a les nenes i les mares, pot salvar la vida de molts infants. Si bé l'augment dels ingressos pot tenir efectes positius, no es podran aconseguir gaires coses si els serveis esmentats no es presten als qui més els necessiten.

Fita: reduir en dues terceres parts, entre el 1990 i el 2015, la taxa de mortalitat dels infants menors de cinc anys

- Els progressos aconseguits per reduir la mortalitat dels infants menors de cinc anys han perdut impuls.
- Cal reduir dràsticament la mortalitat dels infants menors de cinc anys a l'Àfrica subsahariana i el sud asiàtic.
- Si s'ampliessin les mesures senzilles de baix cost se salvarien més vides.
- La immunització contra el xarampió salva vides, però no tots els infants estan vacunats.

Objectiu 5 | millorar la salut materna

El moment del part hauria de ser un moment d'alegria. Cada any, però, per a més de mig milió de dones, l'embaràs i el part acaben en defunció i en 20 vegades més casos produeixen lesions o incapacitats greus que, si no es tracten, poden causar patiments i humiliació durant tota la vida. La mort d'una mare pot ser especialment devastadora per als infants que deixa enrere, ja que per a ells augmenta el risc de caure en la pobresa i ser víctimes de l'explotació.

Els països on les taxes de mortalitat materna ja eren baixes el 1990 han aconseguit nous progressos, però encara queda molt per fer. Per reduir aquesta taxa als països més afectats, s'hauran de destinar més recursos encaminats a aconseguir que la majoria dels parts siguin atesos per metges, infermeres o llevadores capacitats per prevenir, detectar i tractar les complicacions obstètriques. Quan es presenten problemes, les dones han de tenir la possibilitat d'arribar a temps a un centre mèdic plenament equipat.

L'accés universal a la salut reproductiva, inclosa la planificació familiar, és el punt de partida per a la salut materna. És particularment important per atendre les necessitats dels 1.300 milions de joves que estan a punt d'iniciar la seva vida reproductiva. En l'actualitat hi ha 200 milions de dones que no compten amb els serveis anticonceptius segurs i eficaços que necessiten.

Fita: reduir en tres quartes parts, entre el 1990 i el 2015, la ràtio de mortalitat materna

- Les dones pateixen risc de mort per donar vida.
- Moren menys dones durant el part, però no als països més afectats.
- Augmenta el nombre de parts atesos per personal sanitari qualificat.

Objectiu 6 | combatre la sida, la malària i altres malalties

En els 25 anys transcorreguts des que es va declarar el primer cas de sida, aquesta malaltia s'ha convertit en la principal causa de mort prematura a l'Àfrica subsahariana i en la quarta causa de mort a tot el món. Més de 20 milions de persones han mort a tot el món des que va començar l'epidèmia, i a finals del 2004 hi havia uns 39 milions de persones que vivien amb el VIH. Als països més afectats, l'epidèmia de la sida, a més de provocar incalculables patiments, ha fet retrocedir els progressos que, en matèria de desenvolupament, havia costat dècades d'aconseguir. Gairebé cap país no s'ha deslliurat d'aquesta amenaça.

Ara bé, hi ha països que estan combatent l'epidèmia i estan guanyant la batalla. Tailàndia i Uganda han demostrat que es poden reduir les taxes d'infecció si es compta amb una visió i un lideratge adequats, per la qual cosa són un exemple per a altres països assolats per la sida.

Altres malalties que no han rebut tanta atenció dels mitjans d'informació estan minant la vitalitat i les esperances dels habitants del món en via de desenvolupament. Cada any la malària provoca un milió de víctimes mortals, la majoria infants, i s'estima que ha contribuït a reduir el creixement econòmic als països africans en un 1,3 % anual. La tuberculosi, que es considerava eradicada, ha fet un rebrot en part a causa de l'aparició de soques resistents als medicaments i de la vulnerabilitat provocada pel VIH i la sida. No és cap sorpresa que aquestes tres malalties es concentrin als països més pobres; cal assenyalar, però, que en gran mesura es podrien combatre mitjançant activitats d'educació i prevenció i, quan n'apareguessin brots, mitjançant tractament i atenció.

Fita: haver aturat i començat a reduir, per a l'any 2015, la propagació de la sida

- Segueix sent elevada la prevalença del VIH a l'Àfrica subsahariana, on continua augmentant el nombre de morts i de noves infeccions.
- La prevalença del VIH ha augmentat a totes les altres regions.
- A mesura que s'estén l'epidèmia de la sida, augmenta el nombre de nenes i dones infectades.
- La sida està deixant orfes un nombre d'infants sense precedents.

Fita: haver aturat i començat a reduir, per a l'any 2015, la incidència de la malària i altres malalties greus

- La malària ataca els més pobres i indefensos.
- S'amplia la distribució de mosquiteres.
- Diversos països estan adoptant normes més efectives en matèria de medicaments.
- Reapareix la vella amenaça de la tuberculosi.
- Una nova estratègia de tractament de la tuberculosi està produint resultats positius.

Objectiu 7 | garantir la sostenibilitat ambiental

Per garantir la sostenibilitat del medi ambient és fonamental que els recursos naturals s'utilitzin d'una manera intel·ligent i que es protegeixin els ecosistemes complexos dels quals depèn la nostra supervivència. S'ha de tenir en compte que la sostenibilitat no es podrà aconseguir amb els models actuals de consum i ús de recursos. Els sòls s'estan degradant a un ritme alarmant. Les espècies vegetals i animals estan desapareixent a un ritme sense precedents. Els canvis climàtics estan provocant una elevació del nivell del mar i augmentant el perill de sequeres i inundacions. La pesca i altres recursos marins estan sobreexplotats.

Els pobres de les zones rurals són els més afectats per aquesta situació perquè, en general, per subsistir depenen dels recursos naturals que tenen al seu voltant. Si bé l'èxode cap a les zones urbanes ha reduït la pressió sobre les zones rurals, també ha provocat un augment del nombre de persones que viuen amuntegades i en barris insegurs a les ciutats. Tant a les zones urbanes com a les rurals, milers de milions de persones no disposen d'aigua potable ni d'instal·lacions bàsiques de sanejament.

La superació d'aquests i altres problemes ambientals farà necessari prestar una major atenció a la situació dels pobres i establir un nivell de cooperació mundial sense precedents. Les mesures adoptades per aturar la destrucció de la capa d'ozó demostren que és possible avançar sempre que hi hagi voluntat política.

Fita: incorporar els principis del desenvolupament sostenible en les polítiques i els programes nacionals i invertir la pèrdua de recursos ambientals

- Els boscos desapareixen més ràpid a les regions més pobres.
- Hi ha més zones protegides, però la pèrdua d'espècies i hàbitats continua.
- L'eficiència energètica ha millorat, però no prou.
- Els països rics produeixen la majoria dels gasos amb efecte d'hivernacle.
- S'han reduït dràsticament les substàncies que esgoten l'ozó.

Fita: reduir a la meitat, per a l'any 2015, el percentatge de persones sense accés sostenible a l'aigua potable i el sanejament bàsic

- L'accés a l'aigua potable ha millorat a tot el món.
- La meitat del món en via de desenvolupament no disposa de sanejament millorat.
- Les polítiques s'hauran de centrar en els habitants pobres de les zones rurals i dels barris marginals de les ciutats.

Fita: haver millorat significativament, per a l'any 2020, la vida d'almenys 100 milions d'habitants de barris marginals

- En el món en via de desenvolupament la població urbana està a punt de superar la rural.
- Les millores urbanes no són suficients per fer front al creixent nombre d'habitants dels barris marginals.
- Cal intensificar les mesures amb les quals ja s'ha aconseguit millorar les condicions imperants en els barris marginals.

Objectiu 8 | crear una associació mundial per al desenvolupament

Un element central dels objectius de desenvolupament del mil·lenni és l'acceptació que la lluita contra la pobresa és una empresa col·lectiva els resultats de la qual beneficiaran tots els països.

La responsabilitat principal de complir els objectius recau sobre els països en via de desenvolupament. No obstant això, també cal que es presti suport internacional sobretot als països més afectats per la pobresa o per l'aïllament geogràfic. D'altra banda, l'existència d'una economia mundial interdependent exigeix noves vies de comerç, estabilitat financera internacional i la difusió de la tecnologia perquè els països en via de desenvolupament puguin aprofitar les oportunitats que facin possible un desenvolupament accelerat i sostingut.

En la Declaració del Mil·lenni els països en via de desenvolupament es comprometen a fer tot el que sigui possible per mantenir unes economies sanejades, vetllar pel seu propi desenvolupament i atendre les necessitats humanes i socials. Per la seva part, els països desenvolupats es comprometen a donar suport als països més pobres pel que fa a la prestació d'ajuda, el comerç i l'alleujament del deute. En tota associació realment important entre rics i pobres també s'ha de tenir en compte la necessitat que tenen els països en via de desenvolupament de comptar amb tecnologia, medicaments i llocs de treball per als seus habitants, en particular els joves, que representen una proporció cada cop més gran de la població.

Fita: atendre les necessitats especials dels països menys avançats, els països en via de desenvolupament sense sortida al mar i els petits estats insulars en via de desenvolupament

Fita: elaborar un sistema financer i de comerç obert, basat en normes, previsible i no discriminatori

- Els països desenvolupats permeten més importacions exemptes provinents dels països en via de desenvolupament.
- Els aranzels sobre les exportacions importants dels països en via de desenvolupament gairebé no han canviat.

Fita: encarar amb un criteri global els problemes del deute dels països en via de desenvolupament

- El deute extern segueix sent un obstacle per al desenvolupament, i no tan sols als països més pobres.
- És hora de reduir els subsidis agrícoles als països rics.

Fita: en cooperació amb els països en via de desenvolupament, elaborar i aplicar estratègies que proporcionin als joves un treball digne i productiu

- La desocupació dels joves és una possible font de malestar social.

Fita: en cooperació amb les empreses farmacèutiques, proporcionar accés a medicaments essencials als països en via de desenvolupament a un cost raonable

- Els medicaments bàsics poden salvar milions de vides.
- Malgrat que ha augmentat la disponibilitat dels medicaments contra la sida, hi continua havent milions de persones que no hi tenen accés.
- Escassetat d'un ingredient fonamental per lluitar contra la malària.
- La manca de medicaments i l'aplicació de polítiques inadequades dificulten la lluita contra la tuberculosi.

Fita: en col·laboració amb el sector privat, vetllar perquè s'aprofitin els beneficis de les noves tecnologies, en particular de les tecnologies de la informació i de les comunicacions

- La revolució de la informació encara no s'ha produït al món en via de desenvolupament.

PART I
APORTACIONS D'ALGUNES TRADICIONS RELIGIOSES ALS OBJECTIUS DE DESENVOLUPAMENT DEL MIL·LENNI DES DE L'ÀMBIT LOCAL

EL JUDAISME I ELS OBJECTIUS DEL MIL·LENNI

(UNA[1] PERSPECTIVA JUEVA)

EL JUDAISME I L'OBJECTIU 1

L'autor

Enrique Fleischmann (Buenos Aires, 1967)
Ben (fill) de Miguel Fleischmann i Mirta Edith Aijenbom, membre de la Comunitat Jueva a Barcelona, Màster en Econòmiques i Administració d'Empreses (Universitat Ben Gurion, Israel). Tot i que treballo d'economista industrial (enfocament "microeconòmic"), mantinc un gran interès per qüestions socials i ètiques relacionades amb l'àmbit econòmic, com ara la justícia social, la discriminació i l'economia política. La tradició jueva ha estat des de sempre font inesgotable de saviesa i de valors ètics aplicables al món modern.

Textos

«No hi ha d'haver pobres entre els teus.» (Deuteronomi 15,4)

«Quan en una de les ciutats del país que el Senyor, el teu Déu, et dóna, hi hagi un pobre entre els teus germans, no endureixis el cor, no tanquis la mà al teu germà pobre.» (Deuteronomi 15,7)

«Quan segueu els sembrats, no arribeu fins a la partió del camp ni recolliu les espigolalles. I en la verema, igualment: no esgotimeu la vinya ni recolliu els grans que han caigut. Deixeu-ho per als pobres i els immigrants.» (Levític 19,9-10)

«Si dónes el teu pa als famolencs i satisfàs la fam dels indigents, llavors la teva llum s'alçarà en la foscor, el teu capvespre serà clar com el migdia. En tot moment el Senyor et conduirà, en ple desert saciarà la teva fam, et farà fort i vigorós i seràs com un hort amarat d'aigua, com una font que mai no s'estronca.» (Isaïes 58,10-11)

«El rabí Assi diu: el *tzedakah*[2] és tan important de complir com la resta de les *mitsvot*[3] juntes.» (Talmud, Tractat Baba Batra)

«Els nostres rabins ensenyen: "Prestem ajuda als gentils pobres juntament amb els pobres d'Israel."» (Talmud, Tractat Gittin pàgina 61)

«Quan el rabí Hunna menjava, solia obrir la porta i proclamar: "Que entri a menjar qualsevol persona necessitada."» (Talmud, Tractat Taanit 20b)

«Quan arriba un estranger i diu: "Tinc gana, si us plau doneu-me menjar," no tenim permís per examinar si és honest o no. L'hem d'alimentar immediatament.» (Maimònides, Mixnà Torà 6,6)

«Quan et preguntin en el món venidor: "Quina ha estat la teva feina?," i tu responguis: "He alimentat els

[1] «Una» i no «la» perspectiva, com a tribut al pluralisme de la nostra tradició «La Torà té setanta cares» (Nombres Rabbah 13,15).
[2] *Tzedakah*: terme hebreu que vol dir «ajuda al necessitat de caràcter obligatori» i que se sol traduir com a «caritat». Prové del terme «justícia» (*tzedek*).
[3] *Mitsvà* (plural, *mitsvot*): manament religiós o normativa legal, que també s'utilitza per descriure accions humanitàries.

famolencs," et diran: "Aquesta és la porta del Senyor, entra-hi, (perquè) tu has alimentat els famolencs."» (Midraix, Salm 118,17)

«Una gran fam es va abatre sobre el país. La fam era tan forta que Abram va baixar a Egipte per residir-hi un cert temps.» (Gènesi 12,10)

Principis

L'actuació a favor del desemparat (*tzedakah*) és un valor fonamental de caràcter obligatori, jeràrquicament equivalent en importància al culte: «El món se sosté sobre tres coses: la Torà, el Culte i els Actes de Caritat» (Mixnà, Pirkei Avot 1,3). Els profetes bíblics que van ser encara més rigorosos en aquest aspecte s'oposaven al culte privat d'accions de justícia social, dit en paraules del profeta Isaïes: «No porteu més ofrenes inútils (...) apreneu a fer el bé, busqueu la justícia, detureu l'opressor, defenseu l'orfe, pledegeu a favor de la viuda» (Isaïes 1,13-17).).

El text bíblic no només es limita a mitigar les conseqüències de la precarietat (establint l'assistència obligatòria als desemparats), sinó que adopta una postura més radical. La Torà declara: «No hi ha d'haver pobres entre els teus» (Deuteronomi 15,4). Aquesta frase, segons l'eminent erudit Y. Leibovitz, «no s'ha d'entendre com una promesa divina, sinó com una exigència imposada a l'home, especialment a l'home que se sotmet a les *mitsvot*. Nosaltres hem d'evitar crear una realitat en la qual hi hagi indigents entre nosaltres». Tot i que és obvi que el destinatari d'aquests missatges és el conjunt de la societat, no s'eximeix l'afligit de responsabilitat: «Si jo no em preocupo de mi mateix, qui ho farà?» (Pirkei Avot). En el nostre context, aquesta frase reflecteix el principi de la responsabilitat personal i l'expectativa que la persona necessitada té i el seu interès per superar la seva situació precària. Els rabins del Talmud entenien el concepte de *tzedakah* com una forma d'ajudar el proïsme a ajudar-se a si mateix i, per tant, s'esperava per part de la persona necessitada una actitud activa. Maimònides,[4] que va establir vuit subcategories de *tzedakah*, considera que el nivell més alt és aquell que subministra a la persona necessitada una ocupació o un negoci que li permeti trencar el cercle viciós de la pobresa. La *mitsvà* de *Leket*, *shiheha*, *peah*, (en què el camperol té l'obligació d'«abandonar» part de la seva collita al camp) hi trobem una lògica semblant: La persona necessitada té el dret de recollir-ne els fruits activament. L'objectiu d'aquesta pràctica tan peculiar és restablir la dignitat de la persona necessitada, desvincular el donant del receptor i atorgar a l'indigent la possibilitat de participar activament en la creació de riquesa de la societat.

Per bé que els textos bíblics consideren les riqueses acumulades pels patriarques un senyal de benedicció (Gènesi 13,2) o de recompensa/indemnització (Job 42,12), el triomf econòmic no és vist com un objectiu en si mateix. Ni la riquesa ni la pobresa no tenen cap valor moral (sigui positiu o negatiu) i, per tant, la pobresa o els pobres no són objectes de glorificació, amb la qual cosa es rebutja l'abstinència com a manera de viure. Segons aquesta lògica, la indigència s'entén com una càrrega i, per tant, està lluny de ser considerada el resultat d'una elecció lliure.

Una altra actitud activa, legítima en casos extrems, és la que adopta el patriarca Abram en una primera etapa de la seva vida a Canaan (la terra promesa), forçat a emigrar a Egipte a causa de la fam (Gènesi 12,10). És interessant observar que Abraham, que gaudia d'un tracte diví especial, no va esperar una actuació divina que el salvés de la fam, sinó que va decidir emigrar (temporalment).

Malgrat que la legislació és precisa i concreta, es reconeix la importància de la conscienciació. A la Torà, la legislació social sol anar acompanyada de la frase «Recordeu que també vosaltres vau ser esclaus a Egipte». Això demostra que es reconeix la consciència com un component important a l'hora de complir amb les nostres obligacions envers el proïsme.

Exemples

En el judaisme els ideals no tenen rellevància si no es tradueixen en accions reals i concretes. En el nostre cas, ja des de la mateixa Torà es dissenyen diversos mecanismes de suport a les necessitats dels pobres, com ara l'obligació de mantenir una part del camp sense recol·lectar, la prohibició de cobrar interessos a les persones necessitades, etc. Per bé que habitualment les normatives són explícites i detallades, la norma és donar més del que estableix estrictament la llei: el Talmud considera que destinar menys del 10 % dels ingressos a la caritat és inadequat, mentre que també prohibeix destinar-hi més del 20 %.

[4] Maimònides (Mose ben Maimon, 1135-1204) va ser metge, rabí i el teòleg més cèlebre de l'edat mitjana. Va tenir una gran importància com a filòsof religiós en el pensament medieval.

El compromís envers els diversos projectes per eradicar la fam i la pobresa al món és real i constant. Com a exemples d'aquesta actitud podem esmentar els següents:

- Tota comunitat jueva inclou com a part de les seves institucions normals l'organització de *tzedakah*. Sense *tzedakah*, una comunitat no es pot considerar com a tal.
-
- Segons diversos estudis, la gran majoria de les donacions jueves als EUA (la major comunitat jueva del planeta) estan destinades a causes no jueves.

- L'assemblea bianual de la Union for Reform Judaism (URJ) va adoptar l'any 2005 una resolució per la qual es donava suport a la causa de posar fi a la pobresa global.

- El Servei Mundial de Jueus Americans és una entitat que organitza projectes a 36 països i envia 600 voluntaris estudiants i professionals a països necessitats.

©shutterstock/Joshua Haviv

- Mazon («aliment») és una ONG dedicada específicament a combatre la fam. Tzedek (Regne Unit) es dedica a projectes contra la pobresa.

- A Barcelona es duen a terme iniciatives locals de suport a víctimes de desastres naturals i d'organització d'ajuda mútua.

Recomanacions

«Qui mata una vida mata un món; qui salva una vida salva un món sencer.» (Talmud, Tractat Sanedrí 37a)

La humanitat disposa dels mitjans tècnics i econòmics necessaris per garantir un nivell de benestar bàsic i sostenible per a tota la humanitat. Partint d'aquesta premissa es poden establir les recomanacions següents:

1. Solucionar els problemes immediats i urgents a curt termini i paral·lelament establir mecanismes a mitjà i llarg termini que trenquin el cercle viciós de la pobresa (en els àmbits de l'educació, els accessos als mercats, els mitjans de producció, etc.). L'assistència ha d'estar totalment desvinculada de consideracions polítiques, culturals etc., ja que es tracta d'una assistència incondicional.

2. La responsabilitat de mitigar la pobresa extrema recau sobre el conjunt de la humanitat i sobre cadascun dels éssers humans. S'ha d'elaborar un pla mundial de contribucions segons el nivell de riquesa de cada estat, des del més ric fins al més pobre. Cal destacar que la guerra contra la pobresa és un projecte de la humanitat i no només dels més rics (o dels més pobres).

3. Conscienciació. La frase «Recorda que eres esclau en el país d'Egipte. Per això et mano que compleixis aquestes prescripcions» (Deuteronomi 24,22) acompanya la legislació social en la Torà. S'inclouen en aquest concepte programes escolars, utilització d'espais públics i privats, etc.

EL JUDAISME I L'OBJECTIU 2

Textos

«Tingues sempre als llavis aquest llibre de la Llei: repassa-la de nit i de dia, per complir tot el que hi ha escrit. Així duràs a bon terme tot el que emprenguis; tot et sortirà bé.» (Josuè 1,8)

«El món se sosté sobre tres coses: [l'estudi de] la Torà, el Culte i els Actes de Caritat.» (Pirkei Avot 1,3)

«Grava en el teu cor les paraules dels manaments que avui et dono. Inculca-les als teus fills; parla'n a casa i tot fent camí, quan te'n vagis al llit i quan et llevis.» (Deuteronomi 6,6-7)

«El rabí Chananiah ben Teradion va dir: "Si dues persones es reuneixen i no intercanvien paraules de la Torà, la seva és una reunió de menyspreats (...). Però si estan reunides i intercanvien paraules de la Torà, la Presència Divina (*Xekhinà*) resideix [entre ells]."» (Pirkei Avot 3,2)

«Des del moment en què el fill sap parlar, se li ensenya la Torà. Moises ens va ordenar que sigui un ensenyament per la paraula, per això es diu que quan el nadó comença a parlar, el seu pare conversa amb ell en l'idioma sagrat i li ensenya la Torà i, si no ho fa, és com si l'estigués enterrant, perquè està escrit: "Ensenyeu-les als vostres fills, parlant-ne, etc."» (Rashi sobre el Deuteronomi 12)

«L'estudi de la Torà pesa tant com la resta dels preceptes junts.» (Misnah , Tractat Peah A,1)

«Tot jueu està obligat a estudiar la Torà, tant el pobre com el ric, tant el malalt com el sa. Fins i tot el captaire que se sosté gràcies a la caritat, o que té obligacions amb la seva dona o fills, ha d'establir períodes fixos per a l'estudi de la Torà. Dia i nit, tal com està escrit: "Repassa-la de nit i de dia."» (Josuè 1,8) (Maimònides, Mixnà Torà, lleis de la Torà 1,8-9)

Principis

És impossible expressar «judaisme» sense esmentar la paraula «estudi». El text fonamental, la Torà, és una paraula hebrea que significa «ensenyament», «instrucció» o, més específicament, «llei». En el seu sentit més ampli s'utilitza habitualment per designar la totalitat de la revelació i l'ensenyament diví al poble d'Israel. L'estudi com a procés continu de superació personal i espiritual és considerat equivalent al culte (Avot 1,3), encara que el judaisme rabínic adopta de vegades una postura més radical. El Talmud (Tractat Kidushin 40) relata un debat entre savis sobre la pregunta «què és més important, l'estudi o l'"acció" (culte)?». Els savis van decidir per majoria que l'estudi és més «gran», ja que el coneixement porta necessàriament al culte.

Com es tradueixen els nobles principis a la realitat? En primera instància, l'obligació i responsabilitat d'estudiar contínuament recauen sobre l'individu (Josuè 1,8). Pel que fa a la descendència, l'ensenyament des dels primers moments de la vida és obligació del progenitor (Talmud, ,Tractat Kidushin 29) o del mestre, tot i que com ja veurem no s'eximeix la comunitat d'aquesta responsabilitat.

Efectivament, durant les primeres fases de la història es va desenvolupar un sistema informal d'ensenyament de pare a fill que depenia de la voluntat, la disponibilitat de mitjans i els coneixements individuals. El canvi va arribar durant el segle I de l'era cristiana: el Talmud (Tractat Baba Batra 21a) lloa el savi Joshua ben Gamla per la seva iniciativa d'implantar l'ensenyament escolar general, obligatori i formal a les comunitats a partir dels sis o set anys. Aquesta nova modalitat rebia el finançament de la comunitat (*Shuljan aruj*) independentment de l'estat econòmic dels progenitors. L'estudi dels *Tinokot shel Bet Raban* (els infants de l'escola) va arribar a assolir tanta importància que el Talmud afirma que «sense ell (Ben Gamla), la Torà hagués caigut en l'oblit» i que «el món segueix existint gràcies a l'estudi dels infants». En una altra ocasió fins i tot es declara prohibida la interrupció dels estudis encara que es tracti de la reconstrucció del Temple (Talmud, Tractat Shabbat 119b).

El model d'ensenyament general és coherent amb les regles de la Gran Assemblea (segle III aC), que ordenen que es «formin molts deixebles» (Avot 1,1), i contrari a l'elitisme de R. Gamliel, que va obrir la seva acadèmia només a estudiants «íntegres». Aquest model requereix una participació pública en el finan-

çament de les acadèmies i una aportació contínua de la comunitat, ja sigui físicament -«Que casa teva sigui un lloc de reunió d'erudits» (Avot 1,4)- o a través d'aportacions econòmiques: a la Mixnà se solia descriure un savi com «Ximon, germà d'Azarià», una forma inusual de denominació (germà). El Talmud explica que Azarià era home de negocis i que es va guanyar l'honor de ser immortalitzat gràcies al suport financer que va fer que Ximon, el seu germà erudit, es pogués dedicar als estudis.

A més, l'ensenyament és continu a totes les edats. És famós el cas del rabí Akiva (segle I-II), que va començar la seva «carrera» d'erudit als 40 anys i que va assolir posteriorment els nivells més alts de saviesa. Cal destacar que encara que l'enfocament de l'estudi és la Torà, l'ensenyament inclou temes generals, i que els erudits de la Torà destacaven en altres camps: se sap que Maimònides, només per esmentar un exemple, va ser un metge famós i un gran expert en filosofia aristotèlica.

Exemples

Les comunitats jueves de tot el món destinen molts recursos a l'educació primària i l'educació no formal. És molt habitual trobar, fins i tot en comunitats força petites, escoles jueves públiques o concertades o, en altres casos, les anomenades escoles de diumenge, en les quals es du a terme l'ensenyament jueu. El percentatge d'escolarització i d'estudis superiors entre les comunitats jueves està entre els més alts de totes les societats en què es troben. A Barcelona, només per esmentar un exemple proper, la comunitat jueva té una escola primària i organitza una gran varietat d'activitats culturals i d'estudi com a pilar fonamental de la vida comunitària.

Hi ha diversos programes d'ajuda a l'educació fora de les comunitats. Només per esmentar alguns exemples: ORT, Tzedek (Regne Unit) i el Servei Mundial de Jueus Americans, entre altres.

Recomanacions

1. Pensem que tant la societat civil com els governs i les organitzacions internacionals han de considerar l'educació com un objecte de màxima prioritat. En el desenvolupament humà, la possibilitat de conèixer, preguntar i opinar és la millor eina per al benestar social, per eradicar la pobresa, combatre les malalties i evitar les guerres.

2. S'han de crear programes d'autoajuda en entorns marginals i països pobres. Cal garantir que l'educació sigui una eina que acabi repercutint sobre la societat, per mitjà de la creació de mecanismes i incentius que evitin la fuga de cervells dels països més febles, sense oblidar que l'educació ha de cobrir el major nombre d'estudiants.

3. Els programes han d'incloure l'assignació de recursos econòmics juntament amb la consciencia ció en tots els àmbits sobre la importància de l'educació. Els recursos econòmics han de tenir en compte que tot sovint el baix nivell d'escolarització està relacionat amb l'aportació indispensable del treball infantil a les economies familiars.

EL JUDAISME I L'OBJECTIU 3

Textos

«Déu va crear l'home a imatge seva, el va crear a imatge de Déu, creà l'home i la dona.» (Gènesi 1,27)

«Honra el pare i la mare.» (Èxode 20,12)

«Un home sense una dona viu sense alegria, benedicció ni bondat.... un home ha d'estimar la seva dona com a si mateix i respectar-la més que a si mateix.» (Talmud, Tractat Yevamot 62b)

«Les dones tenen més poder de discerniment que els homes.» (Talmud, Tractat Nidah 45b)

«L'home té prohibit casar la filla quan és menor fins que creixi i digui: "Jo vull en tal."» (Talmud Tractat Kidushin 81b)

«Encara que he triat els caps, els jutges i els ancians perquè us governin, tots ells són iguals davant meu tal com està dit "tots els homes d'Israel" [Deuteronomi 29,9] i no només els grans entre vosaltres, sinó els vostres fills, les vostres dones; ja que els éssers humans són més misericordiosos cap als homes que cap a les dones, però el Sant -beneït sia- no és així, és misericordiós amb totes les seves creacions, els homes i les dones igual.» (Tanjuma, Netsavim 2)

«Tots els impurs, fins i tot la dona *nidà*[5] i els no jueus poden agafar el llibre de la Torà i llegir, sense que per això les paraules de la Torà rebin impuresa, sempre que les seves mans no estiguin brutes de fang, sinó que es rentin primer i després toquin el llibre.» (Maimònides, Mixnà Torà 10,8)

Principis i exemples

El primer relat de la creació culmina amb «Déu va crear l'home a imatge seva, el va crear a imatge de Déu, creà l'home i la dona.» (Gènesi 1,27). És notable observar que es tracta d'un relat absolutament igualitari en què, segons el *midraix*,[6] el primer ésser humà havia de ser un ésser androgin, dividit posteriorment entre home i dona. Al final del relat de la creació, la frase «i ell et voldrà dominar» (Gènesi 3,16), dirigida a la dona després de l'expulsió de l'Edèn, justifica aparentment una actitud discriminatòria. Segons alguns comentaristes bíblics aquesta frase representa la descripció d'un món desigual, destí que la humanitat pot i ha de superar, semblant a la «maledicció» que figura en el mateix context: «tota la vida passaràs fatigues per treure'n l'aliment» (Gènesi 3,17), que s'ha de superar amb l'ús de tecnologia i enginy humà.

En el judaisme tradicional els rols socials, polítics i religiosos s'han distribuït en funció del sexe, de manera que els rols i les obligacions més prestigiosos corresponen als homes, com és ben característic de les cultures patriarcals.En general s'eximia (encara que no se li prohibia) la dona de complir certs preceptes religiosos, entre els quals destaca l'exempció de l'estudi de la Torà i els preceptes relacionats amb la participació en la vida pública, les dues eines fonamentals per a la mobilitat social i la possibilitat d'exercir influència en la vida comunitària.

Encara que durant segles s'han mantingut els rols tradicionals, la tendència dels rabins ha estat alleujar la càrrega discriminatòria en la legislació original. Per exemple, el dret a percebre una indemnització per haver patit una agressió sexual no és tan sols un dret del pare de la víctima, sinó, com preveuen els rabins, també de la mateixa dona. Un altre exemple és la instauració de la monogàmia pel rabí Gershom aproximadament l'any 1000 dC (encara que la poligàmia estava permesa per la Bíblia).

Malgrat tot, si examinem la legislació jueva des d'una perspectiva del context social i legal, les normatives jueves solien ser més avançades que els costums contemporanis, especialment en temes conjugals. Cal esmentar alguns exemples: Les dones tenien dret a la propietat o, segons Maimònides, a demanar el divorci en cas que trobessin el seu marit «repugnant» (el sexe matrimonial és un dret femení i no masculí) La dona té el dret de ser consultada abans de contraure matrimoni i, finalment, direm que el marit té prohibit maltractar la seva dona, (un dret reconegut només en alguns països a la legislació moderna).

En els últims cent anys hem presenciat avenços molt importants cap a la igualtat de gènere. Fa gairebé

[5] *Nidà*: dona durant el període de menstruació, considerada en estat d'impuresa per a determinats aspectes.
[6] *Midraix*: terme hebreu que designa un mètode d'exegesi consistent en un text bíblic dirigit a l'estudi o la investigació que faciliti la comprensió de la Torà.

cent anys es va establir una xarxa femenina d'ensenyament anomenada Bet Yaakov, iniciativa que comptava amb el suport del gran rabí ortodox Hafetz Haim. Avui dia els corrents jueus segueixen marcant les normes que s'han de seguir, especialment els corrents conservador i reformista (que comprenen, institucionalment o a la pràctica, la majoria dels jueus del món), en els quals les dones gaudeixen d'una àmplia igualtat.[7] L'estatus igualitari inclou el dret a exercir qualsevol funció o càrrec públic (rabinat inclòs) i el dret de participació igualitària en tota activitat religiosa comunitària (lectura pública de la Torà des del 1955, ús del tal·lit, etc.) o educativa.

Cal esmentar que en els corrents ortodoxos més conservadors es generen intensos debats sobre el lloc de la dona en la comunitat, en els quals es barregen arguments de caire «legal» i de «costum». Per exemple, pràcticament tots els ortodoxos donen suport als estudis femenins, encara que hi ha dubtes sobre el dret d'estudiar el Talmud. Un altre cas és el punt segons el qual les dones poden assumir càrrecs públics. No obstant això, els avenços cap a un tracte més just i equitatiu cap a la dona han estat importants fins i tot en els àmbits més conservadors.

Recomanacions

1. S'ha de garantir el ple dret de la dona a l'educació, l'ocupació i la representació política mitjançant una legislació adequada. Per complementar la legislació, s'han d'establir mecanismes adequats per garantir que les dones puguin desenvolupar les seves carreres professionals en combinació amb les seves obligacions com a mares (o desenvolupar mesures que permetin als pares assumir més responsabilitats a casa si la parella així ho desitja). En l'àmbit laboral cal destacar que la legislació ha de garantir el tracte igualitari a la dona en aspectes salarials, promocionals i professionals.

2. Encara que l'objectiu final és la plena igualtat, cal reconèixer que el punt de partida de les societats és sovint molt diferent i que, per tant, s'han de dissenyar plantejaments diferents que tinguin en compte les sensibilitats de les diverses cultures. Segurament es tractarà d'un procés força llarg, perquè els costums estan molt arrelats en les cultures i les tradicions.

3. A més, és important identificar les prioritats d'acció, ja que a vegades es barregen assumptes cardinals i qüestions simbòliques de menor importància. Leibovitz[8] fa alguns comentaris sobre aquest tema: «Si una persona no ha estat obligada per Déu a complir determinats preceptes, el fet que els compleixi no és més que un acte esportiu (...). Un assumpte totalment diferent és l'estudi [de la Torà] (...). L'exempció de les dones de l'estudi obligatori de la Torà per part de la tradició reconeguda és un error greu i una gran calamitat per al judaisme (...)». De totes maneres, aquestes paraules no signifiquen que els símbols no tinguin importància, sinó que s'ha d'intentar posar-los en context.

[7] Igualtat: no es parla de «plena» igualtat perquè determinades comunitats (especialment les conservadores) debaten sobre la igualtat en alguns (pocs) aspectes de la vida comunitària.
[8] LEIBOWITZ, Yeshayahu, (1980) *The status of women: Halakhah and Meta-Halakhah*

EL JUDAISME I ELS OBJECTIUS 4, 5 I 6

Textos

«Avui prenc el cel i la terra com a testimonis contra vosaltres: et proposo d'escollir entre la vida i la mort, entre la benedicció i la maledicció. Tu escull la vida i viuràs, tu i la teva descendència.» (Deuteronomi 30,19)

«Qui mata una vida mata un món sencer, qui salva una vida salva un món sencer.» (Maimonides, Mishneh Torah 12, 7)

«Mantenir un cos sa i robust és un dels camins divins, i com que hom no pot entendre o tenir coneixement del Creador quan pateix una malaltia, cal evitar tot allò que causa mal al cos i acostumar-se (als hàbits) que són útils i ajuden a enfortir el cos.» (Maimònides, Mishneh nà Torà, Hilchot Deot 4,1)

«No vagis a escampar calúmnies entre els teus parents. No et presentis com a testimoni buscant la mort del teu proïsme. Jo sóc el Senyor.» (Levític 19,16)

«La *mitsvà* de visitar el malalt s'estén a persones de tots els grups ètnics i religiosos.» (Shulján Aruj, Ioré Deá 335,1)

«El visitant redueix una sisena part del patiment de la persona malalta.» (Levític Rabbah 34)

«Un savi no pot residir en una ciutat on no hi ha: metge, artesà (...) banys públics, habitatges, sinagoga, escriba (...) i una font d'aigua.» (Maimònides, Mixnà Torà, Hilchot Deot 4,33)

Principis

El principi "la vida humana té un valor infinit" és tan important per al Judaisme que salvar una vida (*pikuaj nefesh*) es considera com una *mitsvà* que s'ha de complir fins i tot encara que comporti violar altres mandats religiosos (amb tres excepcions). A més, no només està permès violar un mandat, sinó que hi ha l'obligació de fer-ho.

D'aquest principi deriva, entre altres normes, l'obligació d'intervenir a favor dels malalts, mandat que es va desenvolupar específicament a partir del manament bíblic «No et presentis com a testimoni buscant la mort del teu proïsme. Jo sóc el Senyor.» (Levític 19,16). En un principi s'ordena rescatar persones en casos d'emergència (per exemple, nàufrags), fins i tot encara que el rescat comporti posar en perill la pròpia vida. El concepte es va ampliar fins a cobrir una gran varietat de «rescats», incloses les malalties. L'eminent savi Hafetz Haim (segle XX) ensenya en l'obra *Shmirat HaLashon* que el versicle inclou la prohibició de retenir informació que pugui salvar una vida humana (o evitar-li riscos).

La intervenció a favor del malalt no s'ha d'interpretar com una aprovació de les actituds que possiblement han estat la causa de la malaltia, i el sofriment no és vist com un càstig diví per culpa d'actituds immorals (per exemple, considerar la sida com una represàlia pel fet de ser homosexual o per la promiscuïtat sexual). La nostra obligació és curar i no pas fer una valoració moral , tal com declara el Talmud: «Que deixin d'existir els pecats, i no que deixin d'existir els pecadors» (Tractat Brajot 10a). Aquesta visió és rellevant pel que fa a la mortalitat infantil i la seva suposada relació amb els pecats, propis o aliens: en el judaisme, l'infant no neix pecador[9] i, per tant, no mereix cap càstig.

L'obligació de posar remei al sofriment recau també sobre l'afligit. Aquest ha de cercar assistència mèdica reconeguda i evitar solucions «màgiques» per evitar un possible empitjorament de la seva situació mèdica. El judaisme, com altres religions, reconeix el conflicte entre la naturalesa divina de les malalties i l'esforç humà de controlar-les. El Talmud (Berahot 60a) resol aquest aparent conflicte: «Déu va permetre expressament acudir als metges en la clàusula bíblica, entre altres obligacions relacionades amb el sofriment per danys: "li pagarà les despeses ocasionades pel seu restabliment" (Èxode 21,19).»

El mateix cos és una creació divina i tenir-ne cura és una obligació religiosa, perquè una bona salut és un requisit essencial per al desenvolupament espiritual (Maimònides, Guia dels perplexos 3,27). El passat-

[9] L'ésser humà neix amb «impulsos» d'obrar bé i malament (*yetzer hatov, yetzer hara*). La funció de l'estudi de la Torà és ajudar a controlar els impulsos innats.

ge bíblic «Tanmateix, estigues atent» (Deuteronomi 4,9) ha estat interpretat pels rabins com l'obligació de tenir cura de la nostra pròpia salut i evitar riscos innecessaris. Aquesta obligació inclou la prevenció a través de l'educació i la conscienciació de la comunitat sobre els riscos per a la salut.

Salut pública. Els rabins eren conscients que mantenir la salut és una qüestió tant privada com pública i, per tant, van prohibir la instal·lació de cementiris i de centres industrials contaminants a prop de les poblacions, i van decretar la necessitat de mantenir els carrers nets i de disposar de banys públics (Tractat Sanedrí 17b). Es prohibeix residir en una ciutat que no tingui uns serveis sanitaris mínims.

Bikur holim (*visitar els malalts*). El judaisme reconeix que la malaltia afecta no tan sols físicament, sinó també moralment i econòmicament. El precepte de *bikur holim* és una forma de donar suport al malalt i es considera un complement de la intervenció mèdica (Talmud, Tractat Nedarim 39b-40a).

Riscos relacionats amb l'embaràs. Des del punt de vista legal, el fetus és considerat com a «vida parcial» fins al moment en què treu mig cap. En aquest context no es prohibeix l'avortament si la vida de la mare corre perill, ja que la seva vida té un valor superior al valor de la vida del fetus (considerat com a tal fins al moment que treu el cap per l'obertura de la vagina).

Mesures preventives. És obligatori evitar la propagació de malalties i evitar riscos per a les altres vides humanes. En el cas de la sida, per exemple, el malalt ha de prendre totes les precaucions necessàries per no posar en perill vides alienes.

Exemples

Una part primordial de l'activitat de les comunitats jueves és prioritzar les institucions d'ajuda als malalts tant dins de la comunitat com en comunitats alienes.

La Union for Reform Judaism (URJ) va ser un dels primers grups religiosos que es va manifestar oficialment sobre la sida, amb l'emissió fa més de 20 anys (1985) d'un comunicat a favor de la dedicació de recursos, tractaments i mesures d'educació a combatre la malaltia. El 1994 la Sinagoga Unida del Judaisme Conservador va adoptar una resolució en què s'instava les congregacions a posar en marxa programes preventius contra la sida.

La UJR participa en el programa «Nothing but Nets» destinat a combatre la malària mitjançant l'adquisició de 50.000 mosquiteres especials per als països necessitats.

L'any 1985 es va formar una organització jueva als EUA per oferir ajuda a persones no jueves de països del Tercer Món. El Servei Mundial de Jueus Americans és una organització internacional de desenvolupament que ajuda milers de persones d'Àfrica, Àsia i Amèrica a superar el llindar de la pobresa, l'analfabetisme, els desastres naturals i els conflictes bèl·lics. L'ajuda es porta a terme mitjançant contribucions econòmiques, el servei de centenars de voluntaris a l'estranger i la conscienciació de la comunitat jueva dels EUA (23 milions de dòlars el 2006).

A Israel hi ha establert un centre de Metges sense Fronteres que dedica recursos a l'ajuda humanitària tant al país com a l'exterior. L'Hospital Hadassah col·labora amb l'ONU-Jerusalem i està profundament compromès amb els objectius del mil·lenni.

La modesta comunitat jueva de Barcelona té en marxa una iniciativa destinada a proporcionar ajuda a les zones que han patit desastres naturals.

Recomanacions

1. Implantar mesures immediates per pal·liar el sofriment a curt termini i evitar la propagació de les malalties.

2. Introduir mesures a mitjà i llarg termini per eradicar les causes de les malalties relacionades amb l'accés a la sanitat pública i a l'aigua potable.

3. Establir normes que permetin l'ús de medicaments patentats que poden salvar vides humanes.

EL JUDAISME I L'OBJECTIU 7

Textos

«El Senyor-Déu va prendre l'home i el va posar al jardí de l'Edèn perquè el conreés i el guardés.» (Gènesi 2,15)

«Quan assetgis una ciutat durant molt de temps i lluitis per conquerir-la, no facis malbé a cops de destral els arbres fruiters; menja'n els fruits, però no els tallis, que els arbres del camp no són enemics que hagis de combatre assetjant-los. Però si un arbre no és fruiter, el pots fer malbé i fins tallar-lo per construir torres de setge contra la ciutat que et fa la guerra, fins que es rendeixi.» (Deuteronomi 20,19-20)

«Sembra el teu camp durant sis anys, esporga igualment durant sis anys la teva vinya i recull-ne el fruit. Però l'any setè serà un any de repòs per a la terra, un any de repòs consagrat al Senyor: no sembris el camp ni esporguis la vinya.» (Levític 25,3-4)

«Quan el Sant -beneït sia- va crear el primer home, el va agafar i el va advertir de tots els arbres del Paradís dient-li: "Contempla les meves obres, mira com són de precioses i perfectes; tot ho he creat Jo, i ho he creat per a tu. Vés amb compte de no fer malbé i destruir el meu món, perquè si el corromps (la terra) no hi haurà altres homes després de tu per reparar-lo."» (Eclesiastès Rabbah 7,13)

«Una vegada Joni Hameaguel caminava al llarg d'una sendera i va veure una persona que plantava un garrofer. Li va preguntar: "Quants anys hauran de passar fins que aquest arbre doni fruits?" "Setanta anys," li va respondre. "Esteu segur que viureu setanta anys més per poder gaudir dels fruits de l'arbre?" "Quan vaig arribar a aquest món vaig trobar un garrofer que havien plantat els meus pares i jo vaig menjar-ne els fruits, i per això ara en planto un per als meus fills," li va respondre.» (Talmud, tractat Taanit 23, 1)

Principis

El text bíblic comença declarant: «Al principi, Déu va crear el cel i la terra» (Gènesi 1,1). Aquest acte ve seguit d'un procés permanent de creació que culmina la vigília del *xabat* (divendres) amb la creació d'Adam, «cúspide de la creació». En el Talmud (Sanedrí 38,1), els rabins pregunten: «L'ésser humà va ser creat divendres (al final de la Creació). Per què?» La pregunta va obtenir dues respostes diferents:

«Si (l'ésser humà) es jacta, se li diu: "(Fins i tot) el mosquit o el cuc van ser creats abans que tu."»

«Perquè (l'ésser humà) entri directament al banquet; (com) el rei (Déu) construeix un palau, el millora, prepara un banquet i després crida els convidats (l'ésser humà).»

Entre aquestes dues respostes contradictòries se situen les perspectives sobre la relació entre la Creació i la raça humana. L'ésser humà pot i ha de gaudir del «banquet» servit pel Creador reconeixent amb humilitat i respecte el seu lloc en el món. Tot seguit veurem que, des de fa milers d'anys, es va prendre consciència d'aquesta relació complexa, i es van anar formulant i desenvolupant respostes innovadores que majoritàriament han romàs rellevants fins als nostres dies.

En primer lloc la primacia de la vida humana sobre la resta de valors origina una perspectiva «antropocèntrica» (per bé que des d'un punt de vista estrictament religiós, l'ésser humà no és el centre de l'univers) encara que aconsegueix conviure amb perspectives «biocèntriques».[10] D'aquesta premissa es dedueix que la naturalesa està a disposició de la humanitat, «cúspide de la Creació», i ordenada (o beneïda): «Ompliu la terra i domineu-la; sotmeteu els peixos del mar, els ocells del cel i totes les bestioles que s'arrosseguen per terra» (Gènesi 1,28). El dret a governar no s'ha d'interpretar com el dret a una tirania desenfrenada i egocèntrica, sinó com un privilegi que possibilita complir amb el destí humà com a «partícip» d'allò diví en un procés de creació permanent: «La semblança amb Déu es reflecteix en l'aspiració i la capacitat de l'home de ser un creador»[11]. Un dret de caràcter destructiu seria incompatible amb la «societat» Home/Déu i l'essència creadora dels éssers humans.

No és casual que a continuació del relat de la creació l'home sigui ordenat a «cultivar i guardar»: l'existèn-

[10] Vegeu Job 38,40.
[11] Rabí Dov Soloveitchik (1965), *The Lonely Man of Faith*,

cia requereix el cultiu i l'esforç humà, equilibrat per un manteniment del patrimoni. Encara més, si s'ordena a totes les generacions: «reproduïu-vos, multipliqueu-vos i ompliu la Terra» (considerat el primer precepte de la Torà), quin sentit té aquest precepte si no està acompanyat de l'obligació d'atorgar els recursos que garanteixin una subsistència digna a les generacions futures?

I com que se n'ha de tenir cura, el descans -humà o de la naturalesa- és obligatori i forma part del cicle de la vida. De la mateixa manera que el cicle humà inclou el descans setmanal (el *xabat*), la terra ha de reposar cada set anys (*shmita*). Durant aquest any estan prohibides totes les activitats agrícoles amb l'objectiu que la terra refaci les seves forces productives. En paraules modernes, aquesta pràctica s'anomenaria «preservació d'un recurs *renovable*».

A més, s'estableixen normatives relacionades amb l'explotació de recursos «exhauribles». Es prohibeix l'ús o la destrucció innecessaris de recursos naturals, un principi resumit en el concepte *bal tashjit* («no faràs malbé»). El precepte original es referia a la tala d'arbres fruiters i recursos naturals, encara que posteriorment es va estendre a tot un seguit de prohibicions i manaments: «No sols aquell qui tala un arbre fruiter, sinó qualsevol que destrueix béns domèstics, desgasta peces de vestir, enderroca un edifici, desvia una font o fa malbé aliments deliberadament viola la prohibició de *bal tashjit*" (Mixnà Torà, Reis 6,10). Alguns savis fins i tot van arribar a suggerir que es limités l'alimentació i la beguda a productes bàsics amb la finalitat de complir amb l'obligació esmentada, mentre que altres denunciaven l'ús excessiu d'oli per a la il·luminació. Des d'altres punts de vista, el consumisme modern es considera una violació del precepte si no procura minimitzar l'ús de recursos naturals.

Com en altres temes, cal fer esment de l'actitud pro activa. El judaisme rabínic va desenvolupar diverses normatives, de les quals destaquen alguns exemples, com ara la prohibició de criar ovelles i cabres a Israel pels danys que causaven als camps, l'obligació d'allunyar les indústries contaminants dels centres urbans, el manteniment dels espais verds al voltant de les ciutats o la prohibició de contaminar les fonts d'aigua.

Finalment és important esmentar que tot el cicle de vida jueu està vinculat a la naturalesa, des de les festivitats i el cicle agrícola fins a la determinació de les hores de culte. En aquest context es pot esmentar la festivitat de *Tu Bishvat* (dia 15 del mes de *shvat*, «any nou dels arbres»), en què se solen plantar arbres i menjar fruita seca com a homenatge a la naturalesa i al reconeixement del vincle home-naturalesa.

Exemples

El *Tu Bishvat*, la festivitat que commemora l'«any nou dels arbres» (a mitjan febrer), és un exemple d'una antiga festivitat relacionada amb les ofrenes del Temple que es va transformar en la festa de la natura, en la qual s'acostuma a plantar arbres.

Cal destacar la Coalició sobre Medi Ambient i Vida Jueva, un grup d'acció ecologista jueu dels EUA.

A Israel, la Fundació Karen Kaiemet du a terme una àmplia campanya de repoblament i recuperació de terres per al cicle productiu.

Recomanacions

1. El concepte de desenvolupament sostenible parteix d'una premissa d'equitat intergeneracional, ja que pretén garantir un nivell de vida i de desenvolupament econòmic a llarg termini. Cal aplicar el plantejament equitatiu no només amb vista al futur, sinó també al present. Des del punt de vista moral, l'actual habitant de la Terra té els mateixos drets al benestar que el futur ciutadà.

2. Cal prendre mesures per frenar el consum desenfrenat i innecessari de recursos naturals. Cal que els valors que promouen un creixement constant de l'economia es complementin amb valors ètics i ambientals.

3. Educació i conscienciació, per exemple amb la celebració d'un *Tu Bishvat* global en què tots els éssers humans hagin de plantar un arbre.

EL JUDAISME I L'OBJECTIU 8

Textos

Rabí Elazar: «És més gran aquell que indueix a la *mitsvà* que aquell que la compleix.» (Talmud, Tractat Baba Batra 9,1)

«Ell (Hillel) solia dir: "Si jo no m'ocupo de mi mateix, qui ho farà? (Però) si només m'ocupo de mi mateix, qui sóc jo? I si no ara, quan?"» (Pirkei Avot 1,14)

«No siguis venjatiu ni guardis rancúnia contra ningú del teu poble. Estima els altres com a tu mateix. Jo sóc el Senyor.» (Levític 19,18)

«Declareu sant l'any que fa cinquanta i proclameu la llibertat a tots els habitants del país. Aquest any serà l'any del jubileu: els qui s'havien venut el patrimoni, el recobraran, i els qui s'havien venut ells mateixos, retornaran al seu clan.» (Levític 25,10)

«Cada set anys, condona els deutes de tothom.» (Deuteronomi 15,1)

«Totes les famílies del país es valdran del teu nom per a beneir-se.» (Gènesi 12,3)

«La culpa de Sodoma, la teva germana, era aquesta: ella i les seves ciutats vivien en l'esplendor, l'abundor d'aliments i un plàcid benestar, però no ajudaven els pobres i indigents. S'enorgullien i feien el que jo detesto, i, quan ho vaig veure, les vaig fer desaparèixer.» (Ezequiel 16,49-50)

Principis

La constitució d'una aliança mundial representa molt més que un simple mecanisme per aconseguir els objectius del desenvolupament. Els valors comuns que promou, la participació àmplia i lliure que requereix i el compromís ferm que presumeix transformen l'aliança en un valor per si mateixa.

La promoció de valors ètics forma part de la nostra tradició, ja que «És més gran aquell que indueix a la *mitsvà* que aquell que la compleix.»Induir a complir una *mitsvà* no significa imposar el nostre criteri particular sobre la resta de la humanitat (o la pràctica de preceptes (*mitsvot*) propis del judaisme per col·lectius no jueus) , ja que una aliança duradora ha de respectar els diversos punts de vista. A més, la promoció dels principis morals no s'ha de considerar proselitisme, ja que el mateix Talmud (i la Bíblia) estableix un seguit de valors universals anomenats «les set *mitsvot* dels fills de Noè» (tractat Sanedrí 56,1),[12] de caràcter obligatori per a tota la humanitat (descendents de Noè), que inclouen la justícia i altres valors comuns.

Des d'una perspectiva menys particular, els valors ètics de les religions atorguen una base sòlida per a la cooperació. La filosofia que s'amaga darrere de la frase «Estima els altres com a tu mateix. Jo sóc el Senyor» no és aliena a la resta de les tradicions, i el missatge es troba (amb diferents enfocaments o variacions semàntiques) en les paraules dels seus grans mestres i dels escrits religiosos. En definitiva estem parlant del mateix missatge.

El dilema del «grau» de ponderació entre el que és particular i el que és aliè es resumeix en les preguntes del savi Hillel (segle I), que subratlla la responsabilitat de l'individu sobre el seu propi destí, per subsistir, per bé que la segona pregunta («qui sóc?») indica que és insuficient i que en la interacció amb el que ens envolta es troba la resposta a l'essència humana. En el nostre context, queda clar que s'espera una actitud proactiva de totes les societats, com a obligació davant de si mateixes i envers les societats alienes. L'equilibri apropiat entre totes dues obligacions, les particulars i les alienes, constitueix el gran repte humà.

Tenint en compte l'amplitud dels objectius del desenvolupament, es pretén aconseguir la participació de tots els implicats. En aquest sentit, és interessant observar el codi ètic que es manifesta en el relat bíblic sobre l'intent de diverses tribus (Deuteronomi 32,33) d'evadir les obligacions col·lectives a causa dels interessos particulars. Mose fa retrets a les tribus i els exigeix que participin en l'empresa comuna com a requisit per a la seva «neteja» espiritual i social, davant Déu i davant Israel. La impuresa social pot tenir greus conseqüències: el profeta Ezequiel relaciona la destrucció de Sodoma i Gomorra amb les conductes egoistes i insolidàries.

[12] Les set mitsvot tracten els temes següents: idolatria, blasfèmia, assassinat, adulteri, robatori, crueltat amb els animals i justícia.

Com a últim detall esmentarem que tant la visió jueva del principi del monoteisme com la del «final de la història» o la destinació inclouen un missatge universal. En el principi, Abram fa el primer pas del monoteisme quan és ordenat a abandonar la seva terra i la seva família (Gènesi 12) i a anar a una terra llunyana. Evidentment, la benedicció divina recau sobre ell i sobre la seva descendència, però no es tracta solament d'un privilegi particular sinó també d'una missió més àmplia tal com es diu: «Totes les famílies del món es valdran del teu nom per a beneir-se.»

El final de la història (*Aharit Haiamim*, Isaïes 2), tal com l'anuncia el profeta Isaïes, és, en les seves últimes frases, una apel·lació a la germandat universal.

«Ell serà jutge entre moltes nacions, arbitrarà sobre pobles. Forjaran relles de les seves espases i falçs de les seves llances. Cap nació no empunyarà l'espasa contra una altra ni s'entrenaran mai més a fer la guerra.»

Recomanacions

- L'aliança per al desenvolupament ha d'incloure el màxim nombre de societats. Les societats afectades, amb el suport de societats en millors condicions, són les responsables d'aconseguir les fites.

- Sempre que sigui possible cal respectar les tradicions i cultures que reben l'ajuda. Si es tracta d'una actuació moral, no es pot condicionar l'ajuda als necessitats a temes que no concerneixen directament les ajudes prestades.

- S'ha d'establir un mecanisme que expressi els interessos de les generacions futures que encara no han nascut i tingui en compte els seus interessos a l'hora de prendre decisions.

- L'educació és el motor de desenvolupament més important. Cal establir l'educació com la prioritat més alta des del punt de vista pressupostari i polític.

- Els objectius han de ser ambiciosos, però cal intentar traduir-los en fites assolibles.

- És possible que el camí estigui ple d'obstacles, però això no ha de desencoratjar ningú, tal com ensenya el rabí Nahman de Breslau (segles XVIII-XIX): «El món (la vida) és un pont molt estret. El més important és no tenir por.»

- *Tam ve-lo nishlam* («acabo, però no concloc»), Barcelona, *yiar* 5768, maig del 2008.

©shutterstock/Diligent

EL CRISTIANISME CATÒLIC I ELS OBJECTIUS DEL MIL·LENNI

EL CRISTIANISME CATÒLIC I L'OBJECTIU 1

L'autor

Joan Botam i Casals (també conegut com a Salvador de les Borges). framenor caputxí, doctor en teologia per la Pontifícia Universitat Gregoriana de Roma, diplomat a l'Escola Vaticana de Biblioteconomia i professor de la Maioricensis Schola Lullistica (Illes Balears), centrada en la figura de Ramon Llull. És president del Centre Ecumènic de Catalunya (des del 1984), secretari de la Reunió d'Abats i Provincials de Catalunya (1966) i ex-secretari del Patronat de la Fundació Vidal i Barraquer (1973). També ha estat director del Col·legi de Filosofia i Teologia dels framenors caputxins a Barcelona (1960-1963), provincial dels framenors caputxins de Catalunya (1963-1972 i 1987-1993) i president de la Unió de Religiosos de Catalunya (1987-1993). Ha publicat treballs sobre els moviments de reforma a la Catalunya medieval, el diàleg interconfessional i interreligiós, la pau i la vida religiosa en l'actualitat. Va ser soci fundador de la Plataforma Intercultural Barcelona 1992 per al diàleg interreligiós amb vista als Jocs Olímpics i a l'animació del Centre (multiconfessional) Abraham. També va ser impulsor de la candidatura de Barcelona com a seu del IV Parlament de les Religions del Món (2004). Va ser cofundador de l'Associació UNESCO per al Diàleg Interreligiós.

Textos

Per als framenors caputxins, el fonament i el model de la pobresa evangèlica és Jesús, el Verb de Déu, el qual «es va fer no-res (kenosi): prengué la condició d'esclau (...) i es féu obedient fins a la mort, i una mort de creu» (Fl 2,7-8).

Seguint els seus passos, l'orde ha elegit voluntàriament la pobresa. Una pobresa pel Regne, lliure i joiosa, la qual no és un fi en sí mateixa, ans semblant a la de Jesús, el qual «essent ric es va fer pobre per enriquir-nos» (2C 8,9; cf. Constitucions dels framenors caputxins [Const] 59,1) i ens vol disponibles per a Déu i els germans.

La intentio fonamental de sant Francesc és la d'«observar» (Regla butllada 1,1)[1]. Ell veié en l'Encarnació i en la Creu el model de la seva actitud radical: no quedar-se amb res per a si mateix.

Això vol dir, en primer lloc, reconèixer que tot el bé que hi ha en nosaltres, i que s'acompleix a través nostre, és do de Déu i que, per això, ha de ser restituït a Déu amb esperit de lloança i d'acció de gràcies.

El segon component d'aquest despreniment radical és encara més dolorós: hem d'estar fermament convençuts que res no és nostre, «que no ens pertanyen sinó els vicis i els pecats» (Regla no butllada 17,7)[2] .

A aquest component, Francesc hi afegeix encara un tercer element, igualment exigent: «més aviat hem d'alegrar-nos quan topem amb temptacions diverses, quan patim qualsevol angoixa o tribulació d'ànima o

[1] *Escrits*, de Francesc i Clara d'Assís, Clàssics del Cristianisme, Barcelona, Edicions Proa, 1988, p. 65
[2] ibidem, p. 57

de cos» (Regla no butllada, 17,8)[3] i «gloriar-nos en les nostres febleses i portar cada dia la santa Creu de nostre Senyor Jesucrist» (Admonicions 5,8)[4].

La solidaritat franciscana és àmplia; prové d'una consciència que se sap responsable de tothom i del respecte per la integritat de la creació: som germans de tots els pobles i de totes les cultures. Una solidaritat global és avui encara més urgent perquè les forces del mercat de l'economia global donen un significat distint i tràgic a les paraules de Jesús: «al qui té, li donaran encara més (...), mentre que al qui no té, li prendran fins allò que li queda» (Mt 13,12).

Tenint present l'exemple de Francesc, que no podia aguantar la visió d'algú més pobre que ell, hem de comprometre'ns a escoltar el crit dels pobres que no comparteixen els beneficis de l'economia global.

Principis[5]

La identificació amb l'ideal evangèlic de la pobresa suscita en Francesc una sèrie d'actituds que poden ser qualificades de *minoritat*. Ser menors és la manifestació de l'autèntica pobresa interior, de la humilitat del cor i de l'absència de poder. Dues conseqüències de la pobresa evangèlica que en el projecte franciscà de vida tenen una força especial són aquestes: la pobresa manifestada externament i la voluntat de viure en solidaritat amb els qui pateixen necessitat i privacions. Sense la minoritat, però, no tindria sentit la pobresa, no seria res més que una forma d'orgull, de la mateixa manera que sense la pobresa la minoritat seria falsa. D'altra banda, per a sant Francesc, la pobresa i la minoritat no són la finalitat absoluta; s'orienten vers la realització dels «dons més grans» (1Co 12,31), l'amor, el qual s'expressa en la fraternitat franciscana atesos els homes i la Creació. Fou aquesta vida de fraternitat evangèlica, en pobresa i minoritat, la que reuní al voltant de Francesc persones de totes les condicions socials i les féu sensibles als més necessitats.

Davant el món globalitzat de l'economia, reafirmem humilment i amb fe el valor de la pobresa evangèlica com a alternativa vàlida per al nostre temps, d'acord amb les línies seguides històricament per sant Francesc i els primers caputxins. D'altra banda, no som immunes a les influències de la globalització de l'economia. Com s'ha de reaccionar contra aquestes influències? En primer lloc, cal conèixer els mecanismes d'aquest nou «ordre» econòmic, entendre'ls i valorar-los críticament, tenint present, per damunt de tot, la problemàtica moral que comporta el món de l'economia. Tot seguit, vivint i testimoniant la nostra forma de vida evangèlica, la qual, tot i la seva fragilitat, vol presentar-se davant el sistema econòmic vigent com a forma més humana i més veritable, amb els seus valors de senzillesa, gratuïtat, voluntat de servei i respecte vers la persona i la Creació. Hem de conèixer bé el món en què vivim, marcat per l'economia de mercat, i, immersos en ell, hem d'aprofundir la dimensió profètica de la nostra vida. Hem de ser conscients de les nostres responsabilitats ètiques i socials i, alhora, en sintonia amb tots els moviments alliberadors, hem de ser testimonialment creadors d'alternatives.

Amb tota l'Església, reafirmem la nostra opció preferencial pels pobres, la qual no queda a discreció de cadascun dels germans, ans ens interpel·la com a fraternitat i es manifesta visiblement; vivint amb els pobres per assumir tot el que hi ha de vàlid en la seva forma de creure, d'estimar i d'esperar; posant-nos al seu servei preferentment amb les nostres mans; compartint amb ells el pa i defensant els seus drets. Quan inserim algunes de les nostres fraternitats entre els pobres, volem subratllar sobretot les dimensions contemplativa i fraterna que s'expressen visiblement a través de la vida en comú: «Són dignes de lloança els qui, en determinades circumstàncies de la regió, conviuen amb els pobres i en comparteixen les condicions de vida i aspiracions» (Const 60,6; cf. 12,2-4; 100,3; 104,1; V Consell Plenari de l'Orde 25,1). Creiem que una de les respostes privilegiades contra la injustícia en els nostres temps és la solidaritat amb els marginats. El primer pas imprescindible, però, és reconèixer que no som pobres, ni jurídicament ni socialment, ni comptem, segurament, amb possibilitats per ser-ho. Som pobres, en canvi, si som solidaris, fraterns, menors i transparents; si ho posem tot, també nosaltres mateixos, al servei dels pobres dels quals és el Regne de Déu.

El treball contribueix a la santificació de la Creació, és un benefici per a la societat, unifica la comunitat i ajuda l'individu a realitzar-se. La pobresa evangèlica,

[3] ibidem. p. 57
[4] ibidem. p. 78
[5] Per a elaborar aquest apartat, s'ha fet ús del document final del Consell Plenari de l'Orde dels framenors caputxins (Assís, 1998) sobre els fonaments bíblics, teològics i espirituals específics de la tradició franciscana, a la qual pertany l'autor.

entesa com a seguiment proper de Crist, restableix la dignitat i l'objectiu del treball enmig d'un món que l'ha reduït a un simple bé econòmic. Per a nosaltres, franciscans, el treball és, d'un costat, una forma de ser solidaris entre nosaltres i amb el poble i, de l'altre, la primera font de sosteniment. Per això volem evidenciar aquí alguns dels seus aspectes: el treball ha de promoure l'estima de l'individu i ha de cobrir les necessitats de la comunitat; tots els nostres germans han de tenir les mateixes oportunitats de formació per al treball; hem de tenir consciència, també crítica, de les dinàmiques actuals del món del treball.

L'almoina obtingué un paper molt important en la vida de sant Francesc i dels seus seguidors perquè expressava la seva dependència de la gent, enmig de la qual vivien i amb la qual es relacionaven. Avui l'almoina tradicional gairebé ha desaparegut, però segueix mantenint el seu valor com a expressió de solidaritat. Per això és important que els germans manifestin a la gent les seves necessitats d'ajuda. De fet, els frares han desenvolupat noves formes d'almoina: organitzacions missioneres, oficines per al desenvolupament, pies unions, venda d'articles religiosos, etc. Formes de recaptar diner que han d'estar aprovades i controlades i que han de tenir uns objectius clarament definits i anunciats. En tot cas, els frares sentim la necessitat de posar-nos al dia quant als valors que ens caracteritzen: la confiança en la providència de Déu i el sentit de dependència i reciprocitat entre nosaltres i la gent. El poble ens dóna per tal que nosaltres donem als pobres; hem d'acceptar l'almoina per fer almoina.

Exemple

Obra Social Santa Lluïsa de Marillac[6]

És un programa dirigit a persones sense recursos, en situació d'exclusió social, que vol promoure la seva reinserció mitjançant l'atenció, la prevenció i la promoció personal i social. Depèn de la Companyia de les Filles de la Caritat, fundada en el segle XVII per sant Vicenç de Paül i santa Lluïsa de Marillac. L'Obra, ubicada al barri de la Barceloneta (Barcelona), compta amb un equip mixt de religioses, professionals i voluntaris. Primer de tot, l'Obra acull i atén diàriament entre 30 i 50 persones que es presenten a la porta: homes i dones amb problemes de toxicomanies, malalts de sida, persones amb trastorns mentals, sense llar, excarcerades, etc. Eduard Sala, director, explica que el que s'intenta fer amb elles és que, «per poc que puguin o vulguin, arribin a formular una demanda. Llavors se les convida a entrevistar-se amb una treballadora social i se'ls ofereix que, si van al metge i reprenen el tractament, se'ls pagarà una pensió. O que, si estan mínimament disposades a tornar a intentar deixar la droga, encara que sigui per mil·lèsima vegada, se'ls tornarà a vincular amb la xarxa de drogodependències i, si cal, se'ls pagarà una teràpia. Cada dia es paguen entre 35 i 50 pensions diàries i teràpies, a part de derivar molta gent a la xarxa de drogodependències, serveis socials, etc. La idea és reconnectar aquestes persones amb els serveis socials i, si ens deixen, acompanyar-les en processos que les tornin a vincular, i que, per moltes vegades que tornin a caure o a entrar a la presó, tinguin un espai de referència on sempre puguin tornar.»

Per atendre-les, l'Obra disposa d'una oferta adaptada a les diferents necessitats. D'una banda, té el Centre de Dia, un servei d'atenció diürna adreçat a persones que han iniciat un procés de millora, a qui dispensa seguiment, suport i orientació. Les persones es queden a dinar i marxen, a mitja tarda, cap a pensions, la majoria pagades per la mateixa Obra Social. Tot això mentre no puguin fer el salt a un altre centre de la xarxa. En segon lloc, té el Centre d'Estada Limitada, un servei residencial per a homes convalescents sense llar, persones sense recursos que s'han de recuperar d'una malaltia, un accident o un postoperatori i que arriben derivats dels serveis socials i hospitals de Barcelona. Segons Sala, el servei està pensat per a «persones que, com els estrangers sense permisos, només es poden pagar una habitació en pisos compartits. Gent convalescent i molt vulnerable, amb disminucions o malalties cròniques que necessiten dietes o medicacions continuades i que no sobreviurien allà fora.» Un tercer servei, finalment, és el dels Pisos Compartits, que proporciona acolliment temporal als exusuaris, per tal que hi estiguin el temps que necessitin o fins que trobin una altra llar. Un equip de voluntaris i professionals visita aquests pisos amb més o menys freqüència, segons el cas.

Sala explica que aquesta tasca està «inspirada per una opció evangèlica clara i tremendament radical que els cristians moltes vegades hem oblidat o no tenim clara. Hi ha dos missatges clars que va donar Jesús: que hi ha un Déu que ens estima de forma incondicional i que tots som fills de Déu, germans. A més a més, en diverses ocasions va dir que allò que féssim

[6] L'exemple ha estat recollit en una entrevista personal amb Eduard Sala, director de l'Obra Social.

als més petits, li faríem a Ell. O sigui que, darrere de tot aquell que arriba aquí, que fa mala olor, va cec de droga, ha sortit de la presó, està alterat i et fa por i tens ganes de rebutjar, hi és Déu. Amb totes les nostres misèries i limitacions, tot i que sovint no donem la talla, el que volem és donar aquesta mirada de l'altre com a reflex d'un germà i de Déu. Això vol dir mirades horitzontals, que acompanyem a les persones en un camí que elles mateixes trien, amb un respecte absolut a la seva dignitat. Per opció evangèlica jo diria que estem obligats a recuperar i fer aflorar la dignitat humana profunda de tota persona, per malament que estigui i sigui el que sigui el que hagi fet. I també estem obligats a transmetre-li esperança: fer-li veure que, malgrat tots els fracassos, sempre hi ha la possibilitat de tirar endavant. Václav Havel, antic president de la República Txeca i dramaturg, deia que l'esperança és un estat de l'ànima sense cap tipus de relació amb l'entorn objectiu o la situació que ens envolta. O se'n té o se'n manca completament. L'esperança no és la convicció que alguna cosa sortirà bé, sinó que té sentit fer-la, sigui quin sigui el resultat final. I això nosaltres ho hem de tenir present cada dia aquí i no deixar-nos endur pel "no hi ha res a fer"».

©Istockphoto/Zemdega

EL CRISTIANISME CATÒLIC I L'OBJECTIU 2

L'autor

Antoni Torrelles Juvillà. Germà marista des de l'any 1975. Mestre de primària, diplomat en comunicació social, llicenciat en antropologia teològica, doctor en teologia. Professor a l'Institut Superior de Ciències Religioses de Barcelona (ISCREB), on dóna classes de teologia per Internet. Responsable del Departament de Pastoral de la Fundació Escola Cristiana de Catalunya (FECC).

Textos

«Llavors va agafar un infant, el posà enmig d'ells, el prengué en braços i els digué: "Qui acull un d'aquests infants en nom meu, m'acull a mi, i qui m'acull a mi, no m'acull a mi, sinó el qui m'ha enviat."» (Mc 9,36-37)

«L'agafa per la mà i li diu: *Talita, cum* -que vol dir: "Noia, aixeca't."» (Mc 5,41)

«Alguns presentaven a Jesús uns infants perquè els imposés les mans, però els deixebles els renyaven. En veure-ho, Jesús es va indignar i els digué: Deixeu que els infants vinguin a mi. No els ho impediu, perquè el Regne de Déu és dels qui són com ells. Us ho asseguro: qui no aculli el Regne de Déu com l'acull un infant, no hi entrarà pas. I els prenia en braços i els beneïa tot imposant-los les mans.» (Mc 10,13-16)

Principis

En el context de tot allò que podem fer des de la responsabilitat pels més petits de la família humana, la seva educació és un dels aspectes bàsics. Si es fa de forma complementària entre la família i l'escola, assoleix un espai de metàfora social on tots i totes poden comprendre la realitat i la cultura en la qual estan creixent. És per això que assolir aquest ensenyament primari de manera universal és una necessitat inexcusable de personalització i d'humanització.

Des de la sensibilitat catòlica, a l'hora de promoure l'ensenyament primari, ens inspirem en Jesús quan afirma que tot allò que farem per un d'aquests més petits, a Ell li farem (Mc 9,36-37). Volem imaginar que així ens compromet a estar atents a la cura dels més dèbils, també a la cura educativa, com a afirmació de la confiança en la seva presència. Es tracta d'acollir Déu mateix als nostres espais educatius, com a invitació i com a obligació. Es tracta d'un compromís des de la fe, des de la responsabilitat, des de l'entusiasme espiritual. La formació integral de la persona compta amb els espais educatius, amb els processos d'aprenentatge bàsic. Les comunitats cristianes i, específicament, catòliques han promogut des de sempre l'acompanyament bàsic de les seves generacions més joves. És una manera d'assegurar que la confrontació amb la realitat -encoratjadora i limitadora a la vegada- es fa des de la recerca del bé, de la bondat, de la bellesa, del Déu de la Vida, del Déu de Jesús.

Les actituds educatives de Jesús es plasmen en afirmacions com les que fa en relació amb els infants i des de la recerca de major dignitat per a tots i totes. Infants, dones, malalts, oblidats de la societat, són posats en un nou lloc, sempre preeminent, per Jesús. Es tracta d'una provocació cultural socioreligiosa. Capgira els paradigmes religiosos i socials excloents. Jesús ho fa i ensenya a fer-ho. Dóna protagonisme i veu als infants, les dones, les persones guarides en el cos i l'ànima. L'educació catòlica pretén formar per al protagonisme, per a l'actuació transformadora, a exemple de Jesús. Un exemple que concentra aquestes afirmacions el tenim en la narració de la filla de Jaire. Quan Jesús es troba amb la nena morta li mana: «*Talita cum*! Nena/filleta, aixecat, viu!» És a dir, recupera la teva dignitat de persona perquè ets petita, perquè ets nena, perquè estaves morta, perquè no comptaves per a res! Recupera la teva oportunitat d'esdevenir persona, continua creixent, fes possible un món diferent! Aquest «aixeca't» el compartim cada jornada educativa amb els infants. Posa't dret, mira més lluny, respira la vida, remou-la i fes-la possible! I el gest va ser tan significatiu per a la comunitat de Marc, el primer biògraf de Jesús, que van respectar l'expressió en l'arameu original, expressió que es manté en totes les traduccions actuals del Nou Testament (Mc 5,41).

I si haguéssim de parlar dels continguts de l'ensenyament primari, pot ser interessant mirar les actituds de Jesús sobre les temàtiques que més el preocupen. Quan és preguntat per la importància de la tradició (com a símil de la transmissió d'allò heretat que ensenyem als nostres petits), se'l veu completament lliure i clarivident. Denuncia la simple repetició de gestos sense sentit i de preocupacions superficials. Li interessa situar el valor de la persona per davant de les normes. Ens mostra com cal ocupar-se d'allò important, de les bones relacions amb un mateix com a persona, de les bones relacions entre nosaltres com a fills i filles d'un mateix Déu i de les bones relacions amb la realitat, inclosa la realitat transcendent. Abraçar els infants, beneir-los, imposar-los les mans (Mc 10,13-16) no està allunyat del sentit de l'educació bàsica i fonamental: acollir incondicionalment, amb proximitat, deixant espai i oferint caliu; dir-ne bé i ensenyar a dir bé de tot, a apreciar-se i apreciar, a estimar la realitat i els seus condicionaments; comunicar energia vital per saber, per conèixer, per comprendre, per interpretar, per valorar; amb criteri, amb sentit d'humanitat i compassió, amb misericòrdia activa. Imposar unes mans d'afecte que assenyalen la línia a llegir, la paraula a escriure, la bella paraula a dir, la bella paraula a cantar. D'aquí, a l'Evangeli, a la Bona Notícia.

Tot això ha anat inspirant, al llarg del temps, les iniciatives educatives catòliques, d'una manera o altra. Finalment, volem recollir la veu dels bisbes en la gran trobada mundial del Concili Vaticà II cap als anys 1962-1965. Un dels documents emanats d'aquell encontre, *Gravissimum educationis*, presenta quatre dimensions de l'educació: la dimensió social, la dimensió universal, la dimensió de llibertat i la dimensió dialogal. Amb la segona es fa ressò de la Declaració Universal dels Drets Humans de les Nacions Unides del 1948, de la Declaració dels Drets de la Infància del 1959 i de l'encíclica *Pacem in Terris* de Joan XXIII de l'any 1966. Sobre el dret universal a l'educació, el punt primer afirma:

«Tots els homes de qualsevol raça, condició i edat, pel fet de la seva dignitat de persones, tenen el dret inalienable a una educació que respongui al propi fi, adequada a la pròpia manera de ser, a la diferència de sexe, a la cultura i a les tradicions pàtries, i al mateix temps oberta a un intercanvi fraternal amb els altres pobles, a fi de garantir la veritable unitat i l'autèntica pau a la Terra.»

En coherència amb aquesta reflexió, la comunitat catòlica es fa present en el món de l'educació com a oferta complementària a l'educació familiar des de conviccions cristianes. Amb les seves escoles obertes a tothom i identificables des del seu caràcter propi, ofereix un servei a la societat amb referents cristians. L'atmosfera educativa de les escoles cristianes és respectuosa amb les conviccions de cada persona a la vegada que ofereix un estil d'animació cristiana que impregna tots els moments educatius i els inspira des

del Déu de Jesús. Amb la seva proposta, està atenta al fenomen religiós de tot tipus, sap transmetre la cultura religiosa que il·lumina els referents culturals del nostre país, estableix un diàleg amb la cultura social i moral des de la fe i ofereix possibilitats d'actuació des de l'ètica cristiana per a tots els membres de la comunitat educativa catòlica. En el cas dels més petits, de manera iniciàtica; amb els adolescents i joves, amb vista al compromís social en nom de la fe i, per als adults, com a compromís de praxi evangèlica transformadora de la mateixa persona i del seu entorn. Per tot això creiem que l'escola cristiana i totes les escoles han de poder ajudar a assolir aquest ensenyament primari universal per a tots i totes, i a tots els racons del planeta.

Exemple

Escola Cintra[7]

És un centre concertat de secundària, situat al barri del Raval (Barcelona), per a nens i nenes de 12 a 16 anys procedents del món de la marginació i amb mancances afectives, emocionals, ambientals i familiars. Són adolescents que arriben derivats d'altres escoles que els han donat per casos perduts i a qui recull i ofereix un projecte educatiu a mida de les seves necessitats individuals, per tal que després es puguin inserir en el món laboral.

L'escola obrí les portes el curs 1996-1997 per iniciativa dels representants de les comunitats religioses del barri: un grup de superiors i superiores de diferents congregacions religioses avui organitzats com a Associació Cintra. Des d'aleshores, l'escola ha passat de 8 a 50 alumnes, límit que la mateixa escola s'ha fixat per complir els seus propòsits.

«La *cintra* és, en el món de la construcció, la bastida que sosté la volta d'un arc fins que és posada la pedra clau», explica Joan Lluís Casanovas, director de l'escola i germà de La Salle, i continua: «El que pretenem és, durant quatre anys, ser la cintra d'aquests nens per permetre'ls que creixin com a persones i desenvolupin la seva personalitat». Aquest discurs es pot seguir a la revista de l'escola: «Quan l'arc quedi consolidat en si mateix i en la pròpia seguretat, Cintra s'haurà de posar al servei d'altres construccions. No hi ha res tan engrescador com educar, construir persones, però ho és més encara fer-ho amb blocs de vida deixats "als marges".»

Els principis van ser durs: un dia del primer curs els alumnes van arribar a fer fora els responsables del centre. A poc a poc, però, una normativa s'ha anat consolidant i el projecte, assentant. «El principal valor que treballem és el respecte que tots ens mereixem pel fet de ser persones; el respecte cap als companys i els professors. S'ha de tenir en compte que són nens de carrer, acostumats a comunicar-se a través de la baralla i els insults», explica Casanovas.

L'escola es finança a través de subvencions de l'Administració i de donacions. Els alumnes, en canvi, no paguen res. La idea és acompanyar-los més enllà dels quatre anys, en els seus primers passos en el món laboral, amb un equip de voluntaris que fa un seguiment personal de cadascun, per tal d'evitar que el treball sigui un motiu més d'exclusió i que es quedin al carrer i es posin a traficar amb drogues i a consumir-ne.

Cintra també ha de gestionar el tema de la diversitat cultural i religiosa, molt elevada tant entre l'alumnat (50 % amb presència destacada de musulmans i gitanos) com al barri en general (48 %). Segons Casanovas: «Tot i que com a entitat estem clarament ubicats en l'esquema de l'Església catòlica, com a escola hem fet una opció per un treball molt humanista. Amb famílies marginals com aquestes hem vist que no té gaire sentit treballar els valors religiosos, que el que hem de fer és treballar uns valors humans, uns hàbits elementals, que fan que el tema transcendent quedi en un segon pla.»

L'equip de Cintra està format per una majoria de professors laics, només dos de religiosos, i un grup de voluntaris, també format tant per laics com per religiosos i religioses de diferents congregacions. La inspiració cristiana, explica Casanovas, està més «present en el dia a dia, com quelcom que surt de dins en moments puntuals, com, per exemple, a les tutories. Això tampoc ho rebutgem. Al contrari, ho aprofitem. Però no vol dir que en fem cap mena d'expressió externa ni de proselitisme.»

[7] L'exemple ha estat recollit en una entrevista personal amb Joan Lluís Casanovas, director de l'escola.

EL CRISTIANISME CATÒLIC I L'OBJECTIU 3

L'autor

Joan Botam i Casals (vegeu l'objectiu 1)

Textos

«Déu va crear l'home a imatge seva, el va crear a imatge de Déu, creà l'home i la dona.» (Gn 1,27)

«Ja no hi ha jueu ni grec, esclau ni lliure, home ni dona: tots sou un de sol en Jesucrist.» (Ga 3,28)

Fragment de la carta adreçada a les dones del I Congrés dels Patriarques i dels Bisbes Catòlics de l'Orient Mitjà, celebrat al Líban del 9 al 20 de maig del 2000:

«Vosaltres fruïu d'un paper privilegiat en la família, en la societat i en l'Església (...) L'Església és edificada en diferents camps d'apostolat, gràcies a la vostra dedicació. Vosaltres esteu sempre a punt per servir, per participar en la vida de l'Església, en les seves celebracions, en les seves activitats, en les seves assemblees, d'acord amb els talents i les capacitats amb què el Senyor us ha dotat. Us en donem gràcies i treballarem amb vosaltres perquè cada dona obtingui els seus drets, pugui acomplir la tasca que Déu li ha escollit i acompleixi plenament la seva missió privilegiada en la societat i en l'Església.»

Principis[8]

El discurs sobre drets humans de l'Església catolicoromana és recent. Sobretot si el prenem globalment, atesa com a referència la Declaració Universal dels Drets Humans (1948). Són bastant més antigues, en canvi, les incursions que l'Església ha fet sobre els drets particulars derivats, en general, de les sollicituds que ha desplegat per la justícia i la pau. Però amb vista als drets humans com a objectiu, amb la formulació que actualment coneixem, tot i l'estructuració jurídica que la caracteritza, no s'ha significat, a la pràctica, per dir-ho suaument, amb grans desplegaments de caràcter pastoral.

El llenguatge relacional dels deixebles, dones i homes, que acompanyaren Jesús i que, després del terrabastall de Pentecostès, s'immergiren en la llum del misteri de la seva mort i resurrecció, i esdevingueren progressivament comunitat cristiana en cerca del Regne de Déu i de la seva justícia (Mt 6,33), no tenia res d'excloent: era el llenguatge del tot pel tot. Aquells deixebles, cridats a ser *koinonia* (comunió), animats per l'Esperit, se sabien llavor del Regne, llum encesa enmig de la ciutat a les fosques. Compartien la fe, la celebraven i conjuntament la irradiaven. Oberts a Déu, Pare i Mare, uns al servei dels altres, eren l'evangeli vivent, el Crist de la fe, simultàniament realitat i anunci (més realitat i menys anunci i, sobretot, mai el valor segon sense el primer). No buscaven ni poder, ni imatge, ni protagonisme. Entre ells, afirma l'apòstol Pau en escriure als gàlates, no hi havia jueu ni grec, esclau ni lliure, home ni dona: tots eren un de sol en Jesucrist. (Ga 3,28)

Positivament, el llenguatge dels cristians es féu a la mesura de la comunitat que anaren configurant. Un llenguatge amb color, tons i cadències sorprenents a vegades per a ells mateixos. Un llenguatge viu, fill de posicionaments plurals, de visions del món i, per conseqüent, d'eclesiologies diferents. No s'intimidaven davant de les diferències. Per damunt de tot i en llocs i temps no sempre coincidents, era l'escolta de la paraula, la comunió, la fidelitat compartida a l'Evangeli. Sense renunciar a res, podien confraternitzar amb projectes i programes d'acció plurals. Altrament, com ens explicaríem que de les tres conquestes eclesials mencionades triomfalment per Pau als gàlates, la tercera, la de la igualtat home-dona, fos *sine die* pràcticament aparcada? En el marc de les tradicions mediterrànies, no han estat precisament en això factors condicionants els codis de la cultura sobresortint? Sobre això, no pocs es pregunten si podia ser ben vista, dels seus orígens ençà, una comunitat d'homes i dones de signe alternativament matriarcal o patriarcal o d'ambdues variants alhora. De la mateixa manera que, a partir dels segles III i IV, per raons d'estat, sí que podia ser tolerada una comunitat que practicava l'objecció de consciència a les armes. És a dir, una comunitat que, pel que sentenciava Cels, gaudint de les seguretats que li garantien a les fronteres les hosts romanes, les minava descavalcant

[8] Per a aquest apartat, s'ha adaptat un text de l'autor publicat a la revista *Serra d'or* (487-488, juliol-agost del 2000, pàg. 9-11), titulat «Els drets humans de les dones a l'Església catòlica al segle XXI».

el déu pagà de la guerra amb l'antídot de l'anomenada força d'estimar, la no-violència activa.

La pluralitat de plantejaments que, des de la comunió, havia de ser la gran riquesa del cos eclesial, malauradament anà debilitant-se a mesura que aquest, avenint-se institucionalment a conveniències dubtoses d'ordre temporal, es consolidava i prestigiava als ulls del món. Com se sap, fou gràcies a l'imperi, a l'estructuració, l'organització i la capacitat administrativa que li donaven consistència, que es pogueren celebrar els set grans concilis ecumènics. Els emperadors -Constantí, Teodosi i altres- que els presidiren foren tinguts, amb general beneplàcit, per protectors de l'Església; la serviren i, lògicament, se'n serviren. A partir del moment que aquesta protecció fou àmpliament efectiva, l'Església institucional passà a ser, a la vista de tothom, aliada del poder; ella mateixa esdevingué poder. Ser cristià, motiu d'escarni i de persecució durant molts anys, començà a ser paradoxalment ben considerat: un títol, una font de privilegis, un carnet per formar part i mantenir-se a l'*establishment*, la classe dominant. El moviment de pares i mares del desert, que féu el seguiment radical de l'Evangeli, en contrabalançar aquesta situació, va ser titllat de foll pels estaments benpensants de torn; per raons positives practicà la psicoanàlisi, anà a l'arrel de la devaluació que se seguí d'aquell maridatge de l'Església amb el poder[9] Fou, a la llum del testimoniatge dels primers màrtirs cristians, un intent de ruptura, el detonant de la crisi espiritual que és a la base del monacat, de la vida religiosa, dels moviments apostòlics, de la vida de tots els qui fan l'experiència de Déu, dones i homes, amb nom o sense.

La fe cristiana, en aquest sentit una fe encarnada, no és solament resposta a través dels qui la professen i viuen a les interpel·lacions d'un determinat medi cultural; és, amb capacitat de crear, cultura. Hi ha, en efecte, una cultura de la fe, una cultura de l'amor, una cultura de la pau de resultats sempre imprevisibles: «Us ho asseguro [diu Jesús als seus deixebles]: només que tinguéssiu fe com un gra de mostassa, si dèieu a aquesta muntanya: "Vés-te'n allà", se n'hi aniria. Res no us seria impossible» (Mt 17,20). Una fe capaç de capgirar-ho tot, com ho afirma Maria: «[El Senyor] ha mirat la petitesa de la seva serventa (...) obra en mi meravelles (...) dispersa els homes de cor altiu, derroca els poderosos del soli i exalta els humils; omple de béns els pobres, i els rics se'n tornen sense res». (Lc 1,48-53)

Així, aleshores i sempre. El moviment contestatari de pares i mares del desert, té continuació en les reformes de l'alta i la baixa edat mitjana, a través del papat i del monacat de l'època feudal, amb Cluny i Claravall, els moviments pauperístics, herètics o no, com els impulsats per Domènec i Francesc, l'obra dels grans reformadors del segles XV i XVI. Tinguts a més en compte, dels nostres mateixos temps, els moviments bíblic, litúrgic, social i ecumènic que prepararen l'esclat del Vaticà II i a no trigar gaire, rere les experiències de diàleg interconfessional i interreligiós, a parer del cardenal Martini, les aportacions previsibles del Vaticà III o, com altres desitjaríem, del Jerusalem II.

Aquest és el plantejament que, vist en el seu conjunt, fonamenta la nostra esperança pel que fa a l'Església catòlica respecte a la identitat i el paper de la dona, tot i els antisignes que ofereix, de fet i de dret.

Al cor d'aquesta missió privilegiada, d'identitat i servei, hi juguen un paper decisiu les relacions interpersonals. L'altre, l'alteritat, el camp on naixem, creixem i som tots, homes i dones, significatius. No estimem Déu, que no veiem, si no estimem l'altre, que veiem. I en cristià no estimem si no és a impulsos de l'Esperit d'amor que ens recorda que som tots per viure en comunió, filles i fills, germans i germanes. En reciprocitat creativa, impossible de preveure i, per tant, de programar. La reciprocitat de Clara i Francesc d'Assís, per citar un exemple emblemàtic, magníficament descrit per la poetessa Ester de Andreis. Ni l'una era solament *anima*, ni l'altre era només *animus*. Ambdós eren conjuntament imatge de l'amor de Déu, projecte inacabat de la seva bondat, missatge de salvació per damunt dels convencionalismes culturals que frenen només els porucs. Així ho captà lúcidament José Luis L. Aranguren a propòsit de la llegenda que sobre santa Clara va publicar De Andreis:[10] «Jo tinc tendència a imaginar la santedat [diu ell] com a resultat del treball dur i persistent que Déu fa en nosaltres; Ester de Andreis, poèticament, [l'imagina] com una expansió harmoniosa, bé que, naturalment, no sense sacrificis de la nostra personalitat. I és probablement ella qui té més raó. Per això sembla tenir predilecció -escàndol per a certs psiquiatres i psicoanalistes- pels sants, l'amor diví dels quals apareix com entrellaçat amb l'amor humà.»

Torno al començament. Els drets humans de les dones? N'hauríem de parlar si uns i altres, partint de la reciprocitat, *koinonia* per als cristians, som capaços de situar al seu lloc els elements culturals que ens són adversos del medi en què vivim. A cadascú la resposta.

[9] Cf. EVDOKIMOV, Paul (1980). *Les ages de la vie spirituelle*. París, pàg. 73-161.
[10] Pròleg a DE ANDREIS, Ester (1967). *San Juan*. Barcelona: Destino, pàg. 9-10.

Exemples

Fundació Escó[11]

Aquesta fundació és una entitat privada sense ànim de lucre, dedicada a formar, inserir i promoure humanament, socialment i culturalment els infants, les dones i les famílies marginals del barri del Raval (Barcelona). Beatriz Fernández, que n'és la directora, explica que la fundació es va crear «sobre la base evangèlica d'estar al costat dels més desatesos i vulnerables; dels més pobres entre els més pobres» i també que, en el seu moment, es va valorar que les més pobres de les més pobres eren «les dones i, sobretot, les dones amb fills al seu càrrec.»

El Raval és efectivament un barri amb molta infància on, a més, aquesta està a càrrec de la part femenina de la família, ja sigui perquè no hi ha marit, ja sigui perquè aquest és a la presó, etc. A l'interior d'aquest col·lectiu, continua Fernández, la Fundació atén «dones que tota la vida han exercit la prostitució i que, per edat o malaltia, ja no la poden exercir i es troben sense feina, recursos ni formació; dones joves, mares o mares en potència que en breu poden quedar prenyades; dones més grans amb problemes laborals, d'alcoholisme, econòmics; i, finalment, dones immigrades, sense papers i amb els lligams trencats.»

La Fundació (que té al darrera un patronat, format per religiosos de diferents congregacions i laics amb creences religioses, encarregat de mantenir viu l'ideari) treballa per dotar aquestes dones d'unes eines bàsiques que els permetin començar a integrar-se socialment. Fernández ho explica així: «Oferim una formació molt bàsica, com a excusa per atansar-nos a elles. Ens ocupem de l'alfabetització, ensenyem costura, informàtica, castellà, català, etc. Però també treballem l'autoestima, la valoració que tenen de si mateixes, els hàbits, els costums, etc. Convertim les classes en espais per relacionar-se i treballar aspectes no tan relacionats amb l'educació pura i dura. Això, més tard, els ha de permetre participar en altres entitats que ofereixen una formació una mica més desenvolupada.»

Paga la pena mencionar que, amb motiu del Dia contra la Pobresa, un grup de dones de la Fundació, juntament amb altres grups de dones del barri, van respondre activament a la crida de les Nacions Unides per complir els objectius de desenvolupament del mil·lenni i, sota el lema «Aixeca't contra la pobresa», van organitzar una concentració al carrer i una activitat de conscienciació.

Col·lectiu de Dones en l'Església[12]

«Jesús no fa mai cap discriminació de gènere; dóna sempre un tractament en peu d'igualtat. La jerarquia eclesial, en canvi, encara margina totalment la dona.» Així és com explica Maria Dolors Figueras la raó de ser del col·lectiu que dirigeix i que es defineix com un grup de persones de diferents opcions de vida i professió, inquietes i sensibilitzades per la situació de la dona en el sí de l'Església i la societat, realitats on troben una manca de coherència amb el missatge evangèlic. El grup, a més a més, vol tenir un paper reflexiu i actiu sobre la importància que té, o hauria de tenir, per a la comunitat eclesial, l'aportació femenina.

El col·lectiu, format tant per religioses com per laiques i casades, demana un canvi de l'actitud negativa i influent que té l'Església, en especial la jerarquia, cap a les dones. Per això, està molt centrat en temes de formació, especialment de les mateixes dones, tant del propi col·lectiu com a l'exterior (ha aconseguit introduir, a la Facultat de Filosofia de la Universitat de Barcelona, crèdits de lliure elecció de Teologia Feminista). «Creiem que a les primeres a qui hem de convèncer són les mateixes dones. Volem ensenyar-los a llegir la teologia amb ulls de dona. Això no vol dir que busquem dues teologies enfrontades, sinó una complementarietat, aportar nous matisos. Es tracta de no donar per bona i exclusiva la teologia que ens han donat fins ara», explica Figueras.

El col·lectiu té dimensió internacional i ha creat tant un grup de formació per a monges de diferents països com una xarxa de teologia feminista ecumènica a l'Amèrica Central. També organitza trobades i iniciatives amb dones d'altres religions. Segons Figueras: «Ens interessa aquesta convivència perquè totes les dones, siguin de la religió que siguin, pateixen la mateixa marginalització que nosaltres.»

[11] L'exemple ha estat recollit en una entrevista personal amb Beatriz Fernández, directora de la Fundació.
[12] L'exemple ha estat recollit en una entrevista personal amb Maria Dolors Figueras, directora, i altres representants del col·lectiu.

EL CRISTIANISME CATÒLIC I ELS OBJECTIUS 4, 5 I 6

Autor

Josep Maria Fisa Bosch. És delegat episcopal de Justícia i Pau de Barcelona, president de l'empresa d'economia social Solidança, rector de la parròquia Mare de Déu del Carme de Sant Joan Despí i professor de Religió a secundària.

Textos

Déu es compadeix del dolor humà: «He vist l'opressió del meu poble a Egipte i he sentit com clama per culpa dels seus explotadors. Conec els seus sofriments, per això he baixat a alliberar-lo.» (Èx 3,7 i seg.)

«Quan desembarcà, veié una gran gentada, se'n compadí i va curar els seus malalts.» (Mt 14,14)

Jesús no solament sent afecte pels malalts. També reacciona contra la falta de sensibilitat, contra la indiferència, contra el cinisme social del seu temps. Jesús actua contra tot el que fereix la humanitat. I la malaltia, en totes les seves formes, sobretot la que té causes directament humanes, és una ferida oberta contra la humanitat.

Jesús cura en dissabte una dona: «Dona, quedes lliure de la teva malaltia! Li va imposar les mans i a l'instant ella es redreçà (...) Però el cap de la sinagoga, indignat perquè Jesús havia curat en dissabte...» (Lc 13,12 i seg.). Les lleis i normes, si no són un ajut a la persona concreta, cal deixar-les de banda.

Jesús carrega sobre ell mateix, s'identifica, assumeix els sofriments de les persones: «I va curar tots els malalts. Així es va complir allò que havia anunciat el profeta Isaïes: Ell va portar les nostres febleses i prengué damunt seu les nostres malalties.» (Mt 8, 16-17) En els Actes dels Apòstols també es fa esment del treball intens envers els malalts: «Fins i tot la gent treia els malalts pels carrers i els deixava allà en llits i lliteres, perquè quan Pere passés, almenys la seva ombra en toqués algun. També hi acudia molta gent dels pobles veïns de Jerusalem portant malalts i persones turmentades per esperits malignes. Tots recobraven la salut.» (Ac 5,15-16)

Principis

L'home sencer, en totes les seves dimensions, és subjecte de malaltia. I això li confereix un caràcter personal, de tal manera que no hi ha malaltia, pròpiament, sinó malalts. La persona sana viu en harmonia i seguretat; la persona malalta viu en desconcert i se li manifesta la fragilitat de la vida. El dolor i el sofriment travessen tots els racons de la seva vida física, mental i espiritual.

La malaltia forma part de la realitat humana i Jesús dóna molta importància a aquesta realitat que experimentaven i experimenten tantes persones tal com es recull en l'Evangeli. Una gran part de l'activitat missionera de Jesús i dels apòstols és escoltar, atendre i curar els malalts que se'ls apropen. Ells, els malalts, esdevenen signe especial de l'amor de Déu que ve a salvar, a curar, a posar dempeus, a veure-hi, a caminar...

Des del cristianisme no es glorifica el dolor, sinó que se l'integra des de la mateixa consciència, se'l fa seu des de la superació, des de la lluita interna i des del saber que s'està acompanyat per l'amor dels que t'estimen i per la força de l'Esperit de Déu. L'apropament de Jesús als malalts, personalment i amb gestos concrets, vol expressar el compromís especial de Déu Pare en aquesta experiència crítica de les persones que viuen la malaltia.

Quan Jesús es troba amb els leprosos no els esquiva, com manava el costum de l'època, sinó que els toca i els cura: «[En veure el leprós] Jesús, compadit, va estendre la mà, el tocà i li digué: "Ho vull, queda pur." A l'instant li desaparegué la lepra i quedà pur.» (Mc 1,41-42). Desfà el tabú d'una xacra intocable i del pecat que el provocava. La malaltia no n'és conseqüència, més aviat és una realitat que forma part de la vida i que es pot convertir en oportunitat de nova vida, de salvació profunda i radical, perquè entronca amb l'experiència de Jesús sofrent, sol i crucificat. Jesús sent l'abandó humà, però també Ell s'abandona confiadament al Pare. I el Pare l'omple del seu Esperit i el ressuscita.

El sagrament de la unció dels malalts, juntament amb l'eucaristia i el perdó, és el sagrament que acompanya especialment els malalts. Des del Concili Vaticà II,

s'ha volgut subratllar que no es tracta d'un sagrament del moment més extrem del malalt (extremunció), sinó del moment en què pot prendre consciència real de la seva malaltia i viure-la humanament i religiosament. És a dir, integrant-la personalment i comunitàriament, acceptant el propi lliurament a Déu, identificant-se amb Jesús. La malaltia es viu també amb els altres que t'acompanyen. I junts es posen en mans de Déu.

Exemples

Aquesta visió antropològica de la malaltia com a experiència humana profunda, i des de la pràctica de Jesús recollida als Evangelis, ha portat a una activitat específica de l'Església en molts camps, que avui es van actualitzant d'acord amb els canvis socials i culturals.

L'atenció que presten les parròquies als malalts que no poden assistir a l'eucaristia i els porten el viàtic. Les visites de grups de feligresos voluntaris per acompanyar-los a ells i a les famílies que els atenen. Algunes congregacions religioses han nascut com a servei concret de visita i atenció.

L'atenció i la cura espiritual, en clíniques, hospitals i residències. Aquesta atenció té acords i convenis concrets i la porten a terme persones degudament formades o ordenades. Encara avui, alguns hospitals i serveis sanitaris són titularitat de congregacions religioses que van impulsar aquest servei com a carisma propi. A poc a poc s'han anat traspassant a l'Administració, però en aquests centres hi continua havent una presència important de religiosos i religioses.

El treball missioner al Tercer Món. En els darrers decennis s'ha incrementat el treball per a la salut als països subdesenvolupats des de la presència cristiana missionera. I s'ha fet amb criteris solidaris, allunyats d'objectius més proselitistes d'altres èpoques. Aquest treball per la salut d'aquests pobles també s'ha fet en coordinació amb organitzacions no governamentals laiques i amb les organitzacions dels territoris i els seus líders civils i religiosos.

La denúncia de les estructures que fan emmalaltir. El treball evangelitzador dels cristians en països de missió ha anat acompanyat de la denúncia, fins i tot arriscant i perdent la vida, de les causes que provoquen la misèria i la malaltia a àmplies capes d'aquestes poblacions. Així, s'han fet públics testimonis impactants de violacions del dret internacional i dels drets humans, tant per part de càrrecs polítics com d'empreses multinacionals que no tenen escrúpols per provocar guerres, genocidis i la destrucció de la naturalesa per fer negocis i diners sense control, sovint emmascarant aquestes activitats amb comerç legal. Les religioses, els religiosos i els laics que treballen sobre el terreny són uns testimonis incòmodes per a molts règims totalitaris i per a les empreses mercenàries que només cerquen el lucre fàcil.

Sensibilització i educació per a la justícia i la pau. Moltes entitats d'Església han entès que per treballar per la salut de les persones més desfavorides, per lluitar contra les malalties, cal fer un gran treball d'educació i sensibilització, tant allà com aquí. Mans Unides, Càritas, Domund, Intermón, Setem, Justícia i Pau, congregacions religioses escampades arreu del planeta, fan col·lectes, campanyes, exposicions, conferències, revistes, agermanaments, cooperatives, fundacions, etc. per tal d'apropar les realitats del Tercer Món i ajudar al seu desenvolupament humà en totes les seves dimensions. La salut integral, tal com es preveu des d'una perspectiva cristiana, no és viable si no es canvien «les estructures de pecat» que provoquen la malaltia personal i col·lectiva, física, psicològica, cultural i religiosa. La cooperació des d'Europa té una gran responsabilitat per al desenvolupament d'aquests països.

Un exemple concret és la campanya sobre l'Àfrica que està duent a terme Justícia i Pau i que, en el seu seminari «Justícia per a l'Àfrica», dedica una part, a través de la Comissió de Fàrmacs de Justícia i Pau, a tractar les malalties oblidades de l'Àfrica subsahariana i l'accés als medicaments essencials.

EL CRISTIANISME CATÒLIC I L'OBJECTIU 7

L'autora

Vicenta Font i Gregori. És vicepresidenta de Justícia i Pau de Barcelona i Espanya, membre de la Germandat Obrera d'Acció Catòlica (GOAC), investigadora del Centre d'Estudis per la Pau J. M. Delàs i tècnica de medi ambient a la Diputació de Barcelona.

Text

«Al principi, Déu va crear el cel i la terra. (...) Déu digué: "Que la terra produeixi vegetació, herbes que facin llavor i arbres de tota mena que donin fruit amb la seva llavor, per tota la terra." I va ser així. La terra produí la vegetació, les herbes de tota mena que fan la seva llavor i els arbres de tota mena que donen fruit amb la seva llavor. Déu veié que tot això era bo. (...) Déu digué: "Que la terra produeixi éssers vius de tota mena: bestioles i tota mena d'animals domèstics i feréstecs." I va ser així. Déu va fer tota mena d'animals feréstecs i domèstics i tota mena de cucs i bestioles. Déu veié que tot això era bo. Déu digué: "Fem l'home a imatge nostra, semblant a nosaltres, i que sotmeti els peixos del mar, els ocells del cel, el bestiar, i tota la terra amb les bestioles que s'hi arrosseguen." Déu va crear l'home a imatge seva, el va crear a imatge de Déu, creà l'home i la dona. Déu els beneí dient-los: "Sigueu fecunds i multipliqueu-vos, ompliu la terra i domineu-la; sotmeteu els peixos del mar, els ocells del cel i totes les bestioles que s'arrosseguen per terra." (...) Déu veié que tot el que havia fet era molt bo (...).» (Gn 1,1-31)

Principis

El text del Gènesi recull l'autorevelació de Déu a la humanitat. Ens mostra l'autoria de la Creació: Déu va crear el cel, el mar, la terra i tot el que conté. Un cop fet això, va crear l'home i la dona. I després de crear-los, els va confiar la cura de la resta de la Creació. L'home i la dona hem estat convidats a participar dels seus plans sobre la Creació. Déu ens ha dotat d'aquelles capacitats que distingeixen la persona de les altres criatures de la terra i el mar per poder gestionar amb saviesa i amor la seva obra.

El Gènesi ens mostra un univers harmònic, dotat d'un equilibri intern i dinàmic. Nosaltres estem cridats a explorar aquest univers, a descobrir-lo i a utilitzar-lo, a fer-ne ús, però amb prudència i salvaguardant-ne la integritat. La terra es herència de Déu. Una herència per a tota la humanitat: els seus fruits i els seus béns han de ser per a tothom. És immoral que uns pocs privilegiats segueixin acumulant aquests béns i malgastant els recursos disponibles quan la majoria de persones viuen en condicions de pobresa. Aquest egoisme individual o col·lectiu és contrari a la Creació.

Però l'home i la dona, amb la nostra visió antropocèntrica de la Creació, hem actuat de manera depredadora i irresponsable, oblidant-nos de respectar els designis de Déu sobre la Creació. Els homes i les dones hem estat dotats d'intel·ligència i gràcies a aquesta hem aconseguit millorar la vida de les persones. Sovint, però, els avenços tècnics i científics han estat utilitzats per augmentar la riquesa d'uns pocs a costa d'allò que se'ns ha donat de forma gratuïta a tots. Sense tenir present que, quan actuem sobre un ecosistema, hem de preveure les conseqüències que aquesta acció pot tenir per a les seves altres espècies i per a les generacions futures.

Per acabar, dues cites de Joan Pau II.

«L'home, quan s'allunya del designi de Déu creador, provoca un desordre que repercuteix inevitablement en la resta de la Creació. Si l'home no està en pau amb Déu, la terra mateixa tampoc no està en pau.» (Jornada Mundial de la Pau, 1990)

«La solució als desafiaments ecològics requereix alguna cosa més que propostes econòmiques i tecnològiques. Requereix un canvi interior del nostre cor, que ens porti a rebutjar models insostenibles de consum i de producció. Exigeix un comportament ètic que respecti els principis de la solidaritat universal, la justícia social i la responsabilitat.» (Missatge al patriarca ecumènic Bartomeu I en ocasió del V Simposi sobre Medi Ambient, maig del 2003)

Exemples

El Concili Vaticà II, considerant les calamitats que pateix la majoria de la humanitat, va crear Justícia i Pau, un organisme de l'Església catòlica amb la fi-

nalitat, per una banda, de promoure el progrés dels països pobres i impulsar la justícia social i, per l'altra, d'ajudar les nacions subdesenvolupades a treballar, elles mateixes, en favor del seu desenvolupament.

Durant aquest anys, Justícia i Pau s'ha dedicat a confeccionar informes, a reflexionar sobre els drets humans i a fer campanyes de sensibilització en temes de justícia social, internacional i ecològica (sobre desforestació, canvi climàtic, etc.).

L'abril del 2007 també va organitzar un seminari internacional amb científics, polítics, teòlegs i bisbes sobre «canvi climàtic i desenvolupament». L'objectiu era reunir informació per ajudar l'Església a formular una resposta ètica i pastoral a aquesta qüestió. La diversitat d'aportacions recollides, no necessàriament coincidents amb la postura vaticana, demostra el debat existent sobre el tema dins de l'Església.

Els debats van obrir-se amb un missatge de Benet XVI remarcant la importància del principi de la doctrina social del destí universal dels béns i la necessitat d'adoptar estils de vida i formes de producció i consum respectuoses amb la Creació i un desenvolupament sostenible. Per la seva part, el cardenal Tarcisio Bertone, secretari d'Estat del Vaticà, va dir que si bé els primers capítols de la Bíblia demostren que la realitat creada per Déu existeix per l'ús de la humanitat, «el domini de l'home sobre la Creació no ha de ser necessàriament despòtic, sinó que el que ha de fer és cultivar-la i cuidar-la.»

El segon dia del seminari es va dedicar a aspectes teològics i pastorals del clima i l'ecologia.

E. Calvin Beisner, de la Interfaith Stewardship Alliance (Virgínia, Estats Units), va oferir una interpretació literal de diversos textos bíblics i va demanar una confiança més gran en la providència de Déu pel que fa als possibles problemes ecològics. Aquesta exegesi no va obtenir, però, el beneplàcit de molts dels participants al seminari.

El bisbe auxiliar de Friburg, Alemanya, monsenyor Bernd Uhl, va parlar de la necessitat de referir-se més a la «Creació» que al «medi ambient» perquè la primera «incorpora valor i ens recorda Déu». Segons va dir: «Sense una creença en la Creació de Déu, hi ha el perill que la naturalesa o la terra es converteixin en déu.»

Monsenyor Christopher Toohey, encarregat d'afers ecològics a la Conferència Episcopal Australiana, va tocar alguns dels temes pastorals: «En orientar la gent sobre qüestions ecològiques és important tenir present que movem els cors de la gent, no tan sols les seves ments. Cal recordar la meravella i la bellesa de la Creació de Déu. A més, les actuacions a l'àrea del clima s'han d'acompanyar d'una profunda contemplació i consciència de la presència divina i de la riquesa de les ensenyances de l'Església. La nostra vocació de guardians de la Creació no és tan sols una cosa accidental, sinó que dimana de la realitat de Déu i de la veritat sobre nosaltres mateixos.»

Desmarcant-se d'algunes postures diferents expressades, el cardenal Martino, president del Consell Pontifici, va concloure el seminari amb un discurs, representatiu, en aquest cas sí, de la postura oficial. Aquests en són alguns fragments:

«La naturalesa és per a l'home, i l'home és per a Déu. Per això, hem d'evitar tant l'error de fer de la naturalesa un absolut, como el de reduir-la a un mer instrument.»

«La persona humana té una superioritat inqüestionable sobre la Creació i, com que posseeix una ànima immortal, no es pot posar al mateix nivell que altres éssers vivents. És un error considerar també la presència humana com una cosa que pertorba l'equilibri ecològic natural. Però això no ens eximeix de la responsabilitat de conservar i desenvolupar la naturalesa en el marc del principi del destí universal dels béns, i de la preocupació pel benestar dels pobres.»

«Les formes modernes d'idolatria de la naturalesa que perden de vista l'home» i va observar el perill «de les polítiques que busquen limitar la població en nom de la conservació del medi ambient, per mitjà de l'avortament i l'esterilització.»

«L'Església té una visió realista d'aquests temes, basada en la confiança en la capacitat humana per trobar solucions als problemes. Una capacitat que prova com en són de desencertades les freqüents previsions de catàstrofe.»

«L'ecologia és sobretot un tema ètic. El papa Joan Pau II utilitzava el terme *ecologia humana* referint-se al fet que hem de respectar la naturalesa no tan sols en l'àmbit natural, sinó també per mitjà d'un florilment de la vida moral. A les seves arrels el problema ecològic és tant antropològic com teològic, ja que la forma en què ens relacionem amb la naturalesa depèn de com ens relacionem amb les altres persones, i de com ens relacionem amb Déu.»

EL CRISTIANISME CATÒLIC I L'OBJECTIU 8

L'autor

Manuel Manonelles i Tarragó. Des de l'any 2005 és el director de la Fundació Cultura de Pau a Barcelona. Els últims anys ha compaginat aquesta tasca amb la d'assessor especial del copresident del Grup d'Alt Nivell de les Nacions Unides per a l'Aliança de Civilitzacions. Prèviament havia participat en nombrosos processos intergovernamentals i no governamentals, en especial com a membre del Secretariat del Fòrum Ubuntu (per exemple, en el Comitè Internacional del Fòrum Social Mundial) i, en el seu moment, amb l'Associació per a les Nacions Unides a Espanya (com a coorganitzador del Fòrum del Mil·lenni a Nova York). És un politòleg especialitzat en relacions internacionals, drets humans i processos de democratització i també ha estat observador internacional electoral per a l'OSCE i la Unió Europea.

Textos

La doctrina social de l'Església, que es desenvolupa sobretot a partir de l'encíclica *Rerum novarum* de Lleó XIII, de l'any 1891, tracta amb profunditat la qüestió del desenvolupament social i humà i de la necessitat, i en cert sentit el deure moral, d'una acció global en aquesta direcció, tal com fa aquest vuitè objectiu. A continuació segueix una selecció representativa de textos de referència, ja que una presentació exhaustiva necessitaria molt més espai.[13]

De *Pacem in Terris* (Joan XXIII, 1963) n. 145:

«Desitgem, doncs, que l'Organització de les Nacions Unides, en les estructures i en els mitjans, s'adapti cada vegada més a l'amplitud i a la noblesa de les seves comeses (...) Sobretot perquè tots els homes, mentre participen cada cop més activament en la vida pública de les pròpies comunitats polítiques, mostren un interès creixent per les vicissituds de tots els pobles i són molt més conscients de ser membres vius d'una comunitat mundial.»

De *Gaudium et spes* (Concili Vaticà II, 1965) n. 86:

«(...) els pobles ja desenvolupats tenen l'obligació gravíssima d'ajudar els països en via de desenvolupament a complir aitals comeses (...) És un deure de la comunitat internacional regular i estimular el desenvolupament de manera que els béns destinats a aquest fi siguin invertits amb la major eficàcia i equitat.»

De *Populorum Progessio* (Pau VI, 1965) n. 48, 80-87:

«Deure a la solidaritat (...) El deure de la solidaritat de les persones també ho és dels pobles.»

«L'hora de l'acció ja ha sonat: la supervivència de tants nens innocents, l'accés a una condició humana de tantes famílies desgraciades, la pau del món i el futur de la civilització estan en joc. Tots els homes i tots els pobles han d'assumir les seves responsabilitats.»

I en la «crida final» es reclama a tots els sectors de la societat (catòlics, cristians i creients, homes de bona voluntat, homes d'estat, savis, etc.) que treballin en la mateixa direcció del «desenvolupament autèntic i veritable» i que ho facin units «tots a l'Obra (...) fem una crida a tots els homes per tal que s'uneixin fraternalment a vosaltres. Perquè si el desenvolupament és el nou nom de la pau, qui no voldrà treballar amb totes les seves forces per assolir-lo?»

Del *Compendi de la doctrina social de l'Església* (2004) n. 33, 442, 446-449:

«El fenomen cultural, social, econòmic i polític actual de la interdependència, que intensifica i fa particularment evidents els vincles que uneixen la família humana, posa en relleu, una vegada més, a la llum de la Revelació, un nou model d'unitat del gènere humà, en el qual s'ha d'inspirar, en darrera instància, la solidaritat.» (N. 33)

«El Magisteri assenyala que la interdependència entre els homes i entre les nacions adquireix una dimensió moral i determina les relacions en el món des del punt de vista econòmic, cultural, polític i religiós.» (N. 442)

[13] D'especial relació amb el tema tractat són la constitució pastoral *Gaudium et spes* sobre l'Església en el món actual, del Concili Vaticà II (1965); les encícliques *Rerum novarum*, de Lleó XIII (1891), *Quadragesimo Anno*, de Pius XI (1931), *Pacem in Terris*, de Joan XXIII (1963), *Populorum Progressio*, de Pau VI (1965), *Sollicitudo rei socialis*, de Joan Pau II (1987) i *Centessimus annus*, també de Joan Pau II (1991), així com el *Compendi de la doctrina social de l'Església* del 2004. La majoria d'aquests textos es poden trobar en diversos idiomes a *http://www.vatican.va*.

«La solució del problema del desenvolupament requereix la cooperació entre les comunitats polítiques individuals (...) entre les quals s'imposa l'entesa i la col·laboració.» (N. 446)

«(...) un deure de solidaritat, de justícia social i de caritat universal; en efecte, existeix quelcom que és degut a l'home perquè és home, per raó de la seva dignitat eminent.» (N. 448).

«Amb la reafirmació constant del principi de la solidaritat, la doctrina social esperona per passar a l'acció i promoure "el bé de tots i cadascú, perquè tots som veritablement responsables de tots."»[14] (N. 449)

Principis

Els principis més rellevants i vinculats amb el vuitè objectiu que es deriven d'aquests textos són els següents:

Unes institucions internacionals que s'adaptin a les necessitats reals del món

La *Pacem in Terris* és molt clara quan demana un sistema de Nacions Unides que s'adapti progressivament a les necessitats del món, així com la necessària implicació de la societat en aquests processos com a «membres vius d'una comunitat mundial».[15] La *Gaudium et spes* afegeix l'afirmació del deure de la comunitat internacional de treballar en pro del desenvolupament en l'àmbit internacional.

La interdependència i la noció integral de desenvolupament

La noció integral del desenvolupament va íntimament lligada al principi d'interdependència, així com al de la unitat d'origen i destí de la família humana. El *Compendi* reflecteix aquesta interdependència -amb una clara dimensió moral-, que ho és entre els homes i també entre les nacions.

El principi de solidaritat, el deure d'acció i de col·laboració

El principi de solidaritat és un dels més presents en la doctrina social de l'Església, i d'aquest es deriva de manera directa el deure moral d'acció. El *Compendi* deixa ben clar que la solidaritat és un deure i que, a més, és un deure de dimensió universal; també deixa clar que la solidaritat no és possible sense la col·laboració i l'entesa. La *Gaudium et spes* parla de «l'obligació gravíssima».[16] A això s'hi suma la Populorum progressio, on s'especifica que aquesta vinculació entre el principi de solidaritat i el d'acció afecta tant els individus com les col·lectivitats i els pobles: «Tots els homes i tots els pobles han d'assumir les seves responsabilitats»;[17] i que, a més, s'ha de dur a terme conjuntament amb tots els actors de la societat, siguin o no siguin catòlics, ja que la crida és ben clara a «tots els homes de bona voluntat.»[18]

Exemples

El vuitè objectiu és el que demana la creació d'una «aliança mundial pel desenvolupament». En aquest sentit, és clar que l'Església, amb la tradició cristiana i catòlica, ha estat capdavantera en aquest camp en les tasques que, en pro del desenvolupament social, econòmic i cultural, està duent a terme en els cinc continents des de fa, en alguns casos, segles.

En una vinculació directa amb els objectius trobem com a iniciatives globals especialment les de Caritas Internationalis[19] i la Cooperació Internacional pel Desenvolupament i la Solidaritat (CIDSE),[20] dues entitats catòliques que ja de per si són aliances globals pel desenvolupament. A més de la seva pròpia realitat, ambdues treballen des del 2005 de manera conjunta i amb la Campanya dels Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni de les Nacions Unides per al 2015,[21] que és la campanya encarregada de la promoció dels objectius en l'àmbit global. D'aquesta col·laboració se'n poden destacar especialment diver-

[14] JOAN PAU II (1988). Carta encíclica *Sollicitudo rei socialis*, 38: AAS 80, 566.
[15] JOAN XXIII (1963). Carta encíclica *Pacem in Terris*.
[16] Concili Vatità II, constitució pastoral *Gaudium et spes* (1965).
[17] Pau VI (1965). Carta encíclica *Populorum progressio*.
[18] Ídem.
[19] Caritas Internationalis és la confederació internacional de les 162 *Caritas nacionals*/locals que hi ha arreu del món. La seu del seu Secretariat Internacional es troba a Roma, concretament al complex de Sant Calixte, la zona extraterritorial pertanyent a l'Estat del Vaticà. Per a més informació, visiteu *http://www.caritas.org*.
[20] CIDSE/ICDS, respon a Cooperació Internacional pel Desenvolupament i la Solidaritat, que és una aliança de 15 organitzacions catòliques nacionals que es dediquen a la cooperació pel desenvolupament, com ara, entre altres, Mans Unides, la CAFOD anglesa, la MISEREOR alemanya o la FOCSIV italiana. Per a més informació, visiteu *http://www.cidse.org*.
[21] *http://www.endpoverty2015.org* i *http://www.sinexcusas2015.org*.

ses campanyes i activitats de lobby -en especial a les reunions prèvies a la cimera del G-8 a Escòcia l'any 2005- , així com diversos documents de referència, iniciatives de campanyes, etc., a part, òbviament, del dia a dia en projectes de desenvolupament de tot tipus a pràcticament tots els països del món.

Paral·lelament a aquestes accions de caràcter global, cal tenir en compte també la tasca de moltes altres entitats catòliques: el Servei Jesuïta a Refugiats (JRS), les diferents ONG pel desenvolupament que promouen molts ordes religiosos, les Obres Missionals Pontifícies, etc., així com aquelles organitzacions que, des d'una certa inspiració o origen catòlic -com és el cas d'Intermón Oxfam i dels diversos Oxfams que existeixen-, treballen també, en l'àmbit global, en la creació de xarxes globals en pro del desenvolupament o la interacció amb xarxes d'aquesta mena.

©Sonia López

EL CRISTIANISME EVANGÈLIC I ELS OBJECTIUS DEL MIL·LENNI

L'autor

Abel Camps. És un protestant de quarta generació que va néixer i va ser batejat com a baptista a l'Empordà. Més tard es va integrar com a laic en l'Església del Redemptor de Sabadell, en el segon any de la fundació d'aquesta comunitat. Des de l'any 1958 ha treballat com a professor d'escola dominical -tal com s'ha anomenat tradicionalment- o escola del diumenge. També en aquelles mateixes dates va ser elegit diaca. Avui segueix amb les dues activitats i esporàdicament col·labora en la predicació. Ha fet diversos escrits i ha editat una novel·la, *Camins de Jerusalem* (Claret). Forma part, gairebé des del principi, de l'Associació UNESCO per al Diàleg Interreligiós.

©shutterstock/Alexander Kalina

EL CRISTIANISME EVANGÈLIC I L'OBJECTIU 1

Textos

«Ningú no pot servir dos senyors, perquè si estima l'un, avorrirà l'altre, i si fa cas de l'un, no en farà de l'altre. No podeu servir alhora Déu i el diner.» (Mt 6,24)

«No mengis a la taula de l'avar, no et deleixis pels seus bons menjars.» (Pr 23,6)

«Serà beneït el qui és generós, el qui dóna al pobre el seu pa.» (Pr 22,9)

«"Tot això ho he complert des de jove" [digué el jove ric]. Jesús, en sentir-ho, li digué: "Encara et manca una cosa: ven tot el que tens i reparteix-ho entre els pobres..."» (Lc 18,21-22)

«La religió pura i sense taca als ulls de Déu Pare consisteix en això: ajudar els orfes i les viudes en les seves necessitats i guardar-se net de la malícia del món.» (Jm 1,27)

«Germans meus, de què servirà que algú digui que té fe si no ho demostra amb les obres? Pot salvar-lo, potser, aquesta fe? Si un germà o una germana no tenen vestits i els falta l'aliment de cada dia, i algú de vosaltres els diu: "Aneu-vos-en en pau, abrigueu-vos bé i alimenteu-vos", però no els dóna allò que neces-

siten, de què serviran aquestes paraules? Així passa també amb la fe: si no es demostra amb les obres, la fe tota sola és morta.» (Jm 2,14-17)

«Fa més feliç donar que rebre.» (Ac 20,35)

«Coneixeu prou bé la generositat de nostre Senyor Jesucrist; ell, essent ric, es va fer pobre per vosaltres, perquè us enriquíssiu amb la seva pobresa.» (2Co 8,9)

Principis

Les paraules que Jesús proclamava sobre el Regne de Déu van ser enunciades en una època socialment molt allunyada de la nostra. Amb tot, sorprèn la vigència dels continguts del seu discurs, estretament relacionats amb la defensa a ultrança dels drets humans, un tema que sembla més propi del nostre temps.

Per sobre de tot, Jesús va reiterar la proclamació del manament de l'amor com el primer i més important: «Estima els altres com a tu mateix. No hi ha cap manament més gran que aquest» (Mc 12,31); al qual afegí: «Doncs jo us dic: Estimeu els vostres enemics, pregueu pels qui us persegueixen.» (Mt 5,44)

Consegüentment, els marginats van rebre, per part seva, una atenció prioritària.

Quan Joan Baptista, empresonat, va enviar els seus deixebles a preguntar a Jesús si ell era el Messies que esperaven, la resposta d'aquest va ser: «Aneu a anunciar a Joan el que sentiu i veieu: els cecs hi veuen, els coixos caminen, els leprosos queden purs, *els sords hi senten, els morts ressusciten*, els pobres reben l'anunci de la bona nova.» (Mt 11,4-5)

També va recomanar una innovadora relació social: «Més aviat, quan facis un banquet, convida-hi pobres, invàlids, coixos i cecs.» (Lc 14,13)

Segons Jesús, els escollits de Déu són els qui es preocupen de les altres persones, es comprometen a ajudar-los i superen les estructures decadents i culpables del sofriment de la humanitat. Ho manifesta amb aquestes paraules: «Veniu, beneïts del meu Pare, rebeu en herència el Regne que ell us tenia preparat des de la creació del món. Perquè tenia fam, i em donàreu menjar; tenia set, i em donàreu beure; era foraster, i em vau acollir; anava despullat, i em vau vestir; estava malalt, i em vau visitar; era a la presó, i vinguéreu a veure'm (...) tot allò que fèieu a un d'aquests germans meus més petits, a mi m'ho fèieu.» (Mt 25,34-36,40)

No hi ha cap dubte de quina és la posició de Jesús davant el problema de la pobresa i la injustícia social, el seu compromís és clar i contundent.

Més enllà de la seva actitud inequívoca i radical de fer-se ell pobre entre els pobres, abunden els textos en els quals blasma els rics en defensa dels desfavorits. És famosa la frase adreçada al jove ric que es considerava quasi perfecte: «Si vols ser perfecte, vés, ven tot el que tens i dóna-ho als pobres» (Mt 19,21). O el text clàssic: «Llavors alçà els ulls cap als seus deixebles i digué: "Feliços els pobres: és vostre el Regne de Déu!".» (Lc 6,20)

En Jesús, la vida i el mestratge, la paraula i la praxi, són d'una coherència absoluta, fet que el va dur conscient al sacrifici de la creu.

La carta de Jaume, en el Nou Testament, també recorda que Déu està a favor dels pobres: «No és Déu qui ha escollit els pobres d'aquest món per fer-los rics en la fe i hereus del Regne que ell ha promès als qui l'estimen?» (Jm 2,5)

El contingut del missatge de Jesús, que els quatre Evangelis exposen clara i abastament, és d'una categoria espiritual i humana, a la qual es podria dir que la cristiandat, durant segles, s'hi ha acostat, l'ha cercat, però no l'ha assolit d'una manera integral.

Tot i així, el missatge ha seguit viu i essent determinant en la història a través de certs moviments i grups.

Els baptistes, en aquest sentit, som deutors dels grups de l'anomenada Reforma radical, particularment dels anabaptistes.

Aquest grup es va caracteritzar, entre altres coses, per la seva voluntat de ser més fidel a les arrels del cristianisme, pel seu rebuig de la usura i de la manera de viure dels rics i per la seva proposta de compartir els béns, lliurement, dins de la comunitat cristiana.

El professor Andreas Carlstadt, membre del mateix cercle teològic que Luter, va escriure: «He sostingut, i ho sostindré sempre, que els mendicants són un signe segur que no hi ha cristians o que aquests són pocs i tebis a la ciutat on es veu gent que mendica... Nosaltres, els cristians, no hem de permetre que ningú arribi a tal grau de pobresa i necessitat com per veure's mogut a demanar el pa... També els prínceps, funcionaris, burgmestres, jutges, alcaldes i

altres magistrats tenen l'obligació de buscar mitjans i adoptar mesures apropiades perquè els germans i les germanes pobres siguin mantinguts d'acord amb la seva condició i no es permeti que ningú mendiqui el seu pa.»

Avui, els baptistes creiem que ens hem d'oferir per donar suport al projecte dels objectius de desenvolupament del mil·lenni, per humanisme i per mandat del Crist. Solament des de la claudicació, la indiferència personal, la irresponsabilitat i una falsa professió de fe es podria dir i sostenir el contrari.

Tots els objectius del mil·lenni pretenen solucionar una sèrie de problemes dolorosos i actuals que són alhora vells i dramàtics com la història de la humanitat. Amb noms i circumstàncies diferents i mètodes distints, ha estat la lluita dels homes i les dones de bona fe des de sempre.

Malgrat els canvis de paradigma que els temps han imposat, ens considerem part modesta -però part al cap i a la fi- d'aquesta experiència mil·lenària que ens ha de moure a tenir esperança i sentir la necessitat urgent de fer realitat els seus objectius. Tots i cada un dels objectius.

Exemples

Diaconia del Consell Evangèlic de Catalunya

Aquest és l'organisme que fa d'enllaç entre les diaconies de les esglésies locals i les entitats evangèliques de Catalunya dedicades a l'obra social i que vol ser una porta oberta per a tots aquells que recorren a les esglésies buscant socors.

La Diaconia dóna suport als projectes i les iniciatives d'acció social i potencia projectes de cooperació amb el Tercer Món.

Té, també, una doble funció informativa: la d'informar sobre els recursos assistencials existents i la de promoure, a casa nostra, l'interès per l'obra social.

Remar

Aquesta ONG protestant interdenominacional va néixer a Vitòria el 1982 i avui té associats arreu d'Espanya que comparteixen el desig d'ajudar tot tipus de marginats. Actualment té seus a Amèrica, Àfrica, Europa i Àsia i du a terme una gran diversitat d'activitats, algunes de les quals estan directament relacionades amb els objectius de desenvolupament del mil·lenni sobre salut.

Remar té instal·lats menjadors allà on la pobresa i la fam és extrema. Desplaça economistes i envia maquinària amb vista a un desenvolupament integral. Ajuda els autòctons a muntar tallers i a consolidar estructures autosostenibles per a la fabricació de mobles o altres productes.

El Rebost Solidari de Sabadell

Sabadell és una ciutat industrial que té uns 200.600 habitants i està a uns 15 km de Barcelona. D'un grup d'esglésies i entitats d'aquesta ciutat, dedicades a aconseguir aliments per tal de repartir-los entre la gent necessitada, va sorgir la iniciativa del Rebost Solidari. Fins aquell moment, la majoria d'esglésies protestants, parròquies catòliques i entitats com Cáritas o Creu Roja feien aquesta tasca pel seu compte, amb una evident dispersió d'energia i deficiència d'administració.

A través d'un estudi es va comprovar que a Sabadell hi havia unes 5.000 famílies en situació de necessitat, una demanda que no podien cobrir les 30 entitats i els 110 voluntaris compromesos. Al mateix temps es va constatar que diàriament es llençaven tones de menjar procedents del Mercat Central de Sabadell, tant per la impossibilitat de guardar-lo com per la manca de recursos per repartir-lo.

A partir d'aquí, alguns grups i entitats van decidir ajuntar-se per impulsar el Rebost Solidari de Sabadell. El projecte, que compta amb el suport de l'Ajuntament de la ciutat, va definir cinc objectius fonamentals:

1. Unificar tant com fos possible els serveis de distribució i de recollida i els criteris de donació de les entitats implicades.
2. Centralitzar la gestió de la recepció, l'emmagatzematge i el lliurament d'aliments, fent del Rebost el punt de referència per als donants.
3. Dotar el Rebost de les infraestructures necessàries per absorbir de forma correcta les donacions i garantir-ne la conservació.
4. Satisfer i gestionar de forma eficaç la demanda d'aliments de manera continuada, tot mirant d'augmentar l'oferta per cobrir al màxim les necessitats existents: infants, intoleràncies, malalties...
5. Racionalitzar la bossa d'aliments per tal que fos equilibrada des del punt de vista nutricional i adequada a les necessitats de cada demandant.

EL CRISTIANISME EVANGÈLIC I L'OBJECTIU 2

Textos

Els textos que inspiren els baptistes procedeixen, com és habitual entre els evangèlics, de la Bíblia, la qual disposa (especialment en el llibres sapiencials) de profusió d'escrits i referències que ressalten la importància de la saviesa i del coneixement per comprendre i viure la llei i l'amor de Déu. Poden servir d'exemple els següents:

«El just té als llavis la saviesa, la seva boca diu la veritat.» (Sl 37,30)

«Venerar el Senyor és primícia de saviesa, són molt prudents els qui el veneren.» (Sl 111,10)

«Feliç el qui s'aferra a la saviesa: s'aferra a l'arbre de la vida!» (Pr 3,18)

«Val més tenir saviesa que or fi, l'enteniment és més preciós que la plata.» (Pr 16,16)

«Adquireix la veritat i no te'n desfacis, no abandonis la saviesa, la instrucció i la intel·ligència.» (Pr 23,23)

Principis

Per als baptistes, el lliure albir i la llibertat de consciència, la llibertat integral i la democràcia, en tant que sistema de govern eclesial que els és propi, són inherents al coneixement i la cultura.

Creiem que aconseguir l'ensenyament primari universal és una necessitat ineludible de justícia per tal que tots els pobles puguin assolir de manera plena i autònoma tots i cadascun dels drets humans.

El cristianisme dels inicis va tenir una expansió ràpida (atesa l'època) i va assentar-se profundament en el món de cultura grega i llatina, que aleshores abastava la zona més civilitzada d'Occident. Entre el cristianisme i el món grecollatí es va produir llavors una simbiosi que determinaria el caràcter de l'Església fins a l'època contemporània. El clixé que avui s'atribueix a Occident de ser una cultura jueva, grega i romana té origen en la identificació de l'Església amb l'Imperi romà. A les nacions bàrbares, de pobles culturalment endarrerits, l'arrelament del cristianisme va ser més difícil i tardà.

A partir de Constantí, fruit del pacte entre l'Església i l'Estat, les portes d'accés als càrrecs eclesiàstics van quedar obertes de bat a bat a la intrusió d'elements estranys i extemporanis procedents del poder polític. Després, en caure l'imperi, els bàrbars ocuparien tots els poders, inclosa la clerecia. Molts dels nous amos (els nous clergues i fins i tot els nous bisbes) eren palesament ignorants. Gran part dels problemes que patiria l'Església en l'època medieval van tenir origen en la descomposició cultural que va tenir lloc i de la qual trigaria a recuperar-se. El posterior redreçament seria per instituir-se en el monopoli del saber: censurar, guardar i convertir-se en l'únic transmissor tots els coneixements assolits fins el moment. El Renaixement, l'Humanisme i la Reforma van ser un clamor contra aquell privilegi exclusiu i excloent.

En retornar als principis evangèlics, el que van fer els reformadors va ser afirmar la necessitat de tenir accés a la saviesa bíblica, que cada creient tingués el lliure albir de creure i decidir segons la seva interpretació de l'Escriptura.

Però en un temps en què la majoria de la població era analfabeta, s'havien de facilitar els mitjans. D'aquí la seva aposta per un culte, una forma de predicació i un compendi d'exegesi, històries bíbliques i apologia fonamentalment centrats en la figura de Jesús.

Una altra iniciativa important va ser l'edició de catecismes (més endavant també adoptada per l'Església catòlica) que, amb un mètode senzill de preguntes i respostes, explicaven els fonaments doctrinals.

Així va ser com, en els pobles d'arrelament protestant, es va crear una consciència de la necessitat de l'ensenyament i la cultura.

Exemples

Les escoles dominicals

En temps de la Revolució Industrial, a Anglaterra, quan els menors treballaven sis dies a la setmana, les esglésies evangèliques posaren en marxa l'escola del diumenge per eradicar l'analfabetisme. Les classes s'impartien a les capelles i als locals de culte i reunió.

En les actuals escoles dominicals o escoles del diumenge -tant valorades per les esglésies baptistes- s'estudia i es debat sobre la Bíblia i altres temes que es consideren d'interès general o social. És una tradició que prové d'aquella iniciativa dels evangèlics anglesos. Hi assisteixen, en aules separades, des d'infants en edat de guarderia fins a adults de totes les edats.

Iniciatives educatives locals

Cada denominació evangèlica dedica temps i esforços a dur a terme projectes pedagògics i culturals i, en un pla més local, cada església hi dedica programes propis. En aquests programes solen tenir força pes les activitats artístiques relacionades amb la música, el cant, el teatre, la ceràmica o la fotografia, que sovint es fan servir per presentar problemàtiques socials i humanes diverses.

Un exemple local representatiu d'iniciativa educativa és el del Centre d'Estudis Joan Vallès, escola evangèlica dedicada al voluntariat i creada el 1996. El Centre està reconegut per la Subdirecció General d'Associacionisme i Voluntariat (depenent del Departament de Benestar i Família del Govern català), que és qui lliura els certificats als alumnes.

Als seus cursos, impartits per tècnics especialistes en cadascuna de les matèries (psicòlegs, psiquiatres, advocats, educadors socials, etc.), fins ara s'hi han tractat els temes següents: iniciació al voluntariat, voluntariat penitenciari, mediadors penitenciaris, atenció a immigrants i refugiats i agents socials hospitalaris.

Un altre exemple és el d'Iniciatives Solidàries i Recursos Solidaris, dues ONG que treballen conjuntament en diferents àmbits, entre els quals es troba el de l'educació.

Recursos Solidaris està especialitzada en la reinserció i dedica un servei d'atenció personalitzat a persones que tenen dificultats per accedir al mercat de treball normalitzat: exdrogoaddictes, exalcohòlics, disminuïts psíquics o físics, etc.

Iniciatives Solidàries du a terme un treball semblant organitzant cursos per ajudar a immigrants, refugiats polítics, exiliats i membres de famílies desestructurades a preparar-se per inserir-se en el món laboral.

EL CRISTIANISME EVANGÈLIC I L'OBJECTIU 3

Textos

Els textos d'inspiració es troben en els Evangelis, en les narracions que expliquen l'actitud de Jesús en la seva relació amb les dones.

En el grup que seguia Jesús hi havia dones deixebles i també col·laboradores ocasionals. Jesús no les discrimina en cap detall del seu comportament ni les tracta de forma paternalista. Així ho demostren la seva forma de comunicar-se amb les desconegudes o les dones que el busquen cercant algun ajut.

La llibertat del tracte de Jesús amb l'element femení és equiparable al que es pugui donar avui entre persones d'ambdós sexes que han assumit la igualtat entre home i dona sense reserves. Quelcom inadmissible per a la societat del seu temps.

Els apòstols, primer, i les autoritats eclesiàstiques, després, van desvirtuar el que Jesús havia legitimat amb el seu comportament. Tot va seguir com sempre.

A Ga 3,28 trobem: «Ja no hi ha jueu ni grec, esclau ni lliure, home ni dona: tots sou un de sol en Jesucrist.»

Aquest text no deixa cap dubte sobre la igualtat racial i social o entre l'home i la dona. Els seguidors i les seguidores del Crist tenen una identitat que els iguala. És una paritat sense objecció.

Aquest text, però, no s'harmonitzava amb els costums i la mentalitat de l'època i no va ser interioritzat pels capdavanters cristians. Tot i que en les primeres congregacions es van destacar dones missioneres, profetesses, diaconesses i altres dones notables, la seva biografia ha estat infravalorada, tergiversada o senzillament silenciada pels historiadors.

Primer la doctrina i la teologia incipient i després la lectura de la Bíblia i la gran teologia que ha dominat el pensament al llarg de segles van situar la dona en un pla inferior a l'home. La dona havia estat creada a partir d'una costella de l'home i va ser la primera a pecar: la història de la humanitat s'iniciava i es re-

velava, doncs, amb uns colors que no deixaven cap dubte dels drets del mascle sobre la femella. Era l'exigència del món i l'Església no volia, no sabia o no podia sostreure'ns-en.

El verset de Ga 3,28 va quedar adormit, esperant que, en temps posteriors, algú el despertés.

Principis

El principi que avui inspira els baptistes es fonamenta, certament, en l'exemple de Jesús i en Gàlates 3,28. També en la Reforma, tot i que d'una forma tímida i embrionària. Martí Luter, primer, i tots els reformadors subsegüents, després, van suprimir el celibat obligatori dels sacerdots.

Els pastors protestants tenien muller, feien vida familiar i vivien integrats en una societat que els exonerava del tabú sexual. Les esposes dels pastors col·laboraven amb els seus marits i intervenien en els treballs de les congregacions. Malgrat tot, va seguir el model familiar patriarcal, però s'havia obert un escletxa que amb el temps es faria gran.

Els conceptes de lliure examen i lliure albir jugarien a favor de l'emancipació femenina, que després seguiria una evolució imparable fins a realitzar-se, plenament, en la teologia feminista.

A finals del segle XIX, un grup de nord-americanes es va reunir per rellegir la Bíblia des de la perspectiva de la nova consciència que les dones tenien de si mateixes. El resultat va ser l'edició, entre el 1895 i el 1898, de la Woman's Bible. Aquest fet es pot considerar el punt de partida del procés que desembocaria, als anys seixanta i setanta del segle passat, en la teologia feminista.

Les esglésies lliures admeten dones al ministeri des del 1853 i els corrents principals del protestantisme també ho fan des del 1956.

La teologia feminista no és una teologia que situï la dona en un parc infantil, ben protegida i vigilada, sinó una teologia de dones i cristianes que s'atreveixen a fer «el viatge cap a la llibertat» i a reaccionar contra la doctrina i la pràctica eclesial dominants.

És una aportació a la dimensió incompleta de la teologia. No pretén ser unilateral: es confronta al feminisme modern quan aquest vol anar més enllà de la igualtat.

La teologia feminista es contempla en relació amb la teologia de l'alliberament. Com aquesta, s'entén com un primer pas vers el compromís i la militància amb els moviments d'emancipació i alliberament, en el seu cas, de la dona.

Exemples

Les entitats SAIR (Servei d'Atenció a Immigrants i Refugiats) i les ja mencionades Iniciatives Solidàries i Recursos Solidaris abasten un ampli ventall d'activitats de les quals es beneficia transversalment la dona.

D'Iniciatives Solidàries en tenim informació de primera mà, ja que dos membres de la nostra església han treballat simultàniament com a pastors de la congregació i com a psicòleg un i educador social l'altre de la casa d'acolliment de Santa Perpètua de Mogoda, una població de 21.700 habitants situada a 17 km de Barcelona i a 7 km de Sabadell. Ens consta que, entre les acollides, sovintejaven dones maltractades procedents dels països del Magrib i moltes famílies monoparentals de procedència diversa.

Centre d'Atenció a la Dona

L'Església del Redemptor forma part del Centre d'Atenció a la Dona de l'Ajuntament de Sabadell. Hi ha delegats nostres a les assemblees i tenim representació a la junta.

Mitjançant la Regidoria d'Igualtat Dona-Home, el Centre ofereix:

- Atenció professional i especialitzada davant de situacions personals derivades de la condició de dona.
- Atenció psicoterapèutica com a suport per a una millor realització professional.
- Assessorament jurídic sobre temes legals que comportin una discriminació per raó de gènere.
- Mediació en conflictes de parella per ajudar a aconseguir una solució satisfactòria per a ambdues parts.

Suggeriment per a les Nacions Unides i la UNESCO

Suggerim crear un guardó de prestigi dirigit a les universitats d'arreu del món per premiar els treballs científics que (1) explorin aspectes, polítics, socials,

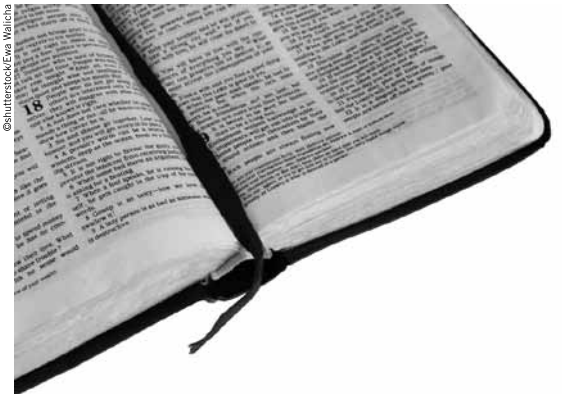
©shutterstock/Ewa Walicha

familiars, religiosos, econòmics, etc. relatius a la condició de la dona i a les desigualtats entre l'home i la dona, i (2) proposin solucions realistes.

Si no estem mal informats, tots els treballs sociològics que s'han fet sobre aquesta qüestió són superficials, incomplets i limitats. Creiem que tan sols les universitats poden aportar novetats a aquest problema, ja que ni els governs ni les empreses hi estan realment interessats.

EL CRISTIANISME EVANGÈLIC I ELS OBJECTIUS 4, 5 I 6

Textos

Els fragments escollits són una mostra mínima dels Evangelis, els quals abunden en textos similars o paral·lels.

«La seva anomenada es va escampar per tot Síria. Li portaven tots els qui estaven malalts, els afectats per diverses malalties i sofriments: endimoniats, epilèptics i paralítics; i ell els curava.» (Mt 4,24)

«Jesús va arribar a casa de Pere i trobà que la sogra d'aquest era al llit amb febre. Llavors li tocà la mà, i la febre va deixar-la. Ella es va aixecar i es posà a servir-lo. Al vespre li van portar molts endimoniats. Jesús va treure els esperits malignes només amb la seva paraula, i va curar tots els malalts.» (Mt 8,14-16)

«Quan hagueren fet la travessia del llac, Jesús i els seus deixebles tocaren terra a Genesaret i van fondejar. Així que desembarcaren, la gent el va reconèixer. Ells començaren a recórrer tota la regió, i la gent anava duent-li els malalts en lliteres allà on sentien a dir que era. A tot arreu on arribava, pobles, viles o llogarrets, posaven els malalts a la plaça i li demanaven que els deixés tocar ni que fos la borla del seu mantell. I tots els qui el tocaven quedaven curats.» (Mc 6,53-56)

«Pere i Joan pujaven al temple a l'hora de la pregària de la tarda. En aquell moment també portaven al temple un home invàlid de naixement, que deixaven cada dia al costat de la porta anomenada Bonica, perquè demanés caritat als qui hi entraven. L'home va veure que Pere i Joan anaven a entrar al temple i els demanà caritat. Pere, juntament amb Joan, fixà els ulls en ell i li digué: "Mira'ns!" Ell se'ls va mirar, esperant que en rebria alguna cosa. Llavors Pere li va dir: "De plata i d'or no en tinc, però el que tinc, t'ho dono: en el nom de Jesucrist, el Natzarè, aixeca't i camina!" Pere l'agafà per la mà dreta i l'aixecà. A l'instant els peus i els turmells se li enfortiren, es posà dret d'un salt i caminava; i va entrar amb ells al temple caminant i saltant i lloant Déu. Tot el poble va veure com caminava i lloava Déu, i es quedaren admirats i sorpresos pel que li havia passat: tots sabien que era l'home que s'estava assegut demanant caritat vora la porta Bonica.» (Ac 3,1-10)

En una època en què els mitjans sanitaris eren palesament precaris, abundaven els taumaturgs. Però les guaricions de Jesús i més tard dels seus apòstols sobresurten per damunt de qualsevol altra curandera i les seves accions no admeten comparació, al marge què molts prodigis d'aleshores s'expliquin avui amb una certa lògica científica.

Jesús innova clarament en l'amor o la compassió que inspiren els seus fets guaridors; tot i que els Evangelis en narren una llarga llista, la seva primera intenció era l'anunci del Regne de Déu. Els miracles en serien els signes. L'amor als éssers humans s'imposa en Jesús per damunt de qualsevol altra consideració. Jesús no és un remeier ocasional, sinó que és lliure per compassió i fins l'esgotament.

«Mentre Jesús se n'anava d'allà, dos cecs el seguien tot cridant: "Fill de David, tingues pietat de nosaltres!" Quan va arribar a casa, els cecs l'anaren a trobar. Jesús els preguntà: "Creieu que ho puc fer, això?" Li responen: "Sí que ho creiem, Senyor". Llavors els va tocar els ulls dient: "Que es faci segons la vostra fe." I els ulls se'ls van obrir. Jesús els advertí severament: "Mireu que ningú no ho sàpiga".» (Mateu 9,27-30)

Un excés de persones demanaven el seu ajut. Ell, però, no volia donar peu a falses esperances, de caire messiànic i polític, sobre la seva missió (la transcendència i naturalesa espiritual de la qual tendien a passar desapercebudes). Això fa que doni ordres de silenciar les curacions.

«Tot fent camí cap a Jerusalem, Jesús passava entre Samaria i Galilea. A l'entrada d'un poble van anar a trobar-lo deu leprosos, que s'aturaren un tros lluny i es posaren a cridar: "Jesús, mestre, tingues pietat de nosaltres!" En veure'ls, Jesús els digué: "Aneu a presentar-vos als sacerdots." Mentre hi anaven, van quedar purs de la lepra.» (Lc 17,11-14)

La lepra era una malaltia maleïda -com la sida d'avui- per motius religiosos i sanitaris. Els leprosos malvivien físicament separats de la resta de ciutadans, amb l'estigma de ser impurs i suspectes d'haver pecar greument, ja que la teologia de l'època generalment atribuïa les desgracies en general i les malalties en particular a càstigs divins. Jesús no va tenir mai cap reserva a comprometre's, acostar-se als leprosos i guarir-los amb el mateix amor que a qualsevol altra persona.

«Alguns presentaven a Jesús uns infants, perquè els imposés les mans, però els deixebles els renyaven. En veure-ho, Jesús es va indignar i els digué: "Deixeu que els infants vinguin a mi. No els ho impediu, perquè el Regne de Déu és dels qui són com ells."» (Mc 10,13-14)

En aquell temps, els infants eren els últims en l'ordre social, darrere de la dona i els esclaus. Eren menyspreats i menystinguts. Els deixebles de Jesús, en voler que no s'acostessin al Senyor, actuaven en coherència amb la seva cultura, però Jesús els obre la porta i els investeix de tota la dignitat humana. Fins i tot els posa com a exemple d'una necessària fe genuïna.

«Jesús va entrar a Cafarnaüm. Un centurió l'anà a trobar i li suplicava: "Senyor, el meu criat és a casa al llit amb paràlisi i sofreix terriblement." Jesús li diu: "Vinc a curar-lo."» (Mt 8,5-7)

Jesús no discrimina els estrangers. Els seus actes curatius sovint es van donar a les regions limítrofes d'Israel i en gent de creences judaiques no ortodoxes. També entre els que formaven part de l'administració de l'imperi que dominava el poble.

Principis

La dependència de Déu del creient, tant evident en temps pretèrits, avui ha estat superada pels avenços científics, especialment en medicina, però també en tots els altres àmbits, de manera que la vida no té el misteri intrínsec d'abans ni necessitem d'aquella sobreprotecció. Estem en el temps que Dietrich Bonhoeffer va descriure com «l'edat adulta» i que Nietzche anomena «la mort de Déu».

És evident que avui segueixen havent-hi pobles necessitats dels remeis divins i també segments de les societats avançades que segueixen immersos en la cultura de la providència miraculosa. En el primer cas, l'escassetat o la misèria s'alleugen amb les actuacions d'organitzacions filantròpiques i els treballs missioners (avui, amb raó, principalment disposats com a centres hospitalaris). En el segon cas, els segments pobres que resten en les societats benestants reben caritat o ajuts parcials, cosa que els permet sobreviure. Els centres cristians participen d'una forma molt important d'aquesta caritat. Tot creient cristià contemporani s'inspirarà en la paraula i l'exemple de Jesús i no en les actituds pietistes que tant durament va criticar Rousseau: les d'aquells que viuen amb indiferència la sort o la desgràcia dels altres ciutadans, conformes amb el que succeeix -que atribueixen a la providència divina- i posen l'ideal en un altre món.

Aquell que fa accions humanitàries és exemple primordial de bon cristià, un concepte que està a l'abast de la comprensió de tothom, sigui quina sigui la seva procedència o cultura i tant si s'és qui dóna l'ajut com si se n'és el receptor.

Poden haver-hi objeccions raonables pel que fa a les comunitats que fan de l'assistència social una eina de proselitisme. I, realment, seria d'una gran pobresa espiritual que aquest interès esdevingués la seva raó de ser principal. L'apòstol Pau explicà, en la seva primera carta als corintis (1a Corintis 13), que hi ha pensaments i comportaments justificats en la infantesa personal o col·lectiva que no perduraran en la maduresa, que no perduraran perquè ha de predominar l'amor (atribut que posa per damunt de la fe i l'esperança), aquell amor que movia Jesús a fer les curacions.

Hem d'entendre l'edat «adulta» del cristià senzillament com a part immersa en l'edat adulta de la humanitat. En aquesta edat adulta, l'arribada no serà una finalitat en si mateixa, sinó la simple consecució d'una etapa. Perquè el creixement ha de seguir i seguirà fins aconseguir l'anomenada plenitud, que uns assoliran i altres restaran esforçant-se per assolir-la.

Els creients madurs practicaran el treball i l'ajut social amb una espiritualitat despullada de molts prejudicis (racials, socials, culturals, religiosos, etc.), a imatge i semblança del Crist. En tindran un concepte contrari a tot fonamentalisme sectari, cosa que els diferenciarà d'aquells que entenen l'activitat social com una eina de proselitisme.

Exemples

Algunes ONG

Els baptistes catalans i espanyols col·laborem, econòmicament i mitjançant voluntariats, en ONG, en diverses activitats d'ajut relatives als infants i a la sanitat en països del Tercer Món.

L'activitat que es desenvolupa a l'antiga colònia espanyola de Guinea Equatorial, iniciada i sostinguda amb finances i personal propis, mereix una atenció especial. En formen part el col·legis Buen Pastor, a Malabo, amb més de 700 alumnes matriculats (nens i nenes de 3 a 18 anys), i Talita Cum, a Evinayoug, amb més de 900 alumnes matriculats de 3 a 20 anys. A més a més, com que les malalties sovint impedien que molts infants assistissin al col·legi, s'ha organitzat un sistema d'assistència sanitària primària per atendre'ls a ells i a les seves famílies.

També és important ressenyar la Campanya Mundial Baptista i la Sida, organitzada amb la intenció de recollir la quantitat de 82.000 euros per finançar projectes innovadors en relació amb la lluita contra aquesta malaltia. Aquest projecte, al qual s'ha donat prioritat absoluta, està pensat per al quinquenni 2005-2010.

L'ONG Remar (a la qual també ens referim en relació amb el tema de la pobresa) ha assentat, especialment a l'Àfrica, orfenats, centres mèdics i col·legis, generalment dirigits per exdrogoaddictes que han reordenat la seva vida mitjançant l'ajuda de la mateixa Remar.

L'EMSI (Equip Mèdic de Salut Integral), ONG protestant i interdenominacional amb seu a Barcelona, està formada per metges de totes les disciplines i pensada i organitzada per aplicar la medicina integral. Amb l'ajut de Remar, l'EMSI ha començat a exercir la seva activitat a l'Àfrica, on té l'esperança de poder-hi actuar de manera important a mitjà termini.

Entre finals del 2006 i principis del 2007, l'EMSI va organitzar una expedició a Burkina Faso formada per un equip de 28 metges, infermeres i tècnics per muntar un hospital de campanya. Tot i que no havia fet cap publicitat de la seva presència, immediatament començaren a rebre pacients que s'havien desplaçat des de distàncies de fins a 50 km, molts d'ells a peu i amb els infants a coll. A l'hora d'obrir els consultoris, podien tenir entre 200 i 300 persones esperant, moltes des de les tres o les quatre de la matinada.

El doctor Joan Matas explica que, tot i que el propòsit de l'equip era «intentar estimar igual com Jesús havia estimat», mirat en perspectiva, «vàrem rebre infinitament més del que vàrem donar».

Malgrat la precarietat de les condicions laborals, van aconseguir, entre altres coses, dur a terme desenes d'intervencions quirúrgiques que van fer que recuperessin la vista pacients de ceguesa reversible. L'equip s'inspirà en el següent enunciat: «Comença on estàs, utilitza el que tens, fes el que puguis, les coses una a una.»

El doctor Josuè Garrigós, pediatra, explica que, una tarda, un cop ell i la seva infermera, exhausts, havien donat per acabada la jornada, es van adonar que, al seu costat, separats per una cortina, els cirurgians seguien treballant. Aleshores van decidir atendre un altre grup de pacients. La primera nena que van aten-

dre era un cas crític i no se li donaven gaires hores de vida. Finalment, però, les atencions i la dedicació del doctor i la infermera no van ser vanes. «La vaig atendre tan bé com vaig poder, quasi sense esperança de poder-la salvar, però aquella prolongació de la jornada laboral va acabar salvant-li la vida», explica Garrigós.

Una iniciativa privada

Es podrien descriure moltes iniciatives particulars i de petits grups que no caben en aquest espai reduït, però un cas que val la pena destacar és el del ciutadà de Terrassa Pau Ortega i la seva esposa colombiana.

L'any 1994, la visió de com malviuen o moren els infants de determinats barris de Bogotà els va moure a portar-los menjar, roba i joguines. «Però les ajudes eren insuficients per donar a aquells infants una autèntica oportunitat de recuperar la seva dignitat com a persones», explica Ortega. Aleshores, ell i la seva dona van decidir posar en marxa un pla d'ajuda integral. Van arribar a la conclusió que no els quedava altre camí que organitzar una llar d'acollida. En ferho de forma privada, però, no tenien altra solució que acollir el nombre de nens i nenes que el seu sou de professor d'Antropologia a la universitat els permetés.

Va ser més endavant quan Ortega va aconseguir fons d'entitats i empreses (algunes de la mateixa Colòmbia) i d'algunes esglésies protestants. Des d'aleshores, cada any dedica un temps per recaptar fons i cercar persones, entre els membres de les esglésies que li són més properes (com les de Terrassa i Sabadell), que adoptin un infant.

Ortega no deixa d'escandalitzar-se pel fet que moltes persones necessitin veure l'estat d'abandó i carència de tants infants per sentir-se mogudes a fer alguna cosa per evitar-ho.

EL CRISTIANISME EVANGÈLIC I L'OBJECTIU 7

Textos i principis

La Bíblia diu que Déu és el creador del món i de la humanitat en el llenguatge propi de l'època en la qual els textos canònics van ser escrits o recopilats, tot conservant el relat transmès de forma oral per la tradició. Els estudis sobre el temps, la forma i la seqüència de l'evolució integral de la natura quedaren ajornats fins que les generacions formades en l'esperit científic i amb capacitat crítica per entendre i explicar raonablement allò que per als antics era tot miracle o màgia s'hi van interessar i s'obrí el debat.

Els textos bíblics, però, tal com els hem rebut, narren la formació de la natura i dels éssers vius amb la força de la poesia, de la metàfora i del drama.

En la natura s'observa que l'obra de Déu és meravellosa perquè la mateixa natura és admirable.

«El cel parla de la glòria de Déu, l'estelada anuncia el que han fet les seves mans.» (Sl 19,2)

En la natura es manifesta el poder diví.

«Amb el retruny del teu tro, els llamps il·luminaven l'univers, la terra tremolava i trontollava.» (Sl 77,19)

«Quan fa sentir el seu tro, hi ha remor d'aigua en el cel, fa pujar els núvols de l'extrem de la terra, amb els llamps desferma la pluja, fa sortir els vents dels seus amagatalls.» (Jr 10,13)

«D'ençà que el món va ser creat, el poder etern de Déu i la seva divinitat, que són invisibles, s'han fet visibles a la intel·ligència a través de les coses creades.» (Rm 1,20)

Qui ignora Déu, primer i últim en l'ordre de les totes les coses, també ignorarà les coses més naturals i importants, i les ontològiques.

«Així com ignores quin és el camí de l'alè de vida i com es formen els ossos a les entranyes de la dona embarassada, també ignores com actua Déu, ell que fa una cosa i l'altra.» (Coh 11,5)

Déu proveeix, amb una providència natural, no màgica, les necessitats dels humans. La terra conté tots els elements necessaris per al manteniment sostingut de tots els éssers vius. La terra és fèrtil i fecunda i és regulada per tota la natura en la qual està integrada.

«(...) tot i això, mai no deixà de donar testimoni de si mateix amb els seus favors, concedint-vos del cel pluges i fertilitat i omplint d'aliment i d'alegria els vostres cors.» (Ac 14,17)

«I del vestit, per què us en preocupeu? Fixeu-vos com creixen les flors del camp: no treballen ni filen (...)» (Mt 6,28)

«Déu (...) creà l'home i la dona. Déu els beneí dient-los: "Sigueu fecunds i multipliqueu-vos, ompliu la terra i domineu-la; sotmeteu els peixos del mar, els ocells del cel i totes les bestioles que s'arrosseguen per terra."» (Gènesi 1,27-28)

Aquestes paraules s'han complert amb escreix. La humanitat, sabedora o ignorant del text bíblic, ha omplert la terra i l'ha dominada, i així mateix totes les bestioles, de forma abusiva i sovint depredadora. Però certament no és aquesta la idea, ni el camí a seguir, ja que seria confondre govern per tirania o administració per extorsió.

En la teologia protestant s'empra la paraula «majordomia» per definir el pensament i les actituds que reconeixen la unitat de la Creació i la conseqüent necessitat de tenir cura de la terra i no explotar-la. I es relaciona amb el concepte de la gràcia: tot prové de Déu, qui ens regala la vida i els béns materials que hem d'administrar fidelment.

L'escassetat d'aigua i la penúria alimentària en grans sectors de la humanitat, la contaminació atmosfèrica, la utilització de llavors transgèniques, la destrucció dels boscos, etc., proven de manera fefaent que els humans hem negligit l'administració de la natura i ara som factors malèfics de la vida i la justícia.

La denúncia d'aquests fets motivà que, des de l'organització ecumènica del Consell Mundial de les Esglésies, es declarés amb fermesa la necessitat de construir una «societat justa que participi i se sostingui».

Exemples

Aigua

Els mitjans de comunicació han difós recentment una imatge que esfereeix: una història sobre una jove ugandesa, Dunstan Ddamulira, a qui li ofereixen un got d'aigua i a qui la transparència del vas permet observar que la meitat del contingut és un llot marronós.

En el món protestant i ecumènic s'han fet propostes dirigides a mitigar l'enorme problema de l'aigua, com les que s'indiquen a continuació.

Una iniciativa de moviments ecumènics, esglésies, organitzacions i persones que s'ha unit per:

- Protegir i fer possible l'accés de l'aigua a tothom.
- Fer escoltar el testimoni cristià en la discussió pública de l'aigua.
- Veure les iniciatives i les solucions comunitàries endegades per superar la crisi de l'aigua.
- Protegir l'aigua com a do de Déu.
- Promoure l'aigua com a dret humà en l'àmbit local, regional i internacional.

La declaració «Aigua per a la vida», emesa per la IX Assemblea del Consell Mundial de les Esglésies (febrer del 2006), instava el Consell a promoure la cooperació de les esglésies i els organisme ecumènics respecte als problemes de l'aigua mitjançant la participació en la Xarxa Ecumènica de l'Aigua.

Poc temps després es va impugnar el Fòrum Mundial de l'Aigua (març del 2006), fortament influït per companyies privades i transnacionals, i s'organitzà un acte alternatiu.

Les esglésies del Brasil i Suïssa han fet una declaració ecumènica conjunta sobre l'aigua com a dret humà i bé públic comú.

L'agència protestant alemanya Brot für die Welt també du a terme una campanya a favor de l'aigua com a dret humà. Ho ha simbolitzat amb una roda de timó (com a lligam i compromís) que ha lliurat al Consell Mundial de les Esglésies.

Per a l'Església de Suècia, que col·labora amb organitzacions d'altres continents, la qüestió de l'aigua serà una prioritat en els propers tres anys i es faran campanyes de col·lectes per recollir fons.

Agricultura

La combinació resultant de la mundialització de l'agricultura, les modificacions genètiques de les llavors, la intrusió de les empreses multinacionals i la nova situació econòmica dels agricultors, forçats a demanar crèdits per poder canviar la forma tradicional d'explotació de la terra pel monocultiu, ha desembocat en la ruïna de milers d'agricultors. Segons xifres oficials, entre el 1993 i el 2005 es van suïcidar prop de 100.000 agricultors. Ho ha denunciat a l'Índia l'activista social luterà William Stanley: «Els agricultors van passar de rics a pobres en una dècada. Molts no van poder suportar perdre la dignitat.»

L'explotació agrícola que s'ajuda del monocultiu, els adobs químics i les llavors transgèniques no té altre propòsit que lucratius beneficis econòmics, però alhora empobreix la fertilitat de la terra. Segons la teòloga brasilera Nancy Cardoso, «les llavors s'utilitzen com a instruments de poder i dominació (...) La manipulació, la concentració i la comercialització tecnològica de les llavors en mans d'un petit grup està posant en perill la humanitat i la natura. (...) Les llavors són codis, sistemes d'informació; les llavors són rutes vives, senders de l'antiguitat i itineraris de la contemporaneïtat; són també la via d'accés a possibilitats que encara desconeixem.»

Per a Cardoso aquesta qüestió «aporta una dimensió teològica a la lluita per recuperar i protegir la diversitat de llavors autòctones: una tasca urgent que té per objectiu preservar la vida garantint l'autonomia i la seguretat alimentària.»

Creix el nombre d'organitzacions i persones arreu del món que s'associen buscant alternatives i promovent una agricultura ecològica. Aquest és el model que proposa el Fòrum sobre l'Agricultura que Dóna la Vida (*Life-giving agriculture*), celebrat a Wonju, República de Corea, el 2005.

EL CRISTIANISME EVANGÈLIC I L'OBJECTIU 8

Textos i principis

El Gènesi, el llibre bíblic dels inicis, presenta la humanitat concebuda com una sola família (Adam i Eva) indivisa.

«Ell va crear d'un sol home tota la raça humana perquè habités arreu de la terra.» (Ac 17,26)

També el Gènesi relata que el sentit unitari de la humanitat desapareix per l'ambició, l'egoisme i la vanitat dels humans, fet simbolitzat en la bogeria de la torre de Babel. La divergència insolidària dels pobles, dispersos i confosos parlant distintes llengües, s'explica com un càstig diví. En realitat, la divisió, la partició i l'enfrontament dels pobles i les cultures són una gran càstig que la humanitat s'infringeix a si mateixa.

La relació especial de Déu amb el poble d'Israel no inhibeix el desig diví de fraternitat universal. Així ho expressen els salms i els profetes.

«Lloeu el Senyor, tots els pobles; glorifiqueu-lo, totes les nacions.» (Sl 117,1)

«Conteu a les nacions la seva glòria, conteu a tots els pobles els seus prodigis. Doneu al Senyor, famílies dels pobles, doneu al Senyor glòria i honor.» (Sl 96,3,7)

«Tothom ha vist, d'un cap a l'altre de la terra, la salvació del nostre Déu.» (Sl 98,3)

«Canteu al Senyor un càntic nou, lloeu-lo d'un cap a l'altre de la terra, els qui solqueu el mar i tot allò que hi viu, les illes amb els seus habitants.» (Is 42,10)

Jesús proposa redreçar la situació de confrontació i, en resumir la Llei, formulà l'enunciat conegut com la «llei de l'amor» que uneix en un lligam d'afecte tots els homes i totes les dones del món.

«Estima els altres com a tu mateix. No hi ha cap manament més gran que aquest.» (Mc 12,31)

Jesús encomanà als seus deixebles el que s'ha conegut com la «gran comissió»: executar la comesa de fer deixebles seus arreu del món. Del desig de complir aquest mandat prové el zel missioner que ha caracteritzat el cristianisme de tots els temps.

«Aneu, doncs, a tots els pobles i feu-los deixebles meus, batejant-los en el nom del Pare i del Fill i de l'Esperit Sant.» (Mt 28,19)

«Però vosaltres, quan l'Esperit Sant vindrà damunt vostre, rebreu una força que us farà testimonis meus a Jerusalem, a tot Judea, a Samaria i fins a l'extrem de la terra.» (Ac 1,8)

El missatge evangelitzador es basa en la premissa de la igualtat de tots els pobles, ètnies, cultures o religions. El projecte genuí cristià té vocació universal i unificadora.

«Ja no hi ha jueu ni grec, esclau ni lliure, home ni dona: tots sou un de sol en Jesucrist.» (Ga 3,28)

Els textos bíblics empren la paraula «germà» per manifestar un vincle que va més enllà dels éssers humans nascuts de la mateixa mare; primer entre el poble d'Israel i després entre els cristians.

Jesús diu que són germans i germanes totes les persones que l'accepten de bona voluntat. Tot i que molts entre els que es confessen cristians són indignes i traeixen la fraternitat, l'ideal cristià es fonamenta en l'esperança d'una plenitud personal en la realització d'una victòria final de la germanor universal.

«Llavors, assenyalant amb la mà els seus deixebles, digué: "Aquests són la meva mare i els meus germans. El qui fa la voluntat del meu Pare del cel, aquest és el meu germà, la meva germana, la meva mare.» (Mt 12,49-50)

«(...) perquè ell, que els coneixia des de sempre, els ha destinat a ser imatge del seu Fill, que així ha estat el primer d'una multitud de germans.» (Rm 8,29)

Exemples

Aliança de les Nacions

Des dels àmbits econòmics, polítics, religiosos, socials o culturals, els fets objectius de la història mostren la tossudesa de la humanitat a l'hora de seguir camins que divergeixen, des d'una Babel contemporània que s'obstina a separar i enfrontar. Però avui apareixen senyals de clar signe contrari: es dialoga més que mai i cap poder ni govern sosté francament la bondat de les guerres. En tot cas, els conflictes sagnants es justifiquen, hipòcritament, com una necessitat d'ordre major, per instaurar una pau durable, obtenir la llibertat o la independència, organitzar una societat més justa...

La pau i els drets humans han guanyat, universalment, la batalla ideològica. Són arguments davant els quals, més que amb cap altre postulat, la hipocresia fa homenatge a la virtut.

La utopia d'una aliança mundial és a l'horitzó. Potser mai no ho veurem empíricament realitzat d'una forma ideal, però valen tots els esforços que donin suport a tots el projectes que s'adrecin en aquesta direcció.

Els cristians creiem que el Regne de Déu s'eixampla tot fent el camí envers la plenitud.

EL CRISTIANISME ORTODOX I ELS OBJECTIUS DEL MIL·LENNI

L'autor

Laurentiu-Florian Datcu. És hipodiaca de l'Església ortodoxa romanesa de Barcelona i estudiant de doctorat a la Facultat de Teologia de Catalunya. La seva carrera teològica va començar al Seminari Teològic Ortodox de Romania, on també va aprendre música psàltica (religiosa grega) i es va acabar decantant per l'especialitat pastoral. Actualment prepara la seva tesi doctoral i investiga tant sobre qüestions bíbliques relacionades amb la pau i l'ètica social com sobre les arrels interculturals i interreligioses de les diverses tradicions religioses cristianes. També és col·laborador del departament de diàleg interreligiós d'Unescocat i participa en el Grup Inicial de l'Associació UNESCO per al Diàleg Interreligiós.

EL CRISTIANISME ORTODOX I L'OBJECTIU 1

Textos

De la Sagrada Escriptura:

«Hi havia un home ric que portava vestits de porpra i de lli i celebrava cada dia festes esplèndides. Un pobre que es deia Llàtzer s'estava ajagut vora el seu portal amb tot el cos nafrat, esperant de satisfer la fam amb les engrunes que queien de la taula del ric; fins i tot venien els gossos a llepar-li les nafres. El pobre va morir, i els àngels el portaren al costat d'Abraham. El ric també morí i el van sepultar. Arribat al reialme de la mort, enmig de turments, alçà els ulls i veié de lluny Abraham, amb Llàtzer al seu costat. Llavors va exclamar: "Abraham, pare meu, tingues pietat de mi i envia Llàtzer que mulli amb aigua la punta del seu dit i em refresqui la llengua, perquè sofreixo terriblement enmig d'aquestes flames." Abraham li respongué: "Fill, recorda't que en vida et van tocar béns de tota mena, mentre que Llàtzer només va rebre mals. Ara, doncs, ell troba aquí consol i tu, en canvi, sofriments. A més, entre nosaltres i vosaltres hi ha oberta una fossa tan immensa, que ningú, per més que vulgui, no pot travessar d'aquí on som cap a vosaltres, ni d'on sou vosaltres cap aquí."» (Lc 16,19-26)

Dels Sants Pares de l'Església:

«En cada pobre oprimit o malalt trobem Crist que ens demana ajuda. La mà estesa del pobre representa la mà estesa de Crist.» (Dumitru Stăniloae)

«Sense estar feliç es pot entrar al Regne de Déu, però sense tenir misericòrdia mai no se'l podrà adquirir. Per tant, sense misericòrdia l'oració mateixa no té resultats.» (Sant Joan Crisòstom)

«Som misericordiosos perquè de la mateixa manera rebem de Déu la recompensa.» (Sant Basili el Gran)

«Si fem misericòrdia mai no ens empobrim i si no en fem no ens enriquim.» (Arsenie Papacioc)

Sant Climent d'Alexandria parla amb admiració sobre l'home misericordiós:

«Quin negoci interessant! Quin tracte diví! Compres l'eternitat amb diners! Renuncies a les coses peribles d'aquest món i a canvi reps el lloc etern als cels.» (Sant Climent d'Alexandria)

Principis

La fam és, sovint, conseqüència de la pobresa. L'Església ortodoxa, quan expressa el seu punt de vista sobre la pobresa i també sobre la fam, es basa en dues fonts doctrinals: els textos bíblics, que indiquen aspectes visibles de la pobresa, i la tradició apostòlica i dels Sants Pares de l'Església, que interpreta els textos bíblics i els relaciona amb la realitat quotidiana.

Segons la doctrina ortodoxa, l'home va ser creat per Déu amb una estructura dicotòmica: amb cos i ànima. Es pot parlar, doncs, sobre la pobresa i la fam de maneres diferents: de la pobresa física (o material), que és específica del cos, i també de la pobresa espiritual (que redueix la vida d'una persona a la rutina biològica), específica de l'ànima. Aquests dos tipus de pobresa, per cert, es condicionen recíprocament.

La Sagrada Escriptura ens mostra diversos exemples de pobresa espiritual i física.

La pobresa espiritual es manifesta en l'home quan, com s'esdevé sovint, no respecta la llei de Déu i oblida la llei moral instituïda amb Adam i Eva. La pobresa espiritual té com a conseqüència el pecat, que es manifesta en totes les esferes de l'activitat humana. S'entén per pobresa espiritual el moment en què la persona, sota la influència del pecat, no pot reconèixer el seu Creador com un Pare Celestial que estima la Seva criatura. A partir d'aquí l'home oscil·la cap a una altra dimensió, on el contacte amb Déu serà més difícil.

Però en la tradició ortodoxa també s'atorga a la pobresa espiritual un important valor moral, concretament quan aquesta pobresa s'entén com un acte de devoció. Ho trobem al sermó de la muntanya (Mt 5,3), quan Jesucrist diu al poble que està escoltant la Seva paraula: «Feliços els pobres en l'esperit: d'ells és el Regne del cel!». «La pobresa en l'esperit» és, doncs, la primera «condició» que Jesucrist demana als creients per tal que obtinguin la vida eterna. Molts pensadors creuen que «la pobresa en l'esperit» significa «niciesa» i l'atribueixen als incapaços. Contràriament, en el pensament ortodox, una condició per al camí de la redempció és aquesta «pobresa en l'esperit». Significa la devoció voluntària, és a dir, tenir una vida sense orgull mental i sense amor a si mateix, pecats propis dels àngels dolents i de la primera parella d'homes.

La pobresa física, per altra banda, s'identifica amb l'absència de tot allò material necessari per dur una vida normal (com ara, per exemple, els aliments). La paraula de Déu ens convida una vegada i una altra a ajudar el proïsme que pateix aquesta pobresa. El dubte que se'ns podria plantejar aleshores seria qui és el nostre proïsme. L'Evangeli és clar en aquest sentit. El nostre proïsme és tot aquell qui està al nostre costat, incloent-t'hi els nostres enemics: «Ja sabeu que es va dir: "Estima els altres, però no estimis els enemics." Doncs jo us dic: "Estimeu els vostres enemics, pregueu pels qui us persegueixen."» (Mt 5,43-44)

La Sagrada Escriptura també ens mostra quins són els nostres deures a l'hora de viure en societat, entre els altres: «(...) i que estimar-lo amb tot el cor, amb tot l'enteniment i amb totes les forces i estimar els altres com a si mateix val més que tots els holocaustos i sacrificis.» (Mc 12,33). Però, sobretot, el proïsme és Jesucrist. Perquè Ell va dir: «Us ho asseguro: tot allò que fèieu a un d'aquests germans meus més petits, a mi m'ho fèieu.» (Mt 25,40)

De la mateixa manera, sant Basili el Gran va dir: «Els pobres i els malalts són tots els que estan en sofriment. Ells són els nostres germans segons les lleis de Déu i les lleis de la naturalesa. Ells han rebut la mateixa existència que nosaltres: «Són creats de la mateixa terra, amb els mateixos nervis i ossos, tenen la mateixa pell i carn i també la mateixa imatge, és a dir, la mateixa ànima que nosaltres, però, en el seu cas, més ben conservada, encara que tinguin els cossos trossejats.»

L'Església ortodoxa va fixar en la seva doctrina moral els deures de la pietat, les misericòrdies, que estan dividits en dues parts:

Les misericòrdies del cos

- Doneu menjar al qui té fam.
- Sadolleu el qui té set.
- Vestiu el qui no té roba.
- Ajudeu el qui està en pena i necessitat.
- Ajudeu el qui està malalt.
- Allotgeu el viatger.
- Enterreu el pobre i el qui no té ningú perquè l'enterri.

Les misericòrdies de l'ànima

- Ajudeu a tornar, els perduts en esperit, al camí de la veritat (Jm 5,19-20).
- Instruïu els analfabets i els incapaços (Ac 8,31; Titus 2,4-7).
- Aconselleu els qui necessiten consells (1 Te 5,11-15).
- Pregueu Déu per al nostre proïsme (Jm 5,16; Fl 1,19; Col, 4,3).
- Consoleu els afligits (1 Te 5,14).
- No us vengeu del mal produït per altres i recompenseu el mal amb el bé (Mt 5,44-48; Rm 12,19-21).
- Perdoneu els errors dels altres (Mt 18,22).

©Istockphoto/Iryna Shpurlak

Cadascun de nosaltres ha de complir la paraula de Déu, que aconsella la humanitat de seguir el camí de l'amor fraternal: «Aquest és el meu manament: que us estimeu els uns als altres tal com jo us he estimat» (Jn 15,12). Aquest podria ser el punt de partida per consolidar la justícia arreu del món. Així regnaria la pau, la igualtat entre persones respectuoses amb els altres independentment de la seva raça, nacionalitat o categoria social.

Exemples

Establiment de Sant Basili el Gran

Des de temps remots, la humanitat s'ha enfrontat al fenomen de la pobresa en tots els seus aspectes. L'Església ortodoxa, continuadora de l'obra filantròpica de sant Basili el Gran, ha lluitat i lluita contra aquest fenomen social que avui dia continua afectant importants zones del planeta. A l'Església ortodoxa, cada cop trobem més menjadors socials destinats a les persones pobres, més institucions per a emparar els infants pobres i també més associacions religioses que desenvolupen projectes socials.

En aquest sentit, és significatiu l'Establiment de Sant Basili el Gran, fundat per iniciativa del bisbe Casian Crăciun, de la zona Danubi Baix de Romania, i considerat punt de partida per a altres establiments filantròpics de Romania.

Els joves assistits, d'edats compreses entre els 7 i els 19 anys, provenen de famílies pobres o són infants abandonats. Gràcies a aquest programa, es beneficien gratuïtament d'allotjament, àpats, roba, materials sanitaris i altres coses útils per anar a l'escola. Després de l'horari escolar, el centre desenvolupa per a ells activitats didàctiques com ara pintura o música. També hi ha una biblioteca amb més de 5.000 llibres.

També es poden esmentar altres centres fundats pel mateix bisbat: dues escoles de pàrvuls (La Família, a Brăila, i Els Sants Reis Constantí i Helena, a Galați), el centre de prevenció per combatre la violència familiar Sant Steliano, a Galați, o els més de 20 menjadors socials per a pobres que hi ha a les parròquies.

EL CRISTIANISME ORTODOX I L'OBJECTIU 2

Textos

De la Sagrada Escriptura:

«Qui hi ha com el savi? Qui sap interpretar la dita: "La saviesa il·lumina el rostre de l'home i transforma la seva duresa"?» (Coh 8,1)

«Fill meu, fes cas del que et dic, fica't al cap els meus preceptes: para l'orella a la saviesa, obre el cor al seny; fes venir la intel·ligència, crida la sensatesa; desitja-les com el diner, recerca-les com un tresor. Llavors sabràs venerar el Senyor, arribaràs a conèixer el que Déu vol, perquè només el Senyor dóna saviesa, d'ell brollen seny i enteniment.» (Pr 2,1-6)

«Fill meu, deixa't instruir des de jove i trobaràs la saviesa fins quan tinguis cabells blancs.» (Sir 6,18)

Dels Sants Pares de l'Església:

«Això és el que porta el món al desordre: nosaltres no criem els nostres fills com és convenient si només ens preocupem dels seus béns i no de les seves ànimes.» (Sant Joan Crisòstom)

«No n'hi ha prou d'aconsellar i mostrar els errors als infants, sinó que hem d'atemorir-los per desarrelar des del principi els seus mals costums.» (Sant Joan Crisòstom)

«Amonesta i ensenya als altres no tan sols mitjançant la paraula, sinó el poder del teu treball.» (Sant Isaac de Síria)

«És diferent la paraula del treball (l'experiència) que la paraula que no té l'experiència del treball. La paraula que té l'experiència del treball és com un rebost de l'esperança, mentre que la saviesa sense l'experiència de treball (fets) és una empresa de la vergonya.» (Sant Isaac de Síria)

Principis

L'educació és el procés que eleva la persona humana a un estat superior d'intel·ligència i la fa diferent dels animals. Els ideals educatius sempre han definit el sentit d'unes societats dominades pels corrents filosòfics o polítics del seu temps. També és el cas de la societat en què vivim. La societat contemporània considera que l'ideal d'educació i consciència humana són eterns i que el seu fi consisteix en el desenvolupament de l'intel·lecte humà.

La família, l'església i l'escola fan una important aportació al desenvolupament moral i social de la humanitat. Aquests tres elements contribueixen a un procés d'integració de la persona humana en la societat.

L'infant neix en una família, de la qual ha de rebre una bona educació en els seus primers anys de vida. El paper de l'Església és proporcionar-li uns coneixements bàsics de religió, començant, sobretot, pels sagraments. L'escola, per la seva banda, dóna continuïtat al procés de desenvolupament intel·lectual de l'infant, en primer lloc, ensenyant-lo a llegir i escriure correctament.

Si tot aquest procés es compleix, es pot dir que s'ha combatut l'analfabetisme. A partir d'aquí, s'obren altres camins d'enriquiment i desenvolupament cultural. Camins que donen als infants la possibilitat d'escollir la seva pròpia direcció en aquest món.

En el pensament ortodox, l'ensenyament primari s'ha d'acompanyar amb l'estudi de la religió. Les assignatures laiques que se solen estudiar a les escoles s'han de completar amb els principis morals de la religió. Els alumnes no han de perdre de vista la llei moral, de Déu, que atorga al món la saviesa.

Els Sants Pares de l'Església comparen l'infant, objecte de l'educació, amb un arbre petit que, per tal de créixer recte i arribar a la maduresa, ha de tenir al seu costat un suport que també sigui recte. L'infant, des de la seva primera infància, necessita participar en un procés continu d'aprenentatge que el protegeixi de certs continguts que podrien afectar el seu desenvolupament intel·lectual i espiritual. Així, l'alumne acostumat a una literatura de qualitat, al teatre, a la poesia, difícilment s'enganxarà a pel·lícules, programes de televisió o novel·les de dubtosa qualitat. Al mateix temps, el fet que l'alumne, en les seves inquietuds, se senti captivat per la pintura i l'escultura clàssiques, evitarà que sigui hostatge de la publicitat, la pornografia i altres materials destructius per a la seva

personalitat. De la mateixa manera, cultivar l'educació musical de l'alumne i acostumar-lo a escoltar música de qualitat, per exemple clàssica o religiosa, el protegirà de sorolloses cançons de contingut obscè i ritme infernal. Finalment, convé oferir als alumnes una mena de cultura general sobre diverses assignatures que els permeti conèixer la manera de viure de generacions i civilitzacions passades i extraure'n coses bones. Això facilitarà la seva integració en la societat i la seva orientació en el món on viuen.

El procés educatiu fa una contribució única al món: instrueix i forma culturalment una generació jove per tal que sigui útil a la societat. L'ensenyament primari té un paper cabdal. D'una banda, ajuda els alumnes a adquirir els coneixements bàsics necessaris per desenvolupar la seva formació professional. De l'altra, els ajuda a construir els seus caràcters morals mitjançant l'ensenyament de la llei divina o l'estudi de la religió. En aquest camí, els alumnes, a més d'estudiar diverses assignatures, poden anar adquirint valors com ara la justícia, l'honestedat, l'esperit de sacrifici, el desig de portar una vida digna, la compassió envers els qui passen per dificultats, etc. Aquesta combinació d'orientació professional i de valors adquirits durant tots els cursos podria ajudar a canviar positivament el món.

Exemples

Les fonts més antigues de la cultura es troben en la religió i en els seus llocs de culte, perquè allà s'hi llegia i es predicava la paraula santa. Des del punt de vista cultural, a Romania, l'Església ortodoxa desenvolupa des de fa molt de temps una important activitat basada en l'escriptura i la impressió de llibres de culte. Així, l'ensenyament primari va aparèixer i es va desenvolupar a l'entorn de l'Església i els primers instructors van ser els sacerdots, anomenats mestres perquè guiaven en el camí de la cultura els qui no sabien llegir ni escriure.

Fundació Sfinții Martiri Brâncoveni[1]

Un gran projecte desenvolupat conjuntament pel Patriarcat de Romania i el Ministeri d'Educació i Ensenyament a partir del 1990 és la reintroducció de l'ensenyament de la religió a les escoles després de la Revolució Romanesa. La finalitat d'aquest projecte és, d'una banda, establir una relació positiva entre escola, església i comunitat i, de l'altra, ensenyar als alumnes el valor de la llei divina.

Un bon exemple a l'hora de promoure l'ensenyament de la religió és l'activitat de la Fundació Sfinții Martiri Brâncoveni («els Sants Martiris de la família Brancoveanu»), a la ciutat de Constanța. La Fundació es va constituir per iniciativa d'un grup de joves ortodoxos amb el desig de difondre l'ensenyament de la religió ortodoxa entre els joves. L'objectiu bàsic d'aquesta fundació és «construir el caràcter dels joves segons els valors espirituals de l'Ortodòxia i d'acord amb l'exemple de sacrifici dels nostres precursors». Entre les seves fites destaquen la fundació d'una llibreria i una biblioteca per a alumnes de totes les edats, fins i tot universitaris, l'organització de diverses trobades sobre temes espirituals, la preparació d'un programa de beques per a alumnes necessitats, etc. Actualment està desenvolupant un projecte educatiu per construir un parvulari i també un col·legi amb classes de primària, gimnàs i batxillerat.

[1] Més informació a *http://www.fundatia-smb.ro/despre-fundatie.php*.

EL CRISTIANISME ORTODOX I L'OBJECTIU 3

Textos

De la Sagrada Escriptura:

«Tu vas fer Adam i li vas donar Eva, la seva muller, perquè l'ajudés i el sostingués. D'ells dos va sortir el llinatge humà. Tu vas dir: "No és bo que l'home estigui sol, fem-li una ajuda que se li assembli."» (Tb8,6)

«Una propietat sense tanca, la saquegen; un home sense dona va errant i lamentant-se.» (Sir 36,30)

«D'altra banda, per al Senyor no hi ha dona sense home ni home sense dona; perquè si bé la dona va ser treta de l'home, també és cert que l'home neix de la dona, i tot ve finalment de Déu.» (1 Co 11,11-12)

Dels Sants Pares de l'Església:

«La dona representa l'entrada cap al bon camí per a l'home.» (Sant Joan Crisòstom)

«Dues de les raons relatives a la dona són famoses: en primer lloc perquè la dona va rebre de Déu una meravellosa aptitud per a l'educació; aleshores, la benedicció de poder viure una vida tranquil·la, a casa, molt lluny de les guerres i les torbacions de la vida pública. Hi ha una tercera raó que ens descobreix sant Pau: la bona educació dels infants és per a la dona el rescat de l'antic pecat (el pecat primordial).» (Sant Joan Crisòstom)

«El poder de l'home i de la dona són un sol poder (...), una mateixa línia de conducta.» (Sant Climent d'Alexandria)

Principis

El cristianisme és una religió que predica l'amor i la igualtat del gènere humà. En les concepcions ètiques de les cultures antigues, la igualtat no tenia el valor que té actualment. Aquestes cultures sovint desconsideraven els drets humans o els limitaven a alguns grups d'individus. Mitjançant el gran manament de l'amor, l'ensenyament cristià anul·la totes les barreres socials entre persones i restableix els drets de l'ésser humà que s'havien perdut a molts indrets. L'Encarnació de Jesucrist, que va mostrar el seu amor a la humanitat, és el que restableix els drets de la humanitat. Tot ho fa pel valor de la llei divina que Déu va donar a l'home des del principi de la Creació. És a partir d'aquí que la societat humana ha pogut començar a establir els drets humans. Mitjançant l'amor, les persones han de ser criatures iguals en dignitat, però, sobretot, han d'arribar a ser germanes entre elles (Ga 3,26-29).

Per altra banda, els conceptes terrenals d'opressió i humiliació, que de vegades apareixen en les relacions humanes, no concorden amb l'ensenyament de la religió ortodoxa, que des del principi va predicar la igualtat del gènere humà. En la tradició ortodoxa, més aviat s'ha de parlar de sacrifici o bé de servei de l'un a l'altre, perquè, socialment i humanament, l'home i la dona són iguals davant de Déu. No hi ha cap diferència qualitativa entre ells. Les dues persones, home i dona, s'uneixen en una de sola.

Des del punt de vista religiós i moral, la submissió de la dona a l'home s'ha d'entendre en un marc general de submissió recíproca de l'un a l'altre, submissió que han de cultivar tots els membres de l'Església: «Sotmeteu-vos els uns als altres per reverència a Crist» (Ef 5,21). Aquests són conceptes que també s'han d'aplicar a la vida de la família, on la igualtat entre els casats s'ha de determinar per les seves relacions amb Déu. Les seves submissions recíproques constitueixen una virtut fonamental que s'ha de fonamentar únicament en el manament de l'amor. Per tant, la submissió de la dona a l'home s'entén a través de la virtut de la seva submissió a Déu. D'altra banda, juntament amb l'obediència a Déu, l'home està cridat a estimar la seva dona com també Jesucrist estima l'Església (la comunitat). Sense aquest amor, l'home no pot demanar submissió a la dona. L'amor engloba la submissió en si mateixa i la submissió no és completa i sincera sense amor. A l'home no se li concedeixen alguns privilegis si no se li lliuren algunes obligacions especials i difícils de complir: l'atribució d'amor és més difícil de complir que la submissió.

Al llarg de la història, ni l'Ortodòxia ni el cristianisme han intentat modificar les estructures socials existents, com tampoc en el cas de la igualtat del gènere humà. Tot i que la religió va proclamar l'absoluta igualtat entre l'home i la dona davant de Déu, no va modificar les relacions existents entre ells, sinó que les va enquadrar en la perspectiva d'una nova reali-

tat, la de la comunitat fundada per la comunió amb Jesucrist. L'Ortodòxia no accentua la forma exterior de les relacions entre les persones, sinó les seves qualitats interiors; no obstant això, aquestes raons estan determinades per la presència o l'absència de l'amor.

La igualtat entre l'home i la dona està defensada en el Nou Testament (pel comportament de Jesucrist davant de les dones) i també en la tradició dels Sants Pares de l'Església. Això no significa anul·lar o uniformitzar les distincions naturals de cadascú ni tampoc dels seus càrrecs en la família o en la societat. D'altra banda, ja se sap que l'home i la dona representen dos móns diferents, encara que siguin creats del mateix Creador i de la mateixa matèria. L'anatomia del cos, l'alçada, les informacions i les funcions genètiques, la constitució física, moltes coses diferencien la part masculina de la part femenina i d'aquí provenen els seus diferents càrrecs en la societat.

Si amb motiu de la igualtat rebutgem qualsevol diferència entre l'home i la dona, aleshores neguem profundament la naturalesa i la missió de cada u. La igualtat no significa barrejar les distincions o ometre la missió especial que cada u ha de complir. Per tant, sense reconèixer i posar en valor la particularitat de l'home i de la dona, és impossible entendre què el diferencia en el matrimoni. Així mateix, des del punt de vista social, la paraula «igualtat» sempre ha implicat la possibilitat de col·laborar, de completar-se recíprocament. En canvi, la similitud uniformitzadora anul·la aquesta possibilitat i afavoreix l'aparició de conflictes entre ells.

L'Ortodòxia parla, certament, sobre la igualtat de la dona i l'home, però només en el sentit carismàtic, basant-se especialment en les qualitats especials amb les quals Déu va enriquir la dona: la qualitat especial del part i la de ser la font de la vida terrenal. «La qualitat del part mostra el carisma de cada dona d'engendrar Déu en les ànimes afligides» (Paul Evdokimov).

Déu va donar la promesa de la redempció per primer cop a la dona. I també va ser la dona qui va rebre l'«assumpció» mitjançant la qual Déu va preparar l'Encarnació de Jesucrist (Gn 3,15). A més, la dona va ser la primera que va descobrir el fet de la resurrecció de Jesucrist (Jn 20,11-14). Per tant, si el pecat va entrar a la humanitat mitjançant Eva, la redempció de la humanitat haurà de venir mitjançant la Nova Eva, que és la Verge Maria, la mare terrenal de Jesucrist. En aquest sentit, el profeta Isaïes va dir: «Doncs ara el Senyor mateix us donarà un senyal: la noia que ha d'infantar tindrà un fill, i li posarà el nom d'Emmanuel (que vol dir: "Déu amb nosaltres")» (Isaïes 7,14). Per raó d'aquest acte sagrat, la Verge Maria es converteix en la representant de totes les dones d'aquest món a causa de la seva qualitat de donar a llum. La primera festa de l'any litúrgic ortodox, que comença l'1 de setembre, és la Nativitat de la Verge Maria, que se celebra el dia de 8 de setembre; és la primera perquè la Verge Maria obre el camí de la redempció.

Ningú no pot atribuir més poder a un home que a una dona, però tampoc a l'inrevés, ni tan sols des del punt de vista espiritual. Per tant, la dona, com també l'home, té la capacitat d'encaminar i d'aconsellar tot el món, fins i tot els monjos. Així, una dona pot arribar a ser monja o bé abadessa i dirigir un monestir. Fora del poder santificador de l'Església, que pertany únicament al bisbe o al sacerdot, a les monges, com també als monjos, se'ls permet de difondre i predicar l'ensenyament de l'Església. A més, l'Església ortodoxa conté, en el seu calendari litúrgic, diversos noms de santes que van ser canonitzades per la seva digna fe: santa Filofteia (7 de desembre), la protectora d'Ungrovlahia-Romania, santa Parascheva (14 d'octubre), la protectora de Moldàvia-Romania, santa Teodora de la Sihla (7 d'agost), etc.

L'Església ortodoxa ha recomanat i defensat, des de temps remots, el matrimoni del clergat, amb la qual cosa ha mostrat el seu respecte envers el valor de la igualtat del gènere humà i, sobretot, de la importància del sagrament del matrimoni.

Enmig de les dificultats de la vida de cada dia, seria bo que, en totes les accions humanes, es desenvolupés un diàleg d'igual a igual entre homes i dones i que les discriminacions de qualsevol tipus fossin eliminades de tota activitat social. Només d'aquesta manera es pot construir un món igual pel que fa als drets humans, que respecti la llibertat i respecti Déu, que va ser qui la va crear. Homes o dones, de qualsevol edat i professió, hem d'aprendre què és la igualtat i quina importància té per al desenvolupament digne i sa del gènere humà.

Exemples

Associacions

L'Ortodòxia sempre ha tingut una opinió positiva en el tema de la igualtat del gènere humà i ha considerat la dona igual en drets que l'home. Un element destacable n'és la presència de les associacions de dones (feministes) que actuen en diversos bisbats del Patriarcat romanès.

L'Associació de les Dones Ortodoxes de l'Arquebisbat de Cluj-Napoca, sota la benedicció de monsenyor Bartolomeu, desenvolupa el projecte «Sant Basili el Gran», l'objectiu del qual és assistir a domicili les persones grans que viuen soles i no tenen possibilitats econòmiques. La part financera d'aquest projecte es cobreix amb les contribucions de les parròquies d'aquest bisbat i els membres d'aquesta associació.

Les parròquies de l'Església ortodoxa romanesa tenen en les seves estructures d'organització i administració els «comitès de dones», que mantenen i practiquen a l'Església l'obra de la filantropia i la caritat cristiana supervisant totes les famílies de l'entorn de la parròquia que es troben en dificultats socials. També participen en l'organització de diverses activitats de les parròquies, com ara àpats, corals, trobades sobre diversos temes, etc.

L'octubre del 2006 es va celebrar el seminari «Les associacions de dones, entre història i contemporaneïtat», que van organitzar les associacions de dones ortodoxes de diversos bisbats romanesos i es va desenvolupar a la seu del bisbat de Râmnicu Vâlcea, sota la benedicció del bisbe Gherasim.

Al final d'aquesta trobada, arran de la proposta d'Adriana Bursuc, presidenta de la Societat Ortodoxa Nacional de les Dones de Romania de la filial Craiova, es va decidir constituir un fòrum nacional que es va anomenar Federació de les Organitzacions Neogovernamentals de les Dones Cristianes Ortodoxes de Romania. Aquesta federació segueix els objectius següents:

- Contribuir a la solidaritat del moviment espiritual de les dones cristianes ortodoxes romaneses.
- Donar suport recíproc a la promoció de l'esperit cristià ortodox.
- Delegar en les representants de les dones ortodoxes la participació en diverses trobades de caràcter religiós.
- Dur a terme col·laboracions nacionals i internacionals amb diversos organismes culturals i interculturals.

L'acte de constitució d'aquesta federació es va signar al principi de l'any 2007 a la ciutat de Cluj-Napoca, Romania, i representa l'acord de diverses associacions feministes ortodoxes de diverses ciutats romaneses.

Trobades

El juny del 2003 es va desenvolupar a l'Institut Ecumènic de Bossey, Suïssa, el seminari internacional «Les dones en la missió de l'Església». Aquesta trobada va unir quatre organitzacions ecumèniques: el Concili Ecumènic de les Esglésies, la Federació Luterana Mundial, l'Aliança Mundial de les Esglésies Reformades i la Conferència de les Esglésies Europees. En aquest acte van participar més de 50 dones de 27 països, entre les quals nou dones ortodoxes d'Egipte, Grècia, l'Índia, el Líban, Romania, Rússia i els Estats Units. El programa d'aquesta reunió va incloure diversos informes i ponències sobre la missió de les dones a l'Església i una oració comuna a la capella de l'Institut Ecumènic. El seminari també va celebrar una sessió especial dedicada a les santes de la tradició de les Esglésies ortodoxes en què es van presentar altres punts de vista femenins de la teologia ortodoxa.

El març del 2005 la ciutat de Cluj-Napoca va reunir en una sola oració els membres de l'Organització de les Dones Ortodoxes de Cluj-Napoca amb les representants de les dones de l'Església catòlica de la ciutat. L'acte va estar marcat per la celebració del Dia Mundial de l'Oració, que se celebra anualment el primer divendres de març i és un dia d'oració i diàleg fraternal entre diverses confessions cristianes.

EL CRISTIANISME ORTODOX I ELS OBJECTIUS 4, 5 I 6

Textos

De la Sagrada Escriptura:

«Fill meu, si estàs malalt no et desanimis; prega al Senyor i ell et curarà. Allunya't de les teves faltes, actua correctament i purifica el teu cor de tot pecat.» (Siràcida 38,9-10)

Dels Sants Pares de l'Església:

«Si un semblant nostre està malalt i tu no l'has vist des de fa molt de temps, li has de dir: "Creu, pare, que avui he sentit que estàs malalt i per això et demano que em disculpis!" Després prega a Déu per ell.» (Sant Simeó Pietós)

«Qualsevol sofriment del cos t'ha d'ensenyar a recordar Déu. Així no et faltarà la motivació per a la penitència.» (Sant Marc Asceta)

«L'home racional ha de tenir una sola preocupació: obeir i estimar Déu. (...) Per això és inadequat agrair la salut del cos als metges, que ens donen remeis amargs i desagradables i després no agrair a Déu la nostra profitosa existència i la Seva providència que ens vigila. Per tant, la redempció de l'ànima es fa a través de la consciència i de la fe davant de Déu.» (Sant Antoni el Gran)

«Una vida ben organitzada és la causa de la salut; en canvi, els desordres espirituals es manifesten inevitablement en ànima i també en cos, per torbaments patològics.» (Sant Màxim el Confessor)

«La malaltia de l'ànima, produïda pels nostres propis pecats, ha facilitat l'aparició de malalties corporals que gairebé són impossibles de guarir. Quan estàs malalt, abans de cridar els metges i prendre medicaments, fes servir l'oració.» (Sant Nil del Sinaí)

«Vetlla't i adona't (...) de la multitud de remeis que t'envia el vertader Doctor per a la salut de l'home que viu dins teu (l'ànima). Déu permet les malalties físiques per a la salut de l'ànima.» (Sant Isaac el Siri)

«Pel que fa a consultar un metge, el millor és deixar-ho tot a compte de Déu, encara que això li sigui difícil de fer. Però el que és impotent ha de consultar el metge perquè encara no es pot encomanar totalment al seu Creador.» (Sant Barsanufi)

«És una obstinació rebutjar l'ajuda de l'art dels metges.» (Sant Basili el Gran)

«La virtut és la salut de l'ànima, mentre que les passions són malalties de l'ànima. Així, doncs, és cert que la salut existeix ja en l'ésser humà des d'abans de la malaltia i que aquesta no ve relacionada amb l'ésser humà.» (Sant Isaac el Siri)

Principis

El diàleg entre medicina i religió és molt viable i necessari perquè, en el centre d'aquestes àrees, hi ha la persona, que tant pot estar malalta del cos com de l'ànima. Des d'aquesta perspectiva, l'hospital es converteix en el lloc on la ciència mèdica es relaciona amb la fe; on la medicació administrada per metges s'ha de completar amb la fe administrada per sacerdots, a fi de buscar solucions conjuntes que salvin l'home de la malaltia.

Si el cos pateix una malaltia, aleshores l'ànima també està malalta. Perquè, en el pensament ortodox, el cos es posa malalt juntament amb l'ànima. Quan l'home peca ha de tenir en compte que, a través del seu pecat, fa posar malalts la seva ànima i, implícitament, el seu cos.

La salut ideal és l'estat primordial de l'ésser humà al Paradís, que correspon a la situació de la primera parella d'homes creada per Déu -Adam i Eva- abans que pequessin. Aquesta salut perfecta la van perdre aquestes primeres persones a través del pecat primordial i com a conseqüència van ser expulsades del Paradís i van conèixer el bé i el mal terrenals.

«Després el Senyor-Déu digué: "L'home s'ha tornat com un de nosaltres: ja coneix el bé i el mal! I si ara agafa el fruit de l'arbre de la vida, el cull i en menja, viurà per sempre!"» (Gn 3,22)

La primera amputació que va caure sobre Adam després de pecar va ser la pèrdua de la vista perquè va escoltar la veu de Déu a l'Edèn, però sense veure'l.

«Però el Senyor-Déu cridà l'home i li va dir: "On ets?" Ell li va respondre: "He sentit que et passejaves pel jardí i, com que vaig nu, he tingut por i m'he amagat."» (Gn 3,9-10)

Des d'aquell moment fins a l'Encarnació de Jesucrist, la comunicació entre l'home i Déu per la vista ha estat únicament privilegi d'algunes persones santes, com ara, per exemple, els profetes.

D'altra banda, observem que després del pecat adàmic, l'home va haver de passar la seva vida treballant al camp «amb la suor del seu front». D'ençà d'aleshores, la dona sap que «amb dolor parirà els fills» i, sobretot, l'home sap que coneixerà la mort, «perquè ets pols, i a la pols tornaràs» (Gn 3,19). Aquests són els primers signes de com l'ésser humà va perdre la gràcia divina i va guanyar en si mateix la predisposició a la malaltia, que ha transmès a totes les generacions humanes futures: «Per obra d'un sol home va entrar el pecat al món, i amb el pecat hi entrà també la mort; i així la mort s'ha estès a tots els homes, ja que tots han pecat.» (Rm 5,12)

En el Nou Testament, la salut es descobreix per la presència i l'activitat de Jesucrist i dels seus deixebles. Aquí trobem diversos moments en què les guaricions de les malalties del cos dels qui estaven malalts i desitjaven guarició són el resultat de disculpar els pecats personals o de retornar a la fe. En aquest sentit, és important reflexionar sobre la paràbola del «fill que tenia un esperit mut» (Evangeli de sant Marc i sant Lluc, capítol 9). És a dir, que era llunàtic. En l'Antic Testament, els llunàtics eren els epilèptics que patien una malaltia que, en aquella època, com avui dia, no tenia cura. En aquesta paràbola, el dimoni, que apareix moltes vegades, posseeix l'infant i el fa ser dolent. L'únic que aconsegueix guarir l'epilèpsia és Jesucrist, el Fill de Déu, que fa fugir el dimoni i allibera l'infant. Des del punt de vista mèdic, en aquesta paràbola, com també en altes, trobem una combinació d'elements espirituals i clínics. D'una banda, la tècnica i el mètode de curació utilitzats per expulsar els dimonis i, de l'altra, l'oració del pare per al seu fill, que prefigura l'Església de Déu o bé la comunitat dels creients. Finalment, la confessió de la fe en què el pare del fill diu: «Crec, però ajuda'm a tenir més fe.» (Mc 9,24)

Déu permet les absències i els inconvenients a la nostra vida, no l'atzar, per tal que l'home no oblidi el seu Creador i mantingui una bona relació amb Ell. Des d'aquest punt de vista, el sentit del dolor del cos té com a finalitat el nostre apropament a Jesucrist. No ens hem d'exasperar si Déu tarda a donar-nos la guarició o ens la refusa. Ell ens ofereix quelcom més important que la guarició del cos, és a dir, la guarició de l'ànima, a través de la qual podem adquirir la nostra redempció.

Un gran dolor o un llarg sofriment ens mata l'egoisme fent-nos pensar en Déu i en els nostres pecats, demanant la Seva ajuda per millorar la nostra salut. Però el que és essencial en aquest procés és confessar els nostres pecats per tal que l'ànima pugui reconciliar-se amb Déu. El nostre cos s'aixecarà de l'estat de morbiditat només quan la nostra ànima sigui disculpada dels seus pecats. És millor que durant tota la vida terrenal estiguem malalts del cos però tinguem l'ànima sana i no a l'inrevés.

«Per al cos, les malalties són com una beguda amarga, mentre que per a l'ànima són guaricions redemptores. De la mateixa manera que la sal impossibilita que la carn i el peix es podreixin i no deixa que engendrin cucs, qualsevol malaltia protegeix la nostra ànima de putrefacció i alteració espiritual i no ens permet caure en les temptacions, que són com uns cucs de les ànimes que viuen dins de nosaltres». (Sant Tihon Zadonschi)

Des del punt de vista espiritual, l'acte terapèutic és un acte eclesial (comunitari) perquè en la persona malalta pateix Jesucrist: «anava despullat, i em vau vestir; estava malalt, i em vau visitar; era a la presó, i vinguéreu a veure'm» (Mt 25,36). A través de la mà del metge, realment treballa Jesucrist: «perquè sense mi no podeu fer res.» (Jn 15,5)

El culte de la religió ortodoxa conté diverses oracions per a la salut dels malalts. En aquest sentit són significatives les peticions de la Gran Lletania, que enriqueixen el seu ofici de celebracions. El sacerdot diu: «Per la salut dels malalts, per la llibertat dels oprimits i dels captius, preguem al Senyor». I també diu: «Et preguem també pels servents de Déu que habiten aquesta ciutat o comarca, per tal que obtinguin misericòrdia, vida, pau, salut, favor, perdó i remissió dels pecats.» Els creients contesten: «Senyor, tingues pietat.» També en els set sagraments de l'Església trobem el sagrament de la unció amb oli, en què, mentre unes parts del cos són ungides amb oli, s'invoca la Gràcia de l'Esperit Sant sobre el malalt, per guarir-lo de les malalties del cos i de l'ànima. Aquest sagrament està molt ben relacionat amb el sagrament de la penitència i tots dos tenen el mateix fi: la guarició dels creients de malalties. No obstant això, mentre que el sagrament de la penitència guareix les malalties de l'ànima, és a dir, els pecats del creient, a través del sagrament de la unció, la presència de l'Esperit Sant li guareix fins i tot les malalties del cos.

El medicament més important per a la salut integral de la persona és la Sagrada Eucaristia, mitjançant la qual el creient troba Déu, que dóna la salut eterna a tots els qui creuen en el Seu nom.

«Us asseguro que tot serà perdonat als homes, els pecats i totes les blasfèmies que hagin proferit.» (Mc 3,28)

En aquest sentit, la missa es converteix en el centre de la vida espiritual, on Jesucrist està realment present a través del seu cos i la seva sang, que es reparteixen a tota la comunitat i a tots els qui accepten la Seva Resurrecció.

Les malalties del cos són amb freqüència les causes de la discordança de l'espiritualitat interpersonal o de la disconformitat de la relació de la persona amb la societat. Per tant, la guarició de les malalties físiques d'una persona ha de tenir lloc en la perspectiva del redescobriment de la comunió de la persona malalta en relació amb les altres persones. L'oració no tan sols és una font de guarició, sinó el compliment de la comunió personal de les persones amb la Santíssima Trinitat: Déu Pare i Déu Fill i Déu Esperit Sant. Així, el perfecte estat de salut de l'home es troba dins d'aquesta interrelació home-Déu, és a dir, és el resultat de la comunicació de l'home amb el seu Creador mitjançant la fe i la pràctica dels sagraments de l'Església, que són fonts a través de les quals es distribueix la gràcia divina a tots els creients. Déu ens guareix de totes les malalties demanant-nos tan sols un profund canvi interior en què passi a regnar només la llei divina. Així, en els moments difícils de la vida terrenal, tot ho hem de tractar amb l'alegria de l'esperança: «Que l'esperança us ompli d'alegria. Sigueu pacients en la tribulació, constants en l'oració.» (Rm 12,12)

Exemples

Esglésies hospitals

Des de temps remots, l'Església ortodoxa continua la filantropia per vies diverses, tenint com a punt de partida l'obra filantròpica de sant Basili el Gran, arquebisbe de Cesarea de Capadòcia i que durant la seva vida va fundar a la perifèria de la seva ciutat una vertadera fortalesa de la caritat cristiana. A partir del segle XIII apareixen a Romania les esglésies hospitals, constituïdes com a hospitals a l'entorn de les esglésies que oferien allotjaments per a la salut dels pobres, els infants i els ancians. El tractament mèdic per als malalts es combinava amb l'oració.

Els més representatius són les esglésies hospitals dels monestirs de Putna i Bistriţa de la ciutat de Vâlcea, Cozia (segle XVI), Dragomirna, Sadova, Hurezi (segle XVII), de Sant Espiridon a la ciutat de Iaşi (1757), l'hospital Precista Mare a la ciutat de Roman, fundat per l'abat Gherasim Putneanul, l'hospital de malalties mentals del monestir de Neamţ (al final del segle XVIII), l'hospital Sant Panteleimon de Bucarest, fundat per Grigorie II Ghica, que guaria els malalts de pesta, febre tifoide i altres malalties cròniques.

Associació Pro Vita

Una important aportació filantròpica és la que fa l'Associació Pro Vita, per a nascuts i nonats de Romania, fundada pel sacerdot Nicolae Tănase i la seva muller, Maria Tănase, l'any 1994. El principi suprem d'aquesta associació és protegir i respectar l'infant quan neix, respectar la dignitat humana des del moment de la concepció natural fins a la mort natural de la persona. Les persones assistides per aquesta organització pertanyen a les categories següents:

- Infants amb mares que han renunciat a l'avortament, però que, com que no tenen mitjans materials o la seva situació familiar és inestable, creixeran en els espais de l'Associació.
- Infants abandonats en hospitals, amb deficiències i en procés de recuperació, que creixeran en una família d'acollida.
- Dones embarassades o mares les famílies de les quals no les volen acollir. L'Associació presta assistència a aquestes dones fins que el conflicte se soluciona.

Projecte de prevenció de la sida i de la violència en la família

«Consolidació de les iniciatives comunitàries de prevenció de la sida i de la violència en la família a Romania» és el nom del projecte desenvolupat per l'Agència dels Estats Units per al Desenvolupament Internacional (USAID), que uneix la col·laboració de l'Església ortodoxa romanesa amb l'Organització de Caritat Internacional Cristiana Ortodoxa i el Ministeri d'Educació i Recerca de Romania.

Aquest projecte proposa la promoció de les actituds positives a l'entorn de l'Església ortodoxa romanesa, al nivell dels sacerdots, dels professors de religió i de les persones que treballen en mitjans socials i culturals, de manera que arribin a ser agents de canvi social i siguin capaços, en l'àmbit parroquial, de formular respostes per prevenir la sida i la violència de gènere.

Els objectius d'aquest projecte són els següents:

- Prevenir la transmissió del VIH promovent l'abstinència fins al matrimoni i també la fidelitat.
- Prevenir la violència en la família promovent un model de família fundat en l'amor, el respecte, l'honestedat i la comunicació.
- Fomentar un comportament no discriminatori enfront de les persones infectades pel VIH i/o de les persones afectades per la violència de gènere.

Arran d'aquest projecte, l'abril del 2007 el bisbat de Galați-România, dirigit pel bisbe Casian Crăciun, va donar material escolar, material higienicosanitari i una col·lecta de diners a un grup d'infants infectats pel VIH. A més, el mateix bisbat va fundar, a partir de l'any 1999, diversos centres d'assistència mèdica, com ara el Centre d'Assistència Mèdica «Sants Doctors que treballen sense plata Cosme i Damià» a Galați, el Consultori Mèdic, a prop de la parròquia de l'Assumpció de la Verge Maria, a Brăila, i el Centre Mèdic Sant Nicolu a Brăila.

L'objectiu d'aquests centres és acordar assistència mèdica gratuïta a diverses categories de persones, com ara ancians, famílies pobres i amb molts infants, persones aturades o sense llar, dones embarassades, nounats i gitanos. Els centres mèdics gaudeixen del suport de la Direcció de Salut Pública de les ciutats de Galați i Brăila i també dels serveis dels metges que s'ofereixen per treballar voluntàriament en aquests centres.

©shutterstock/Kondrashov Mikhail Evgenevich

EL CRISTIANISME ORTODOX I L'OBJECTIU 7

Textos

La naturalesa i el medi ambient van ser creats per Déu tal com es descriu al primer llibre de la Bíblia. «1. Al principi, Déu va crear el cel i la terra. 2. La terra era caòtica i desolada, les tenebres cobrien la superfície de l'oceà, i l'Esperit de Déu planava sobre les aigües.

11. Déu digué: "Que la terra produeixi vegetació, herbes que facin llavor i arbres de tota mena que donin fruit amb la seva llavor, per tota la terra." I va ser així.

14. Déu digué: "Que hi hagi a la volta del cel uns llumeners per a separar el dia de la nit i assenyalar les festivitats, els dies i els anys, 15. i que des de la volta del cel il·luminin la terra." I va ser així.

20. Déu digué: "Que les aigües produeixin éssers vius que s'hi moguin i animals alats que volin entre la terra i la volta del cel."

24. Déu digué: "Que la terra produeixi éssers vius de tota mena: bestioles i tota mena d'animals domèstics i feréstecs." I va ser així.

27. Déu va crear l'home a imatge seva, el va crear a imatge de Déu, creà l'home i la dona. 28. Déu els beneí dient-los: "Sigueu fecunds i multipliqueu-vos, ompliu la terra i domineu-la; sotmeteu els peixos del mar, els ocells del cel i totes les bestioles que s'arrosseguen per terra."

29. Déu digué encara: "Mireu, us dono totes les herbes que fan llavor arreu de la terra i tots els arbres que donen fruit amb la seva llavor, perquè siguin el vostre aliment. 30. A tots els animals de la terra, a tots els ocells del cel i a totes les bestioles que s'arrosseguen, a tots els éssers vius de la terra, els dono l'herba verda per aliment." I va ser així.

31. Déu veié que tot el que havia fet era molt bo. Hi hagué un vespre i un matí, i fou el sisè dia.» (Gn 1,1-31)

Déu va crear la naturalesa de forma adequada i perfecta per a la nostra existència. Per mantenir l'equilibri del nostre ecosistema l'hem de conservar tal com és.

Principis

L'Ortodòxia reconeix el valor de la naturalesa i també els seus recursos, que mantenen la vida en el món terrenal.

Si les relacions entres persones, entre semblants, es veuen afectades per l'egoisme, el menyspreu, l'odi, l'explotació i per totes les formes de pecat, també poden afectar el medi ambient. El pecat afecta la comunicabilitat profunda entre els homes i el medi ambient, entre l'home i el Creador.

La solució a la crisi actual del medi ambient demana aclarir la crisi de les relacions entre els homes moderns i tot el que existeix en el seu entorn i sobretot amb Déu. Aquesta no és una qüestió tècnica o organitzativa, sinó un problema d'espiritualitat. El medi ambient està en crisi perquè la secularització va comportar una mena d'espiritualitat que no sempre és coherent amb la llei divina. L'univers és una realitat formada per diversos subsistemes, les existències dels quals estan condicionades d'una manera absoluta per Déu.

L'Església ortodoxa, en la seva profunda motivació de mantenir la Creació, dóna suport a totes les activitats desenvolupades per a la conservació del medi ambient.

L'objectiu de l'Església ortodoxa respecte del medi ambient és avaluar els problemes ecològics a la llum de la unitat i la integritat del món creat per Déu. L'Ortodòxia no considera el món com una estructura tancada en si mateixa i apartada. El món vegetal, el regne animal i l'ésser humà estan en sintonia. Hem d'especificar que la matèria va ser creada per Déu en una forma perfecta per ser l'àmbit de l'home. El món és un tresor de Déu, creat del no-res mitjançant Jesucrist i l'Esperit Sant. L'univers no troba la causa de la seva existència en si mateix, sinó en la voluntat i en la grandesa de Déu. La Creació -l'obra de Déu- ens descobreix l'amor de Déu per la Seva criatura perquè la va crear perfecta. La qualitat de l'home en tant que col·laborador de Déu resulta evident, ja que representa la imatge de Déu.

La naturalesa no és un dipòsit de recursos destinats al consum egoista i irresponsable. És el lloc del qual l'home no és terratinent, sinó administrador.

El fonament antropogènic dels problemes ecològics ens mostra que canviem el medi ambient d'una manera semblant al nostre món interior; per això la transfiguració de la naturalesa ha de començar amb la transfiguració de la nostra ànima. Segons el pensament de sant Màxim el Confessor: «L'home pot transformar en paradís tot el món, quan tingui el paradís al seu interior.»

La relació entre l'home i la naturalesa condiciona l'harmonia física i biològica entre els elements naturals. L'home no pot existir sense aire, aigua ni altres elements vitals, per això s'han de conservar amb respecte. Per tant, el coneixement científic dels elements naturals és tan necessari en el món cristià com la creença en la providència divina.

En l'Antic Testament trobem lleis per les quals Déu prohibeix al Seu poble de destruir la naturalesa: «Quan assetgis una ciutat durant molt de temps i lluitis per conquerir-la, no facis malbé a cops de destral els arbres fruiters; menja'n els fruits, però no els tallis, que els arbres del camp no són enemics que hagis de combatre assetjant-los.» (Dt 20,19)

En el pensament cristià ortodox, la relació entre Creació i Creador s'ha debilitat pel pecat d'Adam de desobeir l'ordre de Déu de no menjar fruites de l'arbre prohibit. Aquesta desobediència té com a conseqüència l'aparició de les espines i els cards com a fruits de la terra.

«Després va dir a l'home: "Ja que t'has escoltat la teva dona i has menjat el fruit de l'arbre que jo t'havia prohibit, la terra serà maleïda per culpa teva: tota la vida passaràs fatigues per treure'n l'aliment. La terra et produirà cards i espines, i t'hauràs d'alimentar d'allò que donin els camps."» (Gn 3,17-18)

Així, doncs, la naturalesa no va reconèixer l'home com a rei i s'hi va girar en contra. L'home es va quedar amb una sola possibilitat de restablir l'autoritat moral sobre la naturalesa: el treball. El treball en el marc d'un llarg procés històric de desenvolupament.

Jesucrist, a través de la seva resurrecció, restableix la relació que hi havia abans entre home, naturalesa i Déu. A través de la resurrecció, l'univers torna a rebre la plena possibilitat de ser el lloc de la gràcia de Déu.

Avui dia, la missió de l'Església ortodoxa és la de concretar aquesta possibilitat que Déu va donar a la Creació a través del Seu Fill, Jesucrist. El punt àlgid d'aquest fenomen és quan aquest s'actualitza i es du

a terme mitjançant els set sagraments de l'Església, a través dels quals la persona rep, d'una manera invisible, la Gràcia de l'Esperit Sant.

L'Església ortodoxa, per exemple, utilitza elements naturals en les celebracions divines. Així com l'aigua és l'element fonamental en el sagrament del baptisme, el vi i el pa ho són en la celebració de la missa. En el dia de la festa de l'entrada de Jesucrist a Jerusalem, a l'església se santifiquen fulles d'olivera. A Romania, com que no n'hi ha, d'oliveres, se substitueixen per fulles de salze (Jn 12,13). De la mateixa manera, en el dia de Pentecosta, se santifiquen fulles de noguera o de til·ler, que signifiquen les llengües de l'Esperit Sant (Ac 2,2-4). A més, el culte ortodox conté diverses oracions i actes litúrgics contra les calamitats naturals i per l'abundància dels fruits de la terra.

Déu va crear la naturalesa en absoluta harmonia, per tal que l'home se n'alegrés i la utilitzés d'una manera equilibrada, i n'obtingués tot el que li fes falta per mantenir la seva vida terrenal. La destrucció del medi ambient contravé la virtut fonamental de l'amor al proïsme, perquè cadascú de nosaltres té el deure de deixar i mantenir per a les futures generacions un món sa on poder viure. Per tant, tota la humanitat està cridada a mantenir la naturalesa, a enriquir-la i transfigurar-la mitjançant la gràcia divina. Ella ha de ser per a nosaltres una bona amiga, no pas un enemic.

Exemples

L'Església ortodoxa romanesa sempre ha donat suport a accions a favor del manteniment del medi ambient. Quan ha pogut, ha intervingut expressant el seu punt de vista contra els qui volien afectar o destruir el gran tresor de Déu per a tota la humanitat. En l'última dècada es va implicar efectivament en alguns projectes ambientals, com en el cas del projecte del poble Roşia Montana (Muntanya Roja) de Romania, en què la companyia Roşia Montana Gold Corporation (RMGC) va voler adquirir terrenys d'explotació per transformar-los en mines d'or i plata. La resolució del Sant Sínode de l'11 de novembre del 2003 va rebutjar el desenvolupament d'aquests projectes per raons ecològiques i també històriques.

Un altre projecte es desenvolupa sota la supervisió del monestir de Dervent. Tenint en compte que més del 70 % de la població de la ciutat de Constanţa viu a la part urbana i no té la possibilitat de cultivar arbres per millorar el medi ambient, el monestir de Dervent va prendre la decisió de plantar i distribuir arbres en un terreny de set hectàrees de la seva propietat.

El Patriarca verd

El patriarca de Constantinoble Bartomeu I es mostra actiu en la defensa del medi ambient. Poc després de la seva ascensió al Tron Patriarcal, el 1991, Bartomeu I va proclamar que «els delictes contra la naturalesa són pecats». A més, va declarar que «els homes i el medi ambient constitueixen la matèria indivisible de l'existència, una tela multicolor que creiem que ha estat del tot teixida per Déu». També va declarar, durant un congrés d'experts sobre medi ambient celebrat a Califòrnia el 1997, que «la naturalesa no és nostra per utilitzar-la com vulguem. És un regal d'amor de Déu cap a nosaltres i li hem de tornar aquest amor protegint-la». Recolzant les seves paraules sobre fets, el patriarca Bartomeu I ha pres una sèrie d'iniciatives de sensibilització internacional amb aquesta causa. El 1992 va proposar a totes les Esglésies ortodoxes que l'1 de setembre fos el dia d'oració pel medi ambient. Per aquesta contribució ha rebut el títol de Patriarca Verd. El 1995 va posar en marxa una sèrie de congressos sobre medi ambient, i més concretament sobre la destrucció que comporta la contaminació de les aigües. Va convidar a participar-hi destacats científics, líders polítics, teòlegs, ecologistes i periodistes. Els congressos es van celebrar en forma de creuers d'una setmana de durada per aigües i regions en procés de destrucció ecològica: el mar Negre, l'Egeu, l'Adriàtic, el Bàltic i el riu Danubi.

EL CRISTIANISME ORTODOX I L'OBJECTIU 8

Textos

Dels Sants Pares de l'Església:

Un desenvolupament ple de la societat humana ha de tenir en compte la llei divina que predica l'amor i el respecte mutu.

«Tingueu amor fraternal fins i tot als qui considereu diferents de vosaltres o herètics.» (Sant Joan Damascè)

«Tota la nostra vida es construeix i pot tenir valor únicament tenint l'amor com a punt de partida i també acabant en l'amor.» (Savatie Baştovoi)

«Déu vol que arribem a ser eines de la Seva voluntat, però eines plenament conscients, responsables i que mantinguin una perfecta relació amb Ell. Les dificultats en què vivim també vénen per l'amor de Déu perquè arribem a ser subjectes reals i capaços de tenir una relació lliure i madura amb el Creador. A través de la nostra perseverança som dignes de rebre [qualsevol cosa de part de Déu] encara que siguem realment indignes. El vertader cristià no treballa amb el seu poder, sinó amb el de Jesucrist, Ell que ha vençut el món. Per tant, tot el problema es redueix a la manera de viure del cristià en Crist i no als errors dels altres.» (Sant Joan Crisòstom)

«El poder diví és capaç d'inventar una esperança on ja no existeix i també d'inventar un camí impossible.» (Paul Evdokimov)

«En tota la Sagrada Escriptura es veu que allò que demana Déu de part de l'home està relacionat amb la dedicació plena al proïsme i amb l'abandonament dels desitjos pecadors, demanant incessantment a Déu que el beneeixi i l'ajudi.» (Sant Simeó Nou Teòleg)

«Els manaments de Déu estan per sobre de tots els tresors del món; i el qui els adquireixi, en la seva ànima descobrirà Déu.» (Sant Isaac de Síria)

«No ens alegrarem dels tresors eterns; sí desdenyarem els terrenals.» (Sant Antoni el Gran)

«El qui fa misericòrdia imitant Déu, quan es tracta de les necessitats del cos, no distingeix el bé del mal, el just de l'injust, si no distribueix misericòrdia igualment a tots, segons les seves necessitats, encara que honori més el virtuós que el peresós.» (Sant Màxim el Confessor)

«El que no perdona conserva en si mateix un orgull que li endureix l'ànima. Així, no s'humanitza, no comunica amb els altres, i perd, per tant, la condició de persona perquè no té el poder de perdonar. Perquè el que no perdona no pot entrar al Regne d'Amor, a la humanitat, escapades de rigidesa». (Dumitru Stăniloae)

«L'amor es reconeix no tan sols regalant diners, sinó molt més a través de la divulgació de la paraula de Déu i no per la voluntat del cos. El que abandona de veritat les coses terrenals i serveix realment els seus semblants per amor, es purifica ràpidament de qualsevol passió compartint l'amor i el coneixement diví.» (Sant Màxim el Confessor)

Principis

L'Església ortodoxa considera que el desenvolupament de la societat humana és una necessitat en aquests temps. Entén el desenvolupament com un producte de la recerca d'una millor manera de viure per a la humanitat. No obstant això, considera que aquest desenvolupament ha de tenir lloc d'acord amb la llei divina, que implica una comunió d'amor entre les persones i el respecte mutu. Tampoc no s'ha d'oblidar la misericòrdia envers aquells semblants necessitats de béns materials i intel·lectuals.

El desenvolupament té les seves arrels en la benedicció que Déu va donar a la primera parella d'homes:

«Sigueu fecunds i multipliqueu-vos, ompliu la terra i domineu-la; sotmeteu els peixos del mar, els ocells del cel i totes les bestioles que s'arrosseguen per terra.» (Gn 1,28)

Aquesta benedicció té un caràcter universal, comú a tota la humanitat. Per tant, Déu dóna llibertat a l'home per dominar tot el món. «Ompliu la terra i domineu-la» significa el punt de partida del desenvolupament humà, a través del qual l'home s'ha de guanyar la vida de cada dia.

«Et guanyaràs el pa amb la suor del teu front fins que tornis a la terra d'on vas ser tret: perquè ets pols, i a la pols tornaràs.» (Gn 3,19)

D'ençà d'aleshores, la humanitat ha buscat diversos mètodes per enriquir la seva vida. Aquests mètodes han acabat desenvolupant la modernitat, que comporta riscos si no es respecta la llei divina.

La modernitat comporta uns riscos. En primer lloc, fa que l'home se senti autònom respecte de la divinitat en tot el que fa referència al món terrenal. En aquesta teoria antropocèntrica, l'home es desenvolupa a si mateix sense l'ajuda de Déu. En segon lloc, la modernitat pot eliminar la religió de la vida social i transformar la societat humana en un domini reservat a la preocupació econòmica. Finalment, la modernitat separa l'home de la naturalesa i el converteix en l'amo absolut de la terra.

El secularisme ha penetrat totes les esferes d'activitat de tal manera que no es pot fer referència a Déu o al fi per al qual la humanitat va ser creada. El món sencer tendeix a transformar-se en un mercat de béns materials i el valor de l'home a descobrir-se únicament en els comptes bancaris.

«Que l'amor al diner no inspiri la vostra conducta; acontenteu-vos amb el que teniu, ja que Déu mateix ha dit: "No et deixaré, no t'abandonaré."» (He 13,5)

Déus i ídols se'n troben en el món antic. Però també avui dia la gent pot ser idòlatra, és a dir, que pot valorar els béns terrenals per sobre dels béns celestials. En aquest sentit, sant Jeroni va declarar: «El qui se sotmet als seus desitjos arriba a ser el déu dels seus desitjos. Un pecat dins el cor és un ídol damunt les parets de l'altar.»

No obstant això, l'Ortodòxia avisa que el temps en què vivim és un temps messiànic, compatible amb el sentit de la nostra creació.

«Us ben asseguro que arriba l'hora, més ben dit, és ara, que els morts sentiran la veu del Fill de Déu, i els qui l'hauran escoltada viuran.» (Jn 5,25)

A continuació afegirem alguns arguments al que ja hem exposat sobre la necessitat de fomentar un desenvolupament coherent amb la llei divina.

L'argument de la fe

El filòsof romanès Petre Ţutea deia: «Sense Déu, l'home és un pobre animal racional que ve del no-res i se'n va cap al no-res. L'home té una estructura dicotòmica: cos i ànima. Sense el factor espiritual (l'ànima), l'home baixa al regne animal.»

L'argument moral

Segons l'ensenyament de Jesucrist, l'home ha de renunciar al seu egoisme i estimar Déu i el proïsme. L'home retret no pot ser font d'amor, sinó d'orgull i egoisme.

«Si guardeu els meus manaments, us mantindreu en el meu amor, tal com jo guardo els manaments del meu Pare i em mantinc en el seu amor.» (Jn 15,10)

L'argument econòmic

El principi diví fonamental ensenya a la humanitat a no ser cobdiciosa en el sentit de no estimar la part terrenal més que la celestial. La recerca de productivitat pot danyar la vida espiritual de l'home quan, a causa de la producció i el treball excessius, sovint s'oblida la llei moral que implica respectar els drets humans. L'home d'avui dia ha de tenir més temps lliure per desenvolupar la seva part espiritual.

«Qui no està amb mi, està contra mi. Qui amb mi no recull, escampa.» (Lc 11,23)

L'argument sociològic

En relació amb l'estatut entre homes, Jesucrist va establir: «Feu als altres tot allò que voleu que ells us facin; aquest és el resum de la Llei i els Profetes» (Mt 7,12). Si la humanitat respecta aquest principi, aleshores es pot dir que la vida terrenal arribarà a ser una imitació del paradís celestial.

L'argument de la redempció de l'ànima

La relació entre Déu i l'home, i viceversa, ha de tenir com a principi l'obediència de l'home a Déu, complint la Seva llei divina.

«Què en treu l'home de guanyar tot el món si perd la vida? Què no donaria l'home a canvi de la seva vida?» (Mc 8,36-37)

De tots aquests arguments es deriva que la humanitat s'ha de comprometre a respectar i complir la voluntat de Déu. Ell és el creador d'aquest món i va instituir l'home com a rei de tota la Creació, atorgant-li la possibilitat d'utilitzar i valorar tots els recursos del globus terraqüi per a les seves necessitats. Avui dia, el que ens demana Déu és que no oblidem el seu nom.

La religió pot ser una font de poder en la lluita de les persones contra la injustícia social. Les tradicions religioses poden ajudar la persona a afrontar les dificultats socials i a adquirir el poder de «resistir» en la societat. La religió també pot ser un gran recurs institucional per consolidar la democràcia a través del desenvolupament dels valors morals i socials entre els membres de la comunitat.

La religió té molta importància en la vida de les persones i és una font de motivació a l'hora de compartir els béns comuns. Als estats on la majoria de la població es considera religiosa, la religió pot ser un recurs cultural que contribueixi al desenvolupament de la societat.

Exemples

Durant el període comunista, l'Església ortodoxa romanesa no es va poder implicar directament en programes de desenvolupament, perquè el règim polític no li ho va permetre. Avui dia l'Església ortodoxa sí que desenvolupa projectes culturals i socials, segons una metodologia pròpia i d'acord amb la legislació estatal. El Patriarcat Ortodox de Romania, amb els seus arquebisbats, té diverses oficines d'assistència social i també col·labora amb diverses fundacions i ONG que desenvolupen projectes de caràcter humanitari.

D'altra banda, els representants de l'Església ortodoxa defensen, en conferències i trobades, les relacions entre la religió i l'Estat, i també entre la religió i la ciència. Per exemple, el congrés internacional «Ciència i Ortodòxia», que es va celebrar a Bucarest el 29 d'octubre del 2005, va destacar la importància de la religió i de la ciència en el desenvolupament de la societat humana. Una altra activitat en aquest sentit va ser la conferència «L'Església i les autoritats de l'Estat», celebrada a Iaşi el 10 d'octubre del 2005. Aquesta conferència va tractar la col·laboració de l'Església ortodoxa amb l'Estat romanès amb la finalitat de formar una societat que, d'una banda, sigui moral i, de l'altra, fomenti el desenvolupament econòmic del país. Segons el degà de la Facultat de Teologia Ortodoxa de Iaşi, Gheorghe Popa: «Les esglésies, en les seves activitats filantròpiques, contribueixen al desenvolupament cultural i econòmic d'un país.»

També cal destacar que l'Ortodòxia considera que el desenvolupament de la societat humana ha de començar amb el desenvolupament espiritual i moral dels joves. En aquest sentit s'ha d'esmentar l'activitat de l'Associació dels Estudiants Cristians Ortodoxos Romanesos (ASCOR) a Romania i de l'Associació de Joves Cristians Ortodoxos (NEPSIS) a l'Europa occidental i meridional. Aquesta última va ser fundada el 1999 per iniciativa i sota la benedicció de Sa Eminència Monsenyor Iosif, arquebisbe i metropolita de la Metropolia Ortodoxa Romanesa d'Europa Occidental i Meridional, amb seu a París, i membre del Sant Sínode de l'Església ortodoxa romanesa.

Els objectius d'ASCOR i NEPSIS són els següents:

- Promoure la fe i l'espiritualitat cristianoortodoxa entre els joves.
- Fomentar el diàleg entre la cultura i la religió.
- Promoure el valor moral cristianoortodox.
- Implicar els joves en la vida litúrgica i filantròpica de l'Església.
- Defensar els drets dels joves i recordar les seves atribucions davant de l'Església, la societat i la família.

Aquestes associacions organitzen les següents activitats:

- Trobades, congressos i conferències que faciliten els intercanvis culturals i espirituals entre joves.
- Pelegrinatges i viatges culturals i religiosos, tant dins de Romania com fora del país.
- Ajudes a orfes, adolescents, pobres i famílies nombroses que pateixen dificultats materials.

L'ISLAM I ELS OBJECTIUS DEL MIL·LENNI

L'autora:

Yaratullah Monturiol. És vicepresidenta de l'Associació UNESCO per al Diàleg Interreligiós i membre de la Xarxa Musulmana Europea, de l'Associació per al Desenvolupament del Feminisme Islàmic i de l'Associació Cultural Al-Kauzar. També és autora de *Términos clave del Islam* (Junta Islàmica) i coautora de l'antologia de poesia espiritual femenina *Lluernes al celobert* (March).

L'ISLAM I L'OBJECTIU 1

Textos i principis

La *zakat* és la riquesa comuna del col·lectiu musulmà. És un percentatge delimitat sobre els béns que es posseeixen (el 2,5 %). Aquest impost obligatori anual es lliura a la comunitat i no ens pertany. És l'excedent i un dret dels altres sobre el que tenim i que, en realitat, no és pas nostre. És com un dipòsit que ens ha estat confiat, sota la nostra responsabilitat, per a una redistribució més justa.

La *zakat* és un dels cinc pilars de l'islam. Aquest mot va íntimament lligat al pilar de la salat (oració quotidiana que s'acompleix cinc vegades al dia) i a l'Alcorà s'anomenen les dues juntes la majoria de les vegades.

La *salat* torna a la persona el sentit del que és universal, unint-lo a tota la creació, quan estableix la connexió íntima i directa (individual) amb la Divinitat.

La *zakat* integra la persona en una comunitat basada en una solidaritat activa i implica socialment un compromís (col·lectiu).

«En veritat, els que creuen, fan bones obres, compleixen la *salat* i paguen la *zakat*, tindran recompensa del seu Senyor i no els esfereirà cap por, no seran afligits.» (Alcorà 2,278)[1]

[1] Les citacions corresponen a les fonts utilitzades per l'autora

«Feu bondat amb els pares, els parents, els orfes i els pobres, i parleu amb bondat als homes i compliu amb la *salat* i pagueu la *zakat*.» (Alcorà 2,84)

«Refreneu les vostres mans, observeu la salt i pagueu la zakat.» (Alcorà 4,78)

«Aquells que, si els establim a la terra, compleixen la *salat* i paguen la *zakat*.» (Alcorà 22,42)

Un dels objectius prioritaris de la «riquesa compartida» és eliminar la pobresa corregint les descompensacions que es pateixen en relació amb els béns.

Permetre a tothom un nivell de vida acceptable i digne, amb unes circumstàncies econòmiques acceptables, es converteix en una responsabilitat de la comunitat islàmica perquè no hi hagi fam ni pobresa.

La *zakat* implica que no hi ha una societat civil i una altra de religiosa. Aquesta ordre alcorànica construeix ponts entre la persona i els altres perquè humanitza les relacions socials i protegeix els més febles.

És una ètica basada en la justícia social, que educa i ensenya a compartir amb qui pateix mancances. Per tant, qui no té solvència per donar la *zakat* té dret a rebre-la. És obligació i és dret.

Tot ésser humà posseeix un dipòsit que se li encomana perquè, de fet, tot el que hi ha als cels i a la terra pertany a la Divinitat i la persona només n'ha de fer usdefruit.

Es considera que qui rep la *zakat* recull quelcom que és seu. La *zakat* no és una almoina (*sàdaqa*). La caritat es fa dins de l'islam voluntàriament i preferiblement en secret. La *sàdaqa* abasta qualsevol cosa que una persona dóna per voluntat pròpia, per amor o compassió.

«Hi ha un càstig per a aquells que gasten els seus diners per ser vistos pels homes.» (Alcorà 4,38-39)

«No convertiu en vanes les vostres almoines en retrets o greuges, com aquell que fa servir la seva riquesa per ser vist pels homes... El seu cas s'assembla a una roca llisa, coberta de terra, sobre la qual cau un xàfec i la deixa nua, llisa i dura. Aquests no aconseguiran mantenir res del que han guanyat.» (Alcorà 2,265)

«Aquestes almoines són per als pobres que es troben aturats en el camí d'Al·là i que no poden moure's per la terra. L'ignorant creu que no tenen necessitats perquè s'abstenen de demanar. Tu els coneixeràs per l'aspecte; no demanen als homes inoportunament.» (Alcorà 2,274)

«I els que fan servir les seves riqueses per buscar el plaer d'Al·là i enfortir les seves ànimes s'assemblen a un jardí sobre un terreny elevat. Només cal que la pluja abundant descarregui sobre ell perquè s'hi dupliquin els fruits. I no rep un fort xàfec, amb un lleu plovisqueig n'hi ha prou.» (Alcorà 2,266)

«Les almoines només són per als pobres i necessitats, per als treballadors relacionats amb ells, per a l'alliberament dels esclaus, per als qui tenen deutes i per al viatger.» (Alcorà 9,60)

«Mai no arribareu a la pietat, tret que gasteu del que estimeu; i Al·là, de ben segur, coneix qualsevol cosa que gasteu.» (Alcorà 3,93)

«Quant als homes que donen almoina, les dones que donen almoina i els que lliuren a Al·là un préstec generós, se'ls augmentarà moltes vegades i seva serà també una magnífica recompensa.» (Alcorà 57,19)

L'islam encoratja i dóna suport al comerç (*tiyara*), però condemna la usura (*riba*). Totes les operacions d'usura son il·lícites. Així, doncs, totes les activitats que monopolitzen béns o produeixen estancament i deutes impossibiliten el desenvolupament econòmic. Es prohibeix la *riba* (usura, préstec amb interès, especulació) perquè es considera una forma d'explotació.

Existeixen altres formes lícites, com ara la participació del prestamista en els beneficis de l'empresa, de formes diverses, compartint també els riscos. El comerç és una activitat que fa front a pèrdues i guanys, dóna independència i s'aconsella a homes i dones.

«Els que mengen de l'interès només s'aixecaran com el que ha estat derrocat per Satanàs amb la bogeria. Això és perquè diuen: "El comerç és com la usura, quan Al·là ha fet lícit el comerç i il·lícit l'interès."» (Alcorà 2,276)

«Al·là elimina l'interès i fa que augmenti la caritat i no estima qui encobreix la realitat i transgredeix.» (Alcorà 2,277)

«Oh creients! Temeu Al·là i deixeu enrere el que us quedi d'usura, si és que creieu.» (Alcorà 3, 130)

«En veritat Al·là no estima l'orgullós ni el jactanciós. Que són garrepes i obliguen els homes a ser-ho, i amaguen el que Al·là els ha donat de la seva generositat.» (Alcorà 4,37-38)

«I si qualsevol deutor es troba en dificultats, concediu-li un termini fins que arribin temps millors. I si

li perdoneu la quantia com a almoina serà millor per a vosaltres, tant de bo ho sabéssiu!» (Alcorà 2,281)

El costum dels sacrificis humans és eradicat per Abraham: la base social que justifica la matança d'animals és donar menjar als necessitats. El pelegrí n'agafa una mica, de la carn sacrificada, però alimentar els pobres és obligatori.

«El bestiar és lícit per a vosaltres. Alimenteu amb això (la carn sacrificada) el pobre i el necessitat.» (Alcorà 22,29-31)

«No és la seva carn la que arriba a Al·là, com tampoc la seva sang, sinó que és la vostra pietat la que arriba a Ell.» (Alcorà 22,38)

Des d'aquesta tradició espiritual islàmica no es pot permetre que ningú passi fam i és responsabilitat nostra impedir-ho. És un crim greu la negligència en l'ajut als necessitats.

«No va induir ningú a donar de menjar als pobres. Per tant, aquest dia no té aquí cap amic. Ni cap aliment.» (Alcorà 69,35-37)

«I donen de menjar, per amor a Ell, al pobre, a l'orfe i al presoner. Tot dient: "Us donem de menjar només per agradar a Al·là. No volem ni recompensa ni el vostre agraïment."» (Alcorà 76,9-10)

«Però quan Ell posa a prova i limita els seus mitjans de subsistència, diu: "El meu Senyor m'ha envilit." No, el que passa és que no honreu l'orfe. Ni us animeu entre vosaltres a donar menjar als pobres. Devoreu tota l'herència dels altres. I estimeu la riquesa amb amor excessiu.» (Alcorà 89,17-21)

«Però no vol pujar al cim empinat. I què et farà conèixer què és el cim empinat? És l'alliberament d'un esclau. O donar de menjar en un dia de gana. A un parent orfe. O a un pobre en la misèria.» (Alcorà 90,11-17)

«No has vist qui rebutja el *din* (camí de l'islam)? És aquell que rebutja l'orfe. I no anima a donar de menjar als pobres. Ai, doncs, d'aquells que fan la *salat*, però no s'adonen del que preguen. Aquells als que només els agrada fer ostentació. I priven els altres de l'ajut que és necessari.» (Alcorà 107,2-8)

Exemples

Malauradament, a casa nostra, la comunitat islàmica no gaudeix d'infraestructures ni organitzacions dedicades a l'ajut humanitari, en el sentit que es puguin identificar amb un segell identificatiu d'aquesta tradició.

Si més no, molts musulmans participen activament en el voluntariat, amb moltes ONG que sí que tenen aquesta capacitat de gerència.

D'altra banda, les almoines anònimes -fetes amb l'esperit de discreció que ensenyen les fonts textuals- sempre són un ajut considerable, malgrat que sigui difícil de calcular en xifres concretes.

L'ISLAM I L'OBJECTIU 2

Textos i principis

L'ensenyament primari universal és un dret per a tot el món i ningú ha de patir discriminació de cap tipus per assolir-lo. De fet, l'islam comença amb la revelació al profeta Muhàmmad, una nit en què el primer mot és: *«Iqra!»* (Llegeix!).

«Llegeix en el nom del teu Senyor, que va crear. Creà l'home d'un coàgul. Llegeix! Perquè el teu Senyor és el Més Noble. Que va ensenyar a l'home amb la ploma. Ensenyà a l'home el que no sabia.» (Alcorà 96,2-6)

Així, doncs, el coneixement o ciència (*ìlm*) és quelcom que els musulmans volen i s'invoca i es prega per aconseguir-lo.

«Oh Senyor, augmenta en mi el coneixement.» (Alcorà 20,115)

Aquest mot (*ìlm*) s'anomena 105 vegades a l'Alcorà i les trilíteres de la seva arrel «-L-M» se citen 779 vegades. També el concepte d'*aql* (intel·lecte, raó) s'utilitza en el Llibre 49 vegades:

«Aquells que tenen *aql*.» (Alcorà 2,231)

«La gent s'instrueix i aprèn». (Alcorà 2,103)

«Senyals per a la gent que comprèn.» (Alcorà 2,165)

També escriure té importància des de l'inici de l'islam, segons les fonts textuals.

«Quan entre vosaltres concediu un préstec per un període fixat, poseu-ho per escrit.» (Alcorà 2,283)

La ciència o el coneixement són imprescindibles per l'esforç d'interpretació (*ijtihad*). Hi ha a l'Alcorà una exhortació constant a utilitzar la intel·ligència per meditar, reflexionar o raonar. L'Alcorà insisteix en la importància de la reflexió sobre les lleis de la natura i incita al descobriment de l'ordre natural. Així legitima la recerca científica i condueix cap a aquesta recerca.

«En la creació dels cels i la terra i en l'alternança de la nit i del dia hi ha sens dubte senyals per als assenyats.» (Alcorà 3,191)

El coneixement dels signes (*ayat*) és una qüestió metafísica fonamental que permet comprendre l'especificitat de la ciència musulmana i el seu pensament.

Per això, els grans savis de la tradició islàmica diuen sempre que el coneixement està per damunt de la devoció religiosa. Ibn 'Abd Al Barr deia: «El mèrit del saber depassa el de l'adoració.»

A la tradició islàmica trobem molts ensenyaments en el sentit d'aquest *hadit*: «A qui fa camí en la recerca del coneixement, Al·là li fa planer el camí cap al Paradís.» (Muslim)

De la mateixa manera, Al Gazzali diu: «La millor adoració és el coneixement.»

«Anar a ensenyar una mica de coneixement és millor per a tu que complir mil *rakaa* (parts rituals de la *salat*, oració obligatòria).»

Un altre hadit diu: «Els àngels estenen les seves ales sobre qui cerca el saber i estan satisfets amb la seva obra.» (Ibn Maja)

Hi ha diverses metodologies en l'ensenyament islàmic tradicional: la memorització, el dictat, el comentari, la transmissió oral, la recerca etimològica, la lectura o recitació, l'audició, la proposta de preguntes o el qüestionament, el debat o la discussió, i l'autorització d'ensenyar.

Històricament, els mestres han lluitat per fer entendre als pares la importància de l'educació de filles i fills. En aquest sentit, l'islam valora i promou sense discriminació l'ensenyament per a ambdós sexes: «Instruir-se és una obligació de cada musulmà i musulmana» (Tirmidi).

L'inici de l'escola filosòfica islàmica coincideix amb les primeres traduccions a l'àrab de les obres dels mestres grecs a partir del siríac o el grec. Aquestes traduccions constitueixen un fenomen cultural de gran transcendència que es podria definir com una assimilació des de l'islam de tota l'aportació de les cultures precedents. Un gran circuit cultural de difusió: l'islam rep l'heretatge grec, l'assimila i el fa fructificar i el transmet a Occident, entre els segles VI i XII, a través de l'escola dels traductors de Toledo. De grans savis com Ibn Khaldun o els andalusins Ibn 'Arabi, Ibn Hazm, Ibn Sina o Ibn Rushd són els originals en què es fonamenten les universitats d'Europa en els seus inicis. D'aquell període data la següent classificació de les ciències islàmiques tradicionals:

I. Ciències Lingüístiques
II. Lògica
   1. Categories
   2. Peri hermeneias
   3. Primeres Analítiques
   4. Segones Analítiques
   5. Tòpiques
   6. Refutacions Sofistes
   7. Retòrica
   8. Poètica
III. Matemàtiques
   1. Aritmètica
   2. Geometria
   3. Òptica
   4. Astronomia
   5. Música
   6. Ciència dels Pesos
   7. Mecànica
IV. Física:
   1. La Física pròpiament dita
   2. El cel i el món
   3. Generació
   4. Meteorologia
   5. Mineralogia
   6. Botànica
   7. Zoologia
   8. Psicologia
V. Metafísica
VI. Política
VII. Jurisprudència
VIII. Teologia

L'educació es considera un autèntic accés al comportament ètic. Condueix, doncs, segons la tradició islàmica, a l'exercici de les virtuts, a la medicina espiritual, a la higiene de l'ànima, a la teràpia de les malalties de l'ànima, a l'educació dels joves.

Com diu la tradició dels *hadits*, el saber és arreu i s'ha de cercar allà on es trobi: «Aneu a buscar el coneixement fins a la Xina, si cal».

Exemples

L'islam posa èmfasi en la importància de l'educació i ha estat una civilització que, quan s'ha desenvolupat amb normalitat, ha exercit una influència en aquest sentit arreu del món i fins i tot ha fet grans aportacions a altres cultures. Actualment, en l'àmbit local, hem de tenir en compte que són molts els factors que perjudiquen aquest desenvolupament. Per exemple, les mesquites no reuneixen les condicions d'infraestructura més bàsiques com a centres de culte, ni representen -com segles enrere- la funció clàssica que tenien com a universitats o llocs de reunió per a la consulta (*shura*). No es pot dir que les mesquites representin la majoria de la comunitat musulmana, que en general no s'hi sent gaire identificada. La forma d'organització d'aquests oratoris és molt concreta i no integren en la seva tasca moltes de les necessitats del col·lectiu musulmà. Molts sectors, com ara les dones, no hi participen per diversos motius. Si més no, existeixen iniciatives que trenquen amb la monotonia d'aquests espais, amb activitats que dinamitzen socialment i fins i tot intel·lectualment les mesquites. Algunes fan cursos de català, castellà i àrab per a nens i per a dones.

Pel que fa a revistes, es compten diversos intents de revistes publicades amb periodicitat: *Lam Alif* (que va arribar als quatre números), *Verde islam* (19 números), *Insha Allah* (29 números) i *Al Kauzar* (finançada per l'Iran i que encara se segueix publicant).

Les pàgines web més importants també contribueixen a l'educació i a la comunicació sense fronteres. Cal destacar «Webislam», amb vuit milions de visites mensuals i un ampli material de pensament i multitud d'articles d'opinió i tot tipus d'informació sobre espiritualitat, cultura, política, història, art, etc.

També la bibliografia comença a despertar de la seva letargia. S'ha traduït molta literatura sufí durant aquests últims 20 anys i alguns clàssics, publicats el 1999 pel Centre de Documentació i Publicacions (CDP), com ara *Al-Muwatta*, de l'imam Malik, *Riyad as-salihin*, de Nawawi, o *El Mensaje del Qur'an*, de Muhammad Asad. Aquesta mateixa editorial (CDP), que pertany a la Junta Islàmica, també ha publicat recentment cinc llibres en la nova Col·lecció Shahada (2006). Del mateix any cal destacar el llibre de creació d'autor *El secreto de Muhammad*, d'Abdelmumin Aya (ed. Kairós) i el llibre de divulgació *Tasawuf*, d'Abderrahman Manáan (Almuzara).

Malgrat això, encara manquen escoles i universitats. En aquest sentit, en l'àmbit acadèmic, la Universitat Nacional d'Educació a Distància (UNED) ha organitzat cursos per a experts en cultura, civilització i religió islàmiques, dirigits a tot aquell qui vulgui aprofundir en l'estudi i el coneixement de l'islam.

L'ISLAM I L'OBJECTIU 3

Textos i principis

L'islam es fonamenta en un missatge universal dirigit a tota la humanitat. Al·là exhorta tant les dones com els homes sense desmerèixer ningú a causa del seu sexe. Ambdós són califes, responsables dels seus actes i, en tant que éssers humans, disposen de consciència i ànima (*nafs*).[2] És interessant remarcar com, tot i que en la llengua àrab el masculí inclou el femení, l'Alcorà no deixa d'especificar molt sovint el gènere, encara que gramaticalment no sigui necessari. Això deixa ben clar que, tot i que aquesta cosmovisió s'adreça a tots nosaltres com a col·lectiu, mai no hem de prescindir de la nostra autonomia com a individus, perquè, de fet, cadascú només haurà de respondre de si mateix i de les seves pròpies accions. La tradició islàmica ensenya que les característiques identitàries -com la raça, el sexe, l'origen, l'estatus social, etc.- no determinen la valoració que Al·là fa de la persona. Aquesta valoració, més aviat, depèn de la noblesa de caràcter i de la pietat. Al·là dictamina la sentència pel comportament.

«I qui hagi fet un pes de pols de bé, ho veurà. I qui hagi fet un pes de pols de mal, ho veurà.» (Alcorà 99,7-8)

Citem aquí alguns exemples de com s'especifica el gènere per implicar els homes i les dones sense ambigüitats.

«El vostre Sustentador que us va crear d'un sol ésser del qual va crear la parella i dels dos féu descendir molts homes i dones.» (Alcorà 4,1)

«Els hipòcrites i les hipòcrites, estan tots relacionats entre ells...» (Alcorà 9,67)

«I els creients i les creients, són amics els uns dels altres...» (Alcorà 9,71)

«Al·là ha promès als creients i a les creients...» (Alcorà 9,72)

«En veritat, els homes que se sotmeten a Al·là i les dones que s'hi sotmeten, i els homes que creuen i les dones que creuen, els homes obedients i les dones obedients, els homes sincers i les dones sinceres, els homes perseverants i les dones perseverants, els homes humils i les dones humils, els homes que donen almoines i les dones que donen almoines, els dejunants i les dejunantes, els castos i les castes, els que recorden a Al·là i les que el recorden. Al·là ha preparat el Seu perdó i una magnífica recompensa.» (Alcorà 33,36)

Segons un *hadit* transmès per Ahmad, el profeta Muhàmmad va dir: «Certament, les dones són iguals que els homes. Aquell que les respecta és respectable i aquell que les menysprea és menyspreable.»

Hi ha nombrosos exemples que demostren que no hi ha cap motiu justificat a l'islam per discriminar les dones, però en citarem dos de prou emblemàtics per facilitar la comprensió d'aquesta afirmació.

Hawa (Eva)

La primera dona de la creació és Hawa. El significat d'aquest nom és «la que dóna la vida», «la mare de tot el que viu», «la font primària de vida».

En la tradició judeoislàmica, Adam, la primera criatura creada, no és de sexe masculí, sinó un ésser androgin. Home i dona són, tots dos junts, l'ésser humà (*insân*). Apareixen en la creació al mateix temps, i aquestes dues parts, la masculina i la femenina, estan en la criatura perfecta (*insân kamil*).

L'Alcorà tampoc diu que Hawa neixi de cap costella. Res no fa pensar, en el Llibre de l'islam, que la primera dona hagi estat una creació secundària o subordinada a l'home. Endemés, ella no és considerada com la culpable de la caiguda de la parella edènica del paradís. És a dir, l'ésser humà, dins de la cosmovisió islàmica, està lliure de pecat: neix sense «pecat original». I se'ls fa responsables, a tots dos, a l'home i la dona, de l'error que els fa anar a l'exili terrenal. No hi ha sentit de culpabilitat per part de les dones arran del relat sobre Hawa; més aviat és una responsabilitat compartida de la parella.[3]

Khadija

L'estatus igualitari per a les dones en l'islam és representat per Khadija. Ella és la primera persona

[2] Nafs: terme àrab, femení. El «jo», «ego», «ànima». Concepte derivat del verb *tanaffassa* (respirar), que dóna origen al substantiu *nafas* (alè, respiració).

que es fa musulmana. El model de Khadija trenca absolutament amb l'estereotip de la dona musulmana «subordinada a la voluntat de l'home». Empresària i comerciant, tenia homes que treballaven per a ella. De fet, el profeta Muhàmmad era un dels seus empleats. Khadija era una vídua de 40 anys que va proposar matrimoni al Profeta quan ell era un jove de 20 anys. I ell va acceptar gustós. Aquesta primera dona musulmana és un exemple d'independència econòmica, autonomia i personalitat. Khadija va ser molt estimada pel Profeta i, de fet, va ser la seva única parella fins que ella va morir.

Un dels avantatges evidents de l'arribada de l'islam va ser millorar la condició dels més vulnerables en aquell context social: orfes, pobres, dones... Tots els canvis que proposava facilitaven el seu alliberament en l'àmbit espiritual, intel·lectual i social. La situació de les dones de l'època preislàmica era molt diferent. L'Alcorà denuncia el terrible costum que tenien els àrabs, a causa del menyspreu envers el sexe femení, d'enterrar les seves filles vives en néixer (Alcorà 6,138). Contràriament a aquestes conductes, Al·là anuncia que no desmereixerà les obres de cap home o dona perquè els uns són descendents dels altres.

Podem concloure afirmant que la relació quotidiana, formal, familiar o amistosa entre homes i dones a l'islam és fraternal. I així ho demostren els musulmans i les musulmanes quan s'adrecen els uns als altres amb el tractament de «germà» i «germana».

Exemples

En el marc de l'Estat espanyol, a Catalunya és on han sorgit sempre les iniciatives capdavanteres per assolir la igualtat entre els sexes a l'interior de la comunitat musulmana. En aquest sentit, les dones musulmanes han estat molt actives, en el seu paper reivindicatiu, creant associacions culturals i portant a terme projectes interculturals per donar a conèixer la seva realitat.

L'Associació Cultural Insha Allah,[4] constituïda per dones, va organitzar, entre moltes altres activitats, el I Congrés de Dones Musulmanes d'Espanya, l'any 1999, a Barcelona. Després, aquest congrés es va continuar fent dos anys més, a València (2000) i a Còrdova (2001).

El juliol del 2000, aquesta associació va denunciar, al diari *El País*, el cas d'un imam resident a Andalusia que, en un llibre escrit en llengua castellana i editat per un llibreter resident a Barcelona, expressava el seu consentiment del maltractament a les dones, afirmació de la qual no es volia retractar. El cas es va convertir en un debat públic, amb el conseqüent escàndol, que va ser motiu de reflexió per a tota la comunitat islàmica en l'àmbit internacional.

El diàleg interreligiós i intraislàmic és per a les dones musulmanes una tasca imprescindible avui dia per defensar el fet que cap discurs religiós no pot justificar la discriminació de la dona i usurpar els seus drets i la seva autonomia, que li vénen donats des de les fonts textuals de l'islam.

També cal mencionar un altre congrés important sobre feminisme islàmic, internacionalment reconegut, organitzat i dut a terme a Barcelona durant dos anys consecutius.

Trobem alhora una hermenèutica femenina emergent, la feina més profunda que es fa sobre els textos sagrats des d'uns ulls de dona. En el diàleg interreligiós es demostra que la interpretació de les dones de les diferents tradicions espirituals ofereix moltes claus per superar la discriminació per motiu de gènere. Algunes dones musulmanes ja són, també, investigadores i estudioses en aquest terreny de l'exegesi.

[3] La suposada «caiguda» d'Adam del seu estat de felicitat original va ser conseqüència, segons la interpretació d'Agustí d'Hipona, de l'acte sexual de la parella humana. La divergència en la narració alcoràmica indica inequívocament una altra visió, amb diferents conseqüències morals. Segons Muhàmmad Iqbal, la «caiguda» és, més aviat, la transició humana des de la consciència simple fins al primer raig de la consciència de si mateix. La primera desobediència d'Adam va ser també el primer acte en què va escollir lliurement; per això, segons el relat alcoràmic, la primera transgressió va ser perdonada. La submissió lliure del «jo» neix de la cooperació voluntària dels egos lliures. Un ésser els moviments del qual estiguin totalment determinats com els d'una màquina no pot engendrar bondat. Per tant, la llibertat és una condició de la bondat. L'aparició d'un ego finit capaç d'escollir després de considerar el valor relatiu de les diverses possibilitats obertes davant seu, assumeix grans riscos. Segons l'Alcorà, la parella va ser enganyada per Ax-Xaitan -encarregat d'introduir el dubte en la ment- i van tastar el fruit de l'arbre de la immortalitat o del «domini imperible». Tradicionalment, l'arbre era un símbol críptic del coneixement ocult. Adam va cedir no pas perquè fos pervers, sinó perquè, precipitat (*'ajúl*) per naturalesa, va buscar una drecera per arribar al coneixement. L'única forma de corregir aquesta tendència consistia a col·locar-lo en un mitjà on existissin condicions propícies per desenvolupar les seves facultats intel·lectuals: la vida d'un ego finit al si d'un ambient advers depèn de l'ampliació perpètua del coneixement basat en l'experiència real; i l'experiència d'un ego finit per al qual s'obren diverses possibilitats només s'amplia per mitjà de l'intent i de l'error. És aquesta condició adàmica de llibertat davant la qual Al·là va voler que es prostressin els àngels.

[4] Aquesta associació cultural, registrada per la Generalitat de Catalunya i fundada el 1994, va acabar la seva tasca l'any 2002. Existeix una entitat religiosa registrada en el Ministeri de Justícia a Madrid que, malgrat que va ser creada per les mateixes dones de l'Associació, ara funciona amb altres persones i està dirigida per homes amb uns altres objectius i criteris.

©shutterstock/Amrul Isham Ismail

S'han fet propostes alternatives, com per exemple l'única mesquita de dones de l'Estat espanyol, amb seu a Barcelona, on es feien diverses activitats. El local tenia un espai pensat com a oratori, on es podien fer les oracions. Aquest espai era exclusiu per a les dones[5] i també s'hi feia recitació alcoràmica i estudi de les fonts. Un altre espai annex era l'oficina d'informació i l'aula mixta per a adults -musulmans o no- per aprendre a llegir i escriure: català, castellà i àrab. Tot i que, malauradament, aquesta mesquita va acabar tancant, els projectes d'activitats de moltes comunitats musulmanes són cada dia més ambiciosos a l'hora d'impulsar l'educació en els sectors de població més necessitats.

L'ISLAM I ELS OBJECTIUS 4, 5 I 6

L'ésser humà no pot aspirar a una espiritualitat islàmica real sense una implicació i un compromís social sincers. El vincle sagrat amb tot allò creat ens obliga a una cortesia en el tracte que donem a totes les coses, a tenir cura de tots els aspectes i atributs que trobem en la multiplicitat, per tal de constituir-nos en persones orientades envers la plenitud i per tal de fugir de la fractura i la dispersió.

La consciència del califat a la terra és una responsabilitat de tot ésser humà. Vol dir rendir-se a la transcendència donant el millor tracte a tot el que hi ha en el nostre entorn per no trencar l'ordre natural. Quan la humanitat no pot gaudir de la sustentació, d'allò que la nodreix i la beneficia -com els fruits, l'aigua i tota provisió (*risq*)-, és perquè alguns es dediquen a devorar-ho amb una ambició insaciable.

La distribució de riqueses depèn de nosaltres. La injustícia, l'abús i l'explotació sense límit són crims comesos sovint amb total impunitat. Som califes a la terra i això ens dóna el dret de transformar el nostre món en un lloc més just i més d'acord amb la generositat i la confiança que Al·là ha posat en nosaltres. La llibertat per beneficiar-se de l'usdefruit d'aquesta *amâna*[6] d'Al·là no permet causar danys i estralls en la societat ni en la natura.

L'ISLAM I ELS OBJECTIUS 4 I 5

Textos i principis

Aquests dos punts tenen una vinculació massa evident per fer-ne un tractament separat. El punt cinquè influeix directament en el quart punt. És clar que, en cas que la salut materna no tingui prou garanties -si més no, una atenció especial-, és fàcil pronosticar que una de les conseqüències d'aquesta manca d'atenció per a la millora sanitària de la dona sigui, precisament, l'augment de la mortalitat infantil.

[5] Aquest cas és l'únic que es coneixia a Europa. La seva durada va ser d'un any (del 2000 al 2001). El conegut antropòleg i expert en sociologia islàmica, el convers musulmà Jean Loup Herbert, i la feminista francesa Leila Bousquet assenyalaven que era un cas excepcional i que l'únic lloc que coneixien amb mesquites per a dones era la Xina.
[6] Quelcom que es confia a un altre per a la seva custòdia. L'*amâna* que s'ha donat a l'ésser humà és el món, amb tot el que conté. Al·là ho ha posat tot sota la tutela humana.

Una de les raons fonamentals d'aquesta tràgica situació és la manca de recursos de moltes mares i fills. Normalment la causa és econòmica, però tampoc es pot ignorar la responsabilitat social i de govern. La globalització i la neoliberalització fan que les polítiques d'assistència social i els pressupostos destinats a aquests afers siguin cada vegada menors. No tan sols als països més pobres, on les dades sobre aquest problema són esgarrifoses, sinó també als països més desenvolupats ens trobem amb la vergonyosa paradoxa que hi ha persones que gaudeixen de tots els privilegis, de protecció, control i prevenció ben a prop d'altres persones que no tenen accés a les mateixes condicions sanitàries i que no reben l'atenció que necessiten.

En cas que s'hagi de triar -quan hi ha perill que morin tots dos- entre la vida de la mare i la de l'infant, la tradició islàmica dóna sempre prioritat a la mare.

Diu un famós *hadit* que quan un home va preguntar al profeta Muhàmmad qui era més digne de la seva estimació, ell li va respondre tres cops que la seva mare, fins a la quarta vegada que aquell home va insistir i li va dir que el seu pare.

El tema de l'alletament de l'infant amb el pit de la mare és el més recomanable des de l'islam. Avui dia, a més, coneixem els avantatges immunològics que comporta. L'Alcorà encoratja a dur endavant aquesta pràctica, que és molt beneficiosa per a l'infant i per a la seva salut.

«I les mares donaran el pit als fills durant dos anys sencers: això és per a aquells que vulguin completar la lactància. I l'home a qui pertany el fill serà el responsable del seu aliment i del vestit d'elles (de les mares), segons el costum. Però a ningú no se li imposa una càrrega superior a la seva capacitat. La mare no farà patir el pare a causa del fill, ni aquell a qui pertany el fill farà patir la mare a causa del fill. I el mateix correspon a l'hereu. Si tots dos decideixen deslletar el fill, de ple acord i consentiment, no cometen falta. I si voleu contractar una dida per als vostres fills, no cometeu falta, mentre li pagueu allò estipulat, de manera honrada.» (Alcorà 2,234)

La mortalitat infantil ve donada molt sovint per la debilitat, la manca de salut o fins i tot la manca de recursos de la mare, que no pot alimentar-se bé o alimentar com cal el seu fill. Tanmateix, també hi ha infants que moren per altres motius en edats més avançades: orfes i nens en situació d'abandó per les guerres i la misèria.

En aquest sentit, l'islam és molt clar pel que fa a la defensa de les persones en situació de precarietat, però sobretot dels orfes i dels nens febles.

«I et demanen pels orfes. Digueu-los: "Promoure el seu benestar és un acte de bondat. I si els tracteu, ells són els vostres germans."» (Alcorà 2,222)

«I doneu als orfes els seus béns, i no devoreu els seus béns mitjançant els vostres, en veritat això és un gran crim.» (Alcorà 4,3)

«I nodriu-los [els dèbils i els orfes] i vestiu-los amb cura i dirigiu-vos a ells amb paraules amables.» (Alcorà 4,6)

«I sobre els nens que són dèbils. I Ell us mana que tracteu amb equitat els orfes.» (Alcorà 4,126)

«Hi va posar muntanyes fermes que s'aixequen sobre la seva superfície i la va beneir amb abundància, després d'haver-la proveït, en quatre períodes, de diversos mitjans d'aliment degudament calculats, de la mateixa manera que per a tots els que busquen.» (Alcorà 41,11)

L'ISLAM I L'OBJECTIU 6

Textos i principis

El problema de les malalties epidèmiques i la seva solució té molta relació amb la solidaritat i l'ajut entre pobles. De fet, la sida s'ha desenvolupat de forma alarmant en els darrers anys, justament en els països més pobres -com per exemple al continent africà-, per la manca de recursos i d'ajut per aconseguir els medicaments per tractar aquesta malaltia.

Això és vergonyós i cal posar-hi fi des dels països desenvolupats, perquè precisament és responsabilitat directa dels governs que disposen dels mitjans econòmics i els remeis medicinals -que ja existeixen avui dia i han donat prova de la seva eficàcia- de proveir altres països que no poden assumir la despesa.

En aquest món globalitzat, on estem assabentats de les xifres escandaloses de persones afectades per la sida i dels llocs concrets on més gent pateix la malaltia sense tenir accés a cap tipus de tractament ni gaudir de la suficient atenció ni el control mèdic per guarir-se o alleujar el seu sofriment, cal establir al-

gun tipus de compromís seriós per posar fi a aquesta injustícia definitivament. No es pot anar pel Tercer Món a la recerca de recursos energètics i fonts de riquesa per al Primer Món (petroli, gas, diamants, etc.) i deixar pendent un assumpte tan greu. Els Estats Units disposen d'avenços científics, especialment farmacèutics, molt desenvolupats en l'àmbit terapèutic. Europa hauria d'aplicar polítiques que exigeixin algun tipus d'acord per a una distribució més justa dels recursos sanitaris que no exclogui les víctimes més indefenses a causa de la pobresa.

«El teu Senyor va inspirar l'abella, tot dient-li: "Fes cases en els turons, en els arbres i en els filats que ells construeixen."» (Alcorà 16,69)

«"Menja després de tota mena de fruita, i segueix humilment els camins inspirats pel teu Senyor." Dels seus ventres surt una beguda de diverses tonalitats. En ella hi ha una cura per a l'ésser humà. En veritat, en això hi ha un senyal per a la gent que reflexiona.» (Alcorà 16,70)

L'Alcorà fa reflexions molt serioses sobre l'ajut.

«No has vist qui rebutja la via? És aquell que rebutja l'orfe. I no anima a donar de menjar als pobres. Ai, doncs, d'aquells que preguen. D'aquells que només els agrada fer ostentació i priven els altres fins i tot de l'ajut imprescindible.» (Alcorà 107)

«I la seva riquesa i el que ha guanyat no li serviran de res.» (Alcorà 111,3)

L'ISLAM I L'OBJECTIU 7

Textos i principis

L'Alcorà ens empeny contínuament a meditar i a interpretar els seus senyals com a símbols de la Revelació, atès que aquest llibre és ja un signe (*aya*) que descendeix com la pluja, verticalment, i se'ns revela per la percepció dels signes de la naturalesa i en la nostra íntima relació amb ella.

«Qui fa davallar l'aigua del núvol; així, fem que creixi tota mena de plantes; en elles fem brollar fulles verdes on produïm grans apinyats. I de les palmeres, de les seves beines, en surten raïms que pengen al dessota. I així fem brollar horts de vinyes, oliveres i magraners, semblants i diferents. Observeu-ne el fruit quan el tenen i com maduren. En veritat, en tots ells hi ha senyals.» (Alcorà 6,100)

«Mengeu els fruits de cadascun quan estiguin madurs i aporteu el seu dret el dia de la collita i no depasseu els límits. En veritat Al·là no estima els que s'excedeixen.» (Alcorà 6,142)

«I entre els seus senyals està la creació dels cels i la terra, i la diversitat de les vostres llengües i colors. Aquí hi ha, certament, senyals per a aquells que tenen coneixement.» (Alcorà 30,23)

«Sens dubte, la creació dels cels i de la terra és més gran que la de la humanitat, però la majoria dels homes ho desconeixen.» (Alcorà 40,58)

«Ell també ha creat el bestiar; en ell trobeu l'escalfor i d'altres beneficis; i d'alguns d'ells mengeu.» (Alcorà 16,6)

«Els dos mars no són semblants: n'hi ha un de potable, dolç i agradable de beure, i un altre de salat i amarg. Però de cadascun d'ells mengeu carn fresca i en traieu guarniments que us poseu. I hi veus els vaixells solcant les onades perquè busquis la Seva magnanimitat i siguis agraït.» (Alcorà 35,13)

«Hem enviat del cel l'aigua plena de benediccions, i amb ella hem fet jardins i collites de gra.» (Alcorà 50,10)

«I els que fan servir les seves riqueses per buscar el plaer d'Al·là i enfortir les seves ànimes s'assemblen

a un jardí sobre un terreny elevat. Només cal que la pluja abundant descarregui sobre ell perquè s'hi dupliquin els fruits. I no rep un fort xàfec, amb un lleu plovisqueig n'hi ha prou. I Al·là veu el que feu.» (Alcorà 2,266)

L'islam va establir immediatament en la seva organització social una sèrie de normes estrictes que s'han de complir, fins i tot en cas de guerres i hostilitats, és a dir, s'han de fer respectar també envers els enemics. Segons el primer califa, Abu Bakr, es prohibeix rotundament a tota la comunitat musulmana cremar o dispersar abelles, talar arbres fruiters, cremar camps de collita i sacrificar animals que no siguin per alimentar-se aquell mateix dia, enverinar aigües de rius, pous, etc.[7]

«I quan té autoritat, corre per la terra per corrompre i destruir-ne les collites i la progènie de l'ésser humà; i a Al·là no li agrada la corrupció.» (Alcorà 2,206)

«No caminis per la terra amb jactància, perquè així no pots fendre la terra ni igualar les muntanyes en alçada. La maldat de tot això és detestable als ulls del teu Senyor.» (Alcorà 17,38-39)

«Quan mesureu doneu la mida completa i peseu amb la balança justa; això és el més recomanable al capdavall.» (Alcorà 17,36)

«I ha aixecat el cel ben alt, establint una balança.» (Alcorà 55,8)

«Perquè no depasseu la mesura.» (Alcorà 55,9)

«Peseu, doncs, totes les coses amb justícia i no minveu en la mesura.» (Alcorà 55,10)

«Al·là ha disposat per a vosaltres la terra tota ella com una catifa.» (Alcorà 71,20)

L'Alcorà mateix ens mostra tota la terra com una mesquita, com un temple sagrat. L'islam no considera que hi hagi espais profans, atès que tota la terra és sagrada. Prendre consciència en cada circumstància ens hauria de despertar una percepció del món i d'allò que hi succeeix amb un sentit de responsabilitat més agut. Així, des d'aquesta cosmovisió, els llocs són estances espirituals. Són signes (ayat) on habita el sagrat quan som conscients d'aquest espai. Tota la terra és un dipòsit de confiança que Al·là encomana als seus califes de guardar amb molta cura, de la millor manera.

«Al·là us féu sorgir de la terra com una planta.» (Alcorà 71,18)

Exemples

Recuperem aquí la reflexió i la proposta d'un autor contemporani, Seyyed Hossein Nasr, expressada a *Hombre y naturaleza. La crisis espiritual del hombre moderno*.

«Refusant de separar-nos completament de la naturalesa, l'islam preserva una visió integral de l'univers i veu a les artèries de l'ordre còsmic i natural el fluid de la baraca.[8] Des del ventre de la mateixa naturalesa mirem de transcendir-la. La naturalesa mateixa pot ser una ajuda en aquest procés, sempre que aprenguem a contemplar-la, no com un domini independent de la realitat, sinó com un mirall que reflecteix una realitat superior, un ingent panorama de símbols que ens parlen i signifiquen alguna cosa.

L'«Alcorà de la creació» és el que conté els aspectes o arquetips de totes les coses. És per això que el terme que s'utilitza per distingir els versicles del llibre és *aya*, que vol dir tant el que passa dins de les ànimes humanes com els fenòmens de la naturalesa; tot com a «signe» o «senyal» del sagrat. La revelació a l'ésser humà és, doncs, inseparable de la revelació còsmica, que és també un llibre diví.

El redescobriment de la naturalesa verge amb l'ajuda de principis tradicionals significaria una reunificació del significat simbòlic de les formes naturals i el desenvolupament d'una simpatia espiritual cap a la naturalesa, la qual cosa implicaria la restauració de la humanitat a la seva llar, el cosmos. A més, des del punt de vista metafísic, l'efecte mai no es pot divorciar de la seva causa. El món mai no es pot separar totalment del seu Creador, i no hi ha cap raó lògica o filosòfica de cap mena per rebutjar la possibilitat d'una creació contínua o d'una sèrie de creacions com ho van mantenir totes les tradicions espirituals.

El simbolisme s'interessa pel significat essencial des d'un procés de sacralització del cosmos. És el símbol el que revela la realitat objectiva com a sagrada. En-

[7] Riyad salihin (llibre 21,10).
[8] Allò que fa fecunda la vida i és testimoni d'una presència subtil de la capacitat d'Al·là transmetent prosperitat i fecunditat, espiritual i física. Pot estar en llocs, persones, coses que transmeten aquesta energia benèfica a altres que hi entren en contacte.

tendre el significat simbòlic de les formes, els colors, les figures, de tot el que ens envolta, és una manera de veure El que crea en allò creat.

Cal una educació profunda, una reorientació de l'ésser humà perquè prengui consciència de la naturalesa transcendent del món que l'envolta i de la dimensió transcendent que està present en tota situació còsmica. Però si la naturalesa ha de tornar a recuperar el seu sentit autèntic i si la nostra trobada amb la naturalesa ha d'evitar els desastres i les calamitats que avui dia l'amenacen, s'haurà de presentar aquest coneixement simbòlic, no com una fantasia poètica, sinó com una ciència lligada a l'arrel ontològica de les coses. La naturalesa simbòlica de l'arbre o de la muntanya és tan estretament part del seu ésser com l'escorça de l'arbre o les roques granítiques de la muntanya, perquè un símbol real no és de fabricació humana, com tampoc no ho són les propietats de l'escorça o del granit. Només sota aquesta llum es podrà restablir el nostre estatge com a llar en l'univers.

La crisi de l'ésser humà creix mentre oblida el seu vincle sagrat amb la naturalesa. I quan s'esfondrin l'un rere l'altre, davant dels seus ulls, els ídols que ell mateix va fabricar, iniciarà una reforma de si mateix, que implica un renaixement espiritual, a través del qual assolirà l'harmonia necessària amb el món de la naturalesa que l'envolta. Si no, no pot esperar viure en harmonia amb la gran teofania que és la naturalesa verge. No podem romandre indiferents ni oblidadissos respecte d'aquesta Font, que està més enllà de la naturalesa: al centre de nosaltres mateixos.

No hi ha pau possible en la humanitat mentre l'actitud cap a la naturalesa i cap a tot el medi ambient natural es basi en l'agressió i la guerra. Per guanyar aquesta pau amb la naturalesa cal un ordre espiritual. Per estar en pau amb la terra, cal estar en pau amb el Cel. Tret que romanguem fidels a la nostra imatge com a reflex d'alguna cosa que transcendeix allò que és merament humà, no hi haurà manera de defensar la nostra pròpia humanitat si les nostres invencions i maquinacions ens arrosseguen a l'infrahumà. La pau i la preservació dels valors humans són impossibles sense pau als ordres natural i espiritual. Per això hauríem de traspassar els confins de la civilització occidental, internant-nos en l'ingent camp de les religions comparades. Aquest treball anima la nostra esperança de trobar, també des d'aquesta perspectiva més àmplia i comunitària, un fonament sagrat en la nostra relació íntima amb l'ordre natural.»

L'ISLAM I L'OBJECTIU 8

Textos i principis

Un dels fonaments islàmics que ens permet defensar una aliança mundial és la responsabilitat de l'ésser humà. Aquesta responsabilitat es basa en el seu califat i en el fet que no carrega amb la culpa ni els errors d'altres. Aquest és un principi ètic molt sovint enunciat a l'Alcorà.

«I ningú que suporti una càrrega no durà la càrrega d'altri.» (Alcorà 17,15)

«Cap ànima no haurà de dur la càrrega de l'altre.» (Alcorà 6,165)

«I si una ànima carregada demana a una altra que porti la seva, l'altra no podrà dur res d'ella, tot i que fos parenta.» (Alcorà 35,18)

«Si us comporteu bé, ho fareu en benefici de les vostres pròpies ànimes, i si feu mal, serà només contra elles.» (Alcorà 17,8).

Això vol dir que cadascú, en la seva relació amb la societat, comença un full en blanc on encara no hi ha res escrit i no necessita cap tipus de redempció. Tanmateix, sí que és responsable de qualsevol dels seus actes.

«Encara que es tractés del pes d'un gra de mostassa, ho tindríem en compte.» (Alcorà 21,47)

Això ens posa a totes les persones de qualsevol època en una situació d'igualtat respecte al nostre comportament amb l'entorn.

El relat sobre la creació ja ens mostra que, des de l'islam, estem alliberats del sentiment de «pecat original» i que també són tots dos, l'home i la dona, els qui s'equivoquen, però que, malgrat això, són perdonats. Insinuar que és la dona la que incita l'home a desobeir l'ordre divina és una interpretació equivocada segons l'Alcorà i, endemés, perillosament misògina, que pretén fer carregar a Hawa (Eva) un paper que no li correspon. Segons l'islam, Iblis és el personatge que convenç la parella perquè transgredeixi el límit i no pas ella, que és tan víctima com l'home de la seducció d'un tercer, que és el seu enemic. Al·là els diu:

«Oh Adam, aquest és enemic teu i de la teva muller, no permetis, doncs, que us foragiti del Jardí, no sigui cas que siguis afligit.» (Alcorà 20,117)

«Però el *shaitàn* li xiuxiuejà dient-li: "Oh, Adam, vols que et meni a l'arbre de l'eternitat i a un regne que mai no mor?"» (Alcorà 20,120)

Hem d'esclarir la confusió d'aquest començament de la història de la humanitat. La tradició islàmica ens ensenya que l'home i la dona tenen una mateixa ànima. Al·là és Un i l'ànima humana és una, i d'aquesta ànima sorgeixen innumerables homes i dones.

«Va crear la parella i dels dos féu descendir molts homes i dones.» (Alcorà 4,1)

Un dels Noms d'Al·là és Rahman, que vol dir el Matricial, i un altre dels Seus Noms és Rahim, que vol dir allò que vincula tots els éssers. El vincle que lliga les persones, les unes a les altres, és el «de les matrius».

«Us crea en el ventre de la vostre mare, creació rere creació, en tres capes de tenebres.» (Alcorà 39,6)

Al·là estableix un vincle que no pot entrar mai en contradicció amb el principi essencial sobre el qual es basa la vida: la fraternitat humana. Sigui quina sigui la distància que els separa en el temps i l'espai, l'Alcorà aborda les diferències geogràfiques entre les persones amb exemples evidents.

«Oh, humans! Us hem creat a partir d'un mascle i d'una femella; i us hem constituït en clans i tribus perquè us pugueu reconèixer entre vosaltres. En veritat, el més noble entre vosaltres, a ulls d'Al·là, és el més just de vosaltres.» (Alcorà 49,13)

L'Alcorà fa de l'ésser humà una part substancial de la terra.

«De la terra us vam crear i us hi farem tornar.» (Alcorà 20,55)

Una tradició (*hadit*) explica una dita del profeta Muhàmmad: «Apropeu-vos a la terra, doncs ella és la vostra mare, generosa amb vosaltres.»

En la cosmovisió islàmica, la relació entre l'ésser humà i la creació és d'harmonia, mai d'hostilitat i explotació destructiva. Més aviat es fonamenta en la utilització dels seus beneficis, amb l'esperit de prendre'n cura. Entre els preceptes del Profeta trobem el següent: «No talleu cap arbre si no és per un profit de nodriment.»

El mateix amb el tracte als animals i amb tot. Així, doncs, també tota la humanitat és una gran família des d'aquesta perspectiva.

«I entre els seus senyals està la creació dels cels i la terra, i la diversitat de les vostres llengües i colors. Aquí hi ha, certament, Senyals per a aquells que tenen coneixement.» (Alcorà 30,22)

A l'islam, la diversitat entre les persones, les distintes llengües i els diferents colors són una relació idèntica a la que s'estableix amb la natura. Tot és manifestació divina i mereix veneració i respecte en qualsevol circumstància. Només citarem un dels nombrosos versicles que en parlen, com a exemple.

«No veus que Al·là envia aigua des del cel, i que Nosaltres fem brollar amb ella fruits de diferents colors; i entre les muntanyes hi ha franges blanques i vermelles, de diversos matisos, i d'altres d'un negre fosc? I que entre la gent, els animals i el bestiar, de la mateixa manera hi ha diferents colors?» (Alcorà 35,27-28)

Des de l'islam es veu la humanitat com un jardí amb flors de colors diferents, però cap no té prioritat sobre una altra. En aquest sentit, els companys i les companyes del Profeta eren de diferents procedències, races, ètnies i cultures. L'islam va néixer amb vocació intercultural i la diversitat de la seva comunitat ho ha fet evident des de l'inici fins als nostres dies. Malauradament, no ha estat fàcil acceptar un missatge de fraternitat universal, en el qual fins i tot els profetes (coneguts o no) formen part de la mateixa arrel. Aquesta vocació intercultural i de barreja típica en el món islàmic trenca definitivament amb els prejudicis regionals, racials o de classe social, com s'ha vist fer sempre a l'islam. A partir d'aquest principi hem de procurar fundar un nou model de societat que insisteixi a afavorir els més febles i eradicar la seva opressió i explotació, per anar endavant amb accions més justes.

La globalització té molts inconvenients, però hem d'aprofitar els recursos que ens proporciona, com ara la comunicació internacional entre persones de qualsevol condició social o religiosa. Podem posar en comú aquests principis que ens agermanen per facilitar el desenvolupament, no pas d'uns quants privilegiats en detriment dels més pobres o amb menys recursos, sinó de tots. La nostra evolució com a persones és, avui més que mai, un desenvolupament complet. En aquest sentit, la situació actual és molt radical en la seva predicció del futur de la humanitat: o en gaudeix tothom o ens ensorrem plegats. Les reflexions que Al·là fa a Muhàmmad a l'Alcorà són consells i exemple per a nosaltres.

«No et va trobar orfe i es va emparar de tu? I et va trobar necessitat i et va proveir? No maltractis, doncs, l'orfe. Ni renyis aquell que demana. I proclama la generositat.» (Alcorà 93,7,9-11)

Hem de combatre la usura i tot allò que ens fa cruels envers els altres. L'egoisme i l'ànsia de riquesa ens tornen mesquins. Hi ha una sura alcorànica que explica que la tradició té el mateix pes i valor que mil versicles. Parla d'una malaltia espiritual ben corrent però mortal: la de competir per acumular béns terrenals i que fa que no en tinguis mai prou i sempre en vulguis tenir més i més. Això és el contrari del que se'ns recomana a l'islam: només competir en les belles accions. Diu aquest capítol alcorànic:

«La rivalitat mútua per buscar més riqueses us ha fet oblidar.» (Alcorà 102,2)

Endavant amb totes aquelles activitats que promouen els drets humans i la solidaritat amb els pobres i els més vulnerables. És imprescindible respectar les religions i les creences. Per la seva banda, les religions també tenen el deure de respectar les altres visions del món. Les religions no ens han de servir mai per justificar delictes, abusos ni maltractaments de cap tipus. Tot allò que ens fa iguals i ens protegeix dels crims contra la humanitat i contra el medi ambient són camins que el desenvolupament de la nostra «humanització» ha de seguir.

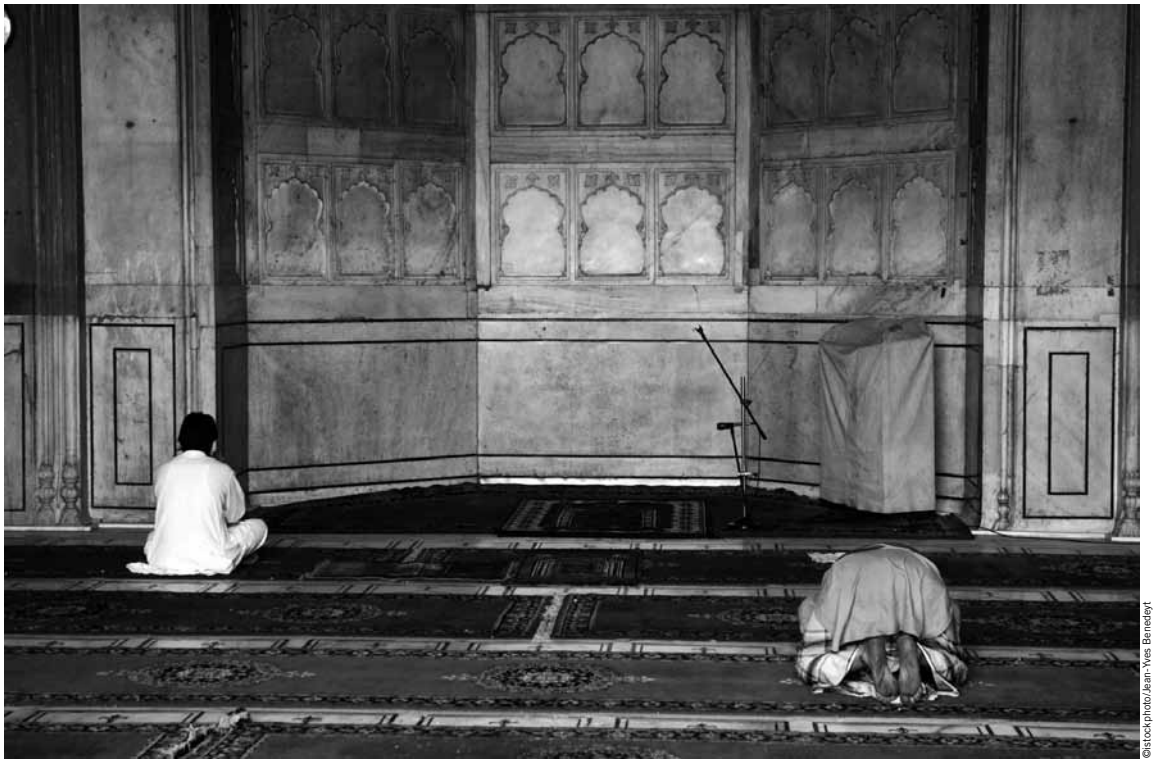

©Istockphoto/Jean-Yves Benedetyt

L'HINDUISME I ELS OBJECTIUS DEL MIL·LENNI

L'autor

Dvarka Dasa (Fabián Ezequiel López). És argentí. El 1983 va descobrir la tradició Guadiya Vaishnava a través del moviment Hare Krixna. L'any següent, al costat de la seva esposa, va ingressar a la comunitat del temple de Buenos Aires. Ha viscut als aixrams de Buenos Aires, Córdoba, Rosario i Asunción (el Paraguai), alguns dels quals va arribar a dirigir. El 1995 es va retirar de la vida a l'aixram per formar una família amb la seva esposa (tenen dues filles) i per començar la seva educació acadèmica. És llicenciat en estudis orientals per la Universitat del Salvador de Buenos Aires, on també ha estat docent. El 2004 es va traslladar amb la seva família a Barcelona, on han establert la seva llar i participen de les activitats de la comunitat *vaishnava* local.

L'HINDUISME I L'OBJECTIU 1

Textos

Sobre la caritat

«Les riqueses de la persona generosa mai no es perden, mentre que aquell que no dóna, mai no troba qui el consoli. Que el ric satisfaci el pobre, i clavi els ulls a la llunyania. La riquesa ve per a un, després per a un altre i, com les rodes del carro, sempre va rodant.» (Rigveda)

«La caritat que es dóna com una qüestió de deure, sense esperar retribució, en el moment i el lloc adequats, i a una persona que ho mereixi, es considera que està en el pla de la modalitat de la bondat.» (Bhagavad-Gita)

«Per tant, els transcendentalistes que emprenen les execucions de sacrificis, obres de caritat i penitències de conformitat amb les regulacions de les escriptures, sempre comencen amb "*Om*" per arribar al Suprem.» (Bhagavad-Gita)

«Els actes de sacrifici, caritat i penitència no s'han d'abandonar; aquests actes s'han de dur a terme. En realitat, el sacrifici, la caritat i la penitència purifiquen fins i tot les grans ànimes.» (Bhagavad-Gita)

«L'home exempt d'enveja, a qui s'implora caritat, ha de donar sempre alguna cosa; els seus dons trobaran

l'objecte digne que el deslliurarà de tot mal.» (Lleis de Manu)

Sobre la compassió

«No prego a la Suprema Personalitat de Déu per demanar-li les vuit perfeccions del ioga místic, ni que em salvi del cicle de naixements i morts. Tot el que vull és romandre entre les entitats vivents i patir en lloc seu, perquè així es vegin lliures del patiment.» (Oracions de Maharaja Rantideva, Bhagavata Purana)

«Els Deves van contestar: Oh, *brahmana* excels! Les persones pietoses com tu, les activitats de les quals són dignes de lloança, són molt bondadoses i afectuoses amb la gent. Hi ha alguna cosa que aquestes ànimes pietoses no puguin sacrificar pel bé dels altres? Poden donar-ho tot, fins i tot els seus cossos.» (Bhagavata Purana)

Sobre compartir l'aliment

«L'aliment ofert a Vixnu s'ha de repartir entre tots, sense exceptuar el pobre, el cec, el no-devot o el que no és *brahmana*. Sabent que el Senyor Vixnu se sent molt satisfet quan tots participen del sumptuós aliment ofert, el que celebra el ritual (*yajña*) també ha de prendre l'esmentat aliment amb els seus amics i familiars.» (Bhagavata Purana)

«Aquest moviment [Hare Krixna] sempre és bondadós amb els pobres, no només perquè els alimenta, sinó també perquè els il·lumina, i els ensenya a esdevenir conscients de Krixna (Déu). Per aquesta raó, estem obrint milers de centres per als qui són pobres, tant en diners com en coneixement, a fi d'il·luminar-los en el cultiu de consciència de Krixna i purificar el seu caràcter.» (Bhagavata Purana. Comentari d'A. C. Bhaktivedanta Swami)

Sobre la cobdícia

«Els intensos desitjos i necessitats corporals d'una persona afligida per la fam i la set queden certament satisfets quan menja. De la mateixa manera, una persona molt iracunda veurà satisfeta la seva ira amb el càstig i la reacció corresponent. Tanmateix, la persona cobdiciosa no se sentirà satisfeta ni després de conquerir el món en totes direccions, ni després de gaudir de tot el que el món pot oferir.» (Bhagavata Purana)

Principis

El fet de donar implica l'agraïment i la presa de consciència que tot el que tenim ens ha estat donat, ja que l'únic propietari de tot és Déu, que és qui ho crea i manté tot. Els béns materials, el nostre cos, les nostres qualitats, les nostres relacions s'escapen del nostre control i, per tant, podem perdre'ls en qualsevol moment. En donar comprenem la nostra dependència d'una font superior, que és l'eix de tota la creació, al voltant del qual tot l'univers s'ordena (*rita*) i s'equilibra. Dins d'aquest ordre cadascú està unit i és interdependent de la resta, i per aquest motiu si algú pateix la pobresa o la fam, tots patim o patirem d'alguna manera. La pobresa i la fam manifesten un desequilibri en l'univers que ens afecta a tots. És a causa de la falta de consciència de Déu, de la falta de comprensió que tots som éssers espirituals iguals davant els ulls de Déu, que la riquesa i l'aliment estan mal distribuïts al món.

La caritat és un element fonamental en l'hinduisme; cap ritual no és complet si no s'acompanya amb la caritat. Per això la caritat no és només una forma d'ajuda per als més necessitats, sinó també una forma d'elevació espiritual. La caritat forma part d'una tendència natural en la ment de la majoria dels hindús. Pot ser que cadascú tingui diferents motivacions, d'acord amb el seu estat de consciència, però tot i així la caritat serà allà.

La compassió està molt relacionada amb la caritat, ja que generalment és el motor de la caritat. No es pot parlar d'elevació espiritual en una consciència privada de compassió. La indiferència cap al patiment dels altres éssers significa que la persona està molt influïda per l'egoisme. I l'egoisme, per a la tradició hindú, és sinònim de captiveri material. Vol dir que la persona no comprèn la seva identitat espiritual, la unitat i igualtat espiritual de tots els éssers.

En la tradició Gaudiya Vaixnava (Hare Krixna) la pràctica espiritual es basa en el cultiu de la devoció. Amb tot, aquesta devoció, que té com a objectiu l'amor a Déu, no es pot desenvolupar si no es té en compte el patiment dels altres éssers, les altres criatures de Déu. No es pot estimar el creador i ignorar la seva creació. Per això es diu que el devot, encara que no anheli res per a si mateix, pateix en veure el patiment dels altres éssers.

Dins els defectes que els éssers poden desenvolupar en la seva vida, la cobdícia és un dels que més afecta el seu desenvolupament espiritual i el seu entorn. Afecta el seu desenvolupament espiritual perquè sig-

nifica que la seva consciència estarà enfocada a obtenir coses que eventualment perdrà, ja que tot és temporal, i d'aquesta manera perdrà el valuós temps de la vida humana, tan propícia per al cultiu de l'espiritualitat. I també afecta el seu entorn perquè la cobdícia fa que la persona moltes vegades perjudiqui els altres per obtenir el que desitja, i acumuli més del que necessita per a si mateixa, amb la qual cosa trenca l'equilibri i desposseeix altres éssers del que és necessari per a una vida adequada. La gran quantitat de persones pobres i famolenques al món és una prova de la cobdícia en les ments d'una gran part de la societat. Anhelar i acaparar més del que és necessari no ajuda ningú a ser feliç, perquè la felicitat és un estat espiritual que no s'assoleix per obtenir coses materials, sinó per compartir. Per això, compartir l'aliment és una manera de combatre la cobdícia.

Exemples

El programa de distribució d'aliments Food for Life («Aliments per a la Vida») el va iniciar el 1970 A. C. Bhaktivedanta Swami Prabhupada, el fundador de la Societat Internacional per a la Consciència de Krixna (ISKCON). Aquest programa Hare Krixna és un element essencial de la nostra cultura: la distribució d'aliments vegetarians santificats i oferts a Déu (Krixna) arreu del món.

Prabhupada instruïa repetides vegades els seus deixebles: «En una àrea de 10 km al voltant dels nostres temples, ningú no ha de passar gana.» Aquesta preocupació pels més pobres és el que va donar inici a aquest programa de distribució mundial gratuïta d'aliments per part d'ISKCON.

En trobem un exemple a l'Índia: el 1977, a Bengala Occidental, va tenir lloc una de les inundacions més grans de la història moderna, que va deixar milions de persones desemparades i sense aliments. Els membres del moviment Hare Krixna van arriscar la seva vida travessant centenars de quilòmetres per les aigües devastadores de la inundació, en petits vaixells, només amb la finalitat d'aconseguir arròs, blat i mongetes. Després els van cuinar a les terrasses de les seves pròpies cases, també assolades per la inundació, i, en una embarcació, van transportar el menjar fins a distants pobles aïllats i van salvar milers de persones de la fam. Durant tots aquests anys, s'han distribuït milers d'aliments saludables de manera gratuïta en aquella regió a través d'un conveni entre el moviment Hare Krixna i el programa CARE sobre salut nutricional per a mares i fills de Bengala.

L'HINDUISME I L'OBJECTIU 2

Textos

Del Bhagavad-Gita:

«Tanmateix, quan un s'il·lumina amb el coneixement mitjançant el qual es destrueix la ignorància, aleshores el seu coneixement ho revela tot, tal com el Sol ho il·lumina tot durant el dia.» (BG 5-16)

«Un home fidel que es consagra al coneixement i que subjuga els sentits és mereixedor d'obtenir aquest coneixement i, en adquirir-lo, troba ràpidament la pau espiritual suprema.» (BG 4-39)

«Per tant, els dubtes que t'han sorgit al cor a causa de la ignorància han de ser tallats amb l'arma del coneixement.» (BG 4-42)

«Per atorgar-los una misericòrdia especial, Jo (Krixna), que habito als seus cors, destrueixo amb la làmpada enlluernadora del coneixement la foscor que neix de la ignorància.» (BG, 10-11)

De Srila Prabhupada:

«Pot ser que un nen estigui estudiant molt bé a l'escola. D'aquesta manera està creant el seu cos d'adult. Quan sigui home gaudirà dels resultats de la seva educació infantil. Gràcies a l'educació, podrà aconseguir una bona feina, una bona casa. Així, doncs, en aquest sentit podem dir que, a l'escola, el nen està creant el seu cos següent.» (*A la recerca de l'Alliberament*)

«Aleshores podríem preguntar per què pateix l'entitat vivent. La resposta és: per ignorància. Ella no pensa: "Estic actuant malament i porto una vida pecaminosa; per això estic patint." En conseqüència, la primera tasca del guru consisteix a rescatar el seu deixeble d'aquesta ignorància. Nosaltres enviem els nostres fills a l'escola per salvar-los del patiment. Si els nostres fills no reben educació, ens fa por que hagin de patir en el futur. El guru veu que el patiment es deu a la ignorància, la qual s'assembla a la foscor. Com pot salvar-se algú que està a les fosques? Mitjançant la llum. El guru agafa la torxa del coneixement i la presenta davant l'entitat vivent que està envoltada de foscor. Aquest coneixement l'allibera dels patiments ocasionats per la foscor de la ignorància.» (*La ciència de l'Autorealització*)

Principis

En l'hinduisme, l'educació és fonamental per a l'elevació de la persona, no només en el pla material, sinó també en l'espiritual. Des dels seus orígens, el cultiu del coneixement ha estat fonamental en el desenvolupament de la persona i el seu alliberament dels lligams del món (l'objectiu últim per a aquesta tradició).

El coneixement és una de les tres característiques essencials de l'ànima. La il·lusió material cobreix aquest coneixement i produeix la ignorància, que és la veritable causa del captiveri de l'ànima al món. En conrear el coneixement, en canvi, l'ànima es desperta gradualment a la veritable identitat espiritual. Per això l'estudi té tanta importància en aquesta tradició variada. Variada perquè, a través de la història de l'hinduisme, s'han desenvolupat diverses escoles de pensament, com ara el Sankhya, el Nyaya, el Vaixeshika, el Vedanta, etc. Escoles en les quals, a través de diferents enfocaments, es buscava assolir el coneixement perfecte de la naturalesa del món i de l'ésser.

La ignorància sempre ha estat considerada la causa no només del captiveri, sinó també del patiment i de tot allò dolent que hi ha a la vida. Hi ha un clar paral·lelisme entre els conceptes de foscor, ignorància i captiveri, que pràcticament han acabat significant el mateix i que moltes vegades s'han fet servir indistintament per traduir les mateixes paraules sànscrites.

Per aquest motiu, en la tradició hindú, l'educació era prioritària al començament de la vida i s'estipulava que, a partir dels cinc anys, el nen havia de començar la seva educació i prosseguir-la fins als 20 o 25 anys, quan podia casar-se i dedicar-se a la pràctica del que havia estudiat.

Per aquesta causa sempre s'ha atorgat un lloc especial a la funció que exerceix el mestre. Sobre això, moltes vegades s'ignora que no només es considera guru la persona que imparteix un ensenyament espiritual, sinó tota persona que imparteix coneixement, ja sigui espiritual o material. Hi ha una frase que resumeix tot el que s'ha dit anteriorment: «Jo vaig néixer en la ignorància més fosca, i el meu mestre em va obrir els ulls amb la torxa del coneixement. A ell ofereixo les meves respectuoses reverències».

Exemples

Srila Prabhupada també va introduir a Occident el sistema vèdic d'educació primària i secundària. La primera *gurukula* («escola del mestre espiritual» o, també, «escola conscient de Krixna») es va inaugurar el 1972. Avui, la Societat Internacional per a la Consciència de Krixna (ISKCON) té establertes a tot el món desenes d'aquestes *gurukules*, amb centenars d'alumnes cada una, que, com que combinen el coneixement acadèmic amb el desenvolupament espiritual, ofereixen una alternativa positiva als sistemes educatius moderns.

Mitjançant l'exemple de Prabhupada i dels seus professors, els nens aprenen el procés de consciència de Krixna, tal com el delineen les mil·lenàries escriptures de l'Índia. Des dels seus primers anys de vida, aprenen sobre la seva relació eterna amb Déu i com desenvolupar amor per Ell.

Cada dia, abans de començar la jornada acadèmica, els nens participen de les activitats al temple i canten oracions en sànscrit. El seu entusiasme quan canten i ballen cançons devocionals s'estén fins a les aules de classe, on estudien l'idioma natiu, l'idioma sànscrit, matemàtiques, història, geografia, ciències socials, música, teatre i altres arts i diverses matèries addicionals. Com que aquestes *gurukules* estan situades en comunitats rurals que ISKCON té arreu del món, també es poden fer activitats com ara curses, caminades, natació i equitació.

En paraules de J. Stillson, professor emèrit d'història de la religió a la Universitat de Berkeley, «a les *gurukules* s'ensenya l'alumne a ser bondadós envers tothom, a no ser busca-raons, a ser caritatiu, net, benvolent i autocontrolat, completament dedicat a Krixna (...) L'objectiu últim és descobrir el veritable significat de la vida.»

«Estem inculcant als nens, a través de les matèries acadèmiques, una profunda tradició cultural basada en el respecte i l'amor per tots els éssers vius (...) Els nens s'estan tornant espiritualment avançats i són molt entusiastes», explicava el director d'una *gurukula* francesa.

L'HINDUISME I L'OBJECTIU 3

Textos

Sobre la igualtat de tots els éssers

«Aquell que sempre veu que totes les entitats vivents són espurnes espirituals, hom, en qualitat amb el Senyor, es torna el veritable coneixedor de les coses. Aleshores, a ell, què pot provocar-li ansietat o il·lusió?» (Isopanisad)

«Oh, Arjuna! Aquell que, mitjançant la comparació amb el seu propi ésser, veu la veritable igualtat de tots els éssers tant en la seva felicitat com en la seva aflicció, és un iogui perfecte.» (Bhagavad-Gita)

«Aquell que és igual amb amics i enemics, que manté l'equanimitat enmig de l'honor i el deshonor, la calor i el fred, la felicitat i l'aflicció, la fama i la infàmia, i que està dedicat al servei devocional, aquest tipus de persona és molt volguda per Mi.» (Bhagavad-Gita)

«El Senyor està molt satisfet amb el Seu devot quan aquest acull les altres persones amb tolerància, misericòrdia, amistat i equanimitat.» (Bhagavata Purana)

Sobre la importància de la dona

«Allà on s'honra les dones, les Divinitats estan satisfetes; però quan no se les honra, són estèrils tots els actes pietosos.» (Lleis de Manu)

«Tota família en la qual les dones viuen afligides, no tarda a extingir-se; però quan no són desgraciades, la família augmenta i prospera en tota circumstància.» (Lleis de Manu)

«Un mestre és més venerable que deu instructors; un pare ho és més que cent mestres; i una mare, és més venerable que mil pares.» (Lleis de Manu)

«Les dones sempre haurien de ser adorades i tractades amb afecte. Allà on la dona és tractada amb respecte, es diu que la divinitat es troba plena de felicitat. On la dona no és adorada, totes les accions es tornen inútils i sense fruits. Si la dona d'una família, en conseqüència del tracte que rep, pateix i plora, la família s'extingeix.» (Mahabharata)

«(...) emfàticament declara: "Que la teva mare sigui la teva divinitat."» (Taittiriya Upanisad)

Principis

Els rols de l'home i la dona dins de l'hinduisme, com en tota cultura tradicionalista, no són els mateixos. Amb tot, això no vol dir que la posició de la dona sigui inferior a la de l'home. Simplement és diferent. Insisteixo, els rols dels homes i les dones hindús no són iguals, són complementaris i interdependents. En l'hinduisme tradicional, la dona és qui s'ocupa de tot el que fa referència a la cura de la família a la llar i la seva responsabilitat és enorme en la transmissió de la tradició i els seus valors. Per això s'exalta la seva figura en relació amb els fills com a mare, i en relació amb l'espòs com a energia (xakti) que impulsa el desenvolupament de l'home. Els models de dones en aquests rols podem trobar-los profusament en tota la literatura sagrada hindú, on divinitats femenines i dones humanes es tornen la font d'inspiració i respecte per a homes i dones.

En les tradicions tàntriques trobem la creença que la divinitat té un aspecte masculí i un aspecte femení en perfecte equilibri i harmonia. La tradició *xakta* fins i tot fa ressaltar l'aspecte femení sobre el masculí.

En les tradicions devocionals, obertes a totes les persones sense distinció de classe o sexe, la participació de la dona en la religió ha estat molt important, ja que l'amor i la devoció, elements primordials en aquestes tradicions, brillen de manera especial i natural en el cor femení.

Fins i tot les manifestacions religioses més antigues, els rituals vèdics, no es podien dur a terme si la dona no estava al costat de l'home, ja que tant el masculí com el femení són importants en el manteniment i desenvolupament de l'univers. En el Rigveda s'estableix que el ritu d'iniciació en l'estudi dels textos vèdics estava obert a homes i dones.

Malgrat tot, avui dia trobem que la figura de moltes dones a l'Índia dista molt de ser objecte de respecte i reverència. Això no es deu a la tradició, sinó a la seva deformació, a la falta d'educació, a la pobresa i a la falta d'escrúpols i moralitat de molts.

Per això és fonamental que, d'una banda, es recuperin dins de l'hinduisme els millors valors tradicionals en relació amb la dona i, de l'altra, es pugui adaptar la tradició a la situació actual de la societat. L'equili-

bri entre la preservació i l'adaptació d'una tradició és essencial per a la seva continuïtat i per al benefici de la societat que aquesta tradició alimenta. Encara que hi hagi molts casos recollits a les escriptures, tradicionalment la dona no ha estat independent en l'hinduisme. La societat, però, ha canviat radicalment i si la tradició no s'hi adapta simplement s'extingeix.

La tradició Vaixnava (o Vixnuïta) dins de l'hinduisme, de la mateixa manera que la majoria dels corrents hindús, parteix de la premissa, trobada en escriptures com el Bhagavad-Gita, les Upanisad i els Purana, segons la qual cada cos té una ànima que és qualitativament i quantitativament igual en tots els éssers. Alhora, cada cos condiciona l'ànima, que li dóna vida d'una manera particular i, per això, cada espècie té comportaments naturals característics. En qualsevol cas, si ens limitem als aspectes físics en la nostra relació amb els altres éssers, sense considerar la seva identitat espiritual, el nostre creixement i desenvolupament espiritual es dilueix. Les escriptures afirmen clarament que la persona il·luminada té la mateixa disposició envers qualsevol criatura i aquest és l'objectiu de tot bon cercador espiritual.

D'altra banda, som conscients que hi ha un llarg camí fins a assolir la il·luminació i no es pot ignorar la nostra condició material ni es pot evitar que moltes vegades vegem diferències basades en el cos i actuem d'acord amb aquestes diferències, per exemple que un home se senti naturalment atret per una dona, i viceversa, que un tigre pugui infondre'ns temor, un cigne admiració, i un cadell tendresa. Això és natural. Tanmateix hi ha d'haver un equilibri entre el coneixement espiritual i la consciència material en aquestes relacions que establim amb els altres éssers, ja que, si bé el que és aparent és la forma material, la veritable identitat és l'ànima, que és igual en tots. Aquest equilibri ens permet progressar en la comprensió de la nostra pròpia identitat espiritual. Cada ésser que tinc davant meu actua com un mirall i la manera en què m'hi relacioni afectarà profundament la manera en què entengui la meva pròpia identitat.

©shutterstock/devi

La igualtat de l'home i la dona es basa en la seva identitat espiritual, no en la corporal, ja que físicament som diferents (gràcies a Déu), i, per tant, en la promoció de drets iguals per als dos s'ha de partir del coneixement de la igualtat espiritual.

Exemples

En els primers anys de la nostra institució, ISKCON, el seu fundador, Bhaktivedanta Swami Prabhupada tractava per igual homes i dones i els seus fills i les seves filles. Tots tenien les mateixes oportunitats i feien les mateixes activitats, però amb el temps, i especialment amb la mort de Prabhupada el 1977, els nous líders, per immaduresa i inexperiència, van anar relegant les dones a posicions subordinades i la seva situació als temples va deixar de ser la que els corresponia. Això va originar una sèrie de problemes que amb el temps es van anar fent més patents i intolerables, per la qual cosa al començament dels anys noranta es va començar a gestar un corrent dins de la institució per corregir-los. Gràcies a l'acció d'alguns líders conscients d'aquests problemes, les dones van començar a recuperar la seva posició, a participar cada vegada més en l'administració i el lideratge, en la litúrgia, la prèdica i l'educació.

El 1996 es va oficialitzar el Ministeri de la Dona dins d'ISKCON, el qual organitza des d'aleshores moltes activitats, especialment congressos i conferències en diferents parts del món, però especialment als Estats Units i Europa. Aquestes activitats impulsen la promoció i l'educació de les dones, i també els donen la possibilitat de desenvolupar tota mena d'activitats.

L'HINDUISME I ELS OBJECTIUS 4, 5 I 6

Textos

Aquest és un exemple d'un dels textos més antics on es prega per protegir la vida d'un nen:

«Per a Tu, oh mort [per vellesa], aquest nen ha de créixer; els altres cent tipus de morts no li han de fer mal! Com una mare generosa a la seva falda, Mitra l'ha de cuidar, l'ha de protegir de l'infortuni! Condueix aquest nen a la vida i al vigor, oh Agni, Varuna, Mitra! Com una mare proporciona protecció, oh! Aditi, que aquest nen pugui assolir la vellesa!» (Atharvaveda II,28)

Segons les escriptures, el coneixement de la medicina va ser revelat per Déu en la seva encarnació com a Dhanvantari. Per tant, la medicina en la tradició índia, coneguda com *ayurveda*, té un origen diví, la qual cosa ens permet entreveure la importància de la salut en l'hinduisme.

«El Senyor, en la Seva encarnació de Dhanvantari, cura molt de pressa les malalties de les per sempre malaltes entitats vivents. Així, doncs, la Personalitat de Déu queda glorificada per sempre, i és només Ell qui va inaugurar en l'univers el coneixement de la medicina.» (Srimad Bhagavatam 2-7-21)

«Que la Suprema Personalitat de Déu, en la Seva encarnació de Dhanvantari, em deslliuri dels aliments indesitjables i em protegeixi contra les malalties del cos.» (Srimad Bhagavatam 6-8-18)

En l'hinduisme hi ha la creença que tots els éssers tenen el mateix tipus d'ànima i que qualsevol ànima pot habitar, en el transcurs de reencarnacions successives, diferents cossos, però que només en el cos humà pot assolir la il·luminació. Aquestes citacions fan ressaltar la importància de tenir cura de la vida humana:

«L'entitat vivent és un ésser subordinat. Es pot donar que, mentre roda una i altra vegada en el cicle de naixements i morts, passant per diverses espècies de vida, tingui la bona fortuna d'obtenir la forma humana. Aquest naixement com a ésser humà, rares vegades s'aconsegueix.» (Srimad Bhagavatam 8-22-25)

«Prahlada Maharaja va dir: "El cos humà és molt difícil d'obtenir; tot i que és temporal, com altres cossos, és summament important, ja que en la vida humana es pot practicar servei devocional. D'una mica de servei devocional sincer podem obtenir la perfecció completa."» (Srimad Bhagavatam 7-6-1)

«Brahma va dir: "Els meus semidéus estimats, la forma humana de vida és de tan gran importància que nosaltres també desitgem tenir aquest tipus de vida, ja que en la forma humana es poden aconseguir la veritat religiosa perfecta i el coneixement."» (Srimad Bhagavatam 3-15-24)

«El rei Rahugana va dir: "Néixer com a ésser humà és el millor dels destins. Ni tan sols un naixement entre els semidéus als planetes celestials no és tan gloriós com néixer en aquest planeta com a ésser humà."» (Srimad Bhagavatam 4-13-21)

Un aspecte fonamental del coneixement de l'*ayurveda* («ciència de la vida») és la importància de l'alimentació per preservar la salut i la vida. Les citacions següents del Bhagavad-Gita així ho mostren:

«Els àpats que agraden a aquells que estan en el pla de la modalitat de la bondat augmenten la durada de la vida, purifiquen l'existència i donen força, salut, felicitat i satisfacció. Aquests àpats són suculents, grassos, sans i agradables al cor.» (BG 17-8)

«Qui és mesurat en el menjar i el dormir, en el treball i en el descans, gràcies a la pràctica del *ioga*, mitiga els patiments de l'existència material.» (BG 6-17)

El fundador de la tradició Hare Krixna en el segle XVI va mostrar la seva compassió curant malalties en diverses ocasions.

«Quan Sri Chaitanya Mahaprabhu el va tocar, tant la lepra com el seu patiment se'n van anar molt lluny. En realitat, el cos de Vasudeva es va tornar molt bonic, i això el va omplir de felicitat.» (Chaitanya Charitamrita 2-7-141)

«Dit això, Sri Chaitanya Mahaprabhu va tornar a abraçar Sanatana Gosvami. En aquell moment, les nafres de Sanatana van desaparèixer i tot el seu cos va prendre el color de l'or.» (Chaitanya Charitamrita 1- 4-201)

Principis

L'hinduisme es va desenvolupar en una zona geogràfica en què les condicions afavorien la propagació de les malalties. La falta d'aigua potable, les sequeres,

les inundacions, la calor sufocant, etc. han marcat, durant tota la seva història, el poble del subcontinent indi. La mortalitat a l'Índia sempre ha estat alta i, per això, les famílies sempre han donat importància a les proles nombroses. És destacable el fet que, el 1901, l'Índia tenia una població de 236 milions d'habitants i que, quan es comença a reduir el nombre de morts pels avenços de la medicina al segle XX, aquesta població augmenta fins als gairebé 1.100 milions que té avui en dia.

En la seva evolució, el poble indi va desenvolupar, d'una banda, un profund coneixement de les malalties i les regles de vida que funcionaven com a mesures preventives per a aquestes malalties. Aquestes regles s'han transmès com a tradicions fins i tot religioses. Cal esmentar, per exemple, l'enorme èmfasi que es posa en la puresa: la netedat dels aliments i la seva cocció, la higiene dels recintes de cuina en llars i temples, la higiene diària del cos, el no compartir aliments del mateix plat, etc. I, sens dubte, la higiene mental a través de la meditació i una vida equilibrada. Qui coneix l'hinduisme sap del zel extrem que es posa en la puresa de tot, potser excessiu davant els ulls d'un occidental, però comprensible en una atmosfera que és brou de cultiu per a tot tipus de malalties. També es troba un coneixement ampli i precoç de diverses tècniques mèdiques, tot i que aquest és un tema per a un altre treball.

D'altra banda, s'ha desenvolupat una visió realista i crua de la temporalitat de la vida. Això es tradueix en una presa de consciència de la tremenda importància d'apreciar la vida humana i aprofitar-la apropiadament. L'oportunitat que es té com a ésser humà de prendre consciència de la veritable identitat de l'ànima és única i, per a les diverses tradicions espirituals de l'hinduisme, és la principal diferència amb les altres formes de vida. Per tant, la preservació de la vida humana no només és una qüestió social que pugui importar a les autoritats d'un govern o a les famílies dels malalts, sinó que ha estat motiu de preocupació i acció per als espiritualistes de totes les èpoques preocupats pel benestar dels éssers. Per això la ciència mèdica es considera divina en el seu origen i sempre ha estat tan relacionada amb l'espiritualitat. Així ho demostren els innombrables punts de coincidència, així com les similituds de tractaments i pràctiques, entre l'*ayurveda* i el *ioga*.

Exemples

L'Hospital Bhaktivedanta es va crear el 1986, gràcies a uns quants doctors que van somiar amb proveir atenció sanitària de qualitat a aquells que no podien afrontar les despeses mèdiques. Aquest grup de doctors va començar la seva tasca dispensant atenció mèdica en diverses àrees de Maharastra, on van atendre moltes persones que gairebé no tenien accés a una atenció mèdica moderna. Després de diversos anys de dedicació, van veure néixer la Clínica Sri Chaitanya (ara Clínica Gauranga) i una petita clínica a Mira Road, un suburbi de Thane, a prop de Bombai.

Avui, l'Hospital Bhaktivedanta atén al voltant d'1,5 milions de persones i ofereix als pacients un tractament holístic que combina els avantatges de la medicina moderna amb el coneixement de diverses i antigues teràpies alternatives.

El seu Departament de Cura Espiritual, format per consellers i infermeres, atén els traumes mentals dels pacients i les seves famílies. Molts casos d'abusos d'alcohol i drogues han estat tractats amb èxit en aquest departament. El tractament de la ment i l'ànima que complementa el de les malalties del cos proveeix una cura completa a les persones.

Fa uns quants anys, per posar un altre exemple, els membres d'ISKCON van iniciar una col·laboració amb el govern indi en un programa conjunt per al benestar i la salut de la infantesa (el CARE). En la primera campanya van distribuir més de 360.000 plats de prasada (aliments santificats).

L'HINDUISME I L'OBJECTIU 7

Textos

Déu és present i pot ser percebut en la seva creació, per tant, la naturalesa ha de ser considerada i tractada com quelcom sagrat. Amb les citacions següents del Bhagavad-Gita podem fer-nos una idea de com veure Déu en el que ens envolta.

«El Senyor Beneït va dir: la terra, l'aigua, el foc, l'aire, l'èter, la ment, la intel·ligència i l'ego fals, aquests vuit elements en conjunt constitueixen les Meves energies materials separades. A més de tot això, oh, Arjuna!, hi ha una energia Meva que és superior, la qual consisteix en els éssers vius que exploten els recursos d'aquesta naturalesa material. Tots els éssers creats tenen el seu origen en aquestes dues naturaleses. De tot el que és material i de tot el que és espiritual en aquest món, sapigueu amb tota certesa que Jo sóc tant l'origen com la dissolució. Oh, Janardana! Tot descansa en Mi, tal-ment perles enfilades. Oh, fill de Kunti! Jo em trobo en tot. Jo sóc el sabor de l'aigua, la llum del Sol i de la Lluna, Jo sóc el so de l'èter, Jo sóc la fragància original de la terra, i la calor del foc. Sóc la vida de tot allò que viu (...). Pots veure'm en tot allò que ressalta més al món. De les llums, Jo sóc el sol radiant, i entre les estrelles, sóc la lluna, de les extensions d'aigua, Jo sóc l'oceà. De les coses immòbils, Jo sóc l'Himàlaia, i dels rius fluents, Jo sóc el Ganges. Dels purificadors, Jo sóc el vent i de les estacions, sóc la primavera florida.»

«En la Meva forma no manifesta, Jo em trobo omnipresent en tot aquest univers. Tots els éssers es troben en Mi.»

«Sapigueu que així com el poderós vent, que bufa pertot, sempre descansa al cel, així mateix tots els éssers creats descansen en Mi.»

«Jo sóc el pare d'aquest univers, la mare, el sostenim-ent i l'avi.»

«El principi, el mitjà i el fi de tots els éssers. La font de tots els mons materials i espirituals. Tot emana de Mi. Els savis, que ho saben perfectament, es dediquen al Meu servei devocional i M'adoren amb tot el seu cor».

«Oh, Arjuna! Jo sóc la llavor generadora de totes les existències. No hi ha cap ésser -mòbil o immòbil- que pugui existir sense Mi.»

«Totes les espècies de vida apareixen mitjançant el seu naixement en aquesta naturalesa material, i Jo sóc el pare que aporta la llavor.»

Sense donar suport a una concepció panteista de Déu, aquestes descripcions tenen com a finalitat fomentar en les persones materialistes una manera de percebre Déu en la creació, ser com una introducció a la fe. Avui en dia són molt rellevants per a una societat que està cada vegada més desconnectada de la naturalesa i de la religió.

Principis

En l'hinduisme, hi ha un concepte molt antic, una mica desconegut però fonamental per entendre conceptes tan importants com els de *dharma* i de *karma*. És el concepte de *rita*, que literalment significa «ordre còsmic». Al Rigveda, rita controla tots els canvis i operacions de l'univers, des del moviment planetari fins a les energies subatòmiques. El contrari és el desequilibri, que porta al caos. El concepte de *rita* es refereix a una força divina rítmica que anima i manté la unitat de l'univers. És l'ordre necessari, d'una banda, perquè tot funcioni correctament en la naturalesa. Aquí trobem la relació del concepte de *rita* amb el de *dharma*. Dharma es refereix a la naturalesa intrínseca o essencial de cada element que actua dins d'aquest ordre o *rita*, com una peça única dins d'una màquina que ha de complir la funció per a la qual ha estat creada i no una altra. L'acció correspon a la naturalesa intrínseca de cada ésser o objecte. Actuar s'entén com una part integral de l'ordre. D'altra banda, *rita* també és necessària per corregir les alteracions que ella mateixa pateix, per exemple, per l'acció de l'home. Aquí, *rita* té a veure amb el concepte de *karma*, és a dir, amb la reacció de la naturalesa a l'acció de l'home.

Per a un hindú, actuar d'acord amb el *dharma* és un deure diví, perquè tant l'ésser com la naturalesa són divins. És comprendre la seva veritable identitat i la seva funció dins d'aquest món. És respectar l'ordre de les coses i no desequilibrar-lo, entendre que forma part d'aquest ordre i actuar en conseqüència. És clar que, per fer-ho, ha de tenir un contacte íntim amb la naturalesa, una cosa que la societat urbana actual no fomenta i on les persones s'aïllen cada vegada més als seus petits espais de ciment.

El *karma* significa que tota acció té conseqüències. Si la persona actua respectant l'ordre de les coses, la conseqüència és el benestar i l'harmonia. Però si ac-

tua causant desequilibri o patiment, aleshores la conseqüència és el desequilibri i el patiment.

Dins de l'hinduisme, el respecte pel medi ambient és fonamental i l'agressió al medi ambient significa ignorància del que és beneficiós per a l'ésser humà, en general, i per a un mateix, en particular.

Un aspecte fonamental de la situació actual és que la majoria dels intents de solucionar o tractar el problema ambiental fracassen a l'hora de reconèixer les dimensions filosòfiques del problema. La nostra crisi ambiental té les seves arrels en la nostra manera de veure el món i l'univers.

Exemples

Granges espirituals

«Tothom mira de tenir cada vegada més, i tothom se sent insatisfet i dissortat. Per aquesta raó, el Moviment per a la Consciència de Krixna està fundant nombroses granges per ensenyar la gent a viure contenta i feliç amb el mínim indispensable per a la vida i a estalviar temps per al cultiu de l'autorealització.» (Bhaktivedanta Swami)

Des de la seva fundació, la Societat Internacional per a la Consciència de Krixna ha desenvolupat moltes granges i molts projectes agrícoles arreu del món, basats en l'autosuficiència, el cultiu orgànic, la protecció dels animals, el benestar social i l'entrenament espiritual. El seu objectiu és la recerca d'un retorn a la font, la naturalesa, aprofitant completament els avantatges psicològics, espirituals i econòmics d'una «vida simple amb un pensament elevat», tal com acostumava a dir Bhaktivedanta Swami. Aquest tipus de vida ajuda l'ésser humà a entendre la seva relació amb Déu i amb la seva creació i a no contaminar-la amb una forma artificial de vida.

Agricultura orgànica

En l'actualitat, l'agricultura també s'ha tornat una fàbrica. Per produir la major quantitat d'aliment en el menor temps i el menor espai, s'abusa de l'ús de fertilitzants i pesticides. A poc a poc la terra ha anat perdent la seva fertilitat. L'aliment ha perdut el seu valor nutricional i l'home ha contret malalties a causa de l'ús excessiu de químics en els aliments i de la pèrdua de resistència com a conseqüència del consum d'aliments baixos en nutrients.

L'agricultura orgànica és segura, sostenible i capaç de produir cultius saludables sense danyar el medi ambient, perquè s'evita l'ús de fertilitzants químics artificials i pesticides a la terra. Es basa a desenvolupar una terra saludable i fèrtil sembrant una barreja de cultius. D'aquesta manera, la terra roman equilibrada biològicament, amb un sòl ple de microorganismes que en mantenen la vitalitat, i amb una àmplia varietat d'insectes beneficiosos que actuen com a depredadors naturals de plantes paràsites o pernicioses. En evitar els químics artificials, com ara fertilitzants i pesticides, les granges orgàniques redueixen els problemes de salut i contaminació.

En la meva experiència personal, he viscut en una granja de la nostra institució a la província de Buenos Aires (Argentina). Aquesta terra era anteriorment propietat de l'Institut Nacional de Tecnologia Agropecuària i havia estat un camp d'experimentació. Com a conseqüència d'aquesta experimentació, la fertilitat de la terra va disminuir considerablement. Malgrat que la nostra granja es trobava en una de les zones més fèrtils de l'Argentina, vam tardar anys a poder produir cultius importants.

L'HINDUISME I L'OBJECTIU 8

Textos

A les mateixes arrels de l'hinduisme trobarem el seu reconeixement de la validesa de les diverses religions i, conseqüentment, també la seva possibilitat d'aliar-s'hi fàcilment:

«Déu és un, però els savis el criden amb noms diferents.» (Rigveda)

La comprensió de la unitat de tots els éssers també és una característica important de les escriptures hindús:

«El coneixement mitjançant el qual hom veu en totes les entitats vivents una naturalesa espiritual indivisible, tot i que estan dividides en infinitat de formes, has de saber que es troba en el pla de la modalitat de la bondat.» (Bhagavad-Gita)

«Un *iogui* ha de veure la mateixa ànima en totes les manifestacions, ja que tot el que existeix és manifestació de les diverses energies del Suprem. D'aquesta manera, la visió del devot no ha de fer diferències entre les entitats vivents.» (Bhagavad Purana)

Per aconseguir una aliança mundial són fonamentals la igualtat i l'equanimitat. Els textos següents emfatitzen l'equanimitat, la igualtat espiritual i la unitat de tots els éssers.

«Els qui tenen la ment establerta en la igualtat i en l'equanimitat, ja han conquerit les condicions del naixement i la mort.» (Bhagavad-Gita)

«Es diu que una persona està encara més avançada quan veu tothom amb igualtat d'ànim, és a dir, els honestos benvolents, els afectuosos benefactors, les persones neutrals, els mitjancers, els envejosos, els amics i els enemics, i els pietosos i els pecadors.» (Bhagavad-Gita)

«Oh, Arjuna! Aquell que, mitjançant la comparació amb el propi ésser, veu la veritable igualtat de tots els éssers tant en la seva felicitat com en la seva aflicció, és un iogui perfecte.» (Bhagavad-Gita)

«El practicant de servei devocional ha de tenir una visió equànime de totes les entitats vivents, sense enemistat envers ningú.» (Bhagavad Purana)

Principis

Veient la història del món, amb les seves contínues guerres fredes i calentes, és difícil considerar que és possible una aliança mundial per al desenvolupament. Dit això, no és impossible considerar-ho. La tràgica experiència de divisions i conflictes i el patiment que aquests generen és, de fet, un al·licient continu per assolir una aliança que millori les condicions de vida de la societat en general. La facilitat que les tecnologies ofereixen per a la comunicació, i que afavoreix l'acostament i el coneixement de l'altre, constitueix un altre avantatge per concretar aquesta aliança. A més, la gran mobilitat de col·lectius que el món està experimentant a través de les migracions fa que les societats, per força, ja no estiguin tan tancades a altres realitats i cultures.

Això no obstant, encara hi ha molt camí per recórrer i conceptes per revisar.

Recentment, l'home està entenent amb més claredat la relació d'unitat i dependència de totes les coses que l'envolten. Per exemple, a través dels canvis que les seves accions provoquen en la naturalesa. O per la influència que tenen diferents factors econòmics en societats distants. Així assolim una major comprensió de com n'estem, d'units, i de com en som, de dependents. Això, que hauria de ser obvi, no ho ha estat durant molt de temps, però és una realitat que truca a la nostra porta cada vegada amb més força i ens obliga a prendre consciència que, tots junts, malgrat les aparents diferències, compartim una mateixa realitat.

La igualtat de l'ànima de tots els éssers és una creença bàsica hindú. És també un principi fonamental per superar les barreres ètniques i de gènere d'una manera real, ja que, sense una comprensió de la igualtat espiritual de tots els éssers humans, les aliances sempre estaran tenyides per una visió superficial i basada en les característiques físiques de l'altre.

El coneixement complet de les diferents tradicions és imprescindible per poder entendre les diferents tendències i actituds dels seus membres. Aquesta comprensió és molt important per arribar a establir vincles amb persones d'orígens, idiosincràsies i tradicions diferents de les pròpies, especialment quan parlem de cultures orientals i occidentals en les quals trobem maneres de pensar i de fer molt diferents. Aquest coneixement permetrà desenvolupar l'amplitud mental necessària per conrear una aliança real i no motivada per interessos momentanis.

Exemples

En la nostra institució es practica assíduament el diàleg interreligiós com un camí per a una aliança mundial espiritual. Oficialment s'han estipulat certs principis i directrius perquè els membres de la nostra societat mantinguin aquest diàleg i arribin a bon port.

- En primer lloc, a ISKCON considerem que l'amor per un Déu Suprem personal és l'expressió més elevada de la religió i reconeixem i respectem aquesta expressió en altres tradicions teistes. També respectem el valor espiritual de les formes autèntiques d'autorealització i de la recerca de la veritat absoluta, en què el concepte d'una divinitat personal no es dóna de manera explícita. Finalment, s'aprecia el gran valor que tenen per a la societat altres comunitats i organitzacions que defensen valors humanitaris, ètics i morals.

- Considerem el diàleg interreligiós com una oportunitat per conrear la comprensió i confiança mútues. Per compartir els nostres compromisos i la nostra fe, respectant el compromís que tenen d'altres amb la seva pròpia fe.

- Reconeixem que cap religió no té el monopoli de la veritat, de la revelació de Déu o de la relació amb Déu.

- Els nostres membres són encoratjats a ser respectuosos i comprensius amb les persones d'altres tradicions i a tenir en compte la necessitat que persones de fes diferents treballin juntes en benefici de la societat en general i per la glorificació de Déu.

- Sostenim que és responsabilitat de cada individu desenvolupar la seva relació amb el Senyor Suprem.

- ISKCON també defineix un seguit de principis per ajudar els seus membres a aproximar-se als membres d'altres comunitats.

- Humilitat: la nostra tradició estableix que aquesta és la clau per forjar relacions espirituals. També és la principal qualitat d'un *vaixnava*.

- Naturalesa il·limitada de Déu (Krixna): la Veritat Absoluta és universal. Cap individu o organització no té el monopoli del Senyor. Ell es revela on, quan i com vol.

- Honestedat: ser sempre honest i veraç és la base d'unes relacions reeixides de confiança.

- Respecte: sempre cal ser respectuós encara que a canvi no es rebi el mateix respecte. El Senyor Caitanya diu: «S'ha d'estar disposat a oferir tot el respecte als altres, sense esperar cap tipus de respecte per a un mateix.»

- Tolerància: quan hom interactua amb persones irrespectuoses o insensibles a la seva tradició i cultura, cal ser tolerant, explicar-se de manera educada i perdonar els malentesos.

- Consideració de temps, lloc i circumstància: s'ha de fer servir el bon sentit i la discreció per desenvolupar les relacions. S'ha de ser sensible amb l'interlocutor en el diàleg o amb el destinatari del missatge.

- Comprensió mútua: s'ha d'estar disposat a escoltar els altres, comprendre el seu llenguatge, suposicions, cultura i valors. Per tant, no s'ha de jutjar la pràctica dels altres a partir dels nostres propis ideals.

- Realització personal: s'ha de conrear de manera sincera les pròpies realitzacions espirituals en consciència de Krixna. S'ha de mirar de parlar a partir de l'exemple i la realització personal. Compartir és més efectiu si prové de la realització personal.

- Relació personal: la tradició Vaixnava es basa en les relacions personals sinceres. Podem viure sense la filosofia, el ritual i la institució, però no podem viure sense la nostra relació amorosa i de servei cap a Déu i els seus devots.

- Bona conducta: Srila Prabhupada escriu: «El comportament d'un devot estableix el veritable propòsit dels principis religiosos.»

- Finalment, disposem d'una sèrie de directrius per aproximar-nos als membres d'una altra fe:

    - L'objectiu principal és formar relacions amistoses genuïnes que promoguin l'entesa entre nosaltres mateixos i els membres d'altres religions.

    - S'ha d'escoltar i valorar les exposicions dels membres d'una altra fe amb respecte.

    - S'ha de donar als membres d'una altra fe l'oportunitat d'expressar lliurement les seves creences i conviccions més sinceres.

- S'ha de permetre que els membres d'una altra fe es defineixin a si mateixos en el seu propi llenguatge i la seva pròpia cultura, sense imposar-hi definicions, per evitar així comparar les seves pràctiques amb els nostres ideals.

- S'ha de respectar la dieta, la roba, el ritual i l'etiqueta dels altres.

- S'ha de reconèixer que tots podem fallar a l'hora de complir amb els ideals de les nostres respectives tradicions.

- No s'ha de desfigurar o desacreditar les creences religioses dels altres. Per entendre les seves creences, cal indagar amb educació i humilitat.

- S'ha de respectar que altres tinguin un compromís amb la fe que van escollir, així com nosaltres el tenim amb la nostra.

- S'ha de ser honest i directe sobre les nostres intencions. Això serà apreciat per aquells amb qui estiguem reunits.

- S'ha de ser sensible i cortès amb tots aquells amb qui ens trobem, encara que no tinguem l'oportunitat d'interactuar en un nivell més profund.

- S'ha de respectar el dret a dissentir dels altres, així com el seu desig de no interactuar amb nosaltres.

- Mai no existeix la necessitat de comprometre la nostra filosofia o els nostres valors.

- Quan ens trobem en diàleg amb persones religioses, no hem de sentir la necessitat de convertir-les.

- Hi ha religiosos que són fonamentalistes i acadèmics que són ateus. Quan hi entrem en contacte, cal oferir-los el respecte degut, entenent que potser amb ells no sigui possible un diàleg sincer sobre temes religiosos.

- No s'ha de tenir por de respondre a una pregunta amb un «no ho sé». L'honestedat és millor que l'especulació.

©istockphoto

EL BUDISME I ELS OBJECTIUS DEL MIL·LENNI

Els autors

Lama Tsondru Zangmo. És monja budista des del 1987 i lama des del 2001. Va ser la responsable d'invitar Akong Rinpotxé el 1976 a obrir el primer centre de budisme tibetà d'Espanya a Barcelona. Va dur a terme dos retirs tradicionals, de quatre anys cada un, en què va practicar totes les tècniques de meditació de l'orde Karma Kagyu de budisme tibetà. Ha obert i dirigeix, juntament amb el lama Jinpa Gyamtso, diversos centres budistes a Espanya, i ensenya filosofia i meditació budista a Espanya i a l'estranger. Ha rebut innumerables ensenyances de grans mestres com ara Ses Santedats el XVI i el XVII Karmapa, Sa Santedat el Dalai Lama, Sa Eminència Tai Situ Rinpotxé, Sa Eminència Gyaltsab Rinpotxé, Khenchen Trangu Rinpotxé, Akong Tulku Rinpotxé i Khenpo Tsultrim Gyamtso, entre altres. Juntament amb el lama Jinpa va dirigir el primer retir tradicional de quatre anys a Espanya (2003-2007) i dirigeix el segon, que es du a terme actualment.

Lama Jinpa Gyamtso. És monjo des del 1989 i lama des del 2001. Ha rebut innumerables ensenyances dels principals mestres de l'escola Karma Kagyu, com ara Sa Santedat el XVII Karmapa, Sa Eminència Tai Situ Rinpotxé, Sa Eminència Gyaltsab Rinpotxé i Khenchen Tranghu Rinpotxé. Ha dut a terme dos retirs de meditació de quatre anys cada un. Des del 1993 dirigeix, juntament amb la lama Tsondru, el centre Samye Dzong de Barcelona i els altres centres espanyols afiliats al monestir de Samye Ling, així com els retirs tradicionals de llarga durada. El 2006 va publicar *Morir y volver a nacer* (Ediciones i). Actualment ha estat designat per Sa Santedat Karmapa per traduir les pregàries clàssiques del Kagyu Monlam.

EL BUDISME I L'OBJECTIU 1

Textos

Sobre l'actitud de la generositat

«Que em pugui convertir en una pluja de viandes i begudes per alleujar el dolor de la fam i la set patida pels éssers durant un eó de sequeres.»

«Que em pugui convertir en un tresor inesgotable per als necessitats en èpoques d'escassetat, proveint-los de tot allò que necessiten.»

«Sense cap sentiment de pèrdua lliuraré el meu cos i els meus béns, així com la virtut que pugui acumular al llarg dels tres temps, per al benefici dels éssers.»

«Com que quan mori ho hauré de deixar tot, és millor oferir-ho ara als altres. Abandonaré totes les meves possessions transcendint el patiment i experimentaré l'alliberament del dolor.»

«Que pugui jo ser una illa per a aquells que la busquen i una làmpada per als que necessiten llum. Que pugui jo ser un llit per als qui desitgen descansar i un esclau per als qui necessiten un servent.»

«Que pugui jo ser una joia que concedeix desitjos, un vas màgic, un poderós *mantra* i una excel·lent medicina. Que pugui jo ser l'arbre que satisfà tots els anhels i la vaca que omple el món d'abundància.»

(Extractes del capítol tercer del Bodhicharyavatara de Shantideva)

«La perfecció de la generositat és el desig de donar-ho tot als éssers i actuar d'acord amb aquest pensament.»

«Haig de posar fi al dolor aliè perquè el seu sofriment és igual al meu; haig de beneficiar els altres perquè són éssers conscients, igual que jo.»

«Si jo i els altres som idèntics a l'hora de desitjar ser feliços, què tinc jo d'especial? Per què m'esforço únicament en la meva felicitat?»

«Si jo i els altres som idèntics en el sentit que no desitgem morir, per què em sento diferent? Per què em protegeixo a mi i no els altres?»

(Extractes del capítol vuitè del Bodhicharyavatara de Shantideva)

Sobre la cobdícia i la generositat

«Diuen els savis que aquell que acumula milions i, estant profundament aferrat a la seva riquesa, és incapaç de donar, és el més pobre del món. Diuen els savis que un home sense possessions que està sempre disposat a donar el que té, és el més noble i ric de la terra.» (Ratnakuta Sutra)

Principis

Segons el budisme, la vertadera causa de la pobresa i la fam s'ha de buscar en les ments de les persones i no en el món extern. Les arrels de la pobresa són la cobdícia i l'avarícia, i aquestes es basen en un estat de pobresa interior. És aquesta pobresa interior la que s'ha d'eradicar per posar fi al sofriment de la fam i la set insaciables.

Aquesta pobresa interior té dues característiques:

- La incapacitat per apreciar i valorar allò que es té i la tendència a veure només allò que no es té. És una actitud de carència i d'inseguretat interminables que incapacita per gaudir de la vida.

- La possessivitat, l'aferrament a allò que es té i el temor a perdre-ho és una actitud egocèntrica d'autoprotecció que condueix a l'aïllament i a la por.

El remei per a aquestes actituds també és doble:

- Cultivar la contentació i aprendre a apreciar la vida en la seva sagrada simplicitat i a gaudir-ne. Entendre que l'alegria de viure depèn més d'una actitud interior que de les circumstàncies o les pertinences externes.

- Cultivar la generositat, la tendència a compartir, comprenent que ni la terra, ni tan sols el nostre cos, no són realment «propietat» nostra. El Buda diu que allò que donem sempre serà nostre; allò que retenim ho acabarem perdent. Diu també que com més donem, més rebem.

Per això cal tenir present que tot és interdependent, tot està interrelacionat: la terra, les plantes, els animals i també l'home formen un tot orgànic en què totes les parts són necessàries i totes depenen de totes les altres per a la seva existència. Res no és propietat definitiva de ningú. La naturalesa és un cicle de generositat en què tot circula. La cobdícia i l'avarícia humanes interrompen aquest cicle i ofeguen la vida de la terra i els altres éssers. Com a conseqüència, si només ens preocupem dels nostres interessos i descurem els dels altres, acabarem perdent justament tot allò que més anhelem.

Tots els éssers comparteixen la mateixa essència: a nivell profund no hi ha diferència entre uns i altres, entre un buda i un assassí. El Buda va dir: «Aquell que té cura d'un desvalgut està tenint cura de mi.»

El desig que tots els éssers siguin feliços i de fer tot el que sigui possible per aconseguir-ho, així com el desig de posar fi al seu sofriment, és la pràctica del budisme Mahayana.

L'ideal del budisme Mahayana és el *bodhisattva*, l'objectiu del qual és conduir tots els éssers a l'autèntica i definitiva felicitat. Amb aquest propòsit està disposat a donar-ho tot, també la seva pròpia vida, per ajudar el qui ho necessiti. Les històries Jataka, en què el Buda relata algunes de les seves vides anteriors com a *bodhisattva*, quan es trobava en el camí cap a l'estat de buda, il·lustren que sempre es delecta donant tot el que té, fins i tot el seu propi cos o parts del seu cos.

L'amor, la compassió, la generositat i l'altruisme han de ser imparcials. Per al *bodhisattva*, no hi ha diferència entre els éssers, els estima tots com si fossin fills seus.

Exemples

El nostre centre Samye Dzong es dedica a activitats caritatives a través de la Fundació Rokpa, que està vinculada a l'ONG Rokpa International, amb dele-

gacions a molts països. *Rokpa* significa «ajuda» en tibetà. Va ser fundada pel Dr. Akong Tulku Rinpotxé, lama i metge tibetà, que també n'és el president.

Aquest any Rokpa International celebra el vint-i-novè aniversari de la seva fundació. Quan va iniciar la seva activitat l'any 1980 el seu objectiu principal era donar menjar i assistència mèdica als més necessitats i vulnerables sense distinció de raça, cultura i religió. Els primers projectes es van iniciar a l'Índia i el Nepal. Amb els anys es van obrir més delegacions a tot el món que van contribuir a augmentar els fons per a més ajudes. Es van establir els primers projectes educatius al Tibet, després van venir les clíniques i els hospitals i més tard es va començar a oferir a orfes i joves pobres la possibilitat de convertir-se en mestres, metges i assistents sanitaris per sortir de la pobresa. Fins avui són moltes les persones que se n'han beneficiat, no tan sols al Tibet, sinó també a Sud-àfrica, Zimbabue, el Nepal i també a molts països europeus, com ara Polònia, Bèlgica o el Regne Unit, a part d'Espanya.

Suggeriments

Des del nostre punt de vista, el principal paper de les religions en qüestions com la pobresa i la fam és el de contribuir a canviar la mentalitat de les persones, més que no pas proposar accions concretes a gran escala. El budisme persegueix un objectiu a llarg termini: la felicitat autèntica, completa i definitiva de tots els éssers, i per això intenta identificar les causes essencials que són l'autèntica arrel tant de la felicitat com del sofriment. Una cop reconegudes aquestes causes, s'han d'abandonar gradualment unes i desenvolupar les altres. Aquest és el vertader significat de la moralitat i l'ètica budistes.

Per tant, el que és essencial és l'educació, fomentar a través de tots els mitjans que tinguem al nostre abast (com ara els mitjans de comunicació, que avui dia són innumerables però s'utilitzen molt poc per educar, en el millor sentit del terme) uns principis ètics que condueixin a una relació respectuosa i sostenible amb el planeta i els seus recursos, i a una vertadera igualtat de possibilitats per a tots.

EL BUDISME I L'OBJECTIU 2

Textos

El *Dhagpo Targyen* de l'inigualable Gampopa diu:

«De la mateixa manera que algú que desitja arribar a la ciutat a la qual ha escollit viatjar necessita disposar tant dels ulls per reconèixer el camí com dels peus per cobrir la distància, els qui desitgen arribar a la ciutat de la il·luminació necessiten combinar els ulls de la saviesa amb els peus dels mètodes pràctics.»

L'*Abhidharmasamucchaia* diu:

«Què es la saviesa? És el correcte i precís discerniment de tots els fenòmens.»

I el *Mahayana Sutralankara* diu:

«Hi ha dos tipus de saviesa: la saviesa mundana i la saviesa transmundana.»

La saviesa transmundana és la que fa referència al camí espiritual pròpiament dit. La saviesa mundana, per la seva banda, consisteix en diversos dominis del coneixement, com les ciències de la medicina, de la lògica, de la lingüística i de les arts creatives.

Tal com es diu en el *Kenjug* de Mipham Rinpotxé:

«Totes les ciències del coneixement tenen com a propòsit entendre el que és correcte i el que és incorrecte.» És a dir, totes son indispensables per ensenyar a la persona a desenvolupar la seva capacitat de discriminar adequadament entre els diferents aspectes de la vida, de manera que aquesta discriminació la condueixi, en última instància, cap a la completa il·luminació.

Tal com es desprèn d'aquestes citacions, el budisme considera que és molt difícil, per no dir impossible, assolir l'objectiu del ple i sa desenvolupament de la persona i, per tant, de la societat humana, sense una educació suficientment àmplia en tots aquests camps.

Principis

El budisme és bàsicament un conjunt d'ensenyaments que té com a propòsit ajudar les persones a posar fi als diversos sofriments de l'existència i guiar-les cap a l'estat il·luminat o estat de buda.

Segons el budisme, la causa arrel de tots els sofriments que hi ha al món és la ignorància, de la qual es deriva una mentalitat dualista, interessada sobretot a preservar els interessos del «jo» abans que els dels altres, és a dir, l'egoisme.

Per altra banda, la il·luminació no és altra cosa que el complet desenvolupament del potencial inherent a tots els éssers humans. El camí que hi condueix és un conjunt de mètodes que podríem anomenar d'autoeducació i que té dos grans pilars: desenvolupar l'amor i la compassió, per una banda, i la saviesa, per l'altra.

En el budisme, l'educació és de vital importància perquè és el primer pas per alliberar-se de la ignorància, que és la causa arrel de tots els conflictes i sofriments. No obstant això, el tipus d'ignorància de què parlem no és tant el que es refereix a una manca d'informació i coneixements sobre els fenòmens externs, com el que fa referència a la falta de comprensió profunda sobre un mateix -qui som, com funciona la nostra ment, com són els nostres sentiments i les nostres emocions, etc.- i sobre les qüestions més fonamentals de la vida: el sofriment, la malaltia, la mort, el sentit de l'existència, etc.

Evidentment, hi poden haver moltes visions o opinions sobre aquests temes, però creiem que l'educació primària hauria d'incorporar una certa metodologia que ensenyés a considerar, reflexionar, analitzar i meditar per un mateix, sàviament, sobre aquestes qüestions.

Tradicionalment, els monestirs budistes han estat focus molt importants de cultura als països budistes, ja que era on els nens rebien tota l'educació bàsica general, a més de la religiosa. Per altra banda, els valors ètics, la virtut, la compassió i el respecte envers l'altre, així com el coneixement profund de la ment, entre altres, eren objectius més importants que la mera acumulació d'informació i de dades.

Exemples

Una altra activitat que porta a terme la Fundació Rokpa és fer que l'ensenyament primari arribi a nens i nenes que sense la seva ajuda no podrien anar a l'escola, com és el cas dels orfes i dels infants sense mitjans.

La majoria dels seus projectes educatius són al Tibet. La Fundació Rokpa patrocina, per exemple, l'orfenat de Sershul, al Tibet oriental, on 23 nens i 27 nenes reben educació, a més d'allotjament, medecines, roba i el que calgui. La majoria d'aquests infants, quan van ser recollits, vivien al carrer demanant menjar i dormint al ras. De la mateixa manera, la Fundació patrocina també els col·legis de Namgyal Ling, Yonru i Palyul. En moltes ocasions, Rokpa treballa conjuntament amb el govern local, que presta l'edifici del col·legi, amb la qual cosa s'assegura la continuïtat del projecte.

Quan els infants acaben l'escola primària se'ls dóna formació professional perquè puguin trobar una feina digna. Als més capacitats se'ls paga la universitat. A molts d'ells, quan acaben els estudis de mestre se'ls dóna feina de professors a les escoles de Rokpa i els qui es fan metges treballen a les clíniques patrocinades per la nostra entitat.

Suggeriments

Un suggeriment que fem és que s'incorpori a les classes alguna forma de meditació. Coneixem alguns mestres que comencen les classes amb 10 minuts de meditació i això els està donant uns resultats molt interessants. El fet d'estar una estona relaxats, en silenci i contemplant la seva respiració, fa que els estudiants comencin les classes amb la ment clara i desperta, que rendeixin més i que el seu comportament sigui més tranquil. A més, aprendre a meditar serà una eina que els ajudarà a enfrontar-se als seus estats emocionals i a comprendre's millor a si mateixos.

Un altre suggeriment és que s'inclogui, en el programa d'estudis, alguna assignatura que els ensenyi a comprendre i acceptar la realitat de la vida, a reflexionar sobre la vida, que tracti temes importants com ara el sentit de l'existència, la mort, la malaltia, la impermanència, el sofriment, les emocions, etc. És a dir, temes imprescindibles per ajudar la persona a madurar, no només en un àmbit intel·lectual, sinó també emocional, ètic i espiritual.

EL BUDISME I L'OBJECTIU 3

Textos

A l'*Uttara Tantra Shastra* es parla de l'essència de buda, el potencial per arribar a l'estat de buda que tots els éssers posseeixen sense excepció. En aquest text s'explica que no hi ha cap diferència entre els éssers pel que fa al seu potencial. Per tant, tot i que no es mencioni específicament la igualtat de sexes, aquesta idea queda òbviament implícita.

Al *Dhagpo Targen* de l'inigualable Gampopa, com en innumerables textos semblants que resumeixen les principals ensenyances del Buda, es diu que la vida dels éssers humans és preciosa perquè té un gran potencial. En parlar de la «preciosa existència humana» mai no s'estableixen diferències de sexe.

No hi ha cap text clàssic budista que consideri la dona diferent de l'home en les seves qualitats i la seva naturalesa internes, i la raó d'això és que no hi ha cap diferència entre ambdós sexes mentalment o espiritualment. No obstant això, és evident que hi ha hagut diferències socials respecte de les possibilitats dels homes i les dones als països budistes, però és la societat, amb els seus costums i les seves tradicions, la que marca aquestes diferències, no pas la doctrina budista en si.

Principis

En tot cas, no totes les escoles budistes enfoquen aquest tema de la mateixa manera ni comparteixen en la seva totalitat els mateixos textos. Buda va exposar la realitat de les coses d'una forma progressiva al llarg de la seva vida, aprofundint-hi cada cop més a mesura que la gent anava expandint la seva comprensió. Com a conseqüència, al llarg dels segles han anat quedant delimitades tres escoles, o més aviat tres enfocaments del budisme, cadascun dels quals té una visió de la dona diferent.

Visió de la dona en l'escola Theravada

En l'escola Theravada, en què queden reflectits els ensenyaments més bàsics, es posa l'accent en l'abandonament del desig. Com que la major part dels seus primers seguidors eren monjos, i com que la dona és l'objecte més fort de desig, és natural que dins d'aquesta escola, i en alguns dels seus textos, es presenti la dona com un obstacle per al renunciant. En alguns textos fins i tot s'anima les dones a practicar bé per renéixer com a homes en el futur, ja que l'objectiu d'aquesta escola és arribar a l'estat d'*arhat*, al qual es considera que es pot accedir només amb un cos masculí. Aquesta escola ha prevalgut en països del sud-est asiàtic, com ara Sri Lanka, Tailàndia i Laos, entre altres, on la dona ha estat considerada inferior, i encara s'hi considera. No obstant això, el Buda, a petició de la seva mare adoptiva Prajapati i del seu cosí Ananda, va acceptar les dones a l'orde. Prajapati va ser la primera abadessa. Hi ha moltes històries que destaquen la brillantor de les ensenyances donades per algunes d'aquestes monges, per la qual cosa eren exalçades pel mateix Buda. Se'n conserven cançons de realització espiritual d'una gran bellesa i profunditat i es diu que moltes d'elles van arribar a l'alliberació, per bé que no a l'estat d'arhat en aquesta vida, ja que per arribar-hi havien de renéixer com a homes.

Visió de la dona en l'escola Mahayana

La segona escola és la del budisme Mahayana o del «gran vehicle». Entre els seus seguidors hi ha tant laics com monjos. Aquesta escola es va estendre àmpliament per la Xina, el Tibet, el Vietnam, el Japó i Mongòlia. Tant la seva filosofia com el seu objectiu, com els mitjans utilitzats per assolir-lo, són molt més amplis i profunds que els de l'escola Theravada, considerada el «petit vehicle» en comparació amb el Mahayana. L'objectiu final és assolir l'estat il·limitat i totalment despert de buda. Tots els éssers sense excepció hi poden accedir, ja que tots posseeixen el mateix potencial. Les seves fites no dependran del sexe, ni tan sols de l'espècie a la qual pertanyin, sinó de la seva capacitat d'esforç a l'hora d'aplicar la pràctica del *dharma*. En el sutra de la immaculada puresa s'explica que la dona laica Gangotara conversa amb el Buda sense cap temor, desafiant-lo amb preguntes molt intel·ligents i que denoten una gran comprensió de la doctrina, per la qual cosa ell l'enalteix davant els altres. En el sutra de l'aclamació de les virtuts del Tathagata, el Buda enalteix la reina Srimala per la seva comprensió i la seva explicació del dharma i li profetitza que arribarà a la suprema il·luminació.

Visió de la dona en l'escola Vajrayana

El Vajrayana o «vehicle indestructible» -el budisme tàntric- forma part del context general del Mahayana. Va prosperar a l'Índia fins al segle XII, en què va desaparèixer, però abans es va expandir pel Tibet, la Xina, Rússia i Mongòlia. En aquesta tradició, en el

nivell espiritual la dona no tan sols és considerada igual a l'home, sinó que és especialment respectada perquè es considera que personifica la naturalesa de la saviesa primordial. L'aspecte femení de la divinitat s'emfatitza en gran mesura en les pràctiques del budisme tàntric, i en els llinatges de mestres del Vajrayana hi ha un bon nombre de dones, venerades com a grans *ioguinis* realitzades, sense que hi hagi la més petita diferència respecte dels mestres masculins pel que fa al seu estatus.

En aquesta escola el Buda primordial, Samantabhadra, no tan sols té forma andròginа, sinó que se'l representa en forma de parella en unió indissoluble.

Especial menció mereix Tara, la deïtat femenina per excel·lència que representa l'aspecte femení del Buda, la saviesa i la rapidesa per ajudar els éssers que pateixen. En el tantra de Tara s'explica que fa molt de temps, milions d'anys enrere, la princesa Lluna de Saviesa tenia una gran fe en el Buda Amoghasidhi que vivia en aquell món, i rebent ensenyances d'ell les va practicar amb gran diligència, li va fer ofrenes incommensurables i va desenvolupar l'esperit de la il·luminació. Els monjos li van dir que si resava per renéixer com a home, tal com havia de ser, amb el gran mèrit que havia acumulat segur que ho aconseguia. La resposta d'ella va ser la següent:

«En l'ésser no hi ha distinció de masculí o femení, ni tan sols hi ha una entitat independent que existeixi realment. Les ments ignorants s'enganyen quan fan aquestes diferències. N'hi ha molts que desitgen arribar a la il·luminació en la forma d'un home i molt pocs que desitgin treballar per al bé dels éssers en forma de dona. Per això, fins que el Samsara no quedi buit, treballaré per beneficiar tots els éssers en una forma femenina».

I així, de vida en vida, va anar purificant i enriquint la seva ment, sempre en forma de dona, fins que va arribar a l'estat de la budeïtat. És la més venerada de totes les deïtats del budisme Vajrayana per la seva rapidesa a l'hora d'ajudar quan és requerida.

Resumint, a les ensenyances del Buda s'afirma, directament o indirectament, que les dones tenen exactament les mateixes qualitats, potencialitats i drets que els homes, per bé que és cert que en moltes societats, incloses les d'alguns països budistes, la situació de la dona ha estat i continua sent més precària que la de l'home.

La dona està més limitada per responsabilitats familiars i costums socials, i gaudeix de menys llibertat per decidir el seu futur. Això fa que les possibilitats d'escollir una vida de plena de dedicació religiosa o espiritual sempre hagin estat més escasses i dificultoses per a les dones que per als homes. Això és un fet que ha quedat reflectit en alguns dels textos budistes posteriors al Buda que proclamen els avantatges de renéixer en un cos masculí.

Però a les ensenyances budistes pròpiament dites queda clara la plena igualtat d'homes i dones com a éssers humans, amb els mateixos drets i les mateixes capacitats. A més, Padmasambhava, per exemple, afirma que en igualtat de condicions, les dones tenen més sensibilitat i resistència, i estan en avantatge respecte dels homes pel que fa a les possibilitats de realitzar-se espiritualment.

A molts països es va extingir l'ordenació plena per a les monges. Avui, a poc a poc alguns monestirs permeten a les seves monges d'adquirir-la de la tradició xinesa, on la tradició s'ha mantingut viva fins avui.
La tradició tibetana sempre ha estat molt més oberta a la igualtat de les dones. Allà la dona mai no ha estat considerada inferior a l'home, però en la pràctica se li han donat menys oportunitats. Al Tibet les dones no rebien el títol de lama, ja que no tenien l'educació ni els estudis necessaris, tot i que sí que se'ls reconeixia la realització espiritual. Actualment, a Occident, sí que n'hi ha.

Exemples

La nostra Fundació, en el seu àmbit internacional, ajuda les dones amb problemes, en general abandonades pels seus marits i amb fills petits, al Nepal, a la vall de Katmandu. Els concedeix microcrèdits per tal que es comprin màquines de cosir i després els compra la major part de la seva producció, que es ven en centres budistes.

Al Tibet només una de cada vuit dones sap llegir i escriure. D'aquestes, una proporció molt petita continua els seus estudis a l'escola secundària; la gran pobresa en què viuen les seves famílies fa que es concertin matrimonis a una edat molt jove per tal que les filles deixin de ser una càrrega. Moltes d'elles, doncs, no tenen cap oportunitat per decidir sobre la seva vida i el seu futur. Com que no tenen cap habilitat específica que els permeti ser autosuficients, no tenen possibilitat de trencar aquest cercle inacabable de pobresa i dependència. Per això, la Fundació Rokpa considera molt important educar les nenes i donar-les un ofici o una carrera.

La Fundació Rokpa patrocina escoles superiors de medicina i magisteri, i la meitat de les places les atorga a dones. Una metgessa o una mestra no tan sols tindrà un bon mitjà de vida, sinó que serà respectada. La Fundació ha creat també el col·legi mèdic i la clínica de Kanze, on les monges estudien medicina i l'exerceixen, i preparen, a més, els medicaments de medicina tibetana. Són les metgesses i les farmacèutiques de la regió.

Sakyadhita

L'organització internacional de dones budistes Sakyadhita -les filles de Buda- té com a finalitat transformar les vides de les dones a les societats budistes. El budisme és únic entre altres tradicions perquè reconeix la igualtat espiritual dels homes i les dones. Malgrat aquesta filosofia igualitària, les dones que viuen en societats budistes malauradament no gaudeixen de les mateixes oportunitats. S'estima que hi ha uns 300 milions de dones budistes al món, entre les quals 130.000 monges. Moltes d'aquestes dones viuen en la pobresa, sense oportunitats per a l'educació i la pràctica budista. Tot i que el Buda va reconèixer que el potencial espiritual de les dones és el mateix que el dels homes i va establir l'orde monàstica per a dones, amb el pas del temps la tendència del domini masculí ha prevalgut. Avui dia només hi ha tres tradicions, la xinesa, la coreana i la vietnamita, en les quals les monges poden adquirir el mateix nivell d'ordenació que els monjos.

Sakyadhita treballa per aconseguir una igualtat de gènere dins del budisme i per donar les mateixes oportunitats d'educació a les dones budistes de tot el món. Els membres de l'associació cooperen per ajudar les dones a desenvolupar el seu potencial com a estudioses, mestres, artistes, activistes socials, etc.

Entre els objectius de Sakyadhita figuren els següents:
- Establir una aliança internacional de dones budistes.
- Ajudar al benestar espiritual i secular de totes les dones del món.
- Treballar per la igualtat de sexes en l'educació budista, els estudis, les estructures socials i l'ordenació.
- Promoure la recerca i les publicacions de temes d'interès per a la dona budista.

EL BUDISME I ELS OBJECTIUS 4, 5 I 6

Textos

«Hem de tenir cura els uns dels altres. Tant si el malalt és un mestre com si és un estudiant o un amic, li hem de prodigar les nostres atencions fins que hagi recuperat la seva salut. Quan teniu cura d'un malalt és com si tinguéssiu cura del Buda.» (Vinaya, Mahavagga, Kudakanikaya)

Les famoses quatre nobles veritats, l'ensenyança fonamental del budisme, estan presentades en un estil mèdic.

«La veritat del sofriment és la diagnosi de la malaltia; la veritat de l'origen del sofriment és la identificació de les causes de la malaltia; la veritat de la cessació del sofriment és l'anticipació de la possibilitat de guariment de la malaltia, i la veritat del camí és com el tractament necessari per aconseguir aquest guariment.» (Lalitavistara, Budacarita)

Hi ha tres elements biodinàmics presents en l'organisme que, quan estan en equilibri entre si, hi ha salut. El primer està relacionat amb l'element «aire», el segon amb l'element «foc» i el tercer amb els elements «terra i aigua». Pel sol fet de la seva existència hi ha la possibilitat de la malaltia. Quan hi ha condicions que alteren algun d'aquests tres factors, es produeix un desequilibri i apareix la malaltia. Són les emocions negatives les que desequilibren aquests elements, de la manera següent.

«El desig augmenta l'aire, la còlera el foc i l'obnubilació l'aigua i la terra.» (Tantra de la medicina)

Principis

Tant les causes de la malaltia com les del seu guariment les podem trobar a curt i llarg termini.

La causa primària de la malaltia o la que, podríem dir, està més profundament arrelada és la ignorància, el desconeixement de la nostra pròpia i autèntica naturalesa, la nostra identitat, que constitueix la veritat espiritual més profunda. Aquesta naturalesa és pau perfecta i està dotada, de forma inherent, de saviesa i d'amor

i compassió envers tot tipus de vida. Com més ens separem d'aquesta vertadera essència, més percepcions enganyoses generem, fet que comporta inevitables efectes perjudicials, tant psicològics com fisiològics.

A partir d'aquesta causa primària es creen les condicions perquè a llarg termini es produeixi un desequilibri físic i mental de forma manifesta. Aquestes percepcions enganyoses degudes a la ignorància formen la personalitat, amb tota la seva diversitat de necessitats, sentiments, passions, aversions i emocions, com ara l'orgull, l'enveja, etc. Després passem a l'acció motivats per aquests impulsos. Els nostres pensaments, estats emocionals i accions deixen impressions en la consciència, les quals constitueixen un condicionament latent que continua present al llarg de tota la vida i més enllà, en la vida següent. Quan tornem a néixer com a éssers humans venim amb una complexa programació psicològica adquirida en el passat, un conjunt de predisposicions i tendències de caràcter que exerceixen una influència directa sobre la qualitat dels elements biodinàmics del cos i, per tant, condicionen la propensió cap a determinats tipus de malalties.

A curt termini, en aquesta vida, els elements que constitueixen el cos interaccionen amb els del món circumdant a través de la dieta, de l'entorn geogràfic concret en què vivim i treballem, de les relacions personals amb altres persones, etc. Tot això pot donar lloc a circumstàncies que afavoreixin el sorgiment de la malaltia.

Com que la causa primera de la malaltia és de naturalesa espiritual, el guariment final a llarg termini només pot arribar si canviem la nostra manera de ser, de percebre i de reaccionar. La «il·luminació», és a dir, l'alliberament total de la ignorància i de totes les pautes emocionals negatives que se'n deriven, és l'única medicina que pot arrencar per sempre l'ésser humà del sofriment.

En el budisme es treballa per eradicar el sofriment i la malaltia des de dos angles: un d'espiritual, en què s'ensenya a meditar, a desenvolupar saviesa i a purificar la nostra conducta per arrencar l'arrel última del mal; i un altre de material, que seria la medicina i totes les tècniques per guarir les malalties en el sentit d'eliminar les circumstàncies immediates que donen lloc a la malaltia.

El budisme, la finalitat del qual és alleujar i posar fi al sofriment, sempre ha tingut un interès natural per les arts curatives. De fet, el mateix Buda va ensenyar medicina i va intentar sistematitzar els principis i les pràctiques mèdiques dels Vedes que existien en el seu temps. En les seves ensenyances, sovint va utilitzar la medicina com a metàfora. La ciència de la curació és en realitat la segona de les cinc branques principals en l'aprenentatge del budisme. El Buda va dir que la millor activitat a la qual es pot dedicar la persona, a part d'ajudar els éssers espiritualment, és la curació. El budisme i la medicina han anat agafats de la mà durant més de 2.500 anys i han guarit les ments i els cossos dels éssers humans i dels animals. Quan al segle VIII el Tibet es va convertir al budisme, va heretar aquest aspecte mèdic, amb la qual cosa la medicina tibetana, que estava basada en la curació per mitjà d'herbes, minerals i altres productes naturals, es va enriquir amb la medicina ayurvèdica i, més tard, amb la xinesa.

Exemples

La Fundació Rokpa patrocina i promou la creació i el manteniment d'hospitals en àrees remotes del Tibet on no hi ha cap accés a la medicina. També ha creat diverses escoles de medicina patrocinant l'educació de nois i noies que es convertiran en metges al cap de sis anys d'estudis.

Nepal

Ja fa uns 25 anys, Lea Wyler, la presidenta de Rokpa Internacional, va organitzar la distribució d'aliments, durant els mesos d'hivern, al barri de Boudhanat, a Kàtmandu, al voltant de la Gran Stupa (un immens i antiquíssim monument a la il·luminació). Hi acudeixen molts indigents buscant la generositat dels pelegrins, que abunden en aquest lloc sagrat. Al Nepal hi ha moltes mares solteres o abandonades pels seus marits. Algunes d'elles, en veure's incapaces de mantenir tots els seus fills, abandonen allí algun dels fills amb l'esperança que sobrevisqui gràcies a la compassió dels budistes del lloc.

Wyler es va començar a sentir implicada emocionalment amb alguns d'aquests infants, que vivien en un abocador i presentaven una salut molt deteriorada, i se'ls va endur a casa. Al cap dels anys es va convertir en la mare adoptiva d'uns vint infants. L'organització va llogar una casa perquè hi visquessin i va contractar diverses persones perquè se'n fessin càrrec i un mestre perquè els impartís classes. Actualment s'ha construït una bonica casa escola on hi caben 60 infants orfes o abandonats. Alguns dels que es van adoptar en els primers anys ja són majors d'edat, han estudiat i treballen com a mestres i cuidadors dels infants que acaben d'arribar.

Zimbabue

Rokpa també està treballant a Zimbabue des del 2002. És el país del món amb la taxa més alta de persones seropositives. Es distribueixen aliments a famílies sense recursos amb fills malalts de sida i també es financen els medicaments i l'escola. Com a projecte pilot, s'ha comprat una casa perquè hi visquin infants orfes a càrrec de dones que els fan de mares. Atès el seu bon funcionament, pot ser el principi per establir més llars d'aquest tipus. Així mateix, s'ha començat a distribuir antiretrovirals als malalts de sida.

Suggeriment

Si acceptem que la malaltia i la seva curació en gran mesura estan determinades i influenciades per l'estat mental, és lògic pensar que la pràctica de la religió pot tenir una gran influència sobre la salut.

Tenint en compte que molta gent mira amb desconfiança les religions, el budisme compta amb una element que ajuda molt i que no és considerat com a religió: la meditació. Aquesta pràctica ajuda a viure en un estat mental estable, serè i en pau amb el qual estem més capacitats per controlar i treballar les emocions que ens causen conflictes i malalties, com la còlera, l'odi, la gelosia, etc. Ens ajuda a conèixer-nos, a comprendre'ns i a ser, per això mateix, capaços de desenvolupar amor envers tots els éssers. Quan l'estat mental és equilibrat i feliç, és més que probable que el cos estigui sa.

En la medicina tibetana s'utilitza la meditació amb visualitzacions de colors i formes en llocs determinats del cos per tractar algunes malalties. També s'utilitzen les pregàries.

©Istockphoto/Astrida Valigorsky

EL BUDISME I L'OBJECTIU 7

Textos

«Causades pels desequilibris dels elements interns i externs, sorgiran moltes condicions desfavorables, com ara malalties desconegudes per als humans i els animals, sequeres, episodis de fam, guerres i tota mena de problemes causats per humans i no humans.» (Citació del *Pod yul dewa'i monlam* de Jamyang Kyentse Wangpo)

«Aquell qui posseeix saviesa i comprensió no pensa a fer-se mal a sí mateix, ni tampoc als altres, ni a si mateix i als altres. Pensa en el seu propi bé, en el dels altres, en el seu i el dels altres i en el bé de tot el món. D'aquesta manera mostra comprensió i gran saviesa.» (*Anguttara Nikaya*)

«Quan et protegeixes a tu mateix, protegeixes els altres. Quan protegeixes els altres, et protegeixes a tu mateix.» (*Satipatthana Samyutta*)

«La pau i la supervivència de la vida a la Terra estan amenaçades per activitats humanes que no tenen el compromís dels valors humans. La destrucció de la naturalesa i dels recursos naturals prové de la ignorància, de la cobdícia i de la manca de respecte envers els éssers que viuen a la Terra (...) Hem d'actuar abans que sigui massa tard.» (Dalai-lama, Dia Mundial del Medi Ambient, 1986)

«La decisió de salvar el medi ambient ha de procedir del cor humà. La clau de la qüestió és una crida cap al genuí sentit de responsabilitat universal basada en l'amor, la compassió i la clara consciència.» (Dalai-lama, *Humanity and Ecology*, 1988)

Principis

Segons les ensenyances budistes, tots els fenòmens s'originen en la dependència de múltiples causes i condicions. Innumerables textos parlen de com sorgeixen o es produeixen totes les coses a partir d'altres. Tot depèn de tota la resta, tot està interconnectat, tot és interdependent, res no s'esdevé perquè sí, per casualitat, o sense unes causes determinades, res no es crea o s'origina sense causes. Com que tot depèn

d'altres coses, res no és completament autosuficient o autooriginat, i res no està lliure d'estar afectat per canvis en el seu entorn.

Aquesta llei de la interdependència també significa que la qualitat o aparença de l'entorn en què viuen els éssers conscients també depèn de les ments d'aquests éssers. Segons les ensenyances del Buda, el sorgiment del món es deu al *karma* col·lectiu d'un determinat grup d'éssers. Aquí, «*karma* col·lectiu» significa un conjunt de tendències mentals o predisposicions a percebre la realitat i l'entorn d'una determinada manera. Així, l'aparença del món és una percepció subjectiva dels éssers que l'habiten. El mateix passa en l'àmbit personal: segons l'educació i la cultura rebudes, el llenguatge après, i les influències rebudes al llarg de la vida, les persones tenen conceptes diferents del que són les coses que ens envolten. No tan sols això, sinó que els estats d'ànim presents poden fer veure un mateix entorn de maneres molt diferents a persones diferents.

D'altra banda, l'aspecte del nostre entorn i les transformacions que experimenta són el reflex del tipus de mentalitat dels éssers humans en una època determinada. Per exemple, un entorn caòtic empobrit i devastat per les guerres és evidentment la conseqüència d'un estat mental col·lectiu dominat per la còlera i la cobdícia. Per la seva banda, un entorn fèrtil, acollidor de la vida, que resulta bell i agradable a la percepció dels seus habitants, i que se sosté a si mateix, és el reflex de la mentalitat equilibrada, respectuosa, moderada i pacífica dels seus habitants. Quan augmenta, la negativitat dels éssers humans afecta els elements que configuren el nostre planeta, els desequilibra i causa tot tipus de calamitats. La proliferació de la maldat, l'odi, la cobdícia desenfrenada, la violència, etc., afecta el medi ambient. Això és evident en un cert nivell: per exemple, la cobdícia d'uns està destruint ràpidament certs hàbitats o certes espècies animals i vegetals, però resulta menys evident en nivells més profunds. El món extern depèn del món intern.

Tendim a creure que la naturalesa té la seva pròpia existència, independent dels éssers humans que l'habitem, com si fóssim independents de la naturalesa i tinguéssim el dret a utilitzar-la i explotar-la il·limitadament. Com si la naturalesa fos una mena d'immens supermercat creat només per al nostre ús i gaudi. Aquesta visió tremendament dualista, possessiva i cobdiciosa ens ha fet perdre de vista que som part de la naturalesa i que la naturalesa és part de nosaltres, i que el que afecta una part afecta l'altra.

En la literatura budista, especialment la tibetana, abunden les profecies que parlen d'una època cada cop més degenerada, en la qual, a causa de la proliferació de la negativitat en les ments dels éssers humans, s'empobrirà l'entorn natural i s'estendran la fam i la malaltia. Moltes ensenyances del Buda i de grans mestres posteriors posen l'accent en la necessitat urgent de purificar la ment, de cultivar tot tipus d'accions virtuoses i d'evitar les conductes egoistes i danyoses com a únic mètode per evitar el deteriorament imparable de l'entorn en què vivim els éssers humans, els animals i la resta. Si predominés la puresa i la virtut en les ments i la conducta dels éssers, l'entorn seria igualment pur.

No cal ser budista per veure que un dels grans problemes del nostre món és que la cobdícia d'uns quants causa la pobresa de molts. No obstant això, les extenses ensenyances budistes sobre la interdependència impliquen clarament, per a un budista, que tots i cadascun de nosaltres som responsables de la qualitat de l'entorn, que la manera com utilitzem la nostra ment i el nostre cos repercuteix en l'entorn que tots habitem, i que la manera com utilitzem l'entorn repercuteix igualment, d'una manera més o menys directa o indirecta, en el grau de felicitat o infelicitat que tots experimentem.

Exemples

Malgrat la creixent prosperitat de la Xina, els tibetans viuen en la pobresa. Segons el Programa de Desenvolupament de les Nacions Unides, el Tibet és la regió més pobra i menys desenvolupada de la Xina, amb un índex de desenvolupament humà de 0,39, xifra que col·loca el Tibet entre Ruanda i Mali. En la reforma econòmica de la Xina, els tibetans tenen poques alternatives i poca esperança.

La destrucció de l'hàbitat, la desertització i la degradació de les pastures s'han accelerat espectacularment a tot el Tibet. Les estadístiques xineses mostren que el 17 % de la Regió Autònoma del Tibet s'ha convertit en un desert. Entre els factors que han contribuït a aquesta degradació figuren les col·lectivitzacions obligatòries, la imposició de quotes de producció, la fixació del preu dels productes de la ramaderia, molt per sota del preu del mercat, una economia intervencionista i dirigida per decret, i la manca de preocupació pels impactes ambientals negatius. Des del 1959, quan la Xina va envair el Tibet, la degradació de les pastures i la tala intensiva i indiscriminada han estat els impactes ambientals més greus i ara són els factors que més amenacen la sostenibilitat dels tibetans. En dificultar la continuació de la tradició del pasturatge

nòmada, en què s'alternen les pastures per utilitzar-ne unes i deixar reposar unes altres, l'herba s'ha esgotat i les pastures s'han convertit en deserts.

L'organització Rokpa patrocina projectes per a la creació de plantacions d'arbres, dóna feina de guardes forestals a persones de la població local i els educa sobre el seu entorn. Considera que reforestar les zones on hi havia grans masses boscoses és beneficiós perquè interromp l'erosió, estabilitza el microclima de la zona i evita la desertització i la desmineralització dels nutrients del sòl, raons que contribueixen, totes elles, al fet que els assentaments humans de la zona puguin mantenir el seu sistema de vida tradicional.

La reforestació de la muntanya de Tao Yakning és un projecte que la població local va sol·licitar al president de Rokpa. La Fundació mai no imposa un projecte allà on aportarà la seva ajuda. La població s'implica totalment en el projecte i ajuda a dur-lo a terme i després el continua gestionant quan l'ajuda ha acabat.

Fa nou anys, abans que Rokpa comencés a treballar en aquest projecte, la muntanya estava pelada i erma, i existia el perill d'erosió i esllavissades. La gent no tenia cap idea d'ecologia ni de preservació de la naturalesa i els animals. Més de mil persones de la regió van col·laborar en el projecte plantant 60.000 arbres. Cada any, a la primavera, joves i ancians, monjos i monges, pugen a plantar més arbres. El monestir que hi ha davant de la muntanya es va fer responsable del projecte i els monjos pugen a regar els arbres quan encara són petits. S'han construït quatre casetes en les quatre direccions, a cadascuna de les quals viu un monjo que fa de guarda forestal. Els monjos tenen cura del bosc i posen tanques, vigilen que els iacs no hi entrin i es mengin els brots, i que no es practiqui la caça d'animals protegits.

Els monjos també imparteixen classes al col·legi i ensenyen als infants a tenir cura de l'entorn, a no embrutar-lo llençant-hi plàstics i escombraries, i a no desaprofitar ni malgastar, amb l'esperança que quan siguin grans eduquin els seus fills de la mateixa manera.

EL BUDISME I L'OBJECTIU 8

Textos

«Que tots els éssers siguin feliços i tinguin les causes de la felicitat.
Que quedin lliures del sofriment i de les causes del sofriment.
Que no estiguin mai apartats de la felicitat suprema que està més enllà del sofriment.
Que romanguin en la gran imparcialitat, lliures d'afecció als més pròxims i d'aversió als estranys.»
(*Els quatre pensaments incommensurables o Brahmaviharas*)

El Buda posa èmfasi en la imparcialitat, l'amor incondicional envers tots els éssers, sense afecció envers els més pròxims ni aversió envers els estranys. Busca el benefici de qualsevol ésser onsevulga que estigui.

«Onsevulga que hi hagi espai, allà hi haurà éssers. Onsevulga que hi hagi éssers, hi haurà sofriment. Onsevulga que hi hagi sofriment, fins allà arriba el meu compromís.

De la mateixa manera que una mare estima i protegeix el seu únic fill, fins i tot a risc de perdre la seva pròpia vida, hem de cultivar amor sense límits per oferir-lo a tots els éssers arreu del cosmos.

Deixa que el teu amor il·limitat impregni tot l'univers en totes direccions. Que el teu amor no tingui obstacles. Que el teu cor estigui lliure d'odi i enemistat.

Quan la teva ment estigui plena d'amor, envia-la en una direcció, després en una altra i després en una tercera, i després cap amunt i cap avall. Identifica't amb tot, sense odi, ressentiment o enemistat. La ment amorosa és molt àmplia, creix sense mesura i arriba a abraçar el món sencer.»

(*Metta Sutta, el sutra de l'amor benvolent*)

Principis

Per «desenvolupament» hauríem d'entendre el conjunt de circumstàncies i condicions que afavoreixen el benestar dels éssers vius. Com que, tal com en

fan esment les ensenyances del Buda, tot és interdependent, el benestar individual, tant en el sentit de condicions externes agradables com en el d'experiència interior, depèn del benestar col·lectiu. És a dir, el benestar o la felicitat mai no poden ser autèntics i complets si no hi inclouen tothom. Entre altres coses, perquè no mirar pel bé de tots de la mateixa manera sempre implicarà la presència de conflictes. Hem d'entendre profundament que «jo no puc ser realment feliç tret que els altres també ho siguin».

Un principi bàsic del budisme és que tots els éssers són iguals en essència, però que, com que desconeixen aquesta essència, es pensen que les diferències aparents són reals. Com les imatges que reflecteix un mirall, que semblen coses diferents però que, en essència, totes són únicament mirall. Els éssers humans s'identifiquen amb aquestes diferències com si fossin les seves característiques reals. Això dóna lloc a l'afecció i a les lluites entre uns i altres. Reforça les nocions de «jo» i de «tu», de «meu» i «teu», «el teu país», «el meu», les fronteres, les separacions... Tot això és el producte de la ignorància respecte de la igualtat essencial. El camí budista és el descobriment d'aquesta igualtat essencial, en què, en el nivell absolut, no hi ha diferències entre «tu» i «jo».

Per altra banda, tots els éssers conscients són iguals en el sentit que volen ser feliços i no volen patir. I tots hi tenen igualment dret. En aquest sentit fonamental, no hi ha diferències. Tots som iguals, una sola família en una sola llar, que és el nostre planeta. El desenvolupament per al benestar d'uns depèn del desenvolupament per al benestar d'altres. És absurd contemplar la recerca del benestar propi sense tenir en compte el dels altres. Ateses les característiques d'intensa interacció presents en el nostre món actual, aquesta visió és més real i necessària que mai.

El principal mitjà per arribar a aquesta finalitat de desenvolupament igualitari és la compassió imparcial i il·limitada envers tots els éssers vius sense excepció. L'objectiu del camí budista no es pot aconseguir si no es desenvolupa aquesta compassió que busca posar fi a totes les formes de sofriment. Qualsevol motivació que sigui inferior a aquesta és incompleta. És l'«esperit d'il·luminació» (o *bodhicitta*) del camí Mahayana, sense el qual tota la resta deixa de tenir sentit. No es busca suprimir o negar les diferències, sinó deixar de donar-hi un valor absolut. Repartir la riquesa, ajudar tots els pobles, etc. està implícit en el missatge del Buda. El vot del *bodhisattva* és no desistir fins que tots els éssers assoleixin la felicitat màxima. Qualsevol actitud personal, social, política o religiosa que tendeixi a afavorir uns per sobre d'uns altres, que exclogui alguns o que justifiqui el benestar d'uns a costa de la misèria d'altres, és èticament inacceptable i mai no conduirà a un món més feliç.

En el fons tot és qüestió d'ètica, d'una ètica mundial necessària. Allò que en el budisme s'entén per ètica podríem dir que és el natural: qualsevol acte que tendeix a la felicitat, pròpia i aliena, és bo. Tot el que causa sofriment, és dolent. Tots els éssers tenen la mateixa sensibilitat respecte del plaer i el dolor, tots busquen la felicitat i tots tenen els mateixos drets.

No es tracta de suprimir fronteres, ni d'igualar tradicions i cultures, totes les quals són respectables i formen part de la riquesa de la humanitat, sinó d'aconseguir que les diferències no impliquin una desigualtat a l'hora d'aconseguir benestar. Si ho fan, no són acceptables. Les diferències derivades de la tradició i la cultura no són un problema. Les diferències derivades de l'afecció i l'aversió, de la cobdícia i el menyspreu, de la recerca exclusiva de l'interès personal en detriment de l'interès de l'altre, o amb desconsideració envers aquest interès, són el vertader escull per al desenvolupament i el benestar global, un verí per al món.

Exemple

El dalai-lama, premi Nobel de la pau i màxim representant del budisme Mahayana, amb la incansable activitat en pro dels drets humans i la pau mundial que li ha valgut el reconeixement internacional, viatja arreu del món portant el seu missatge amb optimisme i coratge, intentant trobar solucions als problemes de la nostra època. La seva vida, el seu treball i la seva persona són per si sols un exemple d'acció.

Sobretot perquè és algú que ha vist el seu país ocupat i que viu a l'exili, que ha vist destruït tot allò que més apreciava i la seva gent escampada per tot el món. Malgrat tot, en lloc de clamar venjança i respondre amb violència, el que fa és evitar que el seu poble actuï negativament. Parla de perdó, de no-violència i de reconciliació entre el país ocupat i l'ocupant.

A les seves xerrades i als seus llibres insisteix en el fet que si volem transformar el món primer hem de transformar la manera d'entendre i de sentir de les persones que l'integren. En el seu llibre *Ethics for the new millenium*, que ha obtingut un gran èxit, presenta un sistema moral més basat en principis universals que religiosos. La seva finalitat última és la felicitat

de tot individu, i no dóna cap importància a les seves creences religioses. A qualsevol país que visita, a tots els congressos als quals assisteix, el seu missatge és sempre d'amor i d'unió entre tots els éssers i totes les nacions:

«El món cada cop és més petit i més interdependent. Avui més que mai la nostra vida s'ha de caracteritzar per un sentiment de responsabilitat universal, no tan sols de nació a nació i d'humà a humà, sinó també envers qualsevol altra forma de vida.

La compassió i l'amor no són simples luxes. Són l'origen de la pau interna i externa i, per tant, són fonamentals per a la continuació i la supervivència de les espècies del nostre món.

Si hi ha amor, existeix l'esperança que hi hagi famílies vertaderes, germandat, equanimitat i pau reals. Si es perd l'amor en nosaltres, i veiem els altres com a enemics, aleshores tant és que tinguem coneixement, educació o comoditats, només ens seguirà el sofriment i la confusió.»

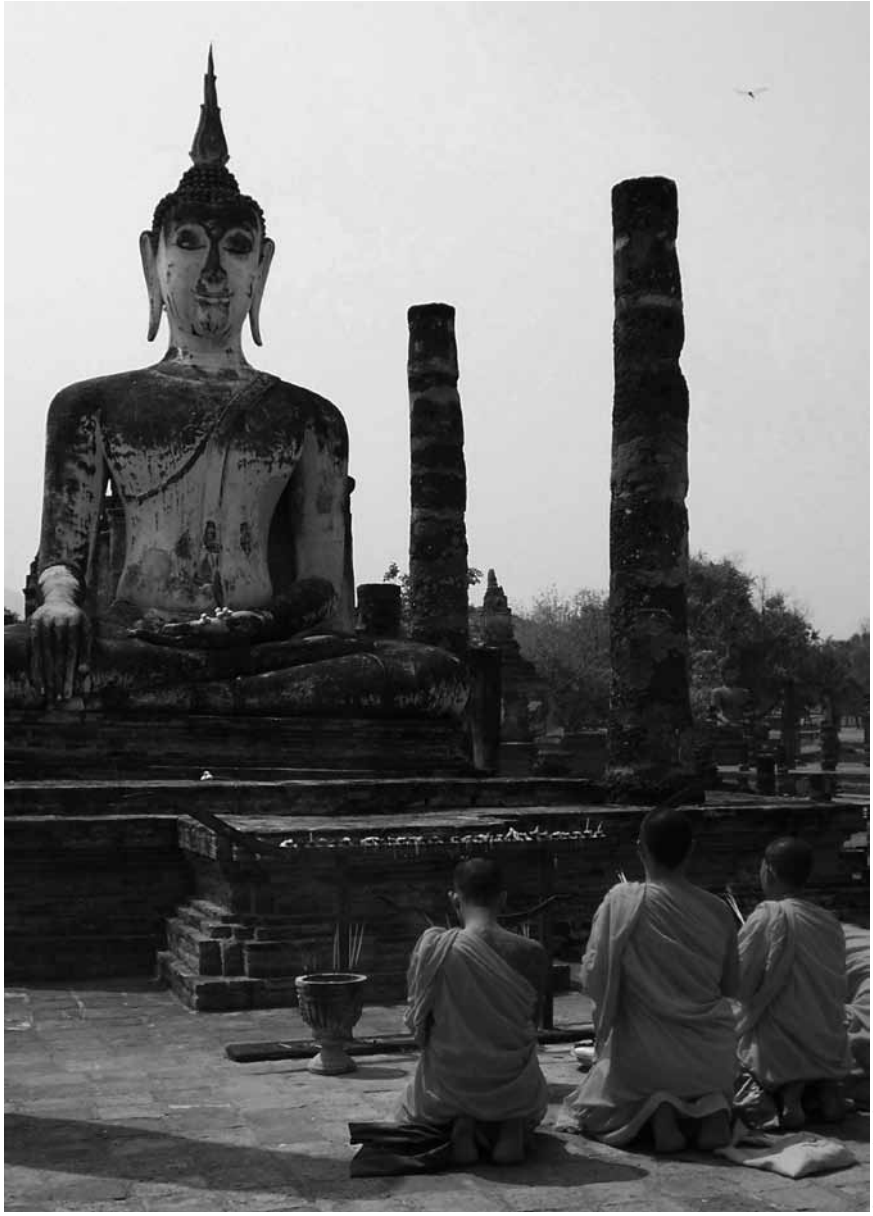

©shutterstock/Janet Carr

LA FE BAHÀ'Í I ELS OBJECTIUS DEL MIL·LENNI

L'autor

Lluís Cirera Font és membre de la Comunitat Bahà'í d'Espanya des de la infància. Casat i amb tres fills, en l'esfera professional actualment forma part del personal directiu d'una caixa d'estalvis. Ha estat membre de diverses institucions bahà'ís d'àmbit local, regional i nacional, com ara l'Assemblea Espiritual Nacional dels Bahà'ís d'Espanya, on va dur a terme la funció de secretari general de la Comunitat Bahà'í d'Espanya durant cinc anys. En l'actualitat és membre auxiliar del Cos de Consellers d'Europa.

©Portland State University Bahà'í Club

LA FE BAHÀ'Í I L'OBJECTIU 1

Textos

«Sigues un tresor per al pobre, un amonestador per al ric; sigues aquell qui respon a la crida del necessitat, un preservador de la santedat de la teva promesa. Sigues recte en el teu judici i moderat en la paraula. No siguis injust amb ningú i mostra mansuetud a tothom. Sigues com un llum per als que caminen entre tenebres, una alegria per als pesarosos, un mar per als assedegats, un asil per als afligits, suport i defensor de la víctima de l'opressió. Que la integritat i la rectitud distingeixin tots els teus actes.» (Bahà'u'llàh, *Epístola al fill del llop*)

«Sigueu pares amorosos per a l'orfe, i un refugi per al desemparat, i un tresor per al pobre, i un guariment para al malalt. Sigueu els auxiliadors de cada víctima de l'opressió, els protectors dels perjudicats. Penseu en tot moment a fer algun servei a cada membre de la raça humana. No presteu orella a l'aversió i al rebuig, al menyspreu, l'hostilitat, la injustícia: actueu de la manera contrària. Sigueu sincerament amables, no sols en aparença. Cadascun dels estimats de Déu ha de posar l'atenció en això: ser la misericòrdia del Senyor per a l'home, ser la gràcia del Senyor. Que faci algun bé a tothom qui es trobi al seu camí, i li sigui d'algun benefici. Que millori el caràcter de tothom sense excepció i reorienti les ments dels homes. D'aquesta manera, resplendirà la llum de la guia divina i les benediccions de Déu bressolaran tota la

humanitat; perquè l'amor és llum, en qualsevol llar que habiti, i l'odi és foscor, onsevulga que faci el seu niu.» ('Abdu'l-Bahà, *Selecció dels escrits*)

Principis

La Fe bahà'í implica el reconeixement que tots els éssers humans són iguals davant Déu. En conseqüència, cadascun dels pobles del món i, en particular, cadascuna de les persones poden contribuir significativament a la prosperitat de la humanitat i enriquir el conjunt amb una diversitat d'enfocaments i contribucions.

Aquest principi es basa en l'acceptació que cada ésser humà és un fideïcomissari ofert a la humanitat. La humanitat té el deure d'aconseguir que cadascuna de les persones pugui oferir el millor de si mateixa en benefici del conjunt. Si mantenim les injustícies, no fem sinó privar-nos de l'enorme potencial inherent a cada individu.

En aquest sentit, la presa de decisions, tant en grans fòrums com en l'àmbit local, s'ha de revisar per incorporar-hi principis espirituals adreçats a obtenir solucions que beneficiïn el conjunt de la societat a la qual pretenen servir, on les minories i els diferents nivells socials i econòmics puguin oferir la seva contribució en igualtat de condicions.

Avui dia, la investigació científica i tecnològica se centra majoritàriament a satisfer els objectius econòmics de les grans multinacionals i, per tant, descuida els interessos i les necessitats reals de la població mundial. Bona part dels problemes relacionats amb la pobresa i la fam es podrien resoldre si els progressos tecnològics i científics es dirigissin cap aquells aspectes que poden contribuir al desenvolupament de les grans masses de població dels països pobres. En aquest sentit, el paper de la religió com a factor d'impuls moral i espiritual és fonamental.

El concepte bahà'í del desenvolupament és que tot ésser humà i, per tant, la humanitat en conjunt, té un potencial il·limitat per al desenvolupament i una necessitat espiritual, interior, de fer realitat aquesta capacitat latent i de posar-la al servei de la humanitat. En la visió bahà'í no hi ha «benedicció més gran concebible per a l'home que arribar a ser la causa de l'educació, el desenvolupament, la prosperitat i l'honor dels seus congèneres». El fet d'entendre això pot donar als éssers humans l'incentiu «per elevar-se i dedicar-se enèrgicament al servei de les masses, oblidant el benefici material propi i treballant només per servir el bé general».

En la mesura que els agents econòmics centrin els seus objectius en el progrés de les potencialitats humanes en lloc de dirigir-los al creixement del capital, el benefici real d'aquestes capacitats es multiplicarà a favor del conjunt. El progrés no es pot mesurar mitjançant solament índexs econòmics o de satisfacció social, sinó que ha d'incloure aspectes de caràcter espiritual com ara el grau de felicitat, la capacitat de servei a les persones, el nivell de cooperació social, el nivell de contribució al benestar general o el grau d'educació moral.

El desequilibri en la producció d'aliments en alguns indrets del món, particularment en l'agricultura camperola dels països en via de desenvolupament, s'ha de contrarestar bàsicament assignant més prestigi social al sector agrícola i prestant més atenció a les necessitats i els desitjos dels agricultors. Cal assenyalar que l'agricultura és en cert sentit la medul·la i el fonament de l'economia i que cal tenir-la plenament en compte tant a l'hora de definir una política com a l'hora d'executar-la.

Des del punt de vista bahà'í, a fi d'aconseguir l'equitat i que tots els membres de la societat obtinguin la major prosperitat i el major benestar, «hem de començar pels camperols; aquí és on posarem els fonaments d'un sistema i un ordre perquè la classe camperola i la classe agrícola superin les altres classes en la importància dels seus serveis.»

Llei del Huqúqu'llàh (o «del dret de Déu»)

La llei del «dret de Déu», que han de complir tots els creient bahà'ís, és una contribució real i significativa a l'eradicació de la pobresa i la injustícia al món. Segons aquesta llei, profundament espiritual, la riquesa de què fruïm és un regal que Déu ens ha fet per al nostre gaudi i per al gaudi de tothom que ens envolta. Alhora, però, hi ha una petita part d'aquest regal que hem de retornar a Déu. Aquesta part és el «dret de Déu». Tot allò que Déu ens dóna, més enllà dels mínims indispensables per viure dignament (habitatge, mobiliari i estris necessaris, eines per a la feina i un import econòmic modest), és perquè en gaudim, tret d'aquest «dret de Déu», que està establert en el 19 % de la resta de les nostres pertinences. Correspon a cada individu determinar quines d'aquestes pertinences són indispensables per viure o per treballar i quines estan subjectes al pagament del *Huqúqu'llàh*, la qual cosa requereix un exercici personal que inclou la pràctica del despreniment i de la generositat.

Aquesta quantitat s'ofereix voluntàriament a la Casa Universal de Justícia (institució suprema de la comunitat Bahà'í), que la destina a eradicar la pobresa i la injustícia, a fomentar l'educació i a tots aquells propòsits nobles que contribueixin al progrés de la humanitat. Les persones que no tenen els mínims descrits estan exemptes del pagament del *Huqúqu'llàh* i, de fet, la societat ha de satisfer les seves necessitats. La llei del *Huqúqu'llàh* permet, d'aquesta manera, un transvasament de fons econòmics dels països rics als països pobres. Molts dels més de 1.500 projectes de desenvolupament socioeconòmic promoguts pels bahà'ís a tot el món reben ajuda dels fons del «dret de Déu». Els bahà'ís creuen que, en el futur, aquesta llei aconseguirà eradicar els grans problemes de la humanitat.

«Ens correspon a tots complir amb l'obligació del *Huqúq*. Els avantatges obtinguts amb aquesta acció transformen els individus. Això no obstant, l'acceptació dels oferiments depèn de l'esperit d'alegria, companyonia i benestar que manifestin les ànimes rectes que compleixen aquest mandat. Si aquesta és l'actitud, està permès d'acceptar-los, però no de cap altra manera. Veritablement el teu Senyor és el Tot Suficient, el Tot Lloat.» (Bahà'u'llàh, *Huqúqu'llàh i els fons bahà'ís*)

Exemples

El projecte d'El Chaco[1]

A les terres baixes del sud-est de Bolívia, regió coneguda com El Chaco, els bahà'ís participen en un projecte destinat a potenciar la condició i la vàlua d'una població oblidada durant molt de temps. Els seus integrants són sobretot camperols pobres als quals el programa proporciona formació tècnica, organització comunitària i ideals espirituals.

Basant-se en els principis bahà'ís, el projecte d'El Chaco fomenta el desenvolupament de la persona. Tot i que bona part de la formació és tècnica -per exemple, s'ensenya a cultivar cítrics resistents als fongs, a plantar blat de moro d'alt valor proteic o a vacunar el bestiar-, una part molt especial i complementària de l'esforç es dedica a impartir formació en matèries com ara l'organització comunitària i tècniques per prendre decisions com ara, per exemple, la consulta.

L'objectiu és crear un nivell d'autosuficiència que, mitjançant la sensibilització comunitària, permeti reduir la dependència de l'ajuda i l'assessorament externs.

Un dels elements fonamentals d'aquest plantejament rau en el fet que l'ensenyament inclou la formació en principis morals. «Si les persones són deshonestes, l'ensenyament de la comptabilitat simplement els ajudarà a practicar la seva manca d'honradesa de manera més efectiva», explica Garth Pollack, director del projecte des del 1988 fins al 1990. «Per tant, a les nostres classes parlem de l'honradesa, del servei i de la unitat comunitària», conclou.

Una part especial del projecte se centra a promoure un nou ideal de lideratge, un ideal que es fonamenta en bona mesura en conceptes bahà'ís. «El nostre enfocament té com a arrel la noció que tots formem una família humana», diu Ken Roedell, actual director del projecte. «Estem intentant animar les persones perquè esdevinguin servidores de les seves comunitats. Aquesta és la nostra definició del líder comunitari: una persona que serveix, no una persona que hagi de ser servida.»

[1] Font: revista *Els Bahaís*, 1992

LA FE BAHÀ'Í I L'OBJECTIU 2

Textos

«S'ha imposat a cada pare l'obligació d'instruir el seu fill i la seva filla en l'art de la lectura i l'escriptura, i en tot el que s'esmenta a la Taula Santa. Si algú rebutja el que se li ha ordenat, aleshores els fideïcomissaris hauran de prendre-li allò que sigui necessari per a la instrucció dels seus fills si és acabalat i, si no ho és, l'assumpte correspon a la Casa de Justícia. Veritablement n'hem fet un refugi per als pobres i els necessitats. Aquell qui educa el seu fill o el fill d'un altre és com si hagués educat un fill meu; sobre ell siguin la meva Glòria, la meva Amorosa Bondat i la meva Munificència, que han abraçat el món.» (Bahà'u'llàh, *Taules de Bahà'u'llàh revelades després del Kitàb-i-Aqdas*)

«L'home és el Talismà suprem. No obstant això, la manca d'una educació adient l'ha privat d'allò que inherentment posseeix. Per una sola paraula procedent de la boca de Déu, va ser cridat a existir; per una paraula més, va ser guiat a reconèixer la Font de la seva educació; encara per una altra paraula, la seva posició i el seu destí van ser assegurats. El Gran Ésser diu: considereu l'home com una mina, rica en gemmes de valor inestimable. Tan sols l'educació pot fer que reveli els seus tresors i permeti que la humanitat se'n beneficïi.» (Bahà'u'llàh, *Passatges dels escrits de Bahà'u'llàh*)

«La causa de l'educació universal, en què ja presta servei tot un exèrcit de persones abnegades de tots els credos i països, mereix el màxim suport que puguin donar-li els governs del món, ja que, indiscutiblement, la ignorància és la raó principal de la decadència i caiguda dels pobles i de la perpetuació dels prejudicis. Cap nació no podrà assolir l'èxit si no posa l'educació a l'abast de tots els ciutadans. La manca de recursos limita la capacitat de moltes nacions per complir amb aquesta necessitat, la qual cosa imposa un cert ordre de prioritats. Els estaments responsables haurien de considerar la necessitat de donar prioritat a l'educació de les dones i nenes, ja que és a través de mares formades que es poden transmetre a la societat, de la manera més efectiva i ràpida, els beneficis del coneixement. Per complir amb els requisits del nostre temps, cal prestar atenció també a ensenyar el concepte de ciutadania mundial com a part del programa educatiu de cada infant.» (Casa Universal de Justícia, *La promesa de la pau mundial*)

Principis

La instrucció i educació bàsiques universals són una llei clarament especificada als escrits bahà'ís.

L'educació bàsica no és limita a llegir i escriure, sinó que inclou el desenvolupament de les capacitats morals i espirituals, i la instrucció en les ciències i les arts des de la infància més tendra.

L'educació dels fills és un deure sagrat dels pares.

La tasca dels mestres es considera un acte sagrat.

El propòsit de l'educació és essencialment fer que aflorin les capacitats i virtuts inherents a cada ésser humà i desenvolupar-les mitjançant habilitats i destreses per posar-les al servei de la societat.

L'educació dels nens i les nenes ha de ser idèntica, però, si cal donar alguna prioritat, s'ha d'educar les dones i les nenes, ja que mitjançant mares formades es poden transmetre a la societat els beneficis del coneixement de manera més efectiva i ràpida.

En cas que els pares no puguin proveir l'educació als seus fills, ha de ser la Casa de Justícia (actualment les assemblees espirituals locals, institucions bahà'ís de cada localitat) la que ha de facilitar aquesta educació.

L'educació constitueix sens dubte el mitjà més eficaç per formar els valors, les actituds, els comportaments i les destreses que fan possible el funcionament efectiu d'una societat mundial integrada.

Lògicament, tant en l'àmbit local com en el nacional i internacional, les activitats i els programes educatius destinats a promoure la integració social presentaran diferències de detall molt considerables. No obstant això, i atesa la creixent interdependència del nostre món, tots els programes i les iniciatives haurien de contenir unes determinades característiques comunes. D'aquestes, en destaquem les següents:

- Ensenyar la unitat en la diversitat com a principi fonamental d'integració social de les nacions i de la comunitat mundial.

- Cultivar la tolerància, l'amor, la fraternitat, la igualtat, la compassió, la comprensió, el sacrifici, la humilitat i el compromís actiu amb la justícia.

- Fomentar l'apreciació de la riquesa i de la importància dels diversos sistemes culturals, religiosos i

socials en la mesura que aquests contribueixin a la integració social, la justícia i la unitat.

- Prendre com a punt de partida els esforços positius duts a terme pel país i subratllar els èxits concrets d'integració social que serveixin com a models d'unitat racial, religiosa, nacional i ètnica.

- Centrar-se en el desenvolupament moral de la persona, i en aquest sentit recalcar el paper de la virtut com a fonament de les activitats que promouen el benestar espiritual i material de la persona i de la col·lectivitat.

- Sensibilitzar les persones sobre els drets i les responsabilitats que els corresponen.

- Eradicar els estereotips de religió, cultura, gènere, raça, classe, nacionalitat i grup ètnic.

- Fomentar una ètica de servei i al servei de tota la raça humana, començant per la pròpia família, els veïns, la comunitat i la nació; i proporcionar els mitjans pràctics per poder-la expressar en el procés educatiu a través de programes orientats al servei.

- A més, els valors, les actituds i les destreses que s'imparteixin dins dels diversos programes educatius s'han de traduir en actes.

Exemples

L'Institut de Formació per a la Dona Rural[2]

A l'Índia, la comunitat bahà'í del país ha dut a terme un gran nombre de projectes de desenvolupament, especialment pel que fa a la creació de centres d'aprenentatge. Un d'aquests centres és l'Institut Bahà'í de Formació Professional per a la Dona Rural, situat a Indore, a l'estat de Madhya Pradesh. En aquest centre s'imparteixen de franc classes d'alfabetització i formació professional per a joves desafavorides.

L'Institut atén els llogarets pobres d'una àrea molt àmplia, als quals procura transmetre destreses útils per als mercats locals. Això no obstant, com en altres projectes sota patrocini bahà'í, no falten elements d'educació espiritual i moral que contribueixen en bona mesura a l'efectivitat de l'Institut.

«Per més que l'alfabetització i la formació sanitària i professional siguin essencials, creiem que l'element fonamental que aporta l'Institut és l'ajuda perquè les joves reconeguin la seva capacitat plena com a éssers humans», afirma Janak Palta McGilligan, directora de l'Institut. «És aquí on intervé el factor moral.»

El currículum de formació espiritual i moral posa èmfasi en la igualtat de l'home i la dona, la unitat de la humanitat i la importància de posseir un cor pur i motivacions desinteressades. Aquests mateixos principis són el rerefons que motiva el desenvolupament personal.

«Procurem infondre'ls confiança, de manera que sàpiguen que són persones molt importants i que poden jugar un paper molt destacat en la millora de les seves llars i en el desenvolupament dels seus pobles», explica Tahirih K. Vadji, una de les fundadores de l'Institut i membre de l'Assemblea Nacional dels Bahà'ís de l'Índia. «Si hem de ser francs, hem sabut que, un cop tornen, aquestes joves influeixen en totes les seves comunitats. Tornen amb idees noves sobre salut i higiene i promouen l'educació infantil.»

L'Institut va ser guardonat el juny del 1992 amb el premi Global 500 que concedeix el Programa de les Nacions Unides per al Medi Ambient. En la menció del lliurament es podia llegir:

«Des del 1987, l'Institut Bahà'í de Formació Professional per a la Dona Rural ha dut a terme tres programes d'educació per a dones camperoles per combatre la plaga de larves de Guinea provocada per la contaminació de les aigües al centre de l'Índia (...). Quan va començar el programa hi havia 752 persones infectades i 210.000 estaven en situació de risc. En l'actualitat les larves de Guinea s'han eradicat completament del districte.»

[2] Font: revista *Els Bahaís*, 1992

LA FE BAHÀ'Í I L'OBJECTIU 3

Textos

«En aquest Dia, la Mà de la gràcia divina ha eliminat tota la diferència. Els servents de Déu i les seves serventes es consideren en el mateix pla. Beneït és el servent que ha assolit allò que Déu ha decretat, tal com fa la fulla que es mou d'acord amb les brises de la Seva Voluntat.» (*Taules de Bahà'u'llàh*)

«Exaltat, immensament exaltat és aquell qui ha eliminat les diferències i ha establert l'harmonia. Glorificat, infinitament glorificat és aquell qui ha fet que cessi la discòrdia i ha decretat la solidaritat i la unitat. Lloat sia Déu, la Ploma de l'Altíssim ha eliminat les distincions entre els Seus servents i les Seves serventes i, per mitjà dels seus favors consumats i la seva misericòrdia abraçadora, ha conferit sobre tots una posició i un rang al mateix nivell.» (*Taules de Bahà'u'llàh*)

«Sap, oh serventa, que als ulls de Bahà les dones es consideren iguals que els homes, i Déu ha creat tota la humanitat a imatge i semblança seva. Això significa que els homes i les dones revelen igualment els noms i atributs, i des d'un punt de vista espiritual no hi ha diferència entre ells. Qui s'apropi més a Déu és el més afavorit, sigui home o dona. Moltes han estat les serventes, fervents i devotes que, sota l'ombra protectora de Bahà, han demostrat ser superiors als homes i han sobrepassat els més famosos de la terra.» ('Abdu'l-Bahà, *Promulgació de la pau universal*)

«Tothom ha de conèixer i assolir, i il·luminar-se amb els esplendors del sol de la certesa, això: les dones i els homes han estat i seran sempre iguals als ulls de Déu. L'Albada de la Llum de Déu va vessar la seva il·luminació sobre tothom amb la mateixa refulgència. Veritablement Déu va crear la dona per a l'home i l'home per a la dona. Els més estimats davant de Déu són els més ferms i els qui sobrepassen els altres en el seu amor per Déu, exaltada sia la seva glòria.» (*Taules de Bahà'u'llàh*)

Principis

S'estableix com un dret fonamental la igualtat dels dos sexes.

La igualtat de l'home i la dona és un principi espiritual i social fonamental i clarament establert en els principis bahà'ís. S'estableix com un dret fonamental que condueix a la integració personal i a la cohesió social.

L'emancipació de la dona és, a més, un requisit per a la pau. Només quan la dona sigui acceptada com a copartícip, al mateix nivell que l'home, en tots els camps de l'activitat humana, es podrà crear el clima moral i psicològic perquè pugui sobresortir la pau internacional.

Els escrits bahà'ís fomenten un canvi d'actitud que s'origina en un concepte d'igualtat basat en valors espirituals. Per exemple, per als bahà'ís, la pràctica de la igualtat de l'home i la dona és un precepte religiós, un aspecte del desenvolupament espiritual que han de buscar dones i homes de la mateixa manera en les seves vides quotidianes. El passatge següent dels escrits bahà'ís descriu simultàniament l'ideal i la meta de desenvolupament personal i preveu una societat en què la igualtat és la norma.

«En l'estimació de Déu no hi ha distinció de sexe. Qui tingui un pensament pur, un ensenyament superior, èxits científics majors, i es destaqui en la seva filantropia, sigui home o dona (...) està facultat per rebre la plenitud de drets i reconeixement; no hi ha cap diferència.»

La igualtat és alhora una virtut i un dret. Una afirmació de la igualtat tan decidida com aquesta, derivada d'una font divina, constitueix una seguretat clara de la igualtat, una seguretat que transcendeix els dubtes personals i les barreres socials i, per tant, té un efecte profund sobre la identitat de l'individu i la valoració que fa de si mateix.

Una nova conseqüència d'un concepte d'igualtat basat en l'espiritualitat és que la posada en pràctica d'aquest precepte és una obligació religiosa. La consciència d'aquesta responsabilitat serveix per inspirar i motivar tant l'home com la dona perquè ajustin la seva conducta a aquest principi tan important i perquè estableixin la igualtat com una pràctica social acceptada i recompensada.

El fonament racional i la justificació de l'acció tant de la dona com de l'home és l'obediència del principi

espiritual universal. En un marc de suport mutu i d'esforç en cooperació per aconseguir la meta de la igualtat és on es pot assolir el desenvolupament més ple de l'home i la dona i el consegüent enriquiment de la societat. En altres paraules, s'aconseguirà la felicitat de la humanitat quan l'home i la dona es coordinin i avancin junts, ja que l'un és el complement i el suport de l'altre.

A més, com que la igualtat és per als bahà'ís una obligació religiosa i el seu desenvolupament espiritual és il·limitat, la pràctica de la igualtat de l'home i la dona ha de seguir evolucionant necessàriament amb el temps per ajustar-se a les necessitats d'una civilització en constant progrés, i no ha d'acabar una vegada s'aconsegueixin determinats drets mínims.

El concepte bahà'í d'una societat unificada i justa no tan sols destaca la importància de la igualtat com a ingredient necessari de la vida, sinó que també traça mesures concretes que s'han de posar en pràctica per traduir aquesta visió en una realitat social.

Entre aquestes mesures figuren:

- L'establiment d'un sistema administratiu que promogui activament la igualtat de drets per als dos sexes i que asseguri la participació tant de l'home com de la dona en l'adopció de decisions dins la comunitat.

- Un èmfasi especial en l'educació de la dona, en part per reparar les desigualtats del passat i del present.

- La promoció de l'educació universal, amb el mateix programa d'estudis per a homes i dones, per tal d'oferir a la dona igualtat d'accés a totes les esferes d'estudi i a la feina.

- L'atenció permanent a l'assignació d'igual valor a la feina feta pels dos sexes, inclosa la contribució important que fa la dona a la societat com a mare i educadora dels infants.

Exemples

La plena igualtat entre homes i dones es promou a la comunitat bahà'í des dels seus inicis. Ja a mitjan segle XIX, les dones bahà'ís de l'Iran van ser les primeres a treure's el vel per reclamar l'equiparació de drets amb els homes, amb la qual cosa s'avançaven uns quants decennis als moviments d'emancipació europeus i nordamericans per aconseguir el dret de vot per a les dones. A principis del segle XX, també a l'Iran, es van establir escoles a les quals anaven les dones en condicions d'igualtat, la qual cosa va ser un fet revolucionari dins d'una societat en què la dona tenia un estatus manifest d'inferioritat. Lamentablement, en les diverses onades de persecució a les quals ha estat sotmesa la comunitat bahà'í de l'Iran, aquestes escoles es van clausurar.

Durant més de 150 anys, la mateixa comunitat bahà'í ha estat un exemple d'acció constant a favor de la promoció de la igualtat entre sexes. Independentment de les desenes de petits projectes relacionats en què participa a tot el món, la igualtat es fa palesa a qualsevol comunitat bahà'í, per petita que sigui.

L'any 2000, la comunitat comptava amb 52 oficines nacionals per al progrés de la dona amb l'objectiu de promoure la igualtat plena entre homes i dones, tant dins de la comunitat bahà'í com a la societat. Les oficines fan aportacions significatives a aquesta lluita organitzant conferències i tallers en tots els àmbits. Prova de la seva dedicació és el fet que membres de la comunitat bahà'í hagin estat elegits per a llocs decisius en comitès d'ONG importants, incloent-hi el Fons de les Nacions Unides per al Desenvolupament de la Dona.

A Espanya, des dels anys setanta, moltes de les comunitats bahà'ís locals tenen associacions de dones. Això ha contribuït a la plena participació de les dones en aquestes comunitats en condicions d'igualtat total. En l'àmbit social, s'han sumat a iniciatives ciutadanes en pro de l'emancipació de la dona i han dut a terme nombroses activitats amb motiu dels dies internacionals per al progrés de la dona promoguts per les Nacions Unides. Aquestes associacions també s'han dedicat a la publicació de llibres i a l'organització d'exposicions itinerants per promoure la igualtat entre sexes.

LA FE BAHÀ'Í I ELS OBJECTIUS 4, 5 I 6

Textos

«Feu tot el possible per estimular l'espiritualitat en els infants. És el deure de tots tenir cura dels infants. Aquells que no tenen fills, si és possible, s'han de fer responsables de l'educació d'un infant.» ('Abdu'l-Bahà)

«És de fet un home qui avui està dedicat al servei de tota la raça humana. El Gran Ésser diu: "Benaurat i feliç és aquell que s'ofereix per promoure els millors interessos dels pobles i les races de la Terra."» (Bahà'u'llàh)

«Que [les dones] estudiïn, a més, tot el que promogui la salut del cos i el vigor físic, i com protegir els fills de la malaltia.» ('Abdu'l-Bahà)

«La Caritat és estimada i acceptable davant Déu i és considerada la primera entre totes les bones accions. Realment, aquesta paraula beneïda és, en aquesta relació, un Sol entre les paraules. Beneït sia qui prefereix el seu germà abans que a si mateix; aquest és un del poble de Bahà.» (Bahà'u'llàh)

«Aquest coneixement [l'art de guarir] és el més important entre totes les ciències, perquè és el més gran dels mitjans creats per Déu, el Vivificador de la pols, per preservar els cossos dels homes, i Ell l'ha posat davant de totes les ciències i savieses.» (Bahà'u'llàh)

«Servir la humanitat i respondre a les necessitats de la gent, això és adoració. Servir és orar. Un metge que atén el pacient amb delicadesa, amb tendresa, lliure de prejudicis i creient en la solidaritat de la raça humana, està lloant Déu.» ('Abdu'l-Bahà)

Principis

Generositat, justícia, igualtat de drets, honestedat i altres qualitats constitueixen la base espiritual per impulsar la resolució dels problemes relacionats amb la salut. Els escrits bahà'ís insisteixen en el fet que l'establiment de la justícia al món i la consideració de tota la humanitat com un sol poble és el mitjà més segur per al manteniment de la pau i, en conseqüència, per a l'eradicació de les malalties i de la desigualtat que s'acarnissa amb els infants i les dones. Tot el que està relacionat amb l'alimentació, la nutrició, la salut i l'allotjament és essencial en l'empresa de proveir un nivell de vida adient a tots els membres de la família humana. Amb tot, no es pot fer front a aquestes qüestions com a problemes tècnics o econòmics. Per eliminar la fam i la malnutrició, assegurar que el menjar arribi a tot el món, proveir un allotjament adequat i aconseguir la salut per a tothom caldrà un canvi de valors, un compromís amb l'equitat i una reorientació de polítiques, objectius i programes.

Els escrits bahà'ís insisteixen en la necessitat de formar les mares, com a futures educadores de la humanitat, en temes de nutrició, medicina i higiene. Això és clau per reduir les malalties i la mortalitat infantil.

Tot esforç per sensibilitzar sobre les necessitats de les nenes, per assegurar que rebin una alimentació adequada, atenció sanitària i educació no és només una qüestió de justícia; les nenes tenen una importància fonamental per al futur de la civilització.

El fet d'establir com a principi bàsic per al progrés de la civilització la igualtat de drets i oportunitats entre els dos sexes ha de comportar la desaparició gradual de xacres com ara la degradació, la violència domèstica o l'explotació sexual que pateixen les dones, perquè tenen una influència nefasta en la seva salut, en la preparació de les mares per tenir cura dels fills, en la mortalitat infantil i en l'eradicació de malalties.

L'ofici de metge ha de combinar remeis materials i espirituals. En els escrits bahà'ís es considera que la medicina és la ciència més important. El malalt s'ha de veure no només en el seu context físic, sinó com un tot que també inclou els aspectes mentals, emocionals i espirituals i la seva interrelació. L'actitud del metge és molt important, i una de les seves premisses és que en primer lloc ha de posar tota la confiança en Déu i després ha d'aportar tots els seus coneixements per tal que el pacient millori.

L'amor a la creació i el respecte envers la naturalesa són aspectes espirituals essencials dins dels escrits bahà'ís. Bona part de les malalties que pateixen les poblacions més pobres es deuen a la contaminació de les aigües o de l'aire o a la degradació de les zones en què habiten. Per això, les mesures ambientals i de preservació de la natura constitueixen elements fonamentals per millorar la salut de grans grups de població.

Les guerres i els conflictes són font de pobresa, desnutrició i malalties. Els efectes dels conflictes bèl·lics

es prolonguen durant anys i afecten les infraestructures, la producció dels conreus, la contaminació del medi ambient i, especialment, la salut mental i espiritual de la població. Artefactes com les mines antipersones o els efectes radioactius i químics dels diferents explosius utilitzats en els conflictes constitueixen una xacra per a la salut que pateixen diverses generacions de persones.

Per tant, és imprescindible establir els mitjans que permetin, a escala mundial, resoldre els conflictes per la via diplomàtica i millorar el mecanisme de funcionament de l'Organització de les Nacions Unides de manera que les seves decisions puguin ser efectives i vinculants. Els bahà'ís veuen aquesta organització com l'embrió d'allò que, en el futur, ha de ser un sistema federat i mundial de govern, on totes les nacions i pobles del món puguin ser legítimament representats i escoltats. L'eliminació de les guerres comportarà una elevació dels nivells de salut i la corresponent disminució sense precedents de les malalties i de la mortalitat infantil.

Mashirqu'l-Adhkàr

Una de les institucions fonamentals establerta pels ensenyaments bahà'ís és el *Mashirqu'l-Adhkàr* (el «punt de l'alba de la lloança a Déu»). Encara que la seu principal consisteix en un edifici dedicat a l'oració, constitueix el nucli de diverses dependències annexes destinades a activitats socials, humanitàries, educatives i científiques, com ara hospitals, escoles per a orfes, universitats, etc. D'aquesta manera s'integra l'oració en el servei i s'expressa l'aspecte espiritual d'una manera pràctica. El *Mashirqu'l-Adhkàr* representa un model pràctic que harmonitza els aspectes morals i ètics, físics i ambientals, econòmics i socials, amb l'objectiu d'aconseguir un progrés continu de les comunitats on es vagi establint. Com que el complex ha de cobrir les necessitats sanitàries i educatives dels seus destinataris, especialment de les persones més necessitades, cal esperar que, en el futur, contribueixi progressivament a parar més atenció al potencial del rol de les dones, a fer disminuir les malalties i a reduir la mortalitat infantil.

Actualment hi ha set *Mashirqu'l-Adhkàr* a les rodalies de Chicago (EUA), Nova Delhi (Índia), Frankfurt (Alemanya), Kampala (Uganda), Sydney (Austràlia), Panamà (Panamà) i Apia (Samoa), i s'està construint el vuitè centre a Santiago de Xile. Tots disposen de prou terreny per construir els edificis annexos on s'han de dur a terme les activitats de desenvolupament previstes als escrits bahà'ís. Aquestes funcions, no obstant això, ja s'estan duent a terme, encara que a petita escala. A les més de 100.000 localitats mundials on hi ha bahà'ís, mentre no es disposa dels recursos necessaris per construir els edificis apropiats, es practica el *Mashirqu'l-Adhkàr* als centres bahà'ís locals o a casa. D'aquí han sorgit la majoria de projectes de desenvolupament social i espiritual que han posat en marxa els bahà'ís a tot el món.

«Quan aquestes institucions -col·legi, hospital, hospici i establiment per a incurables, universitat per a l'estudi de les ciències superiors que ofereixi cursos per a graduats i altres edificis filantròpics- s'hagin construït, s'obriran les portes a totes les nacions i religions. No es marcarà cap línia divisòria. Es dispensaran les caritats sense distinció de raça ni color. Les portes romandran obertes de bat a bat a la humanitat; no hi haurà prejudicis contra ningú, només amor per a tothom. L'edifici central estarà dedicat al propòsit de l'oració i l'adoració. Així (...) la religió s'harmonitzarà amb la ciència, i la ciència estarà al servei de la religió, i totes dues escamparan els seus presents materials i espirituals sobre la humanitat.» (J. E. Esslemont, *Bahà'u'llàh i la nova era*)

Exemples

L'Associació Bayàn[3] es va fundar a mitjan dècada de 1980, quan dues famílies bahà'ís, els Smith i els Sabripour, es van traslladar a viure al cor de la jungla hondurenya. El seu desig era posar en pràctica el principi espiritual de servei a la humanitat amb vista a aconseguir un desenvolupament econòmic i social efectiu i real de la població local.

Així, els Smith i els Sabripour van viatjar a una de les àrees més remotes d'Hondures, La Mosquitia, on es creuen dues societats indígenes: els garifunes i els miskitos. La població garifuna descendeix dels negres caribenys i la seva cultura procedeix de l'Àfrica occidental. Els miskitos viuen al nord d'Hondures i Nicaragua. Només es pot accedir a La Mosquitia en avioneta o en llanxa i, un cop s'hi ha arribat, cal desplaçar-se en canoa.

Entre les famílies hi havia dos metges, una infermera i un professor. Van començar construint un petit edifici que servia d'hospital rural a la petita localitat de

[3] Font: http://www.bayan-hn.org/programs-hospital.php

Palacios, convertida en l'oficina central del projecte. D'aquesta manera van començar a proveir un servei de salut bàsic a persones que no podien accedir-hi de cap altra manera.

Al principi, l'hospital es va establir amb els fons i l'esforç dels fundadors; després, amb la col·laboració de la comunitat internacional. Als inicis, la població atesa per l'Associació Bayàn era aproximadament de 10.000 persones, majoritàriament garifunes i miskitos amb pocs recursos econòmics.

El 1998, durant el pas de l'huracà Mitch per Hondures, l'Hospital Bayàn va ser l'únic que va poder atendre la població de l'àrea de La Mosquitia. Va donar refugi a més de 200 persones i va proporcionar medicació a més de 5.000 pacients[4].

Al cap d'uns anys, mentre es milloraven els serveis de salut, l'Associació Bayàn es va adonar d'altres necessitats de la regió. Així és com es va començar a treballar en una organització comunal basada en la consulta, a donar suport a l'educació formal, a formar agents sanitaris locals i a ampliar les infraestructures de l'hospital. El sistema d'aprenentatge tutorial, utilitzat en l'educació formal, atén actualment uns 3.800 estudiants i es preveu que l'any 2009 s'arribi als 17.500. El treball de l'Associació Bayàn ha rebut el suport d'algunes institucions estatals i de donants internacionals.

LA FE BAHÀ'Í I L'OBJECTIU 7

Textos

«Beneït és l'indret, i la casa, i el lloc, i la ciutat, i el cor, i la muntanya, i el refugi, i la cova, i la vall, i la terra, i el mar, i l'illa, i el prat on s'ha fet esment de Déu i s'ha glorificat la seva lloança.» (Bahà'u'llàh)

«El camp és el món de l'ànima; la ciutat, el món dels cossos.» (Bahà'u'llàh)

«És desitjable la moderació en tots els assumptes. Si una cosa es porta a l'excés, serà font de perjudici. (...) A la Terra existeixen coses estranyes i sorprenents, però estan ocultes a les ments i la comprensió dels homes. Aquestes coses són capaces de canviar tota l'atmosfera de la Terra i la seva contaminació podria resultar letal.» (Bahà'u'llàh)

«De què us podeu jactar amb dret? És dels vostres aliments o begudes que us enorgulliu, de les riqueses que emmagatzemeu als vostres tresors, de la diversitat i el valor dels ornaments amb què us guarniu? Si la veritable glòria consistís en la possessió d'aquestes coses peribles, aleshores la terra sobre la qual camineu s'hauria d'enaltir sobre vosaltres, perquè us subministra i confereix aquestes mateixes coses per decret del Totpoderós. A les seves entranyes es troba, d'acord amb el que Déu ha ordenat, tot allò que posseïu. D'ella, com un signe de la seva misericòrdia, deriven les vostres riqueses. Mireu, doncs, la vostra condició, aquella de què us glorieu! Oh, si ho poguéssiu comprendre!» (Bahà'u'llàh)

«El Senyor de tota la humanitat ha forjat aquest regne humà perquè sigui un Jardí de l'Edèn, un paradís terrenal. Si, tal com cal, troba el camí de l'harmonia i la pau, de l'amor i la confiança mútua, arribarà a ser una veritable llar de joia, un indret de múltiples benediccions i d'interminables delícies. S'hi revelarà l'excel·lència del gènere humà, hi resplendiran els raigs del Sol de la Veritat.» ('Abdu'l-Bahà, *Selecció dels escrits*)

«(...) qualsevol organisme, sigui quin sigui, encara que sigui l'instrument del benefici més gran per a la humanitat, pot ser mal utilitzat. L'ús apropiat o

[4] Font: http://www.onecountry.org/e103/e10308as.htm

l'abús depenen dels graus fluctuants d'il·lustració, capacitat, fe, honestedat, devoció i altruisme dels líders de l'opinió pública.» ('Abdu'l-Bahà, *El secret de la civilització divina*)

«No podem separar el cor humà del medi exterior i dir que, quan haguem reformat un dels dos, tot millorarà. L'home és orgànic amb el món. La seva vida interior modela l'entorn i l'entorn l'afecta profundament. L'un actua sobre l'altre i tot canvi permanent en la vida de l'home és el resultat d'aquestes reaccions mútues.» (Shoghi Effendi)

Principis

En els escrits bahà'ís, els immensos recursos i la diversitat biològica de la Terra s'entenen com un reflex del diví. Hi ha quelcom de sagrat en tota la Creació i, per tant, cal aprofitar amb moderació els recursos que la Creació ens ofereix. La naturalesa s'ha de valorar i respectar, però també ha d'estar al servei dels esforços de la humanitat per tirar endavant una civilització en progrés continu.

Com que, d'una banda, tots els elements que formen la naturalesa són interdependents i, de l'altra, l'evolució i el manteniment de la diversitat són d'una importància vital per aconseguir un equilibri del conjunt, caldrà fer un esforç per preservar -en la mesura que sigui possible- la biodiversitat i l'ordre natural de la Terra.

Encara que l'economia, la sociologia, la política i la ciència poden contribuir significativament als desafiaments del medi ambient i al desenvolupament, no són suficient per resoldre'ls. Més important encara és el grau de transformació que haurà d'experimentar la humanitat en l'àmbit espiritual.

L'explotació incontrolada dels recursos naturals és tan sols un símptoma més d'una malaltia generalitzada de l'ànima humana: una malaltia marcada per un èmfasi exagerat en les coses materials i per un egocentrisme que inhibeix la nostra capacitat de treballar junts com a comunitat global. Per tant, qualsevol solució a la crisi del medi ambient s'ha de basar en un plantejament que promogui l'equilibri i l'harmonia espirituals en cada individu, entre els individus i entre aquests i el medi ambient, com un tot. En altres paraules: el desenvolupament material no ha de servir només el cos, sinó també la ment i l'esperit.

Tendències com ara la manca de disciplina moral, la glorificació de l'avarícia i l'acumulació de riqueses, la intolerància, el predomini del racisme o la prioritat que es dóna a l'interès nacional per damunt del benestar general de la humanitat, impedeixen prendre mesures efectives per resoldre els reptes del medi ambient i destrueixen la credibilitat i la confiança de qualsevol projecte que es vulgui iniciar en aquesta via. Les qualitats com ara la compassió, la tolerància, la confiança, la valentia, la humilitat, la cooperació i la disposició al sacrifici en nom del bé comú, si es potencien, transcendeixen l'àmbit individual i tenen repercussions importants en les relacions humanes, i és per això que tenen una influència molt profunda en les decisions que es prenguin en relació amb el medi ambient.

No es podrà fer cap canvi de gran abast sense tenir en compte la transformació de l'esperit humà. Això implica apel·lar als valors universals, que són els únics que poden fer que les persones i els pobles actuïn en concordança amb la sostenibilitat del planeta i de la humanitat.

La humanitat, com a administradora i fideïcomissària dels immensos recursos i de la diversitat biològica del planeta, ha d'aprendre a fer servir els recursos naturals de manera sostenible i equitativa, per tal que aquest patrimoni quedi a bon recer per a les generacions futures. Això inclou considerar les possibles conseqüències ambientals derivades de l'activitat generada pel desenvolupament i ser conscients que el veritable valor de la naturalesa no pot expressar-se només en termes econòmics.

Els escrits bahà'ís preveuen que, a llarg termini, la protecció, l'exploració i l'explotació dels recursos de la Terra estiguin sota la jurisdicció d'un sistema federat mundial. Aquest sistema, basat en el reconeixement de la unitat de la humanitat, haurà de tenir autoritat sobre l'administració dels recursos de la Terra i assegurar la justícia econòmica i social mitjançant lleis acordades universalment.

Els plans de desenvolupament s'hauran d'aplicar de manera descentralitzada, amb la finalitat d'involucrar les comunitats en la formulació i aplicació de decisions i programes que afectin les seves vides. La descentralització esmentada no ha d'entrar en conflicte amb un sistema i una estratègia globals, sinó que ha d'assegurar que els processos de desenvolupament s'adaptin a la rica diversitat cultural, geogràfica i ecològica del planeta.

La consulta ha de reemplaçar la confrontació per aconseguir la cooperació de les nacions a l'hora de planificar i aplicar mesures per mantenir l'equilibri ecològic de la Terra.

Experiències

A Bolívia, els bahà'ís dirigeixen o patrocinen diversos projectes especials, com ara el Centre d'Estudis Ambientals Dorothy Baker,[5] que centra les seves activitats en l'altiplà bolivià: una zona de desert muntanyós on l'estació humida amb prou feines dura tres mesos.

Durant els seus primers anys, el Centre va ajudar les famílies de la zona a construir hivernacles barats per a l'aprofitament solar. Això els permet cultivar verdures i fruites d'una manera assequible a grans altituds i fora de temporada. En anys posteriors s'ha ajudat les comunitats de l'altiplà a fer realitat un projecte simple però de grans conseqüències: la construcció de petites preses de contenció destinades a captar i retenir la pluja, sempre escassa.

El projecte té l'objectiu que les temporades de sequera ja no suposin un desastre per a les collites, que les pastures siguin més fèrtils, que es reforestin els vessants i, en definitiva, que s'asseguri el proveïment d'aigua durant tot l'any.

«En realitat, la terra d'aquesta regió és força fèrtil, però a causa de l'erosió i la sequedat moltes de les espècies que abans solien créixer ara ja no resisteixen», explica la Dra. Baker, directora del Centre. «Amb la conservació de l'aigua, però, hi ha la possibilitat de recuperar l'ecosistema que hi havia abans a la zona i d'utilitzar el resultat per dotar de fonaments altres projectes agrícoles i ramaders.»

Els esforços del Centre es basen en un programa d'estudis ambientals adreçat a adults i infants. A partir dels principis bahà'ís, les classes fomenten el desenvolupament de la persona i el servei a la societat. Per bé que bona part de la formació és tècnica -per exemple, s'ensenya a cultivar cítrics resistents als fongs, a plantar blat de moro d'alt valor proteic o a vacunar al bestiar-, una part molt especial i complementària de l'esforç es dedica a impartir formació en matèries com ara l'organització comunitària i tècniques per prendre decisions com ara, per exemple, la consulta.

Gràcies al coneixement adquirit durant les classes del Centre, els graduats van organitzar els amics i veïns per iniciar la construcció de petits bancals. Les preses, construïdes a base de roques i material de rebliment, requereixen el treball de tres o quatre persones durant unes poques hores. Estan dissenyades per disminuir la força de l'escolament, la qual cosa permet que l'aigua es filtri i deixi un preuat dipòsit que s'acumula a les preses. Amb això es persegueix combatre l'erosió, que en els anys anteriors havia escombrat literalment les pastures. Petits planters d'arbres han proporcionat els plançons necessaris per reforestar les preses quan ja estan plenes de terra. Com a conseqüència, s'han creat grans àrees humides.

[5] Font: revista *One Country*, vol. 7, desembre del 1995.

LA FE BAHÀ'Í I L'OBJECTIU 8

Textos

«El progrés del món, el desenvolupament de les nacions, la tranquil·litat dels pobles i la pau de tothom qui habita a la Terra es troben entre els principis i les ordenances de Déu. La religió atorga a l'home el més preuat de tots els dons, ofereix la copa de la prosperitat, dóna la vida eterna i dispensa beneficis imperibles sobre la humanitat. És responsabilitat dels caps i governants del món, i en particular dels fideïcomissaris de la Casa de Justícia de Déu, esforçar-se al màxim per salvaguardar la seva posició, promoure els seus interessos i exaltar el seu rang davant dels ulls del món. De la mateixa manera els correspon informar-se de les condicions dels seus súbdits i familiaritzar-se amb els assumptes i les activitats de les diverses comunitats dels seus dominis. Exhortem les manifestacions del poder de Déu -els sobirans i governants de la Terra- a alçar-se i fer tot allò que estigui al seu abast per intentar desterrar la discòrdia d'aquest món i il·luminar-lo amb la llum de la concòrdia.» (Bahà'u'llàh, Taules de Bahà'u'llàh revelades després del Kitàb-i-Aqdas)

«Desitjo fer-vos comprendre que el progrés material i el progrés espiritual són dues coses completament diferents, i que tan sols si el desenvolupament material evoluciona al mateix ritme que el creixement espiritual es podrà assolir un veritable progrés i fer que regni al món la Pau Més Gran. Si totes les persones seguissin els Sagrats Consells i els Ensenyaments dels Profetes, si la Llum Divina brillés a tots els cors, i si fossin realment religioses, ben aviat veuríem la pau sobre la Terra i el Regne de Déu entre els éssers humans. Les lleis de Déu poden ser comparades amb l'ànima, i el progrés material, amb el cos. Si el cos no estigués animat per l'ànima, deixaria d'existir. És la meva pregària més fervent: que l'espiritualitat creixi i es desenvolupi al món, perquè els costums siguin il·luminats, i la pau i la concòrdia puguin ser establertes.» ('Abdu'l-Bahà, *La saviesa d'"Abdu'l-Bahà*)

«La unitat de la raça humana, tal com la preveu Bahà'u'llàh, implica l'establiment d'una mancomunitat mundial en la qual totes les races, credos i classes estiguin units de manera estreta i permanent, i en la qual l'autonomia dels estats membres, la llibertat personal i la iniciativa dels individus que la componen estiguin resguardades completament i definitivament. Aquesta mancomunitat, tal com podem visualitzar-la, ha de consistir en una legislatura mundial, els membres de la qual, en qualitat de marmessors de tota la humanitat, controlin de manera definitiva i completa els recursos de totes les nacions que la componguin i formulin les lleis que calgui per reglamentar les relacions de totes les races i tots els pobles. Un executiu mundial, emparat per una força internacional, farà efectives les decisions a les quals s'hagi arribat, aplicarà les lleis aprovades per aquesta legislatura mundial i resguardarà la unitat orgànica de tota la mancomunitat. Un tribunal mundial adjudicarà i dictaminarà el seu veredicte obligatori i final en totes les disputes que sorgeixin entre els diversos elements constituents d'aquest sistema universal (...). Els recursos econòmics del món seran organitzats, les fonts de matèries primeres seran explotades i totalment utilitzades, els mercats seran coordinats i desenvolupats i la distribució dels productes serà equitativament regulada (...).» (Shoghi Effendi, *Crida a les nacions*)

Principis

Generalment el desenvolupament se sol relacionar amb un cert nivell de benestar material i social. No obstant això, el desenvolupament «no s'hauria de confondre amb la creació d'una societat de consum insostenible. La veritable prosperitat abraça el benestar espiritual i material. L'aliment, l'aigua, l'habitatge i un determinat grau de comoditat material són essencials, però els éssers humans no poden ni podran mai trobar la seva realització en la satisfacció d'aquestes necessitats. Com tampoc no ho podran fer mitjançant els èxits materials una mica més intangibles, com ara el reconeixement social i el poder polític. En última instància, ni tan sols els èxits intellectuals procuren satisfacció a les nostres necessitats més profundes».[6]

«És la set d'alguna cosa més, alguna cosa que ens transcendeix, el que fa justament comprensible la realitat de l'esperit humà. Si bé el costat espiritual de la nostra naturalesa es veu enfosquit en la batalla diària a l'encalç de béns materials, no es pot descuidar la nostra necessitat de transcendència. Així doncs, un

[6] Font: Comunitat Internacional Bahà'í, «Hora decisiva per a totes les Nacions» (declaració amb motiu del 50è aniversari de les Nacions Unides, octubre del 1995).

paradigma de desenvolupament sostenible ha d'atendre tant les aspiracions espirituals dels éssers humans com les seves necessitats i desitjos materials.»[7]

Per tant, qualsevol organisme que pretengui impulsar el desenvolupament, si desitja ser efectiu, haurà de tenir presents els aspectes espirituals que ha de tractar el progrés, com ara la justícia, la generositat i la cooperació. Altrament, correm el perill d'obtenir una humanitat amb desequilibris creixents, materialment rica en unes àrees i pobra en d'altres, però finalment poc desenvolupada en termes morals i espirituals i, per tant, abocada a un major sofriment de totes les persones amb independència dels béns materials que posseeixin.

A principis del segle XX, 'Abdu'l-Bahà, fill i intèrpret dels ensenyaments de Bahà'u'llàh -fundador de la Fe bahà'í-, va determinar que, abans d'acabar aquest segle, s'establirien les bases que en el futur conduirien la humanitat cap a un desenvolupament continu. Va establir set tipus d'unitat que calia assolir: unitat en l'àmbit polític, unitat de pensament en les empreses mundials, unitat en la llibertat, unitat en la religió, unitat de les nacions, unitat de les races i unitat d'idioma.

Els bahà'ís treballen de tot cor per impulsar, en la mesura que sigui possible, aquests processos d'unitat, uns processos que, independentment, avancen de manera lenta però irreversible. D'aquests processos, el de la unitat de pensament en les empreses mundials convida la humanitat a actuar, conjuntament, en tots els assumptes d'àmbit global. Amb aquesta finalitat, doncs, cal crear fòrums de diàleg d'àmbit internacional que permetin resoldre els múltiples reptes que afronta la humanitat i, encara més, establir les aliances o els organismes necessaris que vetllin pel compliment i el seguiment de les decisions a les quals s'arribi, incloenthi, òbviament, el tema del desenvolupament.

Posteriorment, i fins que va morir l'any 1957, Shoghi Effendi, nét d''Abdu'l-Bahà, va ampliar les característiques del que haurà de ser la mancomunitat mundial del futur, que estarà fortament arrelada en el concepte de la unitat de la humanitat. Aquesta mancomunitat preveu la formació d'un legislatiu i un executiu mundials, un tribunal internacional, a més de la unificació dels sistemes de mesures, l'adopció d'un idioma internacional auxiliar i la creació d'organismes per regular el progrés i el desenvolupament en el camp econòmic i social. Effendi també va preveure el descobriment de mitjans de comunicació pràcticament instantanis, la creació d'una metròpoli mundial connectada electrònicament i el transvasament dels recursos que es gasten en la recerca i la producció d'armament cap a projectes per promoure l'aprofitament sostenible i el repartiment equitatiu dels recursos de la Terra. No és estrany, doncs, que els bahà'ís procurin estar a l'avantguarda de tota iniciativa i projecte que pugui contribuir a l'avenç dels processos d'unitat. Tampoc sorprèn que, en aquest sentit, donin un suport sincer a les trobades destinades a posar en marxa organismes capaços de tirar endavant aquests processos, com ara una aliança mundial per al desenvolupament.

Experiències

Entre les iniciatives bahà'ís relacionades amb l'impuls d'aliances i acords per afrontar, en l'àmbit mundial, els grans problemes de la humanitat i també les qüestions del desenvolupament, cal destacar la que du a terme la Comunitat Internacional Bahà'í. Aquesta ONG representa els bahà'ís davant l'Organització de les Nacions Unides des del 1948 i, des del 1970, posseeix estatus consultiu davant del Consell Econòmic i Social de les Nacions Unides (ECOSOC) i davant del Fons Internacional de les Nacions Unides per a l'Ajuda Urgent als Infants (UNICEF). Així mateix, manté relacions de treball amb l'Organització Mundial de la Salut (OMS) i està associada al Programa de les Nacions Unides per al Medi Ambient (PNUMA).

La Comunitat Internacional Bahà'í du a terme la seva tasca a través d'oficines especialitzades, com ara la Secretaria General, l'Oficina de les Nacions Unides, l'Oficina d'Informació Pública, l'Oficina del Medi Ambient i l'Oficina per al Progrés de la Dona. A través de representants establerts al Centre Mundial Bahà'í (Haifa), Nova York, Ginebra, París, Hong Kong, Londres, Jerusalem i Fiji, les oficines organitzen una gran varietat d'activitats a favor de la pau, els drets humans, l'educació, la sanitat, la conservació del medi ambient, el desenvolupament sostenible i la promoció de la igualtat de la dona. Moltes d'aquestes activitats es realitzen en col·laboració amb comunitats nacionals bahà'ís.

La feina de la Comunitat Internacional Bahà'í es basa en els escrits sagrats bahà'ís, que ofereixen una visió d'un món unificat i promouen un sistema d'organització mundial que afavoreixi el desenvolupament de la humanitat. Amb aquest objectiu, destaca la seva participació activa en gairebé tots els fòrums, confe-

[7] Ibídem.

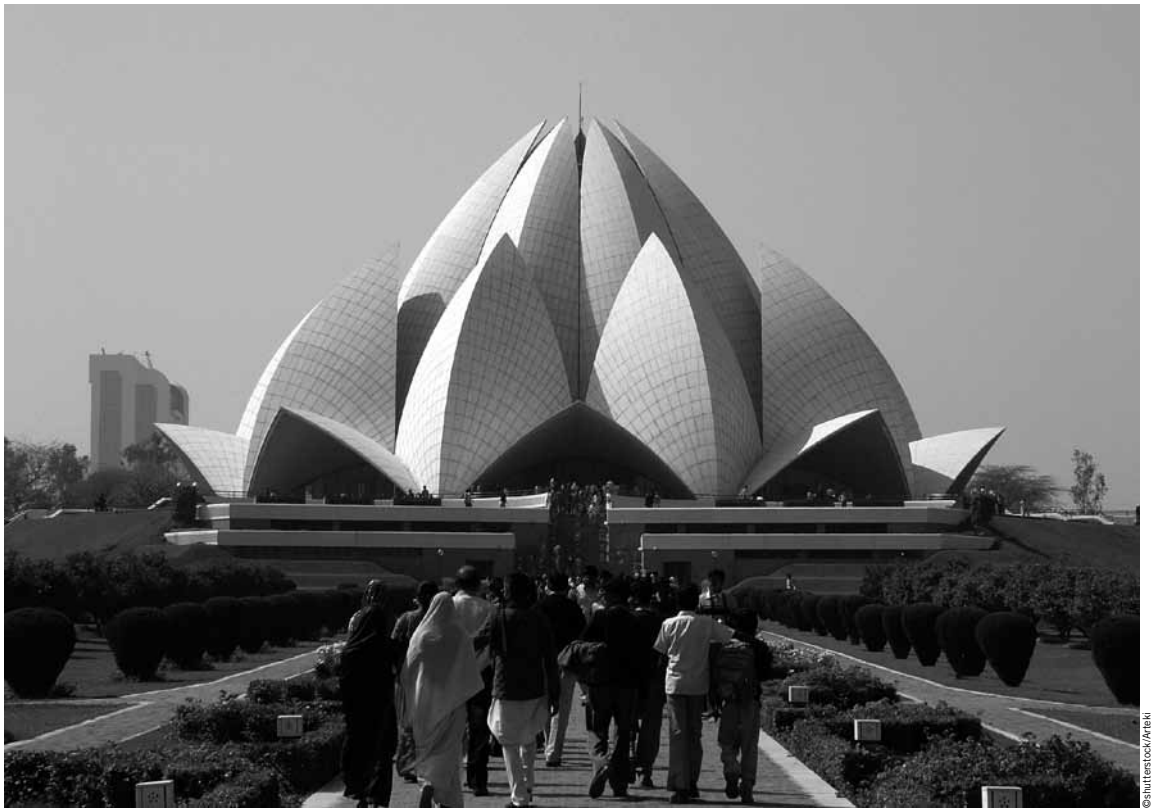

©shutterstock/Arteki

rències i cimeres mundials organitzades per les Nacions Unides al llarg de diversos decennis.

A més dels documents de treball, la Comunitat Internacional Bahà'í ha elaborat prop de 200 declaracions, de les quals aproximadament un centenar tenen a veure directament amb temes relacionats amb el desenvolupament en les seves múltiples facetes. En moltes d'aquestes declaracions s'assenyala la necessitat de crear noves estructures i organismes capaços de regular els diferents aspectes que influeixen en el desenvolupament. Com a exemple, podem esmentar el que diu el document «Hora decisiva per a totes les Nacions»,[8] preparat amb motiu del 50è aniversari de les Nacions Unides: «Amb vista a promoure un desenvolupament més efectiu, adrecem a les Nacions Unides la recomanació de (...) llançar una campanya decisiva per complir l'Agenda 21[9] (...). Per tal de complir satisfactòriament els objectius de l'Agenda 21 caldrà un esforç més gran, de diferent naturalesa però comparable en escala i nivell de compromís al que va suscitar el Pla Marshall en la renovació de l'Europa de la postguerra (...), per atendre qüestions de grans dimensions que afecten la seguretat econòmica mundial, la qual cosa comporta redefinir les institucions actuals o bé crear noves estructures.»

El document «Prosperitat mundial» constitueix una aportació significativa de la Comunitat Internacional Bahà'í a la concepció del desenvolupament. En aquest document, a partir d'una anàlisi de la situació de la humanitat, es proposen els principis sobre els quals cal basar el progrés i que són de caràcter essencialment espiritual. Una espiritualitat, d'altra banda, acompanyada d'idees pràctiques dirigides a totes les esferes de la societat: governs, religió, administració de justícia, sostenibilitat del medi ambient, educació, mesures econòmiques, etc. El que queda clar és que cal trobar l'impuls en una concepció del món que sigui acceptada en tots els àmbits i segons la qual la humanitat sigui una de sola. Una unitat que cal establir de manera ben ferma en l'acceptació de la diversitat com una riquesa que ha de contribuir a la creació d'una nova civilització de caràcter mundial.

[8] *Id.*

[9] El Programa o l'Agenda 21 és un projecte de les Nacions Unides per promoure el desenvolupament sostenible. Es tracta d'un pla detallat d'accions que han de dur a terme a escala mundial, nacional i local les entitats de l'ONU, els governs dels seus estats membres i els principals grups implicats en totes les àrees en les quals l'home causa impacte sobre el medi ambient. L'«Agenda» és una llista detallada d'assumptes que requereixen atenció, organitzada cronològicament; «21» fa referència al segle XXI.

LA SOCIETAT UNITÀRIA UNIVERSAL I ELS OBJECTIUS DEL MIL·LENNI

L'autor

Jaume de Marcos Andreu. És llicenciat en Filologia Anglogermànica (1987) i màster en Història de les Religions (2005), ambdós per la Universitat Autònoma de Barcelona. Treballa com a traductor i controlador de qualitat de productes de programari per al mercat hispà. El 2000 va fundar la Societat Unitària Universalista d'Espanya. Va ser designat conseller de l'Institut d'Estudis Miguel Servet el 2004 i actualment forma part de la Junta Directiva de l'Associació UNESCO per al Diàleg Interreligiós i és secretari del Consell Internacional d'Unitaris i Universalistes. Ha publicat diversos llibres i articles, entre els quals «La influencia de Erasmo en la obra de Miguel Servet» (2006) i «Manual de celebraciones unitarias universalistas» (2007).

©istockphoto

LA SOCIETAT UNITÀRIA UNIVERSAL I L'OBJECTIU 1

Textos

Abans de tot, cal que expressi una certa incomoditat, com a unitari universalista, amb la demanda de fonamentar les nostres posicions sobre els objectius del mil·lenni en uns textos sagrats que considerem propis.

Tot i que les nostres arrels històriques es troben en el cristianisme, i més específicament en els moviments de la Reforma Radical que van sorgir dintre del protestantisme i els corrents d'evolució racionalista (unitarisme) i pietista (universalisme) dels segles posteriors, la nostra és una tradició crítica i oberta, que és receptiva a la saviesa i la inspiració, vingui d'on vingui, fins i tot de les religions no cristianes i del pensament secular. Els unitaris i universalistes creiem que la revelació no està segellada ni limitada a una o a unes poques persones que hagin posat les seves experiències del sagrat en textos que la tradició històrica ha definit com a canònics o revelats.

Per tant, prefereixo parlar de «textos que ens inspiren espiritualment» més que no pas dels «nostres textos sagrats», perquè podríem dir que realment els unitaris universalistes no som «el poble del Llibre», sinó més aviat «el poble de la Biblioteca.»

Per al primer objectiu, he triat alguns textos de la tradició cristiana que ens poden servir d'inspiració a tots.

«La gent li preguntava: "Així, doncs, què hem de fer?" Ell els responia: "Qui tingui dos vestits, que en doni un al qui no en té, i qui tingui menjar, que també el comparteixi.» (Lc 3,10-11)

«Els que han filosofat amb més saviesa han experimentat fins a quin punt depèn de les obres virtuoses el difícil camí de la felicitat i com, a part dels hàbits interns, encara queda, com a meta final, l'execució de l'acte. Aquests homes han experimentat com influeixen les obres en l'ànim, com engendren en ell un hàbit bo i el reforcen després d'haver nascut... En les accions difícils es demostra el bon ànim, i les bones accions comporten un impuls de l'ànim cap al bé. Difícil virtut és la pobresa, difícil és distribuir els béns i "prendre la creu", i, per això, molt més grata a Déu.» (Miquel Servet, *Restitució del Cristianisme*)

«Abaixem els caps avergonyits del mal de què som capaços els homes i les dones. Per tants germans i germanes que hem deixat que els torturessin, matessin i que morissin de fam, perquè a molts de nosaltres no ens va importar i vam preferir tancar els ulls abans que sentir-nos afectats pel patiment dels altres, per deixar que fos el cinisme i la hipocresia els qui governessin el món, en lloc de l'honestedat i la compassió.

Per no haver permès que l'Esperit guiés les nostres vides.

Oh Déu, però també et donem gràcies, perquè hi ha gent que estima i que es preocupa pels altres, perquè hi ha gent que treballa pels que passen gana, els malalts i els oprimits.

Fes sentir la teva presència entre nosaltres. Vine avui als que et necessiten, als que tenen fam, als que es retorcen de dolor. Vine a acollir-los amb ajuda i estimació. Fes-te present al món en nosaltres, i a través de nosaltres. Amén.»

(Pregària unitària moderna)

Principis

Els principis de la fe unitària universalista ens criden, entre altres coses, a afirmar el valor i la dignitat inherents a totes les persones i a buscar que les relacions humanes estiguin basades en la justícia, l'equitat i la compassió.

Les activitats caritatives són una part important de la vida espiritual. No obstant això, quan la pobresa i la manca d'accés als recursos sanitaris, alimentaris i laborals formen part de l'estructura d'una societat, hem de ser conscients que no n'hi ha prou amb la caritat.

La fe unitària universalista, en nom dels principis abans esmentats, ens demana que treballem per canviar les estructures i les polítiques que les fan possibles, per tal d'afavorir el desenvolupament social i econòmic de les comunitats i evitar el deteriorament del medi social i natural. Estem cridats a organitzar-nos i treballar per la justícia fent servir els mitjans adients i coherents amb els nostres principis religiosos.

Això inclou la participació activa en la vida política i social, a través dels partits polítics, els sindicats, les ONG i altres formes d'associació. Les nostres congregacions sovint prenen posicions públiques sobre temes de justícia social i serveixen de lloc de trobada per als activistes i reformadors que volen un món més just i equitatiu.

Exemples

Iniciativa de promoció del comerç just

És tradicional, a les congregacions unitàries universalistes, prendre cafè a l'església quan acaba l'ofici religiós. És el moment de saludar vells i nous amics, xerrar amb el ministre o amb l'encarregat de l'educació religiosa per a infants, comprar llibres o conèixer els projectes socials i culturals que porten a terme membres de la congregació.

El Comitè de Servei Unitari Universalista va llançar una campanya per tal que les congregacions unitàries universalistes fessin servir cafè, té i cacau procedent de les xarxes de comerç just i encoratgessin els seus membres a comprar-lo també per al seu ús privat.
Des del llançament de la proposta, més de 600 congregacions s'han afegit a aquest programa, que assegura que agricultors independents de l'Amèrica Llatina, l'Àfrica i l'Àsia rebin un preu just pels seus productes. El Comitè de Servei rep un petit percentatge de les vendes, que destina a finançar iniciatives favorables als drets humans a les regions que produeixen aquests productes.

Creació de bancs de microcrèdits

Diverses congregacions unitàries universalistes han posat en marxa iniciatives per afavorir la creació i el

desenvolupament de bancs de microcrèdits a l'Àsia i l'Amèrica Llatina. L'Església Unitària de Totes les Ànimes, a Nova York, va recollir 10.000 dòlars per finançar la creació d'un banc que concedís crèdits a gent aturada i petits emprenedors sense recursos a Nicaragua. Un comitè de l'Església es va constituir per viatjar periòdicament a Managua per estar en contacte amb el grup de dones nicaragüenques que eren les responsables locals de l'entitat, fer un seguiment de la gestió i assegurar-se de l'ús correcte dels diners disponibles. Els primers crèdits es van concedir per un valor de 100 dòlars i s'havien de retornar en un termini de quatre mesos. Un cop retornat el primer préstec, el segon es podia augmentar fins a la quantitat del primer que els receptors havien aconseguit estalviar.

Per exemple, una de les beneficiàries era una dona que feia vestits per a nenes que venia a un mercat. Havia de fer els vestits a mà i trigava molt per enllestir-los i tenir-los acabats per vendre. Gràcies al microcrèdit, va poder comprar una màquina de cosir i ara fa més de 20 vestits per setmana. Amb aquest increment de la producció i les vendes no només ha pogut tornar el microcrèdit, sinó que ha tret la seva família de la misèria.

Actualment, l'Església Unitària de Totes les Ànimes dóna suport financer a 15 bancs de microcrèdits a Mèxic, Nicaragua, Guatemala i Haití.

LA SOCIETAT UNITÀRIA UNIVERSAL I L'OBJECTIU 2

Textos

La tradició unitària universalista, a més de les seves arrels cristianes, accepta la saviesa d'altres religions i filosofies. Com a expressió d'aquesta pluralitat, així com la nostra fonamentació del primer objectiu del mil·lenni va partir de textos de la nostra tradició cristiana, la fonamentació del segon correspon al pensament humanista i secular.

«Només hi ha un bé, que és el coneixement, i un mal, que és la ignorància. La ignorància és l'arrel i l'origen de tots els mals.» (Atribuït a Plató)

«I si em pregunteu de què serveix la bona educació, és molt senzill: l'educació fa bones persones, i les bones persones actuen noblement.» (Plató, *Lleis*)

«El que la nutrició i la reproducció són per a la vida fisiològica, ho és l'educació per a la vida social. Aquesta educació consisteix, principalment, en una transmissió mitjançant la comunicació, és a dir, un procés de compartir l'experiència fins que esdevé una possessió comuna (...) Mentre que tot arranjament social és efectivament educatiu, l'efecte educatiu esdevé una part important de l'associació dels més vells amb els més joves (...) La disciplina, la cultura, l'eficiència social, el perfeccionament personal i la millora del caràcter són fases del creixement de la capacitat de viure una experiència equilibrada. L'educació no és un simple mitjà per tenir aquesta mena de vida. L'educació és aquesta mena de vida. I mantenir la capacitat de donar aquesta educació és l'essència de la moral, perquè la vida conscient és un tornar a començar de nou contínuament.» (John Dewey, *Democràcia i educació*)

Principis

Totes les religions donen gran importància a l'educació dels infants i els joves per tenir una vida profitosa i fer avançar la societat. Lamentablement, les

religions també tenen un historial negre de limitació dogmàtica del coneixement científic i de la recerca lliure.

Per als unitaris i universalistes, l'educació ha estat sempre una de les prioritats principals. Històricament, la influència de l'erudit i humanista Erasme de Rotterdam va ser, sens dubte, molt important en els pioners i fundadors de l'unitarisme, que van tenir sempre una preocupació molt especial per l'educació i la cultura.

Els Germans Polonesos (la primera església antitrinitària que es va establir a Polònia al segle XVI) van crear tota una ciutat dedicada a la cultura i la recerca, Rakow, que va ser durant uns 30 anys un veritable centre d'estudis i refugi per a molts científics i investigadors que no podien exercir la seva activitat lliurement a llurs terres d'origen.

Posteriorment, nombrosos unitaris i universalistes van treballar per crear institucions educatives i per ampliar l'ensenyament a tota la societat, independentment del seu nivell econòmic, i d'altres també van destacar en l'àmbit de la innovació pedagògica.

Com a exemple podem esmentar l'Escola per la Cultura Humana, creada a Boston per unitaristes a mitjan segle XIX. Inspirats pels principis del transcendentalisme del filòsof Ralph Waldo Emerson, volien afavorir el desenvolupament de les qualitats interiors de cada infant, que consideraven manifestacions de l'Esperit, presents a tot arreu, també a l'ànima humana.

En paraules d'Elizabeth Peabody, una de les impulsores d'aquesta escola: «Contemplar l'Esperit en nosaltres i en els nostres germans es òbviament l'única manera d'entendre el deure social i accelerar en el nostre interior una humanitat sàvia. En termes generals, la contemplació de l'Esperit és el primer principi de la cultura humana i el fonament de l'autoeducació».[1]

A Espanya, els unitaris ens sentim vinculats espiritualment a l'experiència de la Institución Libre de Enseñanza, el gran i innovador centre educatiu que va marcar una època a la història de la pedagogia a Espanya, entre finals del segle XIX i principis del XX, impulsat per un grup d'intel·lectuals i formadors, els krausistes, que coneixien l'unitarisme, amb el qual se sentien fortament identificats.

Els krausistes, inspirats en les idees del filòsof alemany Karl Friedrich Krause, volien una reforma democràtica i progressista en tots els àmbits de la societat espanyola, des de l'Estat (van ser impulsors de la Primera República) fins al dret i des de l'educació fins a la religió. Els principals membres d'aquest corrent van ser Francisco Giner de los Ríos i Gumersindo de Azcárate.

Segons explicava el filòsof Francisco Laporta: «El projecte pedagògic de la Institución és un projecte total, una temptativa de transformació global en què conviuen una visió de la política, de la societat, de la religió, de l'ètica i de la ciència, recíprocament entrellaçades i interdependents, que es fonen entre si en una autèntica concepció del món i de la vida. I en aquesta concepció del món, naturalment, ocupa un lloc central una nova concepció de l'"home": un individu crescut i format en un tipus d'humanisme integral que de vegades recorda en determinats trets l'ideal de l'humanisme renaixentista. D'una manera insistent i repetitiva es diu en la Institución que Espanya no necessita líders, ni lleis, ni revolucions: allò que Espanya necessita són "homes". I, en conseqüència, la tasca més urgent amb vista a la transformació del país és la de formar aquests homes.»[2]

Exemples

El programa «Cada infant és el nostre infant», de l'Oficina Unitària Universalista a les Nacions Unides (UU-UNO),[3] va dirigit a infants orfes afectats pel VIH a Ghana. Aquests infants, que van perdre les seves mares a causa de la sida, no es poden pagar una escola normal ni els uniformes que exigeix. A més, aquests infants afronten greus problemes de marginació social, estigmatització i inseguretat emocional.

Sota aquest programa, aquests infants són atesos per dones grans de les seves comunitats, respectuosament anomenades «Mares Reines». També s'estan creant escoles d'educació primària per tal que aquests infants puguin rebre-la i tenir una vida digna quan siguin grans. És una aposta per l'esperança i per donar un futur a uns infants que ja ho han perdut tot poc després de néixer.

[1] PEABODY, Elizabeth (1835). *Record of a School: Exemplifying the General Principles of Spiritual Culture*. Boston.
[2] LAPORTA, Francisco. *Fundamentos de la pedagogía institucionista* (citat al web de la Fundació Giner de los Ríos, *http://www.almendron.com/historia/contemporanea/krausismo/krausismo.htm*).
[3] Per a tenir més informació sobre aquest programa *http://www.uu-uno.org*.

LA SOCIETAT UNITÀRIA UNIVERSAL I L'OBJECTIU 3

Textos

Des de la tradició de fe unitària universalista, reconeixem que les tradicions religioses han marginat i infravalorat històricament les dones. La nostra pròpia tradició, amb més de 400 anys d'antiguitat en la seva institucionalització moderna, no ha estat pas lliure d'aquestes actituds de marginació que eren imperants en el context historicocultural del passat (i, afortunadament en menor mesura, en els nostres dies). Tanmateix, l'impuls alliberador de la dona i l'aspiració a la plena igualtat de gènere han trobat en unitaris i universalistes, i particularment entre les dones, alguns dels seus pioners.

La tradició de fe unitària universalista, que enfonsa les seves arrels en els corrents radicals i racionalistes de la Reforma Protestant, reconeix en les escriptures cristianes aquesta aspiració original a la plena igualtat entre l'home i la dona. Per exemple, en passatges evangèlics on s'expliquen els fets del mestre Jesús de Natzaret.

Jesús sovint dóna un paper d'interlocutor principal a dones que troba en el seu camí. També hi havia diverses dones entre els seus deixebles: «També hi havia unes dones que s'ho miraven de lluny estant; entre elles, Maria Magdalena, Maria, mare de Jaume el Menor i de Josep, i Salomé. Aquestes dones seguien Jesús quan era a Galilea i li prestaven ajut. N'hi havia també moltes d'altres que havien pujat amb ell a Jerusalem.» (Mc 15,40-41)

A més, aquestes dones que segueixen Jesús són, pel que sabem, poc convencionals: fan la seva vida i prenen les seves decisions de forma autònoma, no estan lligades a homes ni sota la seva tutela, i algunes fins i tot tenen una fama dubtosa (probablement en part pel seu esperit lliure i independent, que no era acceptat per la societat del seu temps).

També són dones les primeres que tenen una visió del mestre Jesús després de la seva mort: «Llavors se'n tornaren del sepulcre i van anunciar tot això als Onze i als altres. Eren Maria Magdalena, Joana i Maria, mare de Jaume. També les altres que anaven amb elles ho explicaven als apòstols, però les seves paraules els van semblar un deliri, i no se les van creure.» (Lc 24,9-11)

Això és encara més evident a l'Evangeli segons Joan, on Maria Magdalena és la primera en veure al Crist ressuscitat: «Jesús li diu: "Dona, per què plores? Qui busques?" Ella, pensant-se que era l'hortolà, li respon: "Si te l'has emportat tu, digues-me on l'has posat i jo mateixa me l'enduré." Li diu Jesús: "Maria!" Ella es gira i diu en la llengua dels hebreus: "*Rabuni*" -que vol dir "mestre". Jesús li diu: "Deixa'm anar, que encara no he pujat al Pare. Vés a trobar els meus germans i digues-los: "Pujo al meu Pare, que és el vostre Pare, al meu Déu, que és el vostre Déu." Maria Magdalena anà a trobar els deixebles i els anunciava: "He vist el Senyor." També els va contar el que ell li havia dit.» (Jn 20,15-18)

Per tant, és una dona la primera entre els deixebles que exerceix la missió de profeta (en el sentit de tenir visions directes de la voluntat de Déu) i de transmissora de la Bona Nova. De fet, algunes dones estaven al capdavant de les primeres esglésies cristianes.

La tradició gnòstica també va recollir aquesta primacia de les dones. Veiem aquest text, on Maria Magdalena pren una actitud de lideratge envers els homes, inclòs Pere: «Maria s'aixecà, saludà tots els germans i digué: "No ploreu ni estigueu tristos ni dubtosos, perquè la Seva gràcia serà tota amb vosaltres i us protegirà. Més aviat, lloem la Seva grandesa, perquè ens ha preparat i ens ha fet homes". Quan Maria digué això, va girar els seus cors cap al Bé, i ells van començar a parlar de les paraules del Salvador. I Pere digué a Maria: "Germana, sabem que el Salvador t'estimava més a tu que a la resta de les dones. Digues-nos les paraules del Salvador que recordis i que tu sàpigues, i que nosaltres ni sabem ni hem sentit."». (Evangeli segons Maria Magdalena 5,2-6)

La tradició universalista, que afirmava l'amor incondicional de Déu per tots els seus fills i filles, deia que tothom seria salvat, sense cap distinció entre homes i dones, i va ser la primera denominació on les dones van ser ordenades per al ministeri.

Posteriorment, moltes dones que van ser a l'avantguarda de la igualtat de gènere o trencant les barreres de la marginació i la incomprensió van ser unitàries o universalistes. En destaquem les següents:

- Lydia Maria Child (1802-1880), novel·lista, periodista i editora, va encapçalar el moviment abolicionista i feminista.

- Margaret Fuller (1810-1850), pensadora i escriptora del moviment transcendentalista.
- Maria Mitchell (1818-1889), primera dona nord-americana que va ser astrònoma.
- Mary Wollstonecraft (1759-1797), pionera del moviment feminista a Anglaterra.
- Olympia Brown (1835-1926), primera dona que va ser ordenada per al ministeri per una denominació cristiana (1863).

Principis

El primer principi de l'Associació Unitària Universalista dels Estats Units i del Consell Unitari Canadenc ens diu que hem d'afirmar i promoure «la vàlua i la dignitat inherents a totes les persones». Aquest principi bàsic ens mou a cercar la igualtat i rebutjar tota mena de discriminació per qualsevol motiu, inclòs el de gènere.

En la tradició unitària universalista, les dones poden ser ordenades, dirigir les celebracions unitàries, celebrar matrimonis i altres ritus i, en definitiva, dur a terme totes les funcions pastorals que tradicionalment han estat reservades als homes.

Actualment es calcula que més del 54 % dels ministres unitaris universalistes en actiu als Estats Units i el Canadà són dones. Aquest canvi s'ha produït sobtadament en els darrers 40 anys, fet que ha portat diferents analistes a parlar d'una «feminització del ministeri».

Aquest fenomen no s'atribueix exclusivament a una ascensió generalitzada de les dones a llocs de responsabilitat en les societats més avançades, però sí que es percep un canvi en el rol pastoral dels ministres, que ara es concentren més a prestar atenció emocional i acompanyament als feligresos, i a teixir relacions i connexions entre els membres de la congregació, tasques per a les quals les dones semblen estar més capacitades que els homes.

Entre el 1999 i el 2003 va presidir el Consell Internacional dels Unitaris i Universalistes una dona, la reverenda Jill McAllister. La líder dels unitaris universalistes de les Filipines també és una dona. Altres dones ocupen càrrecs de direcció en institucions vinculades a la tradició unitària universalista, com ara la directora del Seminari de Califòrnia Starr King de formació de ministres, la reverenda Rebeca Parker.

Les esglésies unitàries tenen un compromís ja antic i de vegades difícil i polèmic en favor dels drets de les dones. Per exemple, és notòria la defensa que fan del dret de la dona a decidir sobre el seu propi cos, preservant els seus drets reproductius. Això les ha portat a defensar tant el lliure accés i la disponibilitat de mètodes anticonceptius, com la promoció d'una educació sexual que capaciti els homes i les dones per prendre decisions informades sobre la seva sexualitat o la defensa de la legalització de l'avortament amb totes les garanties sanitàries i el suport psicològic, sense traves legals.

Sabem que aquest és un tema complicat, sobretot en un entorn on hi són presents diverses religions que tenen idees molt estrictes sobre aquestes qüestions. Pensem que l'objectiu del diàleg interreligiós no és defugir el debat, sinó plantejar-lo des de la llibertat i el respecte mutu, i ho fem des de la nostra disposició al diàleg i la comprensió que hi hagi diferències d'opinió i de visions.

Entre altres accions, molts unitaris universalistes han hagut de sortir al carrer per protegir les dones i el personal mèdic i sanitari de manifestants radicals i fonamentalistes que volien boicotejar la pràctica legal d'interrupció de l'embaràs i que fins i tot han atacat aquests centres sanitaris de forma agressiva, fins i tot amb explosius. Alguns unitaris universalistes han format «cordons de defensa» per protegir aquests centres i el seu personal amb els seus propis cossos. Els nostres dirigents també han parlat sovint amb legisladors i representants dels governs per tal de defensar la lliure decisió de les dones i la preservació dels drets que els pertoquen segons les legislacions vigents, que autoritzen la interrupció controlada de l'embaràs en determinats supòsits.

Exemples

La Congregació Unitària Universalista de Barcelona va patrocinar fa tres anys (abans de la guerra de l'Iraq) la representació a la nostra ciutat de *Lisístrata*, una obra clàssica del teatre grec que parla del rebuig a la guerra i del poder de les dones. Aquesta acció formava part d'una campanya d'àmbit global, animada inicialment per un grup de dones de Nova York contra la guerra.

Actualment la majoria de membres de la Congregació són dones i sovint és una dona la que dirigeix el nostre culte. Esperem poder ampliar les accions en favor de la igualtat a mesura que vagi creixent el nostre grup. Per exemple, les Esglésies Unitària Universalista i Congregacionalista (Església Unida de Crist)

han fet un currículum educatiu sobre sexualitat per a adolescents i joves adults per tal d'incorporar els valors espirituals liberals al món de la sexualitat, alliberant-lo de molts tabús i prejudicis i fomentant una actitud oberta i receptiva davant de fets com el control de natalitat, la paternitat/maternitat responsable i la diversitat de rols sexuals i de tipus de parella. Una acció positiva del nostre grup local podria ser traduir i adaptar al nostre entorn aquests materials educatius.

LA SOCIETAT UNITÀRIA UNIVERSAL I ELS OBJECTIUS 4, 5 I 6

Textos

No insistirem en les fonts evangèliques que parlen de la importància del guariment i la salut en l'activitat de Jesús i els inicis del cristianisme, ja tractats amb detall per altres companys del Grup. Tanmateix, val la pena ressaltar que altres religions tenen una dedicació molt especial al tema de la salut com a aspecte essencial de l'espiritualitat. Una de les tradicions lamentablement poc representada al nostre espai cultural és el taoisme, que recull una riquíssima tradició que conté diferents aspectes de la medicina tradicional xinesa. Per això volem incloure-la aquí, com a element per enriquir el debat sobre les fonts espirituals dels objectius de desenvolupament del mil·lenni.

Segons la tradició xinesa, el cos és un microcosmos de l'univers. És a dir, al seu interior es reprodueixen els elements combinatoris i els conflictes complementaris que regeixen la natura a escala universal. Conté les dues polaritats de *yin* (femenina, passiva) i *yang* (masculina, activa); conté també tot un seguit de déus que regeixen diferents parts del cos i les seves funcions; hi circula l'energia universal, el *txi*, i també pateix els atacs de tres cucs o genis negatius que treballen per ferir i destruir la força vital que representa el txi. Un correcte desenvolupament espiritual implica una correcta compensació i equilibri de totes aquestes forces, un equilibri que produeix la salut tant corporal com mental i espiritual. Per assolir-lo cal paciència i exercici. Així es van desenvolupar moltes tècniques que permetien equilibrar el cos, fent-lo flexible i resistent alhora, i activant els diferents òrgans del cos per tal que poguessin fer bé les seves funcions. Un perfecte equilibri sostingut al llarg dels anys dóna també una llarga vida i, en els casos més excelsos, pot implicar la immortalitat de la persona. Així, hi ha nombrosos relats que ens parlen de persones que van arribar a ser immortals i viure com a déus gràcies a la seva excel·lència física i espiritual.

Tornant a la tradició espiritual unitària i universalista, hi ha hagut moltes persones que han destacat en la seva tasca al servei de la medicina i la salut.

Dos dels iniciadors de la tradició unitària a Europa van ser metges: Miquel Servet (1511-1553), nascut a l'Aragó i considerat el pioner i el primer màrtir de l'unitarisme, a qui se li atribueix el descobriment de la funció de la circulació menor (pulmonar) de la sang; i l'italià Giorgio Blandrata o Biandrata (c. 1515-1588), antitrinitari italià que va ser metge de la reina de Polònia i la princesa de Transsilvània i va difondre les doctrines de Servet en aquells països.

Altres destacats metges i infermeres han estat Florence Nightingale, que era de família unitària, tot i que ella no es va definir mai clarament sobre la seva confessió religiosa. També Clara Barton, fundadora de la Creu Roja nord-americana i que es va fer famosa pel seu servei incansable en els camps de batalla de la guerra civil nord-americana. Dorothea Dix va ser pionera al segle XIX donant un tracte humà i respectuós a les persones amb malalties mentals, entre molts altres.

Principis

El principi dels unitaris universalistes que ens crida a afirmar i promoure «la vàlua i la dignitat inherents a totes les persones» fa que donem una gran importància als temes de salut, particularment en el cas de persones i col·lectius marginats i estigmatitzats. Des dels anys vuitanta s'ha fet una gran tasca per a la prevenció de la sida i per a l'acompanyament de les persones afectades per aquesta malaltia. El fet que diversos ministres, així com un nombre important de membres laics de la nostra denominació fossin víctimes de la sida, especialment durant els anys noranta, va accentuar que aquest tema fos una qüestió d'importància prioritària per a nosaltres. La immensa majoria de les nostres congregacions participen activament en activitats com el Dia Mundial contra la Sida.

Exemples

La Coalició Unitària Universalista Global contra la Sida és una associació independent, fundada l'any 2002 per membres de l'Església Unitària de Portland, Oregon, amb tres objectius fonamentals: educació, acció política i servei directe. Té també una branca juvenil que fomenta el coneixement de la problemàtica de la sida a les nostres esglésies entre els més joves. La Coalició (1) difon materials de divulgació sobre temes de salut sexual i reproductiva; (2) convoca i participa en manifestacions i marxes per conscienciar la població i els polítics del drama de la sida al món; (3) envia cartes als representants polítics, particularment a l'Àfrica, per pressionar-los perquè prenguin mesures concretes d'ajut a la condonació del deute extern que afavoreixin la dedicació dels recursos econòmics a infraestructures de sanitat i educació sexual, i (4) analitza l'impacte que la sida té entre les dones i els infants africans, amb la proliferació d'infants orfes, etc.

Un dels projectes de la Coalició és el suport a dones que són artistes i artesanes de Zimbabue. Divulguen el seu art i l'importen als Estats Units per vendre'l. Els beneficis són per aconseguir que les dones africanes puguin ser autònomes econòmicament i s'inverteixen en projectes locals d'educació sexual i salut.

LA SOCIETAT UNITÀRIA UNIVERSAL I L'OBJECTIU 7

Textos

La tradició unitària universalista està oberta a les intuïcions del transcendent manifestades en totes les cultures de la humanitat al llarg del temps. Tot i que les arrels es troben en la religió cristiana, no menyspreem la saviesa de les cultures natives i tradicionals prèvies o paral·leles al cristianisme històric, sinó que pensem que l'Esperit també es va expressar a aquelles cultures. La majoria d'aquelles cultures eren politeistes i tenien un concepte del sagrat sovint diferent del que s'ha imposat posteriorment i que, freqüentment, anava lligat a llocs geogràfics i esdeveniments de caràcter natural o cosmològic. Per això les citem aquí com a elements de referència vàlids per a la nostra pròpia tradició.

Des dels temps més antics, les tradicions espirituals de la humanitat han reflexionat sobre la relació entre la humanitat i la natura. En les religions de les primeres civilitzacions humanes, la percepció del caràcter sagrat de la natura era un dels eixos bàsics de la pràctica religiosa que s'expressava, per exemple, en els ritus de fertilitat i de collita, la veneració de deïtats de la terra (generalment femenines) i del cel (sovint masculines) i la percepció de la unitat fonamental de tot el sistema vivent.

Les religions abrahàmiques -tot i que en totes elles hi ha un interès per la natura i un sentit d'afinitat i de responsabilitat cap a la preservació del medi natural- representen un cert allunyament de la connexió íntima entre l'ésser humà i la natura que era present en les tradicions més antigues. L'home rep l'encàrrec diví de conservar la terra, però la seva lleialtat fonamental va dirigida a un déu que ja no és una manifestació natural, sinó una entitat transcendent al món, més allunyada i d'un tipus essencialment separat del medi natural. Tanmateix, hi ha elements de les antigues tradicions que romanen presents quan el cristianisme s'estén per Europa i altres llocs del món, i així trobem llegendes i tradicions del culte a verges i sants que estan estretament vinculats a llocs naturals (coves, fonts, etc.) i als quals els fidels atribueixen qualitats sagrades, terapèutiques, curatives, etc. En definitiva, hi ha elements del pensament màgic ancestral sobre la natura que han continuat vius, sota noves aparences i formes culturals, al llarg del temps i han arribat fins als nostres dies.

Principis

Tot i que l'ecologia i la preservació del medi ambient no eren aspectes prioritaris en els primers teòlegs i pensadors de l'unitarisme, això no vol dir que aquests temes siguin ignorats per la nostra tradició. El Romanticisme del segle XIX cercava una reunió idealista de l'home amb el seu entorn natural i un retorn a les arrels de l'experiència humana i als temps previs a la civilització cientificotècnica, aspirava a la reunificació entre home, natura i Déu. Aquest moviment tenia sovint unes connotacions properes al panteisme (tot és Déu) o al que el filòsof Krause va anomenar panenteisme (tot és en Déu). Idees, moltes d'aquestes, que també estaven presents en el pensament de Miquel Servet, que ja va parlar de la presència de l'esperit vivificador de Déu en tots els éssers vivents i en totes les coses, fins i tot en les pedres, cosa que va escandalitzar Calví fins a l'extrem.

El filòsof nord-americà Ralph Waldo Emerson, que havia estat ministre unitari a Boston, va desenvolupar una filosofia mística de comunió amb la natura i amb Déu, que identificava com «l'ànima de l'univers» o «Ànima superior» (*Oversoul*) i que ha estat coneguda com a transcendentalisme. Segons Emerson, el fi de la religió era percebre la unitat espiritual de l'univers i «sintonitzar», mitjançant la intuïció i les ensenyances de les tradicions religioses del món, amb aquesta ànima universal de la qual tots som una part infinitesimal integrant. També va rebutjar conceptes com els miracles atribuïts a Jesús, tot afirmant que, en tant que alteracions de l'ordre natural, eren aliens al funcionament de la natura i, per tant, aliens a aquesta, cosa que en el seu esquema filosòfic era inacceptable. «Els miracles són un monstre; no són una mateixa cosa amb el trèvol i la pluja». Per a Emerson, l'harmonia entre els ritmes de la natura i l'activitat humana era, no només desitjable, sinó imprescindible per al desenvolupament de la vida.

Després de la constitució de l'Associació Unitària Universalista arran de la fusió entre les esglésies unitàries i universalistes dels Estats Units i el Canadà, es va redactar una declaració de principis que substituïa les antigues confessions de fe denominacionals. Amb la seva aprovació definitiva el 1985, es va aprovar que

el setè i últim principi de l'Associació era «el respecte envers la xarxa interdependent de tota existència, de la qual tots formem part». La protecció del medi ambient i l'entorn ecològic quedava així instaurada com un dels fonaments de la nova denominació i una de les raons de ser de la nostra comunitat religiosa, en la línia que va obrir Emerson un segle abans.

Arran de la definició d'aquest principi fonamental, s'ha generat entre els unitaris universalistes un interès renovat per les tradicions «centrades en la Terra», que tenen en aquesta i en els cicles estacionals i astronòmics els elements constitutius de la seva pràctica religiosa. Moltes d'aquestes tradicions són recents, però busquen en l'antiguitat la recuperació d'una harmonia perduda entre la humanitat i el medi natural i còsmic. Els moviments neopagans busquen trobar nous significats en les tradicions preexistents a l'arribada de les religions abrahàmiques a Europa, per tal de restablir un estat de comunió íntima amb la naturalesa que la nostra civilització cientificotècnica ha alterat greument, fins i tot posant en perill la supervivència a llarg termini de la vida al nostre planeta.

Exemples

El Projecte del Setè Principi

El Projecte del Setè Principi va sorgir com una xarxa de persones unitàries universalistes que posen un èmfasi especial en el desenvolupament de les implicacions ètiques, socials, polítiques i espirituals a les quals compromet el Setè Principi de l'Associació Unitària Universalista («el respecte envers la xarxa interdependent de tota existència, de la qual tots formem part»). La seva seu és a Arlington, Virgínia, i la seva visió consisteix a «reconèixer i acollir l'imperatiu moral de viure en conveni amb la xarxa de la vida mitjançant pràctiques personals, congregacionals i denominacionals».

El Projecte proporciona un espai de debat sobre els temes vinculats al Setè Principi: producció i repartiment de materials per a un estudi, una educació religiosa i fins i tot un culte que fomentin aquest principi de respecte envers la natura; també aconsella la direcció de l'Associació i les congregacions sobre temes ambientals i dóna suport a les persones en les seves accions personals i socials per un entorn saludable i sostenible.

L'església «verda»

L'església unitària universalista de Duluth, Minnesota, està construint un nou edifici per al seu culte basant-se estrictament en criteris ecològics. Tots els materials amb els quals s'està construint responen a aquests principis, per exemple: evitar la pèrdua de calor, afavorir la gestió eficient de l'energia i evitar l'excés de consum i l'emissió de substàncies nocives. A més, s'està construint de manera que no tingui cap impacte paisatgístic, amb, entre d'altres mesures, un sostre parcialment cobert de vegetació. Comptarà també amb un jardí interior i una instal·lació d'energia solar que la faci totalment sostenible. La història de Noè serveix de decoració per a les aules infantils per recordar als nens i les nenes la importància de l'actitud de protecció envers els animals. La congregació ha guanyat el títol de «Santuari Verd», que es dóna als grups religiosos que destaquen per la seva promoció dels valores ecològics i ambientals mitjançant la pràctica diària i l'educació.

LA SOCIETAT UNITÀRIA UNIVERSAL I L'OBJECTIU 8

Textos

El Manifest Humanista (1933), un document signat per 34 professors universitaris, editors i líders religiosos liberals, entre ells diversos ministres unitaris i universalistes, demanava una nova comprensió de la religió com a tasca humana i humanitzadora, centrada en la vida en aquest món i allunyada d'espiritualismes mancats de compromís amb la vida i amb la justícia. Aquest document, com el moviment humanista que el va inspirar i es va continuar desenvolupant posteriorment a partir d'aquest, ha tingut una influència determinant en el pensament i la religiositat dels unitaris i universalistes al segle XX.

El punt número 14 del Manifest Humanista afirmava la convicció ferma que «una societat basada en l'adquisició i moguda pel profit ha demostrat ser inadequada i cal instituir un canvi radical en mètodes, controls i motius. Cal establir un ordre econòmic socialitzat i cooperatiu a fi que sigui possible la distribució equitativa dels mitjans de vida. L'objectiu de l'humanisme és una societat lliure i universal on les persones, de forma voluntària i intel·ligent, cooperin pel bé comú.»

Principis

El Sisè Principi dels unitaris universalistes afirma l'objectiu d'assolir «una comunitat mundial amb pau, llibertat i justícia per a tothom». Aquest principi ens crida a treballar per la solidaritat dels pobles i les nacions per tal d'assolir un món més just i unit.

Exemples

Un grup d'unitaris universalistes nord-americans, sota els auspicis de l'Oficina Unitària Universalista a les Nacions Unides, va viatjar a Romania com a part d'un equip dedicat al desenvolupament comunitari a la regió rural d'Arkos. El projecte estava orientat a tota la comunitat d'Arkos i no només als unitaris de la regió. L'església unitària de la localitat va servir com a centre d'operacions per a l'equip de treball. El mètode aplicat, anomenat PAPPA (Policy Analysis for Participatory Poverty Alleviation, Anàlisi Política per a l'Alleujament Participatiu de la Pobresa), havia estat dissenyat conjuntament per la Universitat d'Egerton (Kenya), la Universitat Clark (EUA) i l'Organització de Ghana per a l'Assistència Voluntària (GOVA), per generar estratègies de desenvolupament mitjançant la cooperació intergeneracional.

Després d'una sèrie de reunions i la formació de grups de treball al poble d'Arkos, amb l'assessorament de cooperants de les Nacions Unides, es va tirar endavant un pla d'acció que va ser assumit per la comunitat local. Amb tot, l'element més important de la tasca feta segurament va ser el desenvolupament d'un potent grup de líders joves que, amb el seu entusiasme i la seva energia, i un activisme certament desconegut en el passat, es van posar a treballar per la comunitat. Accions com aquestes, de solidaritat internacional aplicada a l'àmbit local per un grup d'experts i voluntaris treballant plegats amb les comunitats i els seus líders, són un camí prometedor per a un nou enfocament de l'ajuda internacional en casos de subdesenvolupament econòmic i comunitari.

PART II
ALGUNES APORTACIONS INTERNACIONALS: LA CRIDA DELS ODM A LES PERSONES DE FE

El reverend canonge Charles P. Gibbs[1]

La visió espiritual dels ODM

«També vaig visitar barris pobres i vaig parlar amb les famílies de les regions més empobrides, des d'Haití i Hondures fins a Burundi i Bangla Desh. Vaig veure persones vivint a dotzenes en una habitació, o mitja dotzena en una caixa de cartró, i persones lluitant per sobreviure en barris atapeïts de gent on res no hi creix tret de la fam dels més petits.

Entre nosaltres n'hi ha que tenen una idea romàntica de la pobresa i altres que tan sols miren de no pensar-hi. Però no ens equivoquem: la pobresa extrema és una presó on molts i molts dels nostres semblants s'hi han de passar tota la vida. Ajudar-los a fugir no és gens senzill, però hem après que es pot avançar si combinem accions: donar més, ensenyar més, esperar més, apoderar les dones i elaborar regles més equitatives per al treball, la inversió i el comerç. Per sobre de tot, necessitem líders que no acceptin la misèria i la privació com a fets inevitables, ja que no fer res per alleujar el sofriment és una tria possible, però si tenim la capacitat d'escollir, tenim el poder de canviar les coses.»[i]

Aquestes paraules ens empenyen a obrir els nostres cors, a viure la nostra humanitat comuna i a treballar per crear un món més just, equitatiu i sostenible. Aquestes paraules expressen el repte que representen per a la humanitat els objectius de desenvolupament del mil·lenni des d'una perspectiva espiritual. Aquestes paraules fan una crida a les persones de les diverses religions, expressions religioses i tradicions indígenes del món perquè fem ús dels nostres recursos espirituals i materials més profunds per treballar conjuntament per renovar la faç de la Terra.

De fet, els ODM presenten una visió profundament espiritual en aquest punt crític en la història de la humanitat en què la pobresa, la violència, la malaltia i la destrucció del medi ambient amenacen no tan sols la vida de les persones, sinó tota vida en aquesta valuosíssima comunitat que és la Terra. És una visió espiritual perquè, en essència, fa una crida a una veneració activa i pràctica per tota vida que està en consonància amb els ensenyaments de totes les tradicions sagrades. Aquesta visió evoca la unitat fonamental de tota vida i desafia la humanitat -individualment i a través de les nostres organitzacions i institucions- a actuar d'una manera que manifesti aquesta unitat fonamental. Ens demana que creem i practiquem una nova consciència que reconegui la interdependència de tota vida:

- El que et passa a tu és tan important per a mi com el que em passa a mi.
- El que passa als teus fills és tan important per a mi com el que els passa als meus fills.
- El que passa als teus avis és tan important per a mi com el que els passa als meus avis.
- El que passa als teus malalts és tan important per a mi com el que els passa als meus malalts.
- El que passa a la terra on vius és tan important per a mi com el que passa a la terra on visc jo.
- La teva capacitat per viure amb plena prosperitat és tan important per a mi com la meva capacitat per viure amb plena prosperitat.

A través de la seva crida a l'acció pràctica en vuit àrees essencials, els ODM ens empenyen a escriure un nou capítol

[1] Des del 1996, el reverend canonge Charles Gibbs ha exercit com a director executiu fundador de la Iniciativa de les Religions Unides (IRU), un moviment global que té l'objectiu de promoure una cooperació interreligiosa diària i perdurable amb la finalitat de posar fi a la violència per motius religiosos i de crear cultures de pau, justícia i guarició de la Terra i tots els éssers vivents.

La IRU va signar la seva Carta global el juny del 2000 i està integrada per més de 330 cercles de cooperació actius en 60 països d'arreu del món. Entre les seves tasques figura la consolidació de la pau, l'educació interreligiosa, la prevenció de la sida, la sensibilització ambiental, la defensa dels drets humans i el foment de la comunitat; arreu del planeta més d'un milió de persones participen cada any en la IRU.

La IRU disposa d'una oficina mundial a San Francisco i de coordinadors regionals a sis continents. El seu Consell Global té representants de 19 països. La IRU és una organització no governamental afiliada a les Nacions Unides i és soci oficial de la UNESCO en la seva Dècada de la Cultura de Pau.

En la seva tasca per a la IRU, Gibbs ha viatjat molt, ha treballat amb líders religiosos i espirituals, entre altres, a Europa, l'Àfrica, l'Orient Mitjà, Amèrica del Nord i del Sud i l'Àsia. Ha participat com a ponent en moltes trobades internacionals, entre les quals el Parlament de les Religions del Món a Barcelona, Espanya, i a Ciutat del Cap, Sud-àfrica, el Simposi Anual de l'Associació Internacional de Sofisme, a San Francisco, Califòrnia, Rockin Rio for a Better World, a Rio de Janeiro, Brasil, i Unitat en la Diversitat, a la seu de la UNESCO de París, França. Va ser el presentador en una conferència sobre religió i consolidació de la pau patrocinada per l'Institut de la Pau dels Estats Units, a Washington, DC. El seu assaig «Opening the Dream: Beyond the Limits of Otherness» apareix a l'antologia *Deepening the American Dream*. És coautor, juntament amb Sally Mahé, de *Birth of a Global Community*, un llibre sobre el naixement de la Iniciativa de les Religions Unides. A més, ha publicat nombrosos articles sobre la tasca interreligiosa, ha contribuït amb un capítol a *Interfaith Dialogue and Peacebuilding*, publicat per l'Institut de la Pau dels Estats Units, i és coautor, juntament amb Barbara Hartford, d'un capítol de *Positive Approaches to Peacebuilding*.

Gibbs és un sacerdot episcopal que incorpora en el seu ministeri un sòlid compromís amb la transformació espiritual i el treball per la pau i la justícia, així com una creença ferma en la naturalesa sagrada de tota vida en aquest planeta. Abans de ser el director executiu de la IRU va ser durant sis anys rector de l'Església Episcopal de l'Encarnació a San Francisco, Califòrnia. Durant els sis anys anteriors havia estat director executiu del Ministeri del Canal de San Rafael, un ministeri interreligiós de servei i extensió, sobretot entre els immigrants i els refugiats, a Marin County, Califòrnia.

[i] ALBRIGHT, Madeleine (2007). *Leading From Within*. San Francisco: Jossey-Bass, pàg. xviii.

de la història que reflecteixi els coneixements més antics que ha rebut la humanitat: tots som un.

El 1974, a prop d'Hadar, a Etiòpia, Donald Johanson i Tom Gray van descobrir un esquelet d'uns 3,5 milions d'anys que van anomenar Lucy. Lucy ha acabat sent per a la població de tot el món la mare de la humanitat, aquella de la qual descendeixen tots els éssers humans. Els ODM ens fan una crida perquè recordem que som una família, una comunitat de vida, i que adaptem el nostre comportament per tal que tots els membres d'aquesta comunitat es puguin desenvolupar.

L'autora de les paraules que han iniciat aquesta reflexió és l'exsecretària d'Estat dels EUA, Madeleine Albright. La secretària Albright és avui una figura prominent de l'Aliança de Dones, Fe i Desenvolupament (WFDA, de les sigles en anglès), una iniciativa per abordar dos ODM -l'eliminació de la pobresa extrema i l'apoderament de les dones- simultàniament. La WFDA és tan sols un exemple de com la saviesa col·lectiva i els recursos de les diverses religions, expressions espirituals i tradicions indígenes del món es podrien centrar en una actuació cooperativa pel bé de tota vida.

Prego perquè les persones de les diverses religions, expressions espirituals i tradicions indígenes del món aprofitin aquest moment de la història per reclamar una vocació comuna per treballar pel bé de tota vida. Aquesta vocació és una característica inherent a cada fe. Ha arribat l'hora que deixem que aquesta vocació comuna ens reclami, ens transformi i transformi el nostre món.

Que tots els éssers vius i els nostres pensaments siguin un i resplendeixin,
Comparteixin els fruits de la pau, amb cors de bondat lluminosa i brillant.
Si les persones escolten i veuen que mans i cors, quan es donen, troben unitat,
Que els seus pensaments es despertin en una gran compassió, saviesa i joia.
Que l'amabilitat tingui recompensa. Que els qui ploren deixin la pena i el dolor.
Que aquesta llum il·limitada trenqui la foscor de la seva nit infinita.
Si els nostres cors són un, aquest món de dolor serà un paradís.
Que tots siguem compassius i savis.
Que tots siguem compassius i savis.[ii]

Comunitat Internacional Bahà'í

Declaració sobre els objectius del mil·lenni

Davant dels desafiaments col·lectius, la Comunitat Internacional Bahà'í acull amb satisfacció els esforços de les Nacions Unides per articular fites concretes per al desenvolupament global amb el propòsit de restaurar la dignitat de cada ésser humà.

La Comunitat Internacional Bahà'í veu el propòsit del desenvolupament com una contribució a la fundació d'un nou ordre social i internacional, en el qual tots els éssers humans puguin progressar moralment, culturalment i intel·lectualment. La nostra visió del desenvolupament humà està arrelada en els ensenyaments de la Fe bahà'í, la qual declara que tots els éssers humans han estat creats per tirar endavant una civilització que sempre avanci. La plena participació de les nenes i les dones, segons els objectius de desenvolupament del mil·lenni, serà essencial en la construcció de la fundació del nou ordre social.

Juntament amb els objectius de desenvolupament fixats pels objectius de desenvolupament del mil·lenni, és indispensable treballar cap a la realització de principis espirituals necessaris per al desenvolupament constructiu. Aquests principis són una manifestació de la idea que la naturalesa humana és essencialment espiritual i que una visió del desenvolupament ha d'abraçar aquesta realitat. Aquests principis inclouen la unitat en la diversitat, l'equitat, la justícia, la igualtat de gènere i la llibertat de consciència i de creença.

Els esforços per eradicar la pobresa s'han d'acompanyar amb una avaluació seriosa dels sistemes i els processos globals -incloent-hi el govern, el comerç i el sector privat- que perpetuen el creixement extrem de la riquesa i la pobresa. És igualment important fomentar la participació universal en els processos de desenvolupament i desenvolupar habilitats individuals per contribuir-hi. La participació ha de ser substancial i creativa, i ha de permetre a les persones accedir al coneixement i animar-les a aplicar-lo.

La Comunitat Internacional Bahà'í està compromesa a treballar amb altres fes i comunitats per eradicar la pobresa i assolir la fita més àmplia de construir una civilització global pacífica, justa i sostenible.

[ii] Himne budista tradicional, a partir de la traducció anglesa del xinès pel reverend Heng Sure i Bhikshu Heng Lyu.

Rabí David Rosen[2]

La vida és sagrada

A l'arrel d'una visió del món religiosa hi ha el sentit del transcendent, del sagrat, en el nostre món. Això porta a la convicció que la vida és sagrada i a la visió que l'ésser humà està creat a imatge de Déu (Gènesi 1,26 i 5,1). Això exigeix al mateix temps una manera de viure i de relacionar-se amb la humanitat i el món, com es reflecteix en el manament: «Sigueu sants, perquè jo, el Senyor, el vostre Déu, sóc sant» (Levític 19,2).

En efecte, aquest és el precepte d'Imitatio Dei -emular les maneres o els atributs divins-, un concepte que es troba en un ampli espectre de tradicions religioses.

El Talmud (Sotah 14a) descriu aquesta responsabilitat de la manera següent: «De la mateixa manera que el Senyor vesteix els despullats, tal com va fer amb Adam, vesteix els despullats; de la mateixa manera que el Senyor visita els malalts, tal com va fer amb Abraham, visita els malalts; de la mateixa manera que el Senyor consola els afligits, tal com va fer amb Isaac, consola els afligits; de la mateixa manera que el Senyor enterra els morts, tal com va fer amb Moisès, enterra els morts.» Una cosa semblant diu el savi Abba Sha'ul (Mechilta, Càntics 3): «De la mateixa manera que Ell és misericordiós i compassiu, sigues misericordiós i compassiu.»

No és cap exageració dir que els objectius de desenvolupament del mil·lenni són com les implicacions pràctiques de la Imitatio Dei, ja que són un esforç per assolir ni més ni menys que la dignitat i el benestar de totes les persones -sobretot les més vulnerables i marginades del nostre món- així com per tenir cura del nostre medi ambient i mantenir-lo seguint el precepte del Gènesi 2,15.

El Centre UNESCO de Catalunya, que promou la tasca essencial d'ajudar-nos a veure el diví que hi ha en uns i en altres, en les nostres diferents tradicions de fe i patrimonis culturals, ha reunit la saviesa dels nostres diversos llegats espirituals en relació amb els objectius del mil·lenni. Aquest és un servei important per sensibilitzar la població sobre el fet que aquests objectius no són ni més ni menys que imperatius religiosos dels nostres diferents patrimonis espirituals, i que la fidelitat que devem a les nostres respectives tradicions eticoreligioses depèn de la seriositat amb què ens prenguem aquests objectius de paraula i de fet.

Arvind Sharma[3]

La religió a favor del bé

La campanya de l'ONU dels objectius de desenvolupament del mil·lenni se centra en la lluita contra la pobresa, la discriminació de gènere, la sida i altres malalties, la universalització de l'educació, la protecció del medi ambient i la promoció d'una aliança global per al desenvolupament. Tots aquests són objectius encomiables que promouen la prosperitat de les persones. Les religions del món també estan profundament interessades per la prosperitat de les persones. El judaisme ens diu que no fem als altres allò que no volem que ens facin a nosaltres; el cristianisme ens demana que estimem el nostre veí tant com a nosaltres mateixos; segons l'islam una persona no és musulmana de debò si no desitja per al seu germà el que desitja per a si mateixa; l'hinduisme ens diu que utilitzem el nostre propi jo com a criteri quan tractem amb els altres; el budisme resumeix els ensenyaments del Buda de la manera següent: «No facis el mal, fes el bé, calma la ment, és l'ensenyament del Buda», etc. L'esperit d'aquests ensenyaments de les religions del món sembla ser idèntic al que hi ha rere la campanya de l'ONU dels objectius de desenvolupament del mil·lenni. També sabem, però, que les religions del món moltes vegades s'han associat amb forces que van contra aquests objectius. Com hem de resoldre, doncs, aquesta paradoxa de tal manera que la religió estigui al costat de la bondat i no pas del mal?

M'agradaria centrar-me en dues maneres de resoldre aquesta paradoxa que faran de les religions aliats de l'ONU a l'hora d'assolir els objectius de desenvolupament del mil·lenni i no pas enemics.

La primera manera és resoldre aquesta paradoxa diferenciant entre l'abstracte i el concret. Prenem per cas la qüestió de la posició de les dones en general. Admetem fins i tot que en teoria moltes religions del món tendeixen a ser patriarcals i sovint tenen una imatge negativa de les dones com a tal en general, en un sentit abstracte. Els seguidors d'aquestes religions, però, es relacionen amb les dones en un sentit abstracte o concret? No es relacionen amb dones en un sentit abstracte, sinó en un sentit concret, com a mare, filla, muller, etc. Què diuen les religions de les mares, les filles i les mullers? La maternitat és exalçada per gairebé totes les religions del món. La mare s'eleva per sobre del pare en l'hinduisme i, segons una dita molt coneguda del Profeta, el cel es troba als peus de la mare, etc. Gairebé totes les religions tenen una afecció especial per la filla. És cert que les dones, com a mullers, de vegades han d'exercir una funció subordinada, però el fet que exerceixin una funció subordinada no vol dir necessàriament que siguin considerades inferiors. A més, la subordinació

[2] El rabí David Rosen és president del Comitè Jueu Internacional sobre Consultes Interreligioses (IJCIC, de les sigles en anglès), una àmplia coalició d'organitzacions jueves que representen el judaisme mundial davant les altres religions. Rosen és director del Departament d'Afers Interreligiosos i director de l'Institut Heilbrunn per a l'Entesa Interreligiosa Internacional del Comitè Jueu Americà, president honorari del Consell Internacional de Cristians i Jueus, i president internacional de la Conferència Mundial de Religions per la Pau. El novembre del 2005, el rabí Rosen va ser nomenat comanador papal de l'Orde de Sant Gregori el Magne per les seves contribucions excepcionals per promoure la reconciliació entre catòlics i jueus.

[3] Arvind Sharma (Benarés, Índia) es va doctorar en estudis sànscrits i indis per la Universitat de Harvard el 1978. Va ser el primer professor visitant d'estudis índics de la Fundació Infinit a la Universitat de Harvard i catedràtic de religió comparada per la Universitat McGill de Mont-real, Canadà. Sharma ha publicat més de 50 llibres i 500 articles en els camps de la religió comparada, l'hinduisme, la filosofia i l'ètica índies, i la funció de les dones en la religió.

reflecteix una forma d'estructura de poder. Si l'estructura de poder canviés, aleshores la seva manifestació també podria canviar. D'aquesta manera podríem trobar que les religions són aliades, quan interpretem els seus ensenyaments en un sentit concret i no tan sols abstracte.

Una segona manera de resoldre la paradoxa és diferenciar entre les estructures de les mateixes religions i els valors que propugnen. Gairebé totes les religions del món estan associades amb un valor moral o un conjunt de valors morals, tant pels seus seguidors com pels que les estudien, a més de les estructures específiques que s'hi associen. Així, doncs, el judaisme està associat amb la santedat, el cristianisme amb l'amor, l'islam amb la justícia, l'hinduisme amb la tolerància, el budisme amb la compassió, etc. El compromís d'aquestes tradicions religioses amb aquests valors transcendents implica que aquests valors aporten un criteri implícit a partir del qual s'han de jutjar les seves pròpies estructures, i s'han de modificar perquè reflecteixin aquest valor si no ho fan en l'estat actual de les coses. El lector s'adonarà que aquests valors són coherents amb els que presideixen els objectius de desenvolupament del mil·lenni de l'ONU.

Bhai Sahib Dr. Mohinder Singh[4]

El desenvolupament espiritual de l'individu és indispensable al compliment dels ODM

«Ningú no respecta l'home pobre.
Per més que s'esforci, ningú no li presta cap atenció. ||1||Pausa||
Quan l'home pobre es dirigeix cap a l'home ric,
i s'asseu davant d'ell, l'home ric se li gira d'esquena. ||1||
Però quan l'home ric es dirigeix cap a l'home pobre,
l'home pobre li dóna la benvinguda amb respecte. ||2||
L'home pobre i l'home ric són germans.
El pla predestinat de Déu no es pot esborrar. ||3||
Kabeer diu, ell sol és pobre, el qui no té el Naam, el Nom del Senyor, al seu cor. ||4||»
(Sri Guru Granth Sahib Ji, pàg. 1159)

A principis del nou mil·lenni, 189 països van adoptar col·lectivament un transcendental compromís global per treballar per l'eradicació de la pobresa més absoluta i per la promoció del desenvolupament social i econòmic. Aquest compromís va culminar en la Declaració del Mil·lenni, que va identificar vuit objectius de desenvolupament del mil·lenni (ODM). La recent valoració que s'ha fet de la consecució d'aquests grans objectius per al 2015 demana una avaluació més profunda per desenvolupar una estratègia coherent. No cal dir que les qüestions globals requereixen una responsabilitat compartida per part de tots els éssers humans. Els ODM essencials que es van identificar ara fa vuit anys s'han vist dificultats greument per un increment cada cop més gran de l'«extremisme», unit a la violència com a resposta. A més, l'esclat de la guerra, la violència i el conflicte, així com la contínua proliferació d'armament, fa perillar la possible consecució d'aquests objectius. És més, la degradació ambiental i la insostenibilitat del planeta, atesos els nivells actuals d'explotació, necessiten una intervenció urgent.

La tradició sikh assenyala que en la cadena de desenvolupament global general, ja sigui secular o espiritual, l'ésser humà és la baula més feble o la més forta. Per conseqüent, és essencial apoderar i exalçar l'individu a través de l'orientació i la direcció. La base d'aquest apoderament és la pregària, la contemplació i el servei del Creador i tota creació.

Pertoca a les nacions estat, la societat civil, les organitzacions multilaterals, les comunitats religioses i, de fet, a tota la humanitat de compartir aquesta responsabilitat. En particular, la família de fes que constitueixen la columna vertebral de la societat civil ha de reflexionar seriosament sobre les seves pròpies tradicions i col·laborar amb altres per aprofitar conjuntament l'espiritualitat i apoderar l'individu mortal per aconseguir aquests objectius vitals.

[4] Bhai Sahib Bhai Mohinder Singh Ji (sovint anomenat simplement «Bhai Sahib Ji») ha estat un ministre «informal» de la fe sikh durant més de tres dècades i ha format part regularment del Panj Piyare (els cinc representants responsables de l'amritsanskar, una cerimònia dels sikhs semblant a la del baptisme). Ha conduït molts sikhs de totes les edats cap al camí de la disciplina espiritual duent a terme periòdicament les cerimònies de l'*amritsanskar*. Actualment és el president i el successor espiritual del GNNSJ (Guru Nanak Nishkam Sewak Jatha, Leeds, Regne Unit), seleccionat (el 1986) i designat per a aquesta funció pel seu predecessor, Bhai Sahib Bhai Norang Singh Ji. Sota l'administració de Bhai Sahib Ji, el GNNSJ ha ampliat la seva obra caritativa al Regne Unit i a l'exterior i ha contribuït i ha dedicat molts esforços a iniciar activitats interreligioses.

En l'intent de complir aquests objectius, és pertinent garantir que les nostres respostes siguin enèrgiques, apassionades i desproveïdes de l'apatia i l'egoisme que fins ara han prolongat la paràlisi de la injustícia i el sofriment en el nostre món. Com podem mobilitzar l'enorme poder de compromís i altruisme que exigeixen aquests objectius? És evident que, en darrer terme, les persones, independentment del lloc on es trobin dins dels camps secular i espiritual, són els agents necessaris per complir els ODM. Tinc la convicció que la clau per afrontar aquests reptes requereix la transformació de la consciència humana en el segle XXI, fet que comporta aprofitar la nostra formidable capacitat de mantenir la dignitat i l'honor de l'individu. El desinterès, la humilitat, la cura, la compassió i l'abundància d'amor poden encendre el nucli del poder diví que està latent dins de cadascun de nosaltres. En efecte, això es podria identificar com el «novè» objectiu de desenvolupament del mil·lenni que faltava.

Segons la primera pregària sikh del dia, el planeta Terra és un *dharamsal*, un lloc sagrat que se'ns ha confiat. La cura i l'amor necessaris per a la seva sostenibilitat són anàlegs a una altra «casa» -el cos humà, la ment i l'esperit-, una residència per encendre i alimentar la llum universal. Els ensenyaments sikhs posen l'accent en la importància de reconèixer la llum del Creador que hi ha latent en tota creació.

Tenim un jo secular i espiritual que es fusiona com dos corrents d'aigua i flueix simultàniament pel riu de la vida d'una persona. Quan hem de superar una prova o una dificultat que sembla insuperable, com una presa que obstrueix un riu, podem obrir qualsevol de les dues comportes, la secular o l'espiritual. El que solem fer és obrir la comporta secular, perquè mirem de resoldre els problemes únicament en l'àmbit físic i material. El jo secular es troba, la majoria de vegades, en estat d'agitació i és propens a una cobdícia insaciable, a l'egoisme, l'ira, la concupiscència, l'explotació i l'arrogància, fet que el fa incapaç d'aportar una tranquil·litat duradora. És més estrany en nosaltres d'obrir les comportes del nostre jo espiritual, que és la manifestació de la divinitat dins nostre. Un cop activat, el jo espiritual comença a empènyer, dirigir, guiar i controlar el jo secular, fet que permet obrir instintivament les comportes de l'altruisme i altres atributs espirituals. Juntes, la secular i l'espiritual són poderoses forces infinites que poden arribar a superar problemes de maneres que donen pas a una realització, una llibertat i una pau més duradores. Aquest és el requisit essencial necessari que apoderarà l'individu per esforçar-se desinteressadament per assolir els ODM.

Allò que connecta el jo espiritual i el secular és la ment humana, que té la capacitat de ser tant el millor amic de la persona com el seu pitjor enemic. Els dos jos, la secularitat i l'espiritualitat, estan inextricablement units i aporten l'esperança i els mitjans per a la creació d'un món millor per a tots. La secularitat és finita, mentre que l'espiritualitat/divinitat és il·limitada i infinita. Per això, la

dimensió espiritual que hi ha dins de qualsevol empresa humana en qualsevol context o camp és necessària per mobilitzar el poder infinit de la divinitat. Per tal d'exalçar la nostra consciència, hem d'ensenyar la ment a mobilitzar el seu potencial per fer el bé infinit. Ens hem d'assegurar que els individus reben la correcta exposició educativa espiritual i secular als valors.

Per tal d'educar la ment, disposem d'un magnífic dipòsit i magatzem de saviesa i valors atemporals presents dins de les tradicions espirituals del món. Al segle XXI hi ha un renaixement de la fe, no pas un mal ús o una distorsió de la religió, sinó més aviat el reconeixement del seu valor en el nostre desenvolupament com a humans, tant individualment com col·lectivament. Com a sikh, tinc un deure conscient envers el Creador i la creació. Aquest deure sorgeix tant d'una compulsió interior de fer el bé com del patrimoni espiritual de la meva tradició, que aporta un marc d'ensenyaments i pràctiques que permeten que aquest impuls vagi endavant. L'atenció que es doni a aquest esperit col·lectiu és el que garantirà que estiguem preparats per treballar pels ODM a fi de complir la responsabilitat que sorgeix del reconeixement que el planeta és un *dharamsal*.

La tradició sikh inspira la meva creença que la base de qualsevol fe és la *daya*, que es pot traduir per «compassió». La nostra mateixa existència sobre el planeta recolza sobre la *daya*, els fonaments de la fe. La *daya* no és tan sols una obligació, sinó una qualitat inherent de l'ésser. És una força poderosa que es desplega quan veiem la llum universal de Déu en tota creació. Com a humans, caminem per la mateixa terra, respirem el mateix aire, compartim les mateixes esperances i alegries bàsiques, i també suportem el mateix sofriment i dolor. Aquest reconeixement exigeix la responsabilitat de compartir. Ens enfrontem a una crisi d'egoisme i pobresa espiritual en la psique humana col·lectiva. Els nostres esforços seculars per assolir els ODM seran ben poca cosa fins que no aprofitem el poder espiritual que roman latent dins nostre. Junts, l'espiritual i el secular són els fars que garantiran que puguem servir el Creador i la creació, i fem que aquest sigui un món millor per a tots.

Elisabeth Schüssler Fiorenza[5]

Una visió religiosa i democràtica radical

La Declaració del Mil·lenni de les Nacions Unides que es va aprovar el 18 de setembre del 2000 no parla directament sobre religió, però sí que articula, segons la meva opinió, un esperit i una visió religiosos. La declaració afirma que la tasca fonamental a la qual la comunitat internacional «s'enfronta avui és aconseguir que la globalització sigui una força positiva per a tots els habitants del món» i assenyala que «només desplegant esforços amplis i sostinguts per crear un futur comú, basat en la nostra humanitat comuna en tota la seva diversitat, es podrà aconseguir que la globalització sigui plenament incloent i equitativa». Ens demana que articulem una visió religiosa i democràtica radical de *llibertat, igualtat, solidaritat, tolerància, respecte envers la naturalesa i responsabilitat compartida*.

Aquesta visió desafia les comunitats religioses de diferents creences a decidir de quina manera les seves escriptures, tradicions, rituals i ensenyaments contribueixen a aquest esperit democràtic radical i a aquesta visió espiritual o se'n desvien. Desafia les religions a rebutjar els elements de violència, submissió, exclusió, condemna, obediència i desigualtat que han causat tant de sofriment al llarg dels segles i encara avui dia. Ens convida a fer ús del nostre patrimoni religiós per tal d'inspirar les persones cap a *la llibertat, la igualtat, la solidaritat, la tolerància, el respecte envers la naturalesa i la responsabilitat compartida*.

En la meva obra teològica he mirat d'expressar aquesta visió espiritual en termes feministes cristians introduint la idea d'*ekklesia of wo/men* (església de dones/homes) com a mitjà de conscienciació que expressa una imaginació democràtica radical. El concepte *ekklesia of wo/men* mira de posar nom a un espai religiós de justícia, llibertat i relacions igualitàries que reconegui la diferència única de tots i cadascú. Aquest espai feminista és un lloc on els moviments de dones/homes anomenats «seculars» i «religiosos» es poden conceptualitzar no pas com a contraris o paral·lels que mai no es troben, sinó com un públic espiritual i democràtic radical, com un «congrés» de grups diversos de dones/homes i moviments feministes dins de la religió que treballen plegats pel canvi i la transformació tant de la societat com de la religió.

Ekklesia of wo/men no és tan sols una construcció simbòlica pensada per superar la divisió dualística entre les visions religioses i socials per al futur, així com una construcció democràtica per descolonitzar la imaginació cultural i religiosa. També és un terme històric descriptiu desenvolupat a partir del meu propi marc teològic d'alliberació cristià, però que es podria elaborar igualment en termes d'altres visions igualitàries religioses. *Ekklesia* és el nom grec per designar la comunitat cristiana, un nom derivat de la institució grega clàssica de la democràcia que, com les democràcies modernes, en teoria prometien llibertat i igualtat per a tots els seus ciutadans, però que en la pràctica només concedien aquests drets als homes caps de família que formaven part de l'elit, eren propietaris i havien rebut una educació.

No obstant això, l'*ekklesia* entesa com un congrés democràtic radical de ciutadans-subjectes mai no s'ha realitzat plenament en la història perquè ni la democràcia atenesa ni les revolucions democràtiques francesa i americana no van permetre a les dones/homes que no tenien dret de vot ser ciutadans de ple dret. Les lluites de les persones que no tenien dret de vot per obtenir la plena ciutadania i els drets civils en els últims 300 anys i més han mirat de corregir aquest fracàs de la democràcia i fer realitat la visió de la igualtat democràtica radical, la llibertat i el poder.

En qualificar *ekklesia* amb el terme *wo/men*, l'expressió *ekklesia of wo/men* mira d'expressar una visió de llibertat radical, igualtat i solidaritat per crear un món de justícia i benestar. Vol posar nom al somni de justícia i benestar que la Declaració del Mil·lenni expressa i que comparteixen les religions bíbliques. Aquesta rearticulació de les religions bíbliques i altres religions del món en termes d'igualtat democràtica radical és necessària per tal que la religió esdevingui una influència i un poder per a la democràcia radical. *L'ekklesia of wo/men* mira de fer realitat aquesta visió de la creació renovada de Déu treballant perquè a les societats democràtiques radicals i les comunitats religioses no hi hagi cap persona que passi fam, sigui pobra, sigui estranya o estigui marginada, sinó que respecti la terra. Ens demana que lluitem en solidaritat amb aquells que estan oprimits pel racisme, el nacionalisme, la pobresa, el neocolonialisme i la discriminació per raons d'edat o de sexe.

Les dones/homes (*wo/men*) són *ekklesia*, l'assemblea de ciutadans adults lliures que tenen el dret i el deure de decidir sobre el nostre propi futur i el dels nostres fills, un dret que encara es nega a la majoria de dones/homes. L'*ekklesia* com a assemblea decisòria de dones/homes ciutadans de ple dret insisteix en l'antiga màxima romana i medieval: «El que afecta tothom ha de ser determinat per tots» (en llatí: *quod omnes tangit, ab omnibus judicetur*). En les lluites pel canvi i l'alliberament, i a través seu, la visió de l'*ekklesia*, del poder vivificador i transformador de Déu per a la comunitat, esdevé una realitat experimental enmig del pecat estructural i els poders mortífers de l'opressió i la deshumanització.

En resum, la Declaració del Mil·lenni de les Nacions Unides desafia els teòlegs, els líders religiosos i la població religiosa a desenvolupar visions religioses i democràtiques radicals i pràctiques educatives que promoguin un esperit religiós emancipador decisiu. Demana a les comunitats religioses capaces que posin nom a les estructures de subordinació i opressió injustes i les transformin. L'*ekklesia of wo/men* és un intent teològic feminista cristià de donar resposta a aquest repte.

[5] Elisabeth Schüssler Fiorenza és una de les principals teòlogues feministes identificada com a catòlica, per bé que bona part de la seva obra té una aplicació molt més àmplia. Actualment és professora Krister Stendahl de Divinitat a la Harvard Divinity School. La seva obra se centra en qüestions d'epistemologia bíblica, teològica i feminista, hermenèutica, retòrica, la política de la interpretació religiosa/bíblica, i en qüestions com la de l'educació teològica, la igualtat radical i la democràcia. És cofundadora i editora del *Journal of Feminist Studies in Religion* i és coeditora de *Concilium*. Va ser la primera dona elegida presidenta de la Societat de Literatura Bíblica i ha treballat a les juntes editorials de moltes societats i revistes bíbliques.

Stein Villumstad[6]

El poder de la cooperació multireligiosa per assolir els ODM

Els nostres valors i les nostres tradicions de fe mouen les persones de fe a indignar-se davant de l'actual tragèdia de la pobresa en un moment en què podem fer molt més. Ha arribat l'hora que les comunitats religioses d'arreu del món exerceixin tota la seva autoritat moral en nom de les persones pobres i les que no tenen veu. Les persones de fe poden actuar juntes en suport de la justícia fomentant la voluntat espiritual i política necessària per assolir els objectius de desenvolupament del mil·lenni (ODM).

El suport als compromisos dels ODM es pot trobar en les tradicions religioses del món. En totes les tradicions hi ha una crida a tractar els altres com ens agradaria que ens tractessin a nosaltres. Aquesta no és una idea nova, sinó més aviat una nova via per donar resposta a la crida per tenir cura dels altres que han llançat els líders religiosos, els profetes i les escriptures al llarg dels segles. La coherència entre els ODM i els ensenyaments religiosos bàsics es pot il·lustrar clarament.

L'ODM 1 requereix reduir a la meitat el nombre de persones que pateixen fam i els efectes devastadors de la pobresa extrema. En la tradició musulmana se'ns planteja un repte: «Has vist tu el mentider, el calumniador, sempre atacant la religió (...)? Aquest és el qui més crida contra el qui és orfe, amb gran menyspreu, i no anima que la gent doni aliments, queviures, al pobre» (Alcorà 107,1-3).

L'ODM 3 promou la igualtat de gènere i l'apoderament de les dones. La tradició bahà'í ens diu: «Només quan les dones siguin benvingudes en plena associació en tots els camps de l'empresa humana es crearà el clima moral i psicològic en què pugui sorgir la pau internacional.»

L'ODM 7 se centra en la sostenibilitat ambiental, que es pot expressar d'una manera ben eloqüent així: «Que hi hagi pau a la terra, pau a l'atmosfera i als cels. Que siguin pacífiques les aigües, les herbes i les plantes. Que el diví ens porti pau» (tradició hindú, *Atharva-Veda* XIX-9).

L'ODM 8 demana una actuació conjunta per aconseguir una associació global per al desenvolupament. La tradició cristiana és sòlida en la seva crida a compartir: «Dóna a qui et demana; no et desentenguis del qui et vol manllevar» (Mt 5,42).

Els ODM, un contracte entre nacions, exposen un pla assolible per combatre la pobresa mundial que només es pot complir a partir de la col·laboració de totes les parts interessades. Les comunitats religioses són una de les claus per assolir els objectius. Juntes són les defensores morals del canvi i agents poderosos de l'acció.

A l'hora de posar-se d'acord sobre els ODM, els líders polítics que ocupen càrrecs de responsabilitat es comprometen a assolir determinats ODM i a posar fi a la pobresa. La comunitat global disposa de suficients recursos financers i capacitat tècnica per complir els ODM. Els líders religiosos, en particular, ja tenen experiència pel que fa a treballar en qüestions relacionades amb el desenvolupament a les seves pròpies comunitats. Els objectius són únics en el sentit que representen un contracte entre els principals interlocutors econòmics del món. Per tant, els líders religiosos tenen una oportunitat i una responsabilitat profundes per garantir que els líders mundials segueixen endavant en la consecució dels objectius.

Què poden fer concretament les comunitats religioses per promoure els ODM?

- Consells interreligiosos. Aquests consells representen les institucions legítimes de les comunitats de fe als països i poden ser instruments per mobilitzar les comunitats amb una veu comuna per afrontar la pobresa i la marginació. Aquests consells poden arribar a ser tribunes per a la inspiració i l'acció conjunta. A través de la xarxa de Religions per la Pau, els consells es poden connectar verticalment i horitzontalment arreu del món. Els consells també poden ser importants per incloure les dones de fe com a agents actius del canvi a les comunitats religioses.

- Actes interreligiosos. El poder de l'acció multireligiosa es pot potenciar aplegant els líders religiosos dels diferents grups de fe per promoure amb valentia els missatges bàsics dels ODM per mitjà de serveis multireligiosos -amb cançons, mediacions i culte- o programes educatius. Aquests actes poden afavorir les associacions entre comunitats religioses i altres interlocutors del camp del desenvolupament, com ara els governs, els organismes intergovernamentals i les agències de desenvolupament.

- Estructures socials existents. Les comunitats religioses s'han implicat en la reducció de la pobresa i el sofriment al llarg de la història i sovint són agents bàsics a l'hora de prestar serveis socials. Així, per exemple, a l'Àfrica hi ha més de 600.000 congregacions locals, cadascuna amb grups de dones, famílies i joves compromesos amb la cura de les persones vulnerables. En alguns països, les institucions educatives i els serveis sanitaris que són de propietat i gestió religiosa cooperen amb les autoritats governamentals i ofereixen més de la meitat de tots els serveis en aquests camps. La cooperació entre les comunitats religioses ofereix oportunitats

[6] Stein Villumstad és vicesecretari general de la Conferència Mundial de Religions per la Pau. Té una extensa experiència en desenvolupament internacional, transformació de conflictes i drets humans. Ha estat representant regional de l'Ajuda de l'Església Noruega (AEN) a l'Àfrica Oriental, on ha supervisat activitats de desenvolupament en 10 països i ha gestionat cinc suboficines regionals. Anteriorment va exercir d'assistent del secretari general de l'AEN i responsable del departament de programes i drets humans. Ha treballat amb comunitats religioses en situacions de conflicte i postconflicte. Ha estat col·laborador dels líders religiosos a Sierra Leone i a Etiòpia i Eritrea en els seus esforços de transformació dels conflictes. El 1995 va esdevenir copresident del comitè executiu de l'Acció de les Esglésies Unides (ACT Internacional), encarregat de la coordinació de l'ajuda d'emergència de les esglésies de base arreu del món. Fins el 2006 ha estat membre de la comissió d'afers internacionals del Consell Mundial d'Esglésies.

per afavorir l'eficiència i la coherència social i potenciar així substancialment el compliment dels ODM.

- Accions de suport. El poder de la cooperació multireligiosa és molt necessari sobretot a l'hora de propugnar una acció ferma per part del govern, que és el responsable en darrer terme de traduir els objectius i les fites en un progrés tangible. Aquesta defensa i aquest *lobisme* són essencials per garantir que els representants dels governs tenen la voluntat política d'integrar els ODM en la política pública dins dels àmbits local, nacional i mundial. El govern no pot tancar els ulls davant l'acció conjunta de les comunitats religioses i els seus líders en la vigilància que exerceixen sobre les polítiques governamentals, els pressupostos i els sistemes de distribució de recursos.

Si actuen plegats, els líders religiosos del món poden ajudar a aturar la devastació brutal, innecessària i desmesurada que provoquen la pobresa i la marginació. La cooperació entre les religions del món és una clau insubstituïble.

Yehuda Stolov[7]

Uns objectius assolibles

Els objectius de desenvolupament del mil·lenni de l'ONU no són expectatives radicals. No exigeixen la plena igualtat ni demanen recursos que són difícils d'obtenir. Tot el que demanen és reduir una mica el nivell de desigualtat i garantir que cap persona no mori de fam, que els nadons puguin viure, que els infants rebin educació primària, que es facin passos per aturar la propagació de malalties, etc.

Aquests objectius no tan sols són part de la responsabilitat de qualsevol persona bona, sinó que estan molt per sota dels nivells mínims d'atenció social que presenta la religió.

Si prenem per cas el judaisme (la meva religió), és evident que sempre hi haurà persones més pobres que altres, però també és evident que és responsabilitat de les que tenen més béns assegurar-se que les necessitats bàsiques dels qui tenen menys estan cobertes. I necessitats bàsiques no són tan sols estar viu, sinó també tenir una correcta alimentació, tenir salut i benestar, rebre una educació, etc. Per exemple, quan una persona pobra dóna com a fiança les seves pertinences per obtenir un préstec, aquesta persona ha de poder utilitzar la seva roba de dia durant el dia i la seva roba de nit a la nit.

És més, no s'han de treure de casa seva els mobles més bàsics. Per això en l'antiguitat la població estava acostumada a menjar al llit: el pobre que demanava un préstec s'havia de quedar amb dos llits, de manera que pogués menjar en un i dormir a l'altre després de fer unes passes per tal d'evitar el risc que té per a la salut anar a dormir immediatament després de sopar.

Cada jueu té l'obligació de donar una desena part de la seva renda lliure d'impostos a obres benèfiques. No hi ha dubte que això, d'una banda, manté tothom al cantó dels que donen i, de l'altra, proporciona una escala mòbil, ja que com més guanya una persona més s'espera que doni. Com qualsevol altre manament, aquest és voluntari en el sentit que cadascú hauria de complir aquesta obligació de bona voluntat, però no és voluntari en el sentit que la persona ha de donar només si s'hi sent inspirada. La idea és que de la mateixa manera que és obligació teva assegurar-te que els diners que guanyes els guanyes honestament, és obligació teva utilitzar-los de la manera correcta. Els diners que guanyes no són un mer resultat dels teus esforços i no pots fer tot el que vulguis amb aquests diners. Déu et dóna aquests diners a tu com a administrador perquè en facis un bon ús, evidentment primer per a tu i la teva família, però també per a altres parts de la teva societat. Un hassídic encara aniria més enllà i diria que quan dónes als pobres no els estàs fent cap favor: només els estàs donant els seus diners perquè Déu t'ho ha encomanat.

[7] Yehuda Stolov és director executiu de l'Associació Trobada Interreligiosa, que està ubicada a Jerusalem i que treballa a Terra Santa i l'Orient Mitjà amb l'objectiu de crear un ambient de pau i convivència, fent servir les trobades interreligioses com a mètode per fomentar i crear relacions basades en el respecte i l'amistat entre comunitats. Té un doctorat per la Universitat Hebrea de Jerusalem i és activista en diverses organitzacions. És autor de diverses publicacions, fa conferències habitualment i ha rebut el Premi per la Humanitat (2006), atorgat per la Immortal Chaplains Foundation.

És evident, doncs, que quan l'ONU exigeix aconseguir uns mínims és responsabilitat de cada individu, comunitat i país de fer el que puguin per donar-hi suport. El fet que al segle XXI encara hi hagi persones que moren de fam, nadons que moren per manca d'atenció sanitària i infants que no reben educació, és una vergonya per a tots nosaltres. I evidentment la vergonya no pot fer que ens asseguem a plorar i lamentar aquesta situació desventurada, sinó que ens aixequem, ens arromanguem les mànigues i ens posem a treballar per millorar la situació.

Asghar Ali Engineer[8]

L'islam i l'objectiu del mil·lenni

Totes les religions són i haurien de ser un recurs important per a la pau, l'harmonia interreligiosa i els drets de les dones. Avui dia, en el món modern multicultural i globalitzat, aquestes són qüestions importants, però hi ha interessos creats que s'aprofiten dels ensenyaments religiosos per promoure l'odi i la violència i el conflicte en nom de la religió. Aquestes actituds moltes vegades són promogudes per una religió polititzada i el seu mal ús per obtenir poder polític.

L'islam també ha estat mal utilitzat en moltes ocasions per determinats interessos creats i avui dia molts no islàmics creuen que l'islam és una religió de violència i intolerància. El terme *igtihad* també s'ha donat a entendre com a «guerra» i «violència». L'Alcorà, la sagrada escriptura de l'islam, no utilitza el terme *igtihad* per parlar de guerra i violència en cap cas, sinó per designar els majors esforços per promoure valors fonamentals com ara la justícia, la pau i la bondat, el que l'Alcorà anomena *ma'ruf*.

L'Alcorà accepta la diversitat de religions, cultures, races i nacions, i diu que Al·là ha creat la diversitat en aquest món i que la diversitat és la voluntat d'Al·là. Per això, l'Alcorà proclama: «A cadascú Nós hem donat una llei pròpia, un bon camí de salvació. Déu, si hagués volgut, hauria fet ja de tots vosaltres, des del principi, una comunitat única i unida. Però volia provar la vostra fe en el missatge que us ha donat [diversitat]. Vegem qui és el millor fent bones obres!» (Alcorà 5,48)[9].

Per tant, Al·là no desitjava crear un sol poble, sinó que va crear un poble de diferents nacions, que segueixen religions diferents, parlen llengües diferents, són de colors i nacionalitats diferents, i ens vol posar a prova per veure si podem viure en pau i harmonia malgrat aquesta diversitat. En lloc d'afirmar la superioritat d'uns envers els altres, l'Alcorà vol que els creients demostrin la seva vàlua fent bones obres. Si comencem a distingir-nos per les bones obres, aquest món esdevindrà un paradís.

L'Alcorà també exigeix que tots els creients demostrin el mateix respecte pels altres profetes abans de Muhàmmad (que la pau sigui amb Ell) perquè tots aquests profetes van portar el missatge de la veritat d'Al·là. Per tant, un musulmà ha de creure en tots els profetes anteriors des d'Adam fins a Jesucrist. Les seves històries es mencionen repetidament a l'Alcorà. Al capítol 28, *Al-Qasas* (La narració), trobem la història de Moisès i és aleshores que l'Alcorà diu sobre els creients: «Aquells a qui Nós vam donar l'escriptura, el llibre sant, abans que a ell, hi creuen. Quan hom els recita aquest sant llibre, diuen: "Hi creiem! Creiem que és la veritat, que ha vingut del nostre Senyor!

[8] Ali Ashgar Engineer és un erudit musulmà. Internacionalment és conegut per la seva obra sobre la teologia de l'alliberament en l'islam, per ser el líder del moviment progressista Dawoodi Bohra i per la seva obra sobre el comunalisme i la violència comunal i ètnica (i la seva militància en contra d'aquest fenomen) a l'Índia i el sud-est asiàtic. És un defensor d'una cultura de pau i no-violència. És autor de més de 40 llibres i ha publicat molts articles en diverses revistes nacionals i internacionals, i també és president fundador de la Xarxa Asiàtica d'Acció Musulmana, director de l'Institut d'Estudis Islàmics i cap del Centre per a l'Estudi de la Societat i el Secularisme a Bombai.
[9] Les citacions es corresponen a *L'Alcorà*, traduït per Míkel de Espalza, Ed. Proa, 2001

Abans que ell hagués vingut, nosaltres érem ja bons musulmans, sotmesos a Déu!".» (Alcorà 28,52-54)

Hi ha un capítol dedicat a Maria i Jesucrist rep els homenatges més nobles, i els jueus i els cristians són descrits a l'Alcorà com a *ahl al-Kitab*, és a dir, la gent de l'escriptura, i els musulmans hi han de conviure com a amics i respectar els seus profetes i els seus llibres. A més, l'Alcorà manté que Al·là ha enviat els seus profetes a totes les nacions.

L'Alcorà exigeix als musulmans que discuteixin amb la gent de l'escriptura de la millor manera possible. Per això diu: «No disputeu contra la gent de l'escriptura si no és amb bones formes, de la millor de les maneres. Però alguns d'ells han pecat molt (...). Digueu-los, doncs: "Heu de creure en el que ha estat revelat, baixat del cel, per a nosaltres i vosaltres. El nostre Déu i el vostre Déu és Únic! Nosaltres li som sotmesos, com a bons musulmans!".» (Alcorà 29,46)

Per tant, és evident que l'Alcorà exigeix als musulmans de viure en pau i harmonia amb els seguidors d'altres religions. L'Alcorà esmenta concretament dues religions, el judaisme i el cristianisme, perquè aquestes dues religions ja existien a la regió, però això no vol dir que altres religions com ara el budisme, el zoroastrisme, l'hinduisme o el sikhisme no s'hagin de respectar. Molts teòlegs i sants sufís van acceptar més tard Buda, Zoroastre, Ram i Krixna també com a profetes d'Al·là. Els musulmans creuen que hi ha hagut 124.000 profetes que l'Alcorà no menciona.

També m'agradaria dir que la majoria de valors fonamentals de l'Alcorà són la veritat, la justícia, la bondat, la compassió i la saviesa. Aquests valors no tan sols s'esmenten repetidament a l'Alcorà, sinó que també són noms d'Al·là. Així, doncs, entre altres noms d'Al·là trobem Haq (Veritat), 'Adil (Just), Muhsin (Benèvol), Rahim (Compassiu) i Hakim (Savi). Per tant, un musulmà que venera Al·là s'ha d'imbuir d'aquests valors en la seva vida.

Un bon musulmà, doncs, ha d'administrar justícia, ser benèvol amb els altres, mostrar compassió i actuar amb bon criteri. L'Alcorà posa molt més èmfasi en aquests valors i els seus rituals, com ara la pregària, el dejuni, la *zakat* (pagament obligatori d'una part de la riquesa pròpia als pobres i els necessitats), que estan concebuts per promoure aquests valors. Un musulmà que no tingui aquests valors no pot ser un autèntic musulmà.

A més, l'Alcorà insisteix suficientment que s'ha d'ajudar els orfes, les vídues, els pobres i els necessitats i, de fet, l'import de la *zakat* (al voltant d'una quadragèsima part de la riquesa i la renda pròpies) s'ha de distribuir a les parts més febles de la societat per alleujar la pobresa i garantir que tothom tingui una vida digna.

Així es veurà que un bon musulmà que segueix els ensenyaments alcoràmics sincerament seria un ésser humà ideal que assegurés la pau i l'harmonia, assegurés una vida digna per a tothom i possibilités que la humanitat assolís l'objectiu del mil·lenni.

Religions i Objectius del Mil·lenni

© Centre UNESCO de Catalunya - Unescocat

Disseny i maquetació: Clic Traç
Traducció dels textos originals en anglès: Marc Alba
Traducció dels textos originals en castellà: Patrícia Ortiz i Agnès Paltor
Revisió lingüística: Accent Obert

L'edició d'aquesta obra ha comptat amb l'ajut del
Departament de la Vicepresidència de la Generalitat de Catalunya.

Impressió: Gramagraf, sccl
Corders, 22 - 28. Badalona

Primera edició: desembre del 2009

ASSOCIACIÓ UNESCO PER AL DIÀLEG INTERRELIGIÓS

ASOCIACIÓN UNESCO PARA EL DIÁLOGO INTERRELIGIOSO
ASSOCIATION UNESCO POUR LE DIALOGUE INTERRELIGIEUX
UNESCO ASSOCIATION FOR INTERRELIGIOUS DIALOGUE

Ajuntament de Barcelona

Drets Civils

Ajuntament de Barcelona

Drets Civils